

College van B&W gemeente Zutphen
Postbus 41
7200 AA Zutphen
info@zutphen.nl

Datum 28 mei 2021
Behandeld door
Telefoonnummer
Ons kenmerk
Uw kenmerk
Natuurgebied Achterhoek
Onderwerp Zienswijze RES 1.0

Geacht college,

Hierbij doen wij u onze zienswijze op de RES 1.0 voor de gemeente Zutphen toekomen, met als belangrijkste onderdeel de dringende oproep om de zoeklocatie voor windenergie Lochemseweg definitief te schrappen uit de RES. Naast dit belangrijke punt complimenteren we u verder met een goede en gedegen RES, we zetten onze zienswijze graag voor u uiteen.

Schrap zoekgebied windenergie Lochemseweg definitief

We verzoeken u de zoeklocatie voor windenergie aan weerszijden van de Lochemseweg definitief als onderzoeksgebied te schrappen en van de RES-kaarten af te halen. De energie-bijdrage van dit zoekgebied is niet opgenomen in het bod voor de RES 1.0, maar het staat nog steeds op de kaart als 'zoekgebied met ecologische belemmeringen' (zie figuur 6).

De omgeving van de Lochemseweg bestaat vrijwel geheel uit bossen en is onderdeel van het beschermde Gelderse Natuur Netwerk (GNN). Vrijwel het hele zoekgebied is in ons bezit en beheer. Een aaneengesloten bos, zoals rondom de Lochemseweg, is uniek voor deze regio en daarom van grote waarde voor het ecosysteem. In het zoekgebied komen bijzondere soorten zoals de wespandief en rode wauw voor, vogels die door hun voedselzoekgedrag grote kans lopen om door windmolenwieken geraakt te worden. Bovendien zijn diverse windmolens ingetekend op het landgoed 't Waliën, waarvan wij de historische landschapstuin recent hebben gerestaureerd. Windturbines passen niet in deze bijzondere cultuurhistorische omgeving.

Als natuur- en landschapsbeschermers zijn wij van mening dat windturbines niet thuishoren in beschermde natuurgebieden. Dit geldt gezien het bovenstaande zeker ook voor het zoekgebied Lochemseweg. Vereniging Natuurmonumenten zal als eigenaar van het gebied nu en in de toekomst ook zeker niet gaan meewerken aan de opwek van windenergie in het gebied. Het zoekgebied Lochemseweg op de RES-kaart laten staan en nader onderzoeken is zonde van uw en onze tijd en energie.

Bovenregionale afweging wind

We verzoeken u voor windturbines in te zetten op een bovenregionaal afwegingskader. Op dit moment doet u dat binnen de RES Cleantech Regio, maar een afwegingskader op provinciaal of Rijksniveau lijkt ons beter passen. Wij denken daarbij aan een afwegingskader met de volgende uitgangspunten:

- Sluit natuurgebieden en beschermde landschappen uit van grootschalige opwek.
- Kies voor enkele grootschalige grote opweklocaties voor zon en wind (clusters).
- Benut éérst alle locaties in en tegen bebouwd gebied en langs infrastructuur.
- Maak gebruik van de zonneladder.

Natuurmonumenten brengt dit afwegingskader ook in via het RES-traject, we steunen u graag bij een soortgelijke inbreng. Wanneer bovenstaand afwegingskader op regionaal of nationaal niveau gehanteerd wordt, wordt optimaal gebruik gemaakt van de ruimte en worden natuur, biodiversiteit en het landschap in totaliteit zo min mogelijk belast.

Ecologische kansen zon op land

Voor gebieden buiten de Natura 2000 en GNN-netwerken vragen we u ecologische meerwaarde en landschappelijke versterking als randvoorwaarden op te nemen voor het ontwikkelen van zonneparken. Dit kan bijvoorbeeld door vernatting en het creëren van ecologische verbindingen met hagen en houtwallen. We roepen u op dit te verankeren in de RES.

Verder geeft u op pagina 28 van de RES aan in welke gebieden een 'ja, mits'-regime geldt voor grootschalige opwek met zon op land. Het gaat om de gebiedscategorieën groene ontwikkelzones, transitiegebieden landbouw, klimaatlandschappen en nieuwe en uit te breiden bestaande landgoederen. Kaart 9 op dezelfde pagina heeft een afwijkende legenda en dient (kennelijk) een ander doel. Het lijkt of ook belangrijke natuurgebieden, landgoederen en kleinschalige landschapszones in aanmerking kunnen komen voor grootschalige opwek van zonne-energie. Dit correspondeert niet met de uitkomsten van de ateliers, waarin naar voren kwam dat grootschalige opwek met zon op land niet wenselijk is beschermde natuurgebieden. Graag vernemen we van u of het klopt dat Natura 2000-gebieden en GNN tot de categorie "Nee" behoren wat betreft zon op land in de RES. Wij verzoeken u om een eenduidige kaart aan de RES 1.0 toe te voegen.

Tot slot

Voor Natuurmonumenten is de energietransitie van groot belang en we werken hier graag constructief aan mee. Het is goed om te zien dat ook gemeente Zutphen uitgesproken ambitieus is op dit gebied. Echter, wij hopen dat u het belang van de unieke natuur en het landschap in Zutphen mee laat wegen bij het komen tot een definitieve RES. Wat ons betreft is het schrappen van de zoeklocatie Lochemseweg voor windturbines daar onlosmakelijk aan verbonden. Mocht u een nadere toelichting wensen, vragen hebben of om andere reden in gesprek willen, zijn wij daar uiteraard ten zeerste toe bereid.

Met vriendelijke groet,

Gebiedsmanager beheereenheid Achterhoek

Vogelwerkgroep Zutphen e.o

 www.vwg-zutphen.nl

E: vwgzutphen@gmail.com

Gemeente Zutphen
Ter attentie van:
Burgemeester & Wethouders
Gemeenteraad
Postbus 40
1740 AA Zutphen

Zutphen, 20 mei 2021

Betreft:

Inpraak reactie Vogelwerkgroep Zutphen e.o. inzake Regionale Energie Strategie (RES) 1.0.

Geacht College van B&W,
Geachte Gemeenteraad,

Met deze brief willen wij, Vogelwerkgroep Zutphen e.o., aan U onze bezwaren kenbaar maken tegen de Regionale Energie Strategie (RES)1.0 van de CleanTech Regio.

U heeft de inwoners van Uw gemeente op verschillende manieren uitgenodigd om te reageren op deze RES, om hun gedachten en bezwaren over de in de RES gevolgde strategie / visie te uiten en om mee te denken waar en hoe het anders kan teneinde het draagvlak voor de RES te vergroten.

Het werkgebied van onze Vogelwerkgroep strekt zich uit van Klarenbeek in het westen tot aan Almen in het oosten, en van Dorth in het noorden tot Hengelo in het zuiden. Al met al een groot werkgebied. Daarin wonen ook leden van onze Vogelwerkgroep. Daarom voelen wij ons betrokken bij de problematiek van de energietransitie en menen wij belanghebbende te zijn in het kader van de gesprekken en inspraakmogelijkheden in Uw gemeente ten aanzien van deze RES.

Het doel van de Vogelwerkgroep Zutphen e.o. is het verzamelen van kennis over vogels in ons werkgebied, het beschermen van vogels en hun leefgebied, en het overdragen van kennis over en enthousiasme voor vogels.

Vanwege deze doelstelling heeft de Vogelwerkgroep Zutphen e.o. de volgende bezwaren tegen dit RES 1.0 zoals dat nu ter inzage ligt.

A. Algemeen

- Voorop staat dat **grootschalige wind- en zonne-energie opwekking** niet thuishoren in het gebied waar wij wonen, werken en leven. Het behoud van de vitaliteit van het leven hier strookt niet met de schaal van de plannen voor deze energieopwekking.
- In het Concept RES werd alleen gekeken naar waar het mogelijk is om wind- en zonne-energie duurzaam op te wekken. Daarbij werd nauwelijks en volstrekt onvoldoende rekening wordt gehouden met andere belangen. Dat heeft betekend dat de vertaling van hetgeen de concept RES concludeert in de concretisering haperd en er allerlei procedures van burgers en organisaties zijn gestart om die integratie alsnog te bereiken.
- Er werd geen rekening gehouden met het behoud en beheer van biodiversiteit, vogels, het landschap en natuur.

In deze ontwerp RES 1.0 is thans in de tekst terecht aandacht besteed aan de landschappen, andere energiebronnen, onderzoeken etc. Dat is een goede verbetering. Maar waarom nu pas? Er heeft een radicale verandering in de voorstellen plaats gehad. De voorstellen t.o.v. het concept RES 0.1 zijn heel groot: 15 windmolens i.p.v. 62 windmolens en 600 ha zonneparken op daken en land i.p.v. 1.000 ha. Dat lijkt een verbetering maar de vraag is hoe reëel de cijfers en getallen nu zijn? Waar ligt voor de gemeenteraden de inspanningsverplichting? Het bevat geen concrete plannen (waar en hoe). Wat gaan de gemeenteraden en besturen vaststellen in december 2021? Er is niets concreets. De gebruikte zonnewijzer gerelateerd aan de landschappen geeft aan in 4 categorieën wat er zou kunnen of niet kunnen. De monofunctionele agrarische ruimte in oost-Lochem of in de IJsselvallei in Voorst en Brummen zouden dan ruimte kunnen bieden. Die indeling in de afweging in de zonneladder is onjuist omdat dan in gebieden als Cortenoever, belangrijk winterganzengebied, en de zones langs de IJssel in Heerde-Hattum er grootschalige wind- en zonne-energie zou kunnen komen. Dat terwijl er nog onderzoek loopt naar het Veluwe massief en de 8 km randzone. Hoe en wat gaat de gemeenteraad vaststellen? En de provincie pas nu mei 2021 de Actualisatie van het omgevingsplan nr. 8 ter inzage legt?

B. Vogels

Wat voor de Vogelwerkgroep Zutphen e.o. belangrijk is zijn de locaties, oppervlaktes, aantallen en effecten van zonneparken en windmolens op vogels. Samengevat en op hoofdlijnen zijn de problemen daarvan op vogels de volgende:

- Windparken zijn verstoring zijn voor de trekvogels op hun trekroutes. Dit geldt met name voor watervogels die hier door de IJsselvallei naar het zuiden/noorden trekken. Verwacht worden meer wiken-slachtoffers. Met name onder grote, zwaardere vogels zoals roofvogels, ganzen en zwanen.
- Recentelijk onderzoek van Wageningen Universiteit & Research heeft onomstotelijk aangetoond dat windmolens /windmolenparken een veel grotere, negatieve invloed op vogelpopulaties hebben dan gedacht, ook voor kleinere vogels.
- Het landschap in de CleanTech Regio is bijzonder rijk aan allerlei vogelsoorten. Hier langs de IJssel liggen met name de N2000 en Vogelrichtlijngebieden. Daar geldt een internationale verantwoordelijkheid voor bescherming van trekvogels, dus ook voor de gemeentes die in het CleanTech Regio samenwerken.
- Vogelbescherming Nederland heeft een Nationale windmolen-risicokaart voor vogels uitgebracht waarin de risico's voor diverse vogelgroepen worden beschreven. De IJsselvallei scoort als een hoog risicogebied voor veel soortgroepen. Daarbij geldt de IJsselvallei in brede zin, dus ook de overgangsgebieden naar de hoger gelegen bossen.
- Provincie Gelderland past nu in het Ontwerp-Actualisatieplan 8 van de Omgevingsverordening de beschermingskaders van ganzenrustgebieden zodanig aan dat

windmolens kunnen worden toegestaan in deze rustgebieden. Onder het mom dat ganzen in deze rustgebieden niet overal grazen. Maar rust is niet gelijk aan grazen. Om rustig te kunnen grazen is in een groter gebied rust nodig, geen versturende activiteiten. Windmolens en zonneparken dragen niet bij aan die rust. In de huidige verordening 7 zijn windmolens in ganzenrustgebieden uitgesloten. DE VWG zal zeker bezwaar aantekenen tegen de vaststelling van dit Ontwerp Actualisatieplan nr. 8.

- Het ecologisch onderzoek in opdracht van de provincie Gelderland, uitgevoerd door Bureau Altenburg & Wymenga (2020), toont aan dat de IJsselvallei een gebied met gemiddeld tot hoog ecologisch risico is voor wat betreft de aanleg van windmolens en parken.
- Weidevogels langs de IJssel worden momenteel al verstoord door aanleg grootschalige zonneparken, bijv. bij de A1 nabij Twello. Er treedt verlies van leefgebied op, zowel in de zin van **voedselaanbod als van broedgebied**.
- Vogels en hun leefgebied staan al onder grote druk in Nederland en in het bijzonder in het agrarisch gebied (verdwijnen van hagen en struwelen, grootschalige achteruitgang van insecten, verdroging, verzuring, vermessing van het land, etc.). Elke verdere aantasting van hun leefgebied door zonneparken en windmolens zal leiden tot verdere achteruitgang in aantallen en soorten.
- Grote zonneparken leiden niet alleen tot verlies aan leefgebied voor vogels, ook het landschap in bredere zin wordt aangetast. De biodiversiteit gaat door oppervlaktebeslag van grote zonneparken gaat mogelijk lokaal kwalitatief toenemen (bijv. door de aanleg van heggen) maar zeker niet kwantitatieve zin.
- Al met al betekent het aanleggen van zonneparken en windmolens een verarming van de toch al schrale natuur in Nederland.
-

C. Regie en draagvlak

- Uit niets blijkt dat de sociale waarden van gebieden, recreatie, natuur, landbouw etc., centraal staan in het Ontwerp RES 1.0. Van een integrale afweging is nog geen sprake en wordt nadrukkelijk ook niet beoogd, zie tekst Ontwerp RES 1.0.
- De globale onderbouwing van locaties en projecten is te beperkt en niet gebaseerd op gedegen onderzoek.
- Gemeenten moeten o.i. verantwoordelijkheid nemen en zelf alsnog de regie nemen hoe zij de energie agenda voor de toekomst wil ingevuld zien. Naar de mening van de Vogelwerkgroep Zutphen e.o. moet het belang van de IJsselvallei en het Veluwe massief voor vogels daarin expliciet worden meegenomen.

In samenvatting: de Vogelwerkgroep Zutphen e.o. vindt dat in de ontwerp RES 1.0 op transparante wijze rekening moet worden gehouden met de belangen en waarden die in het landschap van de CleanTech Regio aanwezig zijn, in het bijzonder met die van alle vogels en hun leefgebied. Er mag daarin geen achteruitgang plaatsvinden als gevolg van de plannen. Keuzes met betrekking tot locaties, aantallen en omvang van zonnepanelen en windmolens moeten gebaseerd zijn op gedegen onderzoek en ruimtelijke integratie van belangen. In de RES regio Cleantech moet windenergie in ganzenrustgebieden **niet** worden toegestaan. Dat kan iedere gemeente besluiten.

Wij verzoeken U de Ontwerp RES 1.0 zoals dat nu voorligt, te (doen) wijzigen op een wijze dat aan onze bezwaren tegemoet wordt gekomen.

Wij zijn bereid tot nader overleg over onze standpunten en bezwaren.

Hoogachtend,
Vogelwerkgroep Zutphen e.o.

Gezamenlijke reactie energiecoöperaties Cleantech Regio op de ontwerp-RES 1.0

Aan: RES Cleantech Regio

Van: voorzitters energiecoöperaties

Datum: 30 mei 2021

Inleiding

De energiecoöperaties in de Cleantech Regio spreken hun waardering uit voor de plek die de energiecoöperaties en lokaal eigendom hebben gekregen in deze ontwerp-RES. Tegelijkertijd hebben wij een aantal zorgen over en bezwaren tegen het bod zoals dat er nu ligt, met name op het vlak van de technische haalbaarheid van dat bod. Wij achten het huidige bod niet realistisch. Wij nemen graag onze verantwoordelijkheid en denken graag mee hoe dat bod realistischer kan worden en dragen daar, in gezamenlijkheid met gemeenten en provincie, graag aan bij.

Bod ontwerp-RES 1.0

Wat opvalt is dat het bod in de RES 1.0 zo'n 13% lager is dan in de concept-RES (1,23 TWh vs 1,07 TWh). Maar vooral in de invulling van het bod is een fundamenteel andere strategie zichtbaar voor de RES 1.0 ten opzichte van die in de concept-RES.

De RES 1.0 leunt zwaar op zon-op-dak. Daarmee moet bijna 50% van het bod voor 2030 worden ingevuld. Daarentegen is het aandeel wind met 10% een marginaal deel van de invulling van het bod.

Wat ook opvalt is dat het streven naar lokaal eigendom en de rol die energiecoöperaties daarin kunnen en willen vervullen een duidelijke plek heeft gekregen in deze ontwerp-RES 1.0, waar die in de concept-RES bijna geheel ontbrak.

Zon-op-dak, maatschappelijke voorkeur en veel belemmeringen in de praktijk

Wij hebben grote vraagtekens bij het realiteitsgehalte van het grote aandeel zon-op-dak in dit ontwerp-bod. Vanuit onze eigen ervaring weten we dat bij de realisatie van zon-op-dak een groot aantal belemmeringen speelt. Projecten gaan vaker niet dan wel door omdat er geen sluitende businesscase te maken is, vanwege de kosten voor een verzwaarde netaansluiting en/of de kosten voor het versterken van de dakconstructie. Daarnaast komt het regelmatig voor dat een verzekeraar niet wil meewerken of dat er (op termijn) onvoldoende netcapaciteit is. (Een beeld uit de praktijk: bij een onderzoek naar 30 daken dat we onlangs in Lochem hebben gedaan, bleken uiteindelijk 22 daken ongeschikt, zijn er 3 daken gerealiseerd en de rest kan pas over een paar jaar overgaan tot realisatie bij vervanging van het dak.) Deze belemmeringen worden ook erkend door de werkgroep Zon op Daken van het Nationaal Programma RES.

Wij beseffen dat zon-op-dak de maatschappelijk voorkeur heeft en dat daarmee wordt aangesloten bij de zonneladder. Maar in de RES 1.0 ontbreekt het perspectief waarmee de bestaande belemmeringen worden weggenomen. Daarmee lijkt het aandeel zon-op-dak niet realistisch.

Substantieel aandeel windenergie nodig voor toekomstbestendige energievoorziening

De Veluwe als kernhabitat voor de wespendif maakt het onzeker of er in de toekomst windprojecten kunnen worden gerealiseerd op en om de Veluwerand. De komst van de drie in de ontwerp-RES 1.0 opgenomen molens van IJsselwind is door de recente uitspraak van de Raad van State onzeker geworden of is op zijn minst ernstig vertraagd. Dat zet het bod aan windenergie onder druk. Dit wordt versterkt doordat ook elders in de CTR potentiële windlocaties zijn komen te vervallen. Een duidelijke onderbouwing van dat wegvallen van wel geschikte locaties ontbreekt in de ontwerp-RES 1.0.

Met een marginaal aandeel aan windenergie ontstaat een onevenwichtige mix aan energiebronnen. Voor een toekomstbestendige energievoorziening ontbreekt vooral de groene stroomproductie in de winter, wanneer de opbrengst van zonnepanelen minimaal is. Juist in het winterseizoen zal de elektriciteitsvraag sterk toenemen als wij onze woningen steeds meer met warmtepompen gaan verwarmen als alternatief voor aardgas. Maar ook vanuit het oogpunt van maatschappelijke kosten is de minimale inzet op wind ongunstig: windenergie is grofweg de helft goedkoper om te realiseren dan zon. En het ruimtebeslag is bij wind vele malen minder dan bij zon-op-veld: de opbrengst van een windturbine van 4 MW staat ongeveer gelijk aan die van 30 voetbalvelden vol met zonnepanelen.

Verwacht geen wonderen van innovaties in de komende 9 jaar

In de ontwerp-RES 1.0 is vermeld dat in de CTR volop wordt ingezet op innovatie. Daarbij worden waterstof, biogas en slimme energiehubs met name benoemd. Deze innovaties zijn hard nodig voor de totale energietransitie en om de doelen op de langere termijn te kunnen realiseren. Daarvoor zijn toepassing en opschaling van deze innovaties nodig. Om het RES-bod te kunnen waarmaken in 2030 zijn die toepassing en opschaling per direct nodig. De praktijk laat echter zien dat innovaties en met name opschaling van economisch haalbare marktrijpe oplossingen een lange aanlooptijd vragen. Het is mooi als innovaties extra capaciteit opleveren. Het is echter onverantwoord om het bereiken van de doelen afhankelijk te maken van innovaties waarvan het nog zeer onzeker is of die op de noodzakelijke termijn inzetbaar zijn.

Productie waterstof vraagt om heel veel extra groene stroom

Ten aanzien van de ambities voor waterstof (een energiedrager) willen wij hier opmerken dat voor de productie van waterstof heel veel groene stroom nodig is en dat deze stroom ook het jaarrond wordt geproduceerd. Deze stroomproductie komt bovenop de opwek met zon en wind uit het RES-bod. Daarnaast is daarbij ook een aanzienlijk deel windstroom nodig om ook in de winter voldoende lokale stroomproductie te kunnen borgen. Daarom zetten we grote vraagtekens bij de ambitie voor het inzetten van waterstof die lokaal geproduceerd zou worden.

Lokaal eigendom en maatschappelijke acceptatie

Het proces om te komen tot de zoekgebieden voor zon en wind lijkt nogal eenzijdig ingestoken te zijn geweest vanuit het perspectief van ruimtelijke kwaliteit. Maatschappelijke kosten, maatschappelijke acceptatie en de bijdrage aan de energietransitie lijken minder meegewogen te hebben in dat proces. Terwijl er in onze optiek juist vanuit het wegen van alle vier de hoekpunten van het afwegingskwadrant van het NP RES de beste oplossingen te vinden zijn. Het realiseren van wind- en zonprojecten met maatschappelijke acceptatie is mogelijk, dat laten talloze voorbeelden in het land zien. Lokaal eigendom, zeggenschap voor omwonenden en een goede verdeling van de lusten en lasten zijn steeds cruciaal gebleken bij deze succesvolle projecten. We waarderen het dan ook dat lokaal eigendom een nadrukkelijke plek heeft gekregen in deze ontwerp-RES. Ook waarderen we de nauwere betrokkenheid die we als energiecoöperaties hebben ervaren in de laatste ontwikkelperiode van de ontwerp-RES en de aanstelling van de RES-coördinator die fungeert als coördinatiepunt tussen de RES-regio en de energiecoöperaties. Het is zaak dit nu verder uit te bouwen en uit te werken richting de RES 2.0, zodat we een realistische en een voldoende maatschappelijk geaccepteerde energietransitie kunnen realiseren in de CTR.

Advies

Hoewel wij de problematiek rondom de zonering rond de Veluwe vanwege de wespendifieel begrijpen, adviseren wij u om tot een realistischer en evenwichtiger bod te komen met een groter aandeel wind en een groter aandeel zon-op-land. Als energiecoöperaties komen wij met een coöperatief bod dat een bijdrage kan leveren aan dat realistischer en evenwichtiger bod. De uitvoering van dat coöperatieve bod vraagt nadrukkelijk om samenwerking met en ondersteuning van zowel gemeenten als provincie. Wij vertrouwen erop dat wij daar goede afspraken over kunnen maken met u en dat die afspraken onderdeel worden van de RES.

Zet bij de doorontwikkeling naar de RES 2.0 niet alleen in op ruimtelijke kwaliteit en landschap, maar ook op verlaging van de netwerk- of maatschappelijke kosten en op maatschappelijke acceptatie, met name op het realiseren van lokaal eigendom, een open en transparant gebiedsproces bij de realisatie van projecten en een eerlijke verdeling van de lusten en lasten.

Namens de besturen van de samenwerkende energiecoöperaties in de Cleantech Regio:

Van:
Verzonden: maandag 10 mei 2021 17:10
Aan: Info Zutphen
Onderwerp: RES 1.0 inspraakreactie/zaaknr. 186 166

Beste lezer,

Vandaag stuur ik u mijn vragen en opmerkingen bij RES 1.0.

Allereerst complimenten en respect voor de samenstellers ervan. Het geeft mij veel en duidelijke informatie. Ook wil ik benadrukken dat ik het energietransitievraagstuk erg nodig en belangrijk vind.

Mijn reactie bestaat uit organisatorische opmerkingen (1), inhoudelijke vragen en opmerkingen (2) en tekstueel-redactionele (3). Ik woon in de gemeente Zutphen, mijn reactie is dus vanuit een Zutphense beleving. Ik begin met mijn conclusie (globale indruk):

De nadruk in RES 1.0 ligt op windturbines en zonnepanelen (in de praktijk vooral zonnevelden). Alternatieven zoals meer zon-op-daken, mogelijk ook kernenergie, duren te lang voor de termijn waarin e.e.a. gerealiseerd moet worden of stuiten op veel bezwaren. Daarom begrijp ik de focus op windturbines en zonneparken wel, maar er zijn nog steeds veel belemmeringen die evengoed tijd kosten: een gebrek aan ruimte in en om Zutphen, evt. ruimte is natuurgebied en windturbines te groot (grote nodig om het beoogde rendement te halen). Bovendien zijn er opslagvraagstukken die om landelijke aansturing vragen en het bestaande elektriciteitsnetwerk dat nog niet geschikt is. Het argument "onvoldoende tijd" om andere oplossingen te vinden gaat m.i. niet op.

Het grondgebied van de gemeente Zutphen is te klein of bestaat uit waardevol natuurgebied voor de plaatsing van grote windturbines of zonneparken. Mogelijk is er ruimte tussen De Hoven en Voorst voor een zonnepark, en wat extra windturbines op De Mars (in procedure). Dat vind ik nader onderzoek waard, alle overige zoekgebieden zijn m.i. ongeschikt.

1. Organisatorisch

- RES heeft geen juridische status v.w.b. inspraak. De Omgevingswet is nog niet klaar, en er wordt gesproken over het Verdrag van Aarhus, waardoor de inspraak bij RES 1.0 geformaliseerd is, maar hoe zal dit zijn bij RES 2.0?

Over participatie wordt gezegd dat "ideeën en beelden van inwoners lokaal worden opgehaald", en dat "intensievere inwonerp participatie pas wordt voorzien bij RES 2.0" Eerlijk gezegd maak ik me zorgen over de daadwerkelijke participatie van inwoners.

- de geografische werkgebieden van RES, CTR en RegioDeal komen niet overeen en dat is een risico. Er moet aandacht zijn voor informatieprocessen en demarcaties: wie doet wat en wat niet en wanneer? Is de afstemming goed georganiseerd?

2. Inhoudelijke vragen en opmerkingen

- warmtetransitie en warmtenetten zijn weinig uitgewerkt of komen niet goed uit de verf in deze RES. Ook (houtige) biomassa mogelijkheden.
- waarom valt de industrie buiten de scope van de warmtetransitievisies? Daar is waarschijnlijk meer te halen
- het bod van 1,07 TWh lijkt mij onwaarschijnlijk, gezien de e-opslag- en - distributievraagstukken die er nog liggen en die landelijke aansturing vragen. Er zijn nog veel onzekerheden en nog te regelen randvoorwaarden bij het bod van 0,51 TWh zon-op-dak.
- de gemeente Zutphen heeft haalbaarheidsonderzoek gedaan naar de zoekgebieden in de gemeente. In de samenvatting op p. 3 wordt gezegd dat het College heeft besloten dat het NU niet haalbaar is om verder te werken aan windmolens TEN ZUIDEN van Zutphen. Dit geldt ook voor het gebied ten oosten van Zutphen (natuurgebied en ecologische belemmeringen). Op p. 52 wordt gezegd dat het bosgebied een sterke monocultuur heeft. Dat betwijfel ik.
- er wordt teveel gefocust op zon op land. Ik zou willen dat voor zonnepanelen andere prioriteitslocaties gedefinieerd zouden worden: op daken van nieuwe (grote) bedrijfspanden (Bouwbesluit aanpassen of aanvullen, waardoor gebouw eigenaren gedwongen worden zonnepanelen mee te bouwen = landelijk = langere tijdsduur). En op of naast infrastructuur ("no regret-locaties"). In Zutphen op geluidswallen langs de rondweg Leesten, en bij Polbeek, en wat biedt de Cortenoeversebrug aan mogelijkheden? Waarom alleen zonnepanelen of of bij Rijksinfrastructuur?
- kernenergie wordt uitgesloten wegens de risico's en lange tijdsduur voor de bouw van nieuwe centrales, maar klopt dat nog? Er zijn nieuwe ontwikkelingen: mini-kerncentrales (Small Modular Reactor SMR). Deze kunnen in kortere tijd gerealiseerd worden. Ook hier landelijke aansturing nodig.
- op p. 32, rechterkolom: afspraken mij zonneparken op lokaal niveau zijn te vrijblijvend. In de aanbevelingen wordt gesproken over een opruimPLICHT

3. Tekstueel/redactioneel

- p. 11, illustratie: 2 blanco vakken; informatie =?
- p. 22, grijs kader over de berekeningsverantwoording en EnergieTransitieModel ETM: de omrekenfactor zoals gebruikt door de provincie Gelderland. Hoe verhoudt die zich tot landelijke berekeningen (komt die overeen)?
- "in april 2020 gaat het ETM standaard rekenen met 5,6 MW (grote) windturbines". Waarom is dat nog niet doorberekend in RES 1.0 (ruimtelijke verkenningen en netimpactanalyse)
- p. 28, kaartje Ja-mits gebieden: wat betekenen de cijfers in de legenda?

Tot slot, mijn concrete verzoeken aan de projectleider en het College:

1. Hoe gaat de inwonerparticipatie verder georganiseerd worden (effectieve participatie en geen pseudo-inspraak)
2. Het bestaande bod te heroverwegen: het lijkt mij te hoog met de bestaande nog op te lossen vraagstukken, de afhankelijkheid van landelijke processen en de beperkte mogelijkheden in de gemeente Zutphen voor windturbines en zonneparken (niet haalbaar)

3. Te besluiten dat ook het gebied ten oosten van Zutphen ongeschikt is voor windturbines
4. Meer eisen stellen aan ontwerp en uitvoering van zonneparken (zoals bv. Solar Park Hengelo Gld. en een opruimplicht. Geen aanbevelingen maar eisen dus
5. Te onderzoeken of infrastructuur in en rond Zutphen gebruikt kan worden voor zonnepanelen (geluidswallen bij rondwegen, Cortenoeversebrug).

Hartelijk dank voor uw aandacht met met vriendelijke groet,

Van:
Verzonden: woensdag 12 mei 2021 21:06
Aan: Info Zutphen

Zaaknummer 186 166.
T.a.v. Laura van de Poel.

Geachte mw. van de Poel,

Hoe kan het toch zijn dat ik in de regionale dagbladen De Stentor en de Gelderlander lees dat de energietransitie in Oost-Nederland vol zit en dat daar de komende jaren geen verandering in zal komen.

Er kan niets meer bij, nieuwe projecten hebben een transitie probleem voor de afvoer van hun opgewekte energie.

Ondanks dit bericht van de netbeheerders worden er nog steeds plannen gemaakt voor een overvol netwerk.

Ook vind ik het verdacht dat deze projecten bij voorbaat aanspraak maken op een subsidieregeling.

Bedrijven(ook buitenlandse), stichtingen, coöperaties en ook semi-overheid instellingen maken een exploitatie begroting waar de subsidie verdwijnt onder de noemer winst.

Ik ben van mening dat een bedrijf gestoeld op een betrouwbaar en goed onderbouwend ondernemersplan in feite geen subsidie nodig moet hebben.

Ondernemingen op het industrieterrein of in de winkelstraat of elders doen niet anders om te zien of het plan levensvatbaar is. Solarvelden en windturbines zijn ook productiebedrijven

Ik merk ook dat voor de burger met zijn toekomstige paneeltjes op zijn dak geen subsidie is gereserveerd en ook wordt hem/haar het steeds moeilijker gemaakt met regels die steeds veranderen.

Ik noem in deze de "slimme" meter verplichting, vanaf 1 juli geen hoog/laag tarief bij een oude meter en het salderen vanaf 2023.

Indien men vol inzet bij de burger voor het opwekken van eigen stroom met paneeltjes op zijn/haar dak ontstaat er ruimte op het energienetwerk voor transitie van grotere opwekkers.

Een win-win situatie waarbij ook landbouwgronden landbouwgronden kunnen blijven.

Van mij mag u de plannen een tijdje in de bureaulade laten liggen,.

Zonder gemeenschapsgeld, de subsidie, zijn deze in de huidige vorm niet haalbaar.

Met een vriendelijke groet,

Van:
Verzonden: zaterdag 15 mei 2021 13:30
Aan: Info Zutphen
Onderwerp: Zonne-energie parken

Geachte mevrouw Van der Poel,

Sinds enige tijd volg ik de RES- discussie in de gemeente Zutphen. Bij deze wil ik aangeven dat ik niet tegen zonne-energie ben, maar wel in de vorm van zonne-energie parken die onze mooie, toch al zo schaarse, uitzichten in het landelijk gebied rondom Zutphen ernstig aantasten.

Wat mij betreft kan het reeds aangelegde zonnepark op de Revelhorst wel uitgebreid worden, daar wonen weinig mensen, er is ruimte, en dit gebied is toch al 'vervuild' met industrie. Maar verder handen af van onze natuur!!

Zelf heb ik zonnepanelen op het dak liggen en ik moedig iedereen aan hetzelfde te doen. Verder zou de gemeente Zutphen ook kunnen aandringen op dak panelen bij nieuw te bouwen industriegebouwen.

Ik denk dat ik niet de enige ben die hier zo over denkt, en ik hoop dan ook dat verdere aftakeling van onze ongerepte natuur geen doorgang vindt.

Met vriendelijke groet,

Datum: 19.05.2021

Bet.: Inpraakreactie Zaaknr. 186 166 (Ontwerp-RES 1.0)

C.c.:

Aan het College van Burgemeester en Wethouders
van de Gemeente Zutphen

Geacht College,

Vanaf 20 april 2021 hebt u het Ontwerp-RES 1.0 voor de gemeente Zutphen openbaar gemaakt en biedt u tot 30 mei 2021 inwoners en belanghebbenden de mogelijkheid tot het indienen van een reactie daarop. Als eigenaar van het onder de Natuurschoonwet gerangschikte landgoed Lacerta en gemeentelijk monument Lochemseweg 34-36 in Warken en diensgevolge belanghebbende maak ik hiervan gebruik, mede namens huurders en pachter.

Informatie

In deze Ontwerp-RES 1.0 komt als één van de zoekgebieden voor de plaatsing van windturbines in de gemeente Zutphen het gebied aan weerszijden van de Lochemseweg in Warken aan de orde. Op Fig. 3.5 in het haalbaarheidsonderzoek van Pondera (15.03.2021) is de locatie van het zoekgebied met specifieke ligging van gebieden met 'potentie wind binnen GNN (Gelders Natuurnetwerk)' nauwkeurig aangegeven. Het zoekgebied ten zuiden van de Lochemseweg raakt met het westelijke uiteinde de oostelijke uitloper van het NSW-landgoed Lacerta voor zover dat op de gebruikte kaartschaal te zien is. In het Pondera-rapport zijn de mogelijkheden en beperkingen voor de plaatsing en het gebruik van windturbines in detail beschreven (par. 3.1 Zoekgebied 6 p. 22-25 en par. 6.2 p. 35-36). Pondera noemt 'naast de ligging binnen het GNN de aanwezigheid van landgoederen met een

oorspronkelijk historisch karakter ... en van overige Rijks- en gemeentelijke monumenten ... aandachtspunten' (p. 23). Pondera concludeert dat plaatsing van drie windturbines realiseerbaar is 'mits voldaan kan worden aan de natuurwetgeving' p. 25).

In het voorliggende Ontwerp-RES 1.0 staat op p. 23 in Fig. 6 het zoekgebied Lochemseweg aangegeven als gebied 'met ecologische belemmeringen' en op p. 24 in Fig. 7 komt dit gebied niet meer voor. Uit de begeleidende tekst op p. 22 (sub windenergie: geen vermelding Lochemseweggebied) en p. 23 ('... ecologisch uitdagend zijn ... de gele gebieden' zoals het Lochemseweggebied) valt alleen impliciet af te leiden dat de omgeving van de Lochemseweg niet meer als zoekgebied wordt aangemerkt.

Tijdens de gemeentelijke informatieavond op 20.04.2021 heeft wethouder Matser nadrukkelijk meegedeeld dat het College van B & W heeft besloten af te zien van het gebied langs de Lochemseweg als zoekgebied voor windenergie.

Reactie

Als eigenaar van het NSW-landgoed Lacerta dat deel uitmaakt van Gelders Natuurnetwerkgebied rond 't Waliën en het Grote Veld deel ik u op grond van bovenstaande informatie mee niet van plan te zijn mee te werken aan de plaatsing van windturbines op of nabij Lacerta. Mijn overwegingen daarvoor zijn de volgende.

't Waliën en het Grote Veld met omgeving is een landschappelijk karakteristiek en homogeen gebied ten zuiden van de Berkel dat een mozaïek van bos, hei, landbouwgronden en vochtige laagten langs beeklopen combineert met bijpassende flora en fauna en cultuurhistorische waarden. In de ontwikkeling en verschijningsvorm zoals de vegetatie, verkaveling en bebouwing reflecteert het gebied de ontginning en het eeuwenlange gebruik door de mens. Langs de structuurbepalende oost-west lopende historische wegen (Lage Lochemseweg, Lochemseweg en Oude Borculoeweg) ligt de agrarische en historische bebouwing met daartussen het uitgestrekte en aaneengesloten bos- en heidegebied. Plaatsing van de windturbines met hun omvang en infrastructuur verbreekt de fysieke en visuele samenhang van het aaneengesloten bos- en heidegebied. De turbines zouden de natuurlijke en historische proporties van het landschappelijk ensemble van bomen, velden, gebouwen, wegen en waterlopen totaal uit balans brengen en een historische cesuur in de eeuwenlange biografie van het landschap markeren. Een dergelijk voornemen is dan ook geheel in strijd met het landelijke en provinciale beleid van de laatste twee tot drie decennia zoals dat is ingezet met de Vijfde Nota over de Ruimtelijke Ordening 2000/2020 en geleid heeft tot het Gelders Natuurnetwerk. Het staat dan ook haaks op de doelen van verbetering van de toekomstige omgevingskwaliteit en duurzaamheid zoals beoogd in de huidige natuurwetgeving, een randvoorwaarde waaraan ook Pondera expliciet refereert.

Verzoek

Ik heb met instemming kennisgenomen van de mededeling van wethouder Matser tijdens de informatieavond op 20.04.2021 dat het College van B & W ervan wil afzien het gebied het Groote Veld langs de Lochemseweg in Warken als (zoek)gebied voor windenergie aan te merken. Daarmee heeft hij expliciet gemaakt wat in het voorliggende Ontwerp-RES 1.0 op p. 22-24 impliciet is gelaten. Gezien het belang van dit voornemen verzoek ik het College dit expliciet en duidelijk in de tekst van het definitieve voorstel voor de RES 1.0 op te nemen dat door een besluit van de gemeenteraad kan worden bekrachtigd.

Met de meeste hoogachting

Raden van Apeldoorn, Brummen, Epe, Heerde,
Lochem, Voorst en Zutphen
Provinciale Staten van Gelderland
Waterschappen Vallei en Veluwe, Rijn & IJssel

20 mei 2021

Zienswijze ontwerp RES 1.0 Clean Tech Regio

Inleiding

Al jaar en dag heb ik samen met vrienden een diepe belangstelling in aardse processen en het leven op aarde. De klimaatgekte heeft ons behoorlijk bezig gehouden. Samen met een vriend in Dordrecht kwamen we tot de conclusie dat er geen kruid tegen gewassen was en dat de wal het schip maar moest keren. Uw rapport RES 1.0 heeft mij toch weer getriggerd. Ik schreef hem hier uitvoerig over en vroeg hem tot slot, of hij ook vond dat ik gek geworden was om te reageren. Hij antwoordde: 'Je moet wel gek zijn om tegen windmolens te vechten, maar er moet toch iemand zijn die het doet.'

Een tijdlijn

Hoe kon het zover komen?

Na de Tweede Wereldoorlog lag alles voor de zoveelste keer in puin. (We zijn kennelijk prima in staat om de wereld te redden). In de jaren daarna moest vanuit diepe armoede de boel weer opgebouwd worden. Dat lukte wonderwel. En wel dusdanig, dat al in 1968 een aantal particulieren hun bezorgdheid over de toekomst van de wereld wilden melden. Deze zgn. Club van Rome bracht in 1972 een rapport uit: *De grenzen aan de groei*. Het gaf een beschrijving van de wereldproblemen: bevolkingsgroei, voedselproductie, industrialisatie, uitputting natuurlijke hulpbronnen en vervuiling. Het moet opvallen dat klimaat hier niet bij staat! Zijn genoemde problemen inmiddels opgelost of zijn ze juist verergerd? Hooguit zijn er regionale verschillen ontstaan. Ook organisaties als Greenpeace (1971) deden een duit in het zakje. Vervolgens neemt de gemiddelde welvaart een enorme vlucht door toenemende globalisering, het vrije economische denken, grootschalige uitbuiting van mensen (de moderne slavernij) en wat de aarde te bieden heeft; waarbij onze medeschepselen ruimhartig worden uitgeroeid. Welvaart door economische groei is natuurlijk veel belangrijker dan het welzijn van plant, dier en mens. Laten we dit alles *ontaarding* noemen.

Dan gebeurt er iets vreemds in 1988. Er ontstaat een nieuwe club (de Club van Geneve, nu panel geheten). Het is een fusie tussen UNEP (een groepering binnen de VN die zich bezig diende te houden met milieuvraagstukken) en WMO (verantwoordelijk voor meteorologische waarnemingen, weerberichten en alles wat daarmee samenhangt). Zo ontstaat er een organisatie, geleid door de VN, die als naam draagt: *Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC)*.

Waar zijn in hemelsnaam de wereldwijde milieuvraagstukken gebleven? Er is nog slechts één probleem overbleven: de klimaatverandering.

In mijn ogen is klimaatverandering echter geen probleem. Verandering van klimaat is van alle tijden.

Je kunt het klimaat plaatsen in diverse tijdsschalen, die korter of langer duren. Nooit is er sprake van langdurige stabiliteit, welk aspect je ook beziet.

Nu de wereldproblematiek gereduceerd is tot slechts één factor (klimaatverandering) komt al in 1990 het eerste IPCC-rapport uit, wat uitmondt in een klimaatverdrag. Daarna wordt klimaatverandering versimpeld tot één enkel aspect, namelijk het toenemende broeikaseffect ten gevolge van menselijke activiteiten (de toename van CO₂). Zo zou de temperatuur elke 10 jaar met 0,3 graad Celsius toenemen! Dat was nu toch écht wel bewezen????

Vervolgens volgen er nog 4 grote rapporten, diverse tussenrapporten, aanbevelingen voor politici, etc. etc. In alle rapporten wordt verder doorgeborduurd op dit thema. De rampspoed wordt steeds groter. Het advies is: nú optreden. Anders volgen er onomkeerbare processen en gaat het onnoemelijk veel geld kosten (zie o.a. ook de toespraak van Biden eind april 2021).

Als ik het mag geloven en ik dus volkomen naïef zou zijn, dan zouden de zeer vele wetenschappers die wereldwijd worden ingezet om de rapporten te maken, hoge kwaliteiten bezitten: onpartijdig, wetenschappelijk werk, objectief evalueren, *alle* bekende informatie gebruiken, geen beïnvloeding van belangengroepen dulden en natuurlijk geen eigen belangen hebben. Het is net of het geen mensen zijn. Deskundigen die een ander geluid laten horen of andere relevante gegevens willen doen gelden, worden genegeerd of gedemoniseerd, zelfs uit eigen kring. Want klokkenluiders tasten het geijkte denkmodel aan en tasten de eer en de geloofwaardigheid van de leiders ('deskundigen') aan of ze tonen een onderliggend geheim doel ????

Klokkenluiders verliezen vrijwel altijd, ook al hebben ze 100% gelijk. Ze moeten op een zijspoor gezet worden of geëlimineerd worden. Een voor u welbekend voorbeeld is Pieter Omtzigt.

Dat échte meetgegevens later niet blijken te corresponderen met aannames en computermodellen is ernstig; zeker als daar ook nog eens niets mee gedaan wordt. Er is naar mijn idee sprake van een hoog glazen-bol-gehalte. Ik verwijs u hiervoor verder naar het boek: *Unerwünschte Wahrheiten*, Fritz Vahrenholt/Sebastian Lüning. Waarzegsters en profeten die doem-prediken zijn van alle tijden. Angst aanjagen leidt tot het maken van verkeerde keuzes.

Na vele bijeenkomsten en klimaatconferenties over de hele wereld leidt deze angstcultuur in 2015 tot het *Akkoord van Parijs*, waar na politieke schermutselingen een klimaatverdrag wordt getekend om de opwarming van de aarde te beteugelen. Dat kan natuurlijk maar op één manier: fossiele brandstoffen moeten in de ban. Daar komt het kwaad vandaan! Grote zogenaamde 'ontwikkelingslanden' zoals India en China mochten nog minimaal 10 jaar langer doorgaan met de toename van de vermaledijde uitstoot. China bouwt daarom nu in hoog tempo kolencentrales (lekker goedkope brandstof van eigen bodem). Zo verdien je nog meer geld om de wereld te domineren. Waarom willen we in Nederland zelfs nieuwe kolencentrales versneld sluiten? Dat is kapitaalvernietiging! Ach, de burger kan nog wel verder uitgemolken worden ... Deze kolenstook vervangen door gas-stook mag natuurlijk ook niet. We moeten immers van het gas af. Dan maar liever bossen verbranden. Dan halen we immers de papieren doelstellingen van het klimaatakkoord!

Via onder andere de zogenaamde klimaattafels (vooral natuurlijk belanghebbenden mee laten doen, die financieel-economisch gewin wel zien zitten of een 'idealistisch' belang hebben) worden de politieke doelen van Parijs ingevuld.

Ondertussen wordt ook aardgas nog even in de ban gedaan. Dan kan Wiebes ook de Groningers nog redden, die geteisterd werden door 'aardbevinkjes'. Twee vliegen in één klap. In 2050 ?? energieneutraal = geen gebruik meer maken van fossiele grondstoffen?? De meest schone (aardgas) zullen we zeer zeker moeten blijven gebruiken als back-up en om het net stabiel te houden. Of zijn er dan nog hogere bergen milieubelastende accu's nodig? Is dat dan beter? Laten we a.u.b. onze huizen leuk blijven verwarmen met aardgas; daar is niks mis mee!

Dat alles leidt uiteindelijk tot een klimaatakkoord in 2019. Vervolgens komt via de opsplitsing van het land in 30 RES-gebieden de klimaatgekte ook op uw bordje terecht. U mag ook zgn. zoeklocaties aanwijzen. Voelt u zich daarin vrij of is het u door de strot geduwd door de dictatuur van de Rijksoverheid/wereldhysterie? Of was u ook al bezeten door de klimaatgekte/ de tijdgeest en dacht u dat het toch echt niet anders kon? De tijdgeest brengt immers altijd dé idee met zich mee, dat er slechts één waarheid is

Intermezzo

De brui eraan geven?

Het is inmiddels 4 mei 2021. Er is inmiddels onvoorstelbaar veel informatie aan mij voorbijgegaan. Word je erg moe van ... Verder besteedde ik aandacht aan de Dodenherdenking op de tv. De Duitse tijdgeest zei, dat er slecht één superras was. Gehandicapten verstoorden dat beeld. Dus gaan we ze uitroeien. En ja, andere rassen zoals de Joden horen er ook helemaal niet bij. Laten we ze vooral in een kwaad daglicht zetten, stigmatiseren (Jodenster), daarna isoleren (getto's) en tot slot ook uitroeien. Het was natuurlijk ook handig om een zondebok te creëren. Dat schept nog meer macht en leidt vooral ook af van het kwaad waar het eigenlijk om draait. Het Arische superras moest de aarde bevolken. Zelfs mensenfokboerderijen werden ervoor opgericht. Ik dacht, had ik in m'n eentje dit tij kunnen keren? Het antwoord ligt in de vraag besloten. De kracht van de meerderheid (massa) vermorzelt immers het individu. Een zandkorrel minder op het strand verandert het strand immers ook niet. Hoezo vrijheid en inspraak? Ik voelde mij machteloos en wilde de brui geven aan het verder schrijven aan de zienswijze. Burgerparticipatie wordt breed uitgemeten in het rapport; waarom eigenlijk? Is een inspraakprocedure eigenlijk niet gewoon een pro-forma-kwestie?

De 4-mei toespraak van Roxane van Iperen raakte mij. Aan het eind van haar betoog zei ze: 'De mythe moet plaats maken voor het weten'. Dat gaf mij de moed om op 5 mei de draad weer op te pakken. Misschien is die ene zandkorrel op het strand

Homo Deus

In 2019 kocht ik dit boek van Yuval Noah Harari. De grote ellende (oorlogen, hongersnoden, pandemieën) die de mensheid altijd getroffen had zouden inmiddels tot het verleden gaan behoren. De mens beheerst de aarde. Sterker nog, niet alleen de wereld is maakbaar, maar ook de mens zelf. Kortom: de Homo Deus (de goddelijke mens) is ontstaan. De zelfbenoemde homo sapiëns (wetende mens) is zichzelf ontstegen.

Is de printplaat (het DNA) die ons maakt en ons gedrag stuurt dan al dusdanig geëvolueerd, dat we nu ook al als God kunnen optreden? Of creëren we onbewust zelf onze goden, die vervolgens over ons gaan heersen. Hoe groot is bijvoorbeeld de macht van Google geworden door de opbouw van data over iedereen en alles en nog wat op de wereld? Wie de data beheerst krijgt samen met een krachtig verdienmodel een bijna absolute macht en een stroom van getrouwe aanhangers, die onbewust gemanipuleerd kunnen worden. Wie gaat dat stoppen? Zelfs wereldleiders knikken ja en amen.

In dit kader plaats ik ook de klimaathysterie. Er zijn kennelijk grote krachten die er alle belang bij hebben het angstmodel in stand te houden. Data kun je immers met een druk op de knop manipuleren zoveel als je wilt.

Aan de andere kant geeft 'God' je ook nog eens een veilig gevoel: er wordt immers goed voor je gezorgd met zon- en windenergie. Zo kunnen we ons prachtige welvarende leventje blijven leiden.

Ontsnapt aan de kleine IJstijd

In de laatste 150 jaar is de gemiddelde landtemperatuur in West-Europa met 1,5 graad Celsius gestegen. Een opwarming die vergelijkbaar is met de Middeleeuwse opwarming (800 – 1300 na Chr.). Daarna koelde het zeer sterk af tot ongeveer 1850 (de Kleine IJstijd). Het was de 2e zeer koude periode na de laatste échte IJstijd. Een zeer nare periode met misoogsten, honger, ziektes, doodgevroren mensen en geen aardgas om de huizen te verwarmen. Ik ben dan ook hartstikke blij dat de temperatuur weer wat op niveau gekomen is. Geen koude winters, een vroeger voorjaar, lekker warme zomers, etc. Bijna het hele jaar lekker in de tuin spelen. Jammer alleen, dat ik geteisterd word door het waanidee dat dit de opmaat zou zijn tot de ondergang van de aarde en de mensheid en ik getroffen word door de verdere teloorgang van milieu en ecosystemen, natuur waar ik vroeger enorm van kon genieten. Wie zit er op verarming te wachten ...

Er zijn toch meer oorzaken dan slechts het menselijk gedrag? Door welke rampen zijn we inmiddels getroffen na 1,5 graad Celsius opwarming? Door de Romeinse- en de Middeleeuwse opwarming is de aarde toch ook niet aan rampspoed ten onder gegaan. De mensheid is er nog steeds! Ik zie hooguit in de media dat er voortdurend een uiterst eenzijdige relatie met de opwarming wordt gelegd. Als je het maar vaak genoeg herhaald wordt het vanzelf waar en komt iedereen in de stand-by-modus: Zie je wel!

Over panelen en gehakmolens

Het enige nut van panelen is de productie van stroom. Daarnaast kan ik veel nadelen beschrijven. Die nadelen bestaan echter niet voor de Gemeente Apeldoorn. Zij weet bijvoorbeeld te suggereren dat het zonnepark Beemte Broekland een prachtige verbetering is van het boerenland. De oude landschapselementen zouden in ere hersteld worden (daardoor een prachtige landschappelijke inpassing), biodiversiteit zou zelfs toenemen. De Universiteit van Wageningen zou dat in de komende 30 jaar zelfs gaan monitoren. Uit het RES-rapport meen ik begrepen te hebben dat de ideeën over zoeklocaties voor de Gemeente Apeldoorn nog lang niet voldoende is. Er moet méér! Er moet vooral gescoord worden. Nog beter dan wat de rijksoverheid voor ogen staat! Wie is daar de weg kwijt?

In de zoektocht naar locaties voor windturbines (gehakmolens) zie ik in het rapport plotsklaps iets opzienbarends. Volgens het rapport RES 1.0 is een groot gedeelte ongeschikt voor windmolens. Wat krijgen we nou: daar vliegt de wespandief! Deze vogel is niet zomaar beschermd, maar super beschermd (Europese instandhoudingsdoelstelling; binnen 8 km geen windturbine! Ik lees het goed: zelfs goed voor andere beestjes!). Retorische vraag: hoe komt het eigenlijk dat we dieren en planten moeten beschermen? Zou het misschien kunnen komen doordat we hun leefgebieden verwoesten? Beschermen is natuurlijk een goede daad: ook daar kun je mee scoren!

Dat niet alleen de wespandief onthoofd kan worden, maar ontelbaar veel dieren geprakt worden door de zoevende windmolens is kennelijk niet zo belangrijk.

Het DNA van vliegende dieren is in het geheel niet aangepast aan deze enorme verandering van hun leefmilieu. Zelfs de vleermuis, die een perfecte echolocatie bezit t.o.v. alles wat hij tegenkomt, is de klos!

Het is natuurlijk zo, dat u niet alleen *zorgplicht* heeft t.o.v. al dan niet beschermde dieren en planten, maar ook t.a.v. mensen. Hoe is het om geteisterd te worden door zoevende wieken, licht-schaduw

effecten en 's nachts flitsende lampen, kapotgemaakte landschapservaring en droefenis om het verdwijnen van het leven op aarde.

Een buurgemeente, Hattem, heeft bij raadsmeerderheid besloten dat windmolens niet geplaatst mogen worden op hun grondgebied. Reden: het welzijn én de gezondheid van de mensen die daar wonen. Wel vindt de Raad van Hattem het vervelend dat de Gemeente Oldebroek windmolens vlak naast de gemeentegrens plaatst. Wilt u ook een windmolen in uw achtertuin???? Ik mag van harte hopen dat dit heilzame bewustzijn mag doordruppelen in uw overwegingen en een eind mag maken aan deze waanzin.

Over klimaat en milieu

Door de zeer overdreven aandacht voor de vermeende klimaatproblematiek en de doemscenario's die daarbij horen, is de aandacht voor *de werkelijke leefmilieuproblemen* die al heel lang zeer manifest zijn en alleen maar verergeren, geheel verdwenen.

Dat verdoezelen we graag. Want nu hebben we iets gevonden waar we ons massaal op kunnen storten: de wereld redden van een vermeend klimaatprobleem t.b.v. onze kinderen. Daar maakt Vattenfall ook graag misbruik van in haar reclames.

Welke wereld?

Een wereld voor plant, dier en mens?

Of een wereld voor de mens, zonder plant en dier?

We zijn al flink op weg om de laatste 'optie' te bewerkstelligen. Ter illustratie een voorbeeld. Tijdens mijn leven heb ik het zeer gevarieerde leven op het platteland zien veranderen in steriele landschappen. De boerensloten met glashelder water en een uiterst gevarieerd leven zijn verworpen tot met drab en alg gevulde watergangen.

Ik heb medelijden met jonge mensen die dit niet hebben kunnen ervaren en dus ook nooit meer zullen beleven. **Als we ons voortbestaan willen redden en de biodiversiteit willen behouden, dan moeten we ons leven fundamenteel anders inrichten en niet rommelen in de marge, door een wérkelijk groot probleem te maskeren middels het bestrijden van een fictief probleem.**

Het grootste milieuprobleem en de daaruit voortvloeiende secundaire en tertiaire problemen is de onvoorstelbare overbevolking, die in veel gebieden nog exponentieel toeneemt.

Het secundaire probleem is de hebzucht, die bevredigd wordt door de economische groei; de bomen moeten de hemel voorbij groeien.

De tertiaire problemen komen hier weer uit voort: uitbuiten van ecosystemen en grondstoffen, vervuiling, etc.

Is er een politieke partij in Den Haag die het overbevolkingsvraagstuk hoog op de agenda heeft gezet? Moet het in het regeerakkoord komen? Hoe zit het eigenlijk met de huidige volksverhuizing en ons woningtekort? Is daar een relatie tussen? Welnee, daar kun je je aan branden. Dan kun je maar beter weggijken. Waar je wél mee kunt scoren, dat is natuurlijk het klimaat. Als je de wereld niet wilt redden, dan tel je immers toch niet mee! De wereld is inmiddels immers ook overstelpt met klimaatriders. Dus moet je klimaat hoog op de agenda zetten. Kun je elkaar overtreffen met nog meer onzin met betrekking tot klimaat en klimaatbeleid.

Zelfs als je als politica gespeend bent van relevante inzichten en kennis kun je scoren. Ik zou zeggen kijk bijvoorbeeld eens op de website climategate.nl met een commentaar van Ferdinand Meeus (IPCC-expert reviewer AR6). Het artikel heet 'Sigrid Kaag: de zoveelste klimaat-doemprediker'. Dit artikel betreft een reactie op de speech ter ere van haar aanstaande leiderschap. Gebrek aan kennis en goed beleid in Den Haag is nogal stuitend!

De Rijksoverheid heeft ook weer het doemscenario ingezet om het RES-beleid te promoten en de burger onder druk te zetten. In een krant van 1 mei 2021 zie ik een paginagrote advertentie. Ik lees onder het kopje: De noodzaak van het Klimaatakkoord: 'Het Klimaatakkoord komt niet zomaar uit de lucht vallen. We maken grondstoffen sneller op dan de aarde ze kan aanvullen. Zo putten we de aarde uit, met alle gevolgen van dien voor onze leefomgeving.'

Het valt mij op dat Klimaatakkoord met een hoofdletter geschreven wordt. Dat doen we ook met het woord God. Of komt het doordat maar liefst 76 partijen hebben getekend? Zouden er nog veel meer partijen kunnen zijn die absoluut niet zouden willen tekenen? Dan moet je toch zeker ook wel meedoen: **IEDEREEN DOET WAT** (zo luidt het einde van de advertentie in vetgedrukte kapitalen).

Het meest ernstige is de suggestie dat we de aardse grondstoffen te snel opmaken (dat is overigens wel zo. Maar niet in dit verband). Echter, de suggestie dat we daarom over moeten schakelen op zonne- en windenergie slaat natuurlijk totaal de plank mis. Komen de windmolens, zonnepanelen, trafostations, kabels en de accu's regelrecht uit de hemel vallen; door God gezonden? Daarom Klimaatakkoord met een hoofdletter? Zou tijdens delven, transport, productie, plaatsing en dump na afschrijving de leefomgeving gevolgen kunnen ondervinden?

De hele advertentie straalt ondeskundigheid en domheid uit. Het gebrek aan kennis is stuitend. Of nog erger: gaat het hier om misleiding?

Unerwünschte Wahrheiten; Was Sie über den Klimawandel wissen sollten

Vorig jaar kocht ik om mijn kennis verder te verdiepen en op te frissen dit boek, geschreven door Fritz Vahrenholt en Sebastian Lüning. De inleiding begint met 2 stellingen:

1. Wenn die Tatsachen nicht mit der Theorie übereinstimmen – um so schlimmer für die Tatsachen.
2. Prognosen sind schwierig, besonders wenn sie die Zukunft betreffen.

Het boek geeft in een 9-tal hoofdstukken een helder beeld van wat u en ik, dus ook beleidmakers, zouden moeten weten om tot goede afwegingen te komen en om deskundige en verantwoorde beslissingen te nemen. Dit boek beveel ik u dan ook van harte aan.

Angst voor het onbekende en de vermeende ondergang, kuddegedrag en vooral het gebrek aan kennis leiden tot de tunnelvisie waarin we elkaar gevangenhouden. Licht in de tunnel kan alleen ontstaan door het vergaren van kennis. En nog belangrijker is het hebben van ware heldenmoed: het leven dŭrven zien zoals het is in plaats van illusies scheppen over de maakbaarheid van het leven. We zien de dingen namelijk niet zoals ze zijn, we zien de dingen zoals wijzělf zijn (Talmoed). Kortom: we zien wat we willen zien, maar we zien niet wat we moeten zien.

Milieueffectrapportage

In de euforie die uw rapport RES 1.0 uitstraalt over wat er bijgedragen kan worden aan de zogenaamde 'duurzame' energie en hoe de burgers mee kunnen participeren??? (Hoezo? Het is immers een opgedrongen dictaat) heb ik een zeer belangrijk hoofdstuk gemist. Dat is het hoofdstuk dat de effecten voor het leefmilieu in beeld brengt. Dat zou wat mij betreft uit 2 subhoofdstukken moeten bestaan, namelijk de effecten op wereldschaal en de effecten op plaatselijk niveau. Dan was onder andere ook de ontstellende hoeveelheid niet-recyclebare (dus ook niet duurzame) rotzooi in beeld gekomen. Ik denk aan afgedankte accu's, versleten turbines en panelen die hooguit 30 jaar meegaan. Daar zadelen we de volgende generatie mee op. Ruimen we de panelen op door

een groot gat te graven, zoals we dat ook doen met asbest? Zand erover en je ziet het niet meer. Opggeruimd staat netjes. Hoezo duurzaam en hernieuwbaar?

Koolstofdioxide broodnodig

CO2 wordt steeds krachtiger neergezet als een vervuillende stof. Dat is vreemd. Ik wil een lans breken voor deze stof. Zonder dit gas zouden we in de diepvries zitten en geen brood meer op de plank hebben. Sterker nog: het op fotosynthese gebaseerde leven op aarde zal er zonder dit gas niet meer zijn. Wij dus ook niet!

Graag verwijs ik naar een artikel op www.klimaatfeiten.nl. Onder het onderwerp CO2 staan diverse paragrafen met betrekking tot het belang van CO2. Daarbij verwijs ik vooral naar de laatste paragraaf: CO2 en natuur.

Ik kan het zelf niet beter verwoorden.

Wie gaat dat betalen?

Dit onderwerp wordt ook niet in uw rapport besproken. Toch ook niet echt onbelangrijk. Nu wordt de burger al bestolen door torenhoge belastingen op energie. Als ik de media mag geloven dan is dat nog maar een peulenschil in vergelijking met wat komen gaat. Honderden miljarden investeren in de elektrificatie van Nederland en het indammen van CO2 is weggegooid geld. Het zal de leefbaarheid van de planeet zeker niet verbeteren, maar juist verslechteren. Het klimaat zal blijven veranderen, daar worden we niet slechter van, maar wel van de doodlopende weg die we zijn ingeslagen. Vooral exploitanten, boeren, adviesbureaus en andere betrokken partijen worden er rijk van. Ze maken natuurlijk graag gebruik van de perverse subsidiestromen die door Den Haag worden gegenereerd. Zij zijn het die op de korte termijn de financiële winnaars zijn. Ze dragen daarom natuurlijk ook graag bij aan het in standhouden van de mythe en de klimaatpropaganda. Wie wil er nu z'n verdienmodel opgeven?

Het geld kan veel beter besteed worden aan bijvoorbeeld de leefbaarheid van het sociale domein en de échte milieuproblemen.

Conclusie

Alles wijst erop dat we onze over-welvaart onder geen enkel beding willen indammen, liefst nog willen uitbreiden. Dit gaat niet alleen ten koste van onze leefomgeving, maar ook ten koste van onszelf. Alleen dit laatste hebben we gemythologiseerd door het werken aan behoud van een goed leefmilieu te vervangen door klimaatbeheersingsfantasieën. Dat camoufleert onze onbewuste angsten voor de eigen ondergang.

Wanneer worden we wakker? Alleen als de mythe plaats maakt voor weten. Met die ontwaakte kennis kunnen we stappen nemen die wérkelijk nodig zijn om onze planeet en daarmee onszelf te redden.

Aanbeveling

Stop met de klimaathysterie. Geef het onzinnige RES-dictaat terug aan de Rijksoverheid. Treedt het ECHTE probleem tegemoet met open vizier. Breng de RES-rapportage naar de biomassacentrale. Dat scheelt weer het kappen van een boom! Durf een misser toe te geven om een nieuw en heilzaam perspectief te winnen.

Met meer dan gewone belangstelling zie ik uw reactie tegemoet.

Met vriendelijke groet,

Bronnen:

- www.wikipedia.nl
- www.rvo.nl
- www.klimaatfeiten.nl
- www.klimaatgek.nl
- www.clintel.nl
- www.climategate.nl
- www.urgenda.nl
- *Rapporten IPCC*
- *Homo Deus – Yuval Noah Harari*
- *Unerwünschte Wahrheiten – Fritz Vahrenholt en Sebastian Lüning*
- *Diverse artikelen*

06 MEI 2021

Zaaknummer: 17

Gemeente Zutphen
t.a.v. de Gemeenteraad

Datum: 3 mei 2021

Betreft: Ontzie belangrijke natuurgebieden in de Regionale Energie Strategie

Geacht College van B&W, geachte Gemeenteraad,

Met deze brief wil ik, als inwoner van Zutphen in de gemeente Zutphen en vogelliefhebber, mijn zorgen over de Regionale Energie Strategie (RES) bij u onder de aandacht brengen. Mijn oproep: ontzie belangrijke natuurgebieden bij het realiseren van de klimaatopgave.

Voorop staat dat ik als vogelliefhebber voorstander ben van de energietransitie. De opwarming van de aarde, het extremere weer en de stijging van de zeespiegel hebben grote gevolgen. Niet alleen voor de mens, maar zeker ook voor vogels. Naast de klimaatcrisis hebben we echter te maken met een minstens zo urgente biodiversiteitscrisis. Veel vogelpopulaties staan fors onder druk.

Effecten van wind- en zonneparken op vogels

Afhankelijk van de locaties kunnen wind- zonneparken desastreuze effecten hebben op onze al onder druk staande vogelpopulaties. Niet alleen kunnen vogels tegen windmolens aanvliegen met sterfte tot gevolg. Ook gaan wind- en zonneparken in natuurgebieden zowel op land als op water ten koste van concreet leefgebied. Veel vogelsoorten vermijden dergelijke obstakels en het gebied wordt ongeschikt om te broeden, te rusten en voedsel te zoeken. Tot slot kunnen windmolens een barrière vormen wanneer ze op vaste vogeltrekroutes (bijvoorbeeld tussen slaapplekken en foerageergebieden) staan. Uit recent onderzoek blijkt dat de effecten van windparken op vogels onderschat worden in gebruikte rekenmodellen.¹

Voor meer informatie over de effecten van wind- en zonneparken op vogels verwijs ik u naar de factsheets van Vogelbescherming Nederland op www.vogelbescherming.nl/energietransitie.

¹ P. Schippers et al (2020), 'Mortality limits used in wind energy impact assessment underestimate impacts of wind farms on bird populations', Ecology and Evolution, 2020, nr. 13, p. 1–14

Principe-uitspraak om belangrijke vogelgebieden te ontzien

Ik roep u daarom op om belangrijke vogelgebieden te ontzien bij de locatiekeuze van wind- en zonneparken. Dat betekent concreet dat ik de gemeenteraad vraag om de principe-uitspraak te doen dat uit voorzorg de volgende gebieden niet als zoekgebied voor zonne- en windenergie aangewezen worden in de RES 1.0:

1. Natura 2000-gebieden
2. NNN gebieden (Natuur Netwerk Nederland)
3. Belangrijke weide- en akkervogelgebieden
4. Belangrijke vogeltrekroutes
5. Overige belangrijke vogelgebieden

Voor de duiding van bovenstaande gebieden verwijs ik u naar de provincie (Natura 2000 en Natuur Netwerk Nederland) en de set Gevoeligheidskaarten Windenergie, beschikbaar via www.sovon.nl (nummer 3 t/5).

Ecologisch onderzoek

Ik verzoek u naast uw principe-uitspraak ten aanzien van de Regionale Energie Strategie om, voor het aanwijzen van concrete zoekgebieden, ecologisch onderzoek te laten uitvoeren. Alle knelpunten die hier ten aanzien van belangrijke vogelgebieden uit naar voren komen, vraag ik u op te lossen, voordat er onomkeerbare besluiten worden genomen die ten koste gaan van onze fijne groene leefomgeving.

Laten we de natuur in onze gemeente niet verder onder druk zetten. Los van dat ik vind dat er meer aandacht moet komen voor energiebesparing, zijn er voldoende alternatieven voorhanden zolang er nog zoveel daken van bedrijfsgebouwen zonder zonnepanelen zijn. Probeer ook in win-win oplossingen te denken: in gebieden waar het nu slecht gesteld is met de biodiversiteit, kunnen biodiversiteitsherstel en zonne-energie wellicht goed samen gaan.

Breed draagvlak voor betere bescherming van natuur

Ik sta zeker niet alleen met dit verzoek. Uit recent onderzoek² blijkt dat bijna 3 op de 4 Nederlanders (72%) vindt dat daken en industrieterreinen betere plekken zijn voor zonnepanelen dan natuurgebieden. Bovendien blijkt uit hetzelfde onderzoek dat de coronacrisis het belang van het beschermen en uitbreiden van natuur in Nederland onderstreept, zo vindt 70% van de Nederlanders. 65% van de Nederlanders geven aan behoefte te hebben aan meer groen in de nabije omgeving en van betere kwaliteit. Kortom, laten we in de Regionale Energie Strategie niet nog meer van onze waardevolle natuur afsnoepen, maar de keuze maken voor echt duurzame oplossingen!

Ik zie uw reactie graag tegemoet en verneem graag hoe u in de RES 1.0 ervoor gaat zorgen dat er voor echt duurzame oplossingen wordt gekozen. Groene energie die ten koste gaat van de natuur is niet groen!

Met vriendelijke groet,

²Motivaction (2020), 'Samen herstellen: Een publieksonderzoek naar het belang van natuur tijdens de coronacrisis in Nederland'. Publicatie op www.vogelbescherming.nl

18 MEI 2021

Zaaknummer

Gemeente Zutphen
Postbus 41
7200AA Zutphen

17-05-2021

Plannen ter inzage.

Mevrouw, mijnheer,

Natuurlijk sta ik achter het klimaatakkoord.

Pondera Consult is niet op de hoogte dat destijds bij de annexatie van het Leestense Broek is overeengekomen, dat het gebied agrarisch zou blijven met bossen (niet kleine bosperceeltjes) weiden en akkers, kortom: Een open coulissen landschap.

Ook de gemeente Zutphen is dit gemakshalve vergeten en heeft ernstig ingebroken op deze overeenkomst door het sportcomplex "Het Meijerink" na negen jaar procederen, aan te laten leggen.

Bij een convenant tussen de Gemeente enerzijds en Natuurmonumenten, LTO, en Bond Heemschut is afgesproken, dat 17 HA agrarische grond omgevormd zou worden tot Nieuwe Natuur; ook vergeten....onbetrouwbare overheid.

Door deze omvorming zouden ook klimaatdoelen bereikt zijn.

Gelukkig is het mij wel gelukt ca. 7 HA om te vormen, een kleine bijdrage!

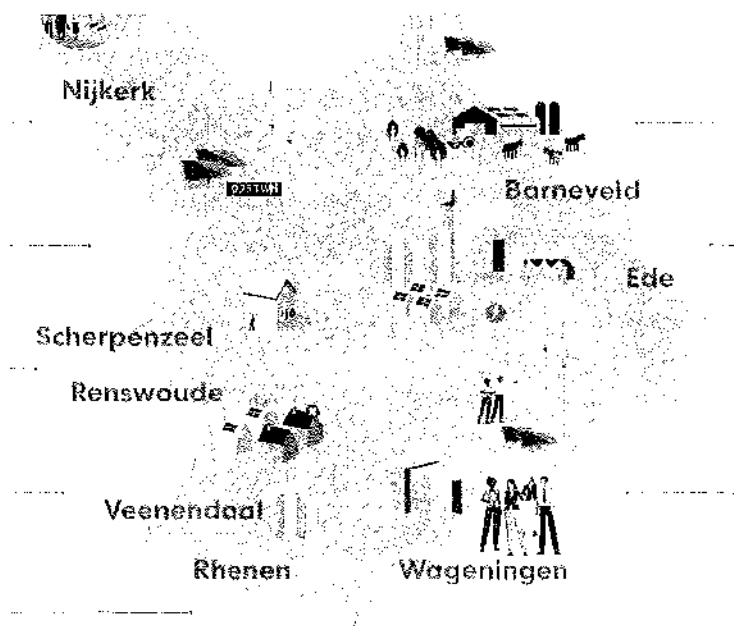
Mijn standpunt is nu al duidelijk: Geen zonneparken meer in het Leestense Broek, Één park is al te veel.

De bewoners zullen tot aan de Raad van State strijden tegen dit onzalige voornemen.

Energietransitie in de Regio Food Valley en de gevolgen van de energietransitie in het algemeen.

Een bijdrage van

26 april 2021

1. Inleiding.

Het voorstel Klimaatwet is op 12 september 2016 ingediend door de Tweede Kamerleden Klaver(GL), Asscher (PvdA), Beckerman (SP), Jetten (D66), Dik-Faber (CU), Yesilgöz-Zegerius (VVD), Mulder (CDA) en Geleijnse (50PLUS).

Om tot een klimaatakkoord te komen waren 5 klimaattafels in het leven geroepen. Honderden organisaties hebben hieraan deelgenomen.

Bij de totstandkoming van het Klimaatakkoord was aan de vijf Klimaattafels geen enkele wetenschapper aanwezig en ook geen voorstanders van kernenergie.

Op 10 juli 2018 heeft Ed Nijpels als voorzitter van het klimaatberaad het "Voorstel Ontwerp van het Klimaatakkoord" aan minister Wiebes aangeboden.

Op 20 december 2018 heeft de Tweede Kamer de klimaatwet met 112 voorstemmers aangenomen. Tegenstemmers waren: FvD, PVV, PvdD en SGP. Op 28 mei 2019 heeft de Eerste Kamer de klimaatwet goedgekeurd.

De boodschap was, dat Duurzame energie opgewekt moet worden door zon, wind en biomassa. Kernenergie werd uitgesloten.

De situatie van vandaag is dat biomassa in de vorm van houtpellets in het verdomhoekje zit, maar nog steeds wel toegepast wordt.

De verbrandingsgassen van houten pellets zijn schadelijker dan de verbrandingsgassen van kolen!

Voor het in gebruik houden van aardgas lijkt een doorbraak op komst. Er is een sprankje hoop, dat kernenergie ook tot de Green Deal zal worden bevorderd.

Hoofddoel van de wet is het bereiken van 95% broeikasgasreductie in Nederland in 2050 ten opzichte van 1990 en als tussendoel streven naar 49% broeikasgasreductie in 2030 ten opzichte van 1990.

Op 21 april 2021 is deze 2030-doelstelling verhoogd naar 55%.

Eén van de afspraken is dat 30 energieregio's in Nederland gaan onderzoeken waar en hoe het best duurzame elektriciteit op land (wind, zon en biomassa) opgewekt kan worden.

Het verdelen van Nederland in 30 RES-gebieden is een slimme truc geweest. RES = Regionale Energie Strategie.

Elke RES moet een energietransitie plan aanleveren. Een RES-gebied is dermate klein dat de plaatsing van een kerncentrale in dat gebied geen enkele kans heeft, omdat het vermogen van een kerncentrale groter is dan de elektrische energiebehoefte van een enkel RES-gebied.

Waarom niet landelijk geregeld?

Klimaatwet

Ed Nijpels verkoopt het Nederlandse volk knollen voor citroenen

2. RES in de Food Valley.

Het team RES Food Valley heeft enkele maanden geleden het initiatief genomen om de mening van de bewoners te peilen over het project energietransitie. In 2030 moet 0,75 TWh aan duurzame energie uit zon en wind opgewekt worden. Dit zal gerealiseerd moeten worden door het bijplaatsen van 14 windturbines (er staan er al twee), zonnepanelen op

220 ha bouwland en op 27 ha restland (totaal 353 voetbalvelden van 0,7 ha per veld) en 270 ha op daken.

In de digitale kleurenbrochure "Wind en veel zonne-energie in de regio Food Valley" staat de reden van de energietransitie vermeld:

MEER DUURZAME ENERGIE

De Aarde warmt op, veel planten en diersoorten verdwijnen, de zeespiegel stijgt. Als we zo doorgaan, ligt onze regio straks aan zee. Daarom zijn in Nederland maatregelen afgesproken in het Klimaatakkoord. Eén van de maatregelen is het opwekken van meer duurzame energie. Tot 2030 kan dat met zonne- en windenergie. Dat gebeurt in 30 energieregio's in Nederland. Regio Food Valley is er één van. De meeste windenergie wordt op zee opgewekt. Maar dat is niet genoeg om in Nederland ons doel te halen. Daarom komen er ook in onze regio meer windmolens en zonnepanelen.

Ad: "De Aarde warmt op, veel planten en diersoorten verdwijnen, de zeespiegel stijgt. Als we zo doorgaan, ligt onze regio straks aan zee".

Er is sprake van een geringe opwarming van de Aarde over de afgelopen 42 jaar, zoals uit de onderstaande grafiek blijkt.

De nullijn in de grafiek is het 30-jarig gemiddelde over de periode 1991-2020. De blauwe stippen zijn de verschillen in maandcijfers t.o.v. het 30 jaar gemiddelde. De rode lijn is een gemiddelde over 13 maanden. De rode lijn is nog niet verder doorgetrokken omdat de eerstvolgende 13 maanden nog niet zijn afgerond.

De gemeten temperaturen zijn geen enkele reden tot paniek. Zij vallen binnen de marge van de natuurlijke temperatuurafwijkingen van onze Aarde.

We zien zelfs dat er sinds de piek in 2016 een temperatuurdaling van 0,7°C heeft plaats gevonden. Dat valt moeilijk te rijmen met de AGW-hypothese. Immers in diezelfde periode nam de CO₂-concentratie in de atmosfeer onverminderd toe.

Wel hebben we te maken met een natuurlijke klimaatverandering: er zijn plaatselijke verschuivingen in het klimaat gaande.

Er zijn aanwijzingen, dat dit te maken heeft met de verschuiving van het aardmagnetisme. De noordelijke magnetische pool verschuift sneller dan verwacht van Canada in de richting van Siberië. Door deze pool verplaatsing gaat ook ons klimaat veranderen; straalstromen zullen zich verplaatsen waardoor het noorden warmer wordt en het zuiden kouder: (Volkskrant d.d. 24 april 2021)

De Franse en Italiaanse wijnoogst staat op mislukken door abnormale nachtvorst, terwijl het in Nederland gemiddeld warmer wordt.

De schuld van deze regionale veranderingen kan men onmogelijk toerekenen aan de toename van het CO₂- gehalte in onze atmosfeer.

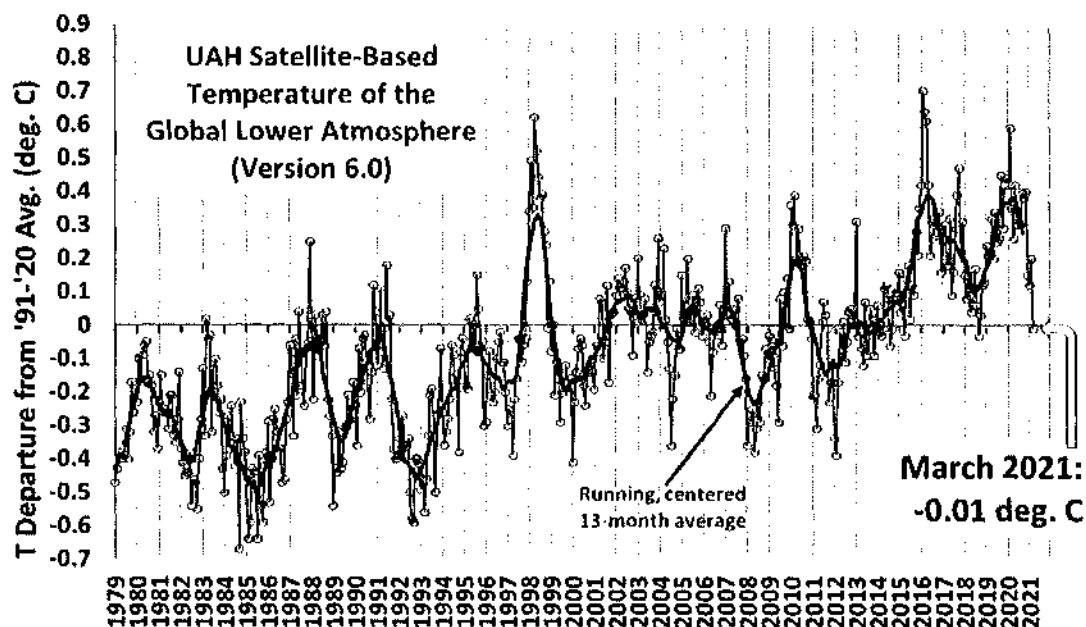
In het artikel Het broeikasgas CO₂ de werking van CO₂ als broeikasgas (climategate.nl) is uitgebreid ingegaan op de geringe rol van CO₂ op ons klimaat.

De noodzaak om onmiddellijk met fossiele brandstoffen te stoppen vervalt hier eigenlijk mee.

Vanwege de vervuiling en aantasting van ons milieu is stoppen met het verstoken van kolen en houtpellets wel dringend vereist.

Dat geldt overigens ook voor het gebruik van zware stookolie.

Aardgas is een schone fossiele brandstof en dat pleit ervoor om het gebruik van dit gas te handhaven.

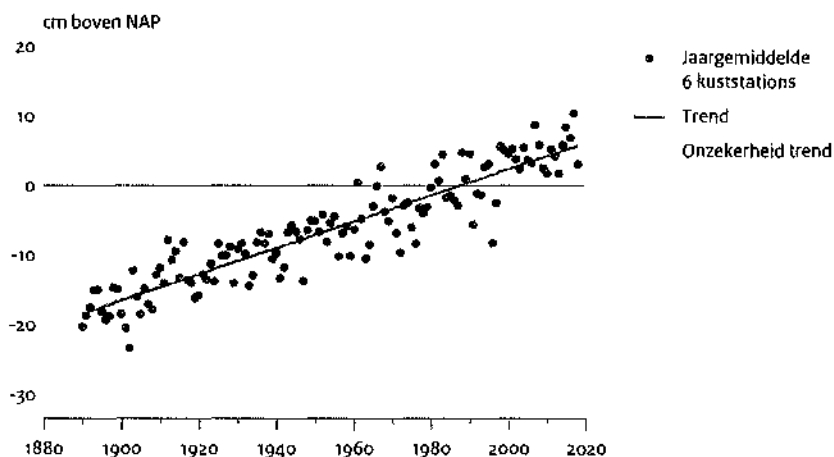

Als er diersoorten en planten (bomen) verdwijnen dan heeft dat weinig met klimaatverandering te maken. Hier ligt de schuld bij de mens door het kappen van oerwouden en bossen.

De vermelding "*Als we zo doorgaan, ligt onze regio straks aan zee*" is puur paniek zaaien en keur ik dan ook ten sterkste af.

De zeespiegelstijging vertoont geen versnelling:

Zeespiegel voor kust Nederland

Bron: Deltares; PSMSL; bewerking PBL

PBL/sep20
www.clo.nl/nlq22g11

Zeespiegelstijging langs de Nederlandse kust en mondiaal, 1890-2018 |

Compendium voor de Leefomgeving (clo.nl)

Betrouwbare metingen van de zeespiegel langs de Nederlandse kust zijn beschikbaar sinds 1890. De trend in de data blijkt een gelijkmatig/lineair patroon te vertonen over de hele meetreeks. De jaarlijkse verandering bedraagt 1,9 mm per jaar. De oorzaken zijn terug te voeren naar:

- * Bodemdaling over eeuwen en veranderingen in windopzet en getijdebewegingen.
- * Naast bodemdaling speelt het smelten van het ijs op Groenland mogelijk een rol. Dit afsmelten doet het gewicht op de Groenlandse bodem afnemen en veroorzaakt daardoor in o.a. zuidelijke richting een bodemstijging van gemiddeld 0,4 mm per jaar over de periode 1902-2014. Deze bodemstijging kan ook een rol spelen langs de Nederlandse kust.
- * De afname in snelheid van de Warme Golfstroom betekent een langer verblijf van het oceaanwater in de tropen met als gevolg dat het water warmer wordt al stromend in een noordelijke richting en dat betekent volumevergroting = stijging van de zeespiegel.

In de afgelopen 130 jaar is er geen sprake van een snellere toename qua zeespiegelstijging.

Adaptatie (maatregelen nemen) door dijkverhogingen is de enige juiste effectieve methode. Gelukkig gebeurt dit ook.

Ad: "De meeste windenergie wordt op zee opgewekt".

Een groot deel van de Nederlandse bevolking wenst geen windturbines geplaatst te zien in hun onmiddellijke nabijheid (en terecht!) en zien liever een plaatsing van windturbines op zee. Op zeer grote schaal worden er nu windmolenparken op de Noordzee en de Waddenzee geplaatst.

Maar.. wat te denken over de gevolgen van het zeeleven?

Het Wetenschapsprogramma Focus meldde het volgende:

Bouw windparken Noordzee brengt ernstige schade aan zeeleven (visserijnieuws.nl)

"De natuur in de Noordzee heeft ernstig te lijden onder de bouw van windparken. Het heien van windmolenfunderingen maakt zoveel herrie dat zeezoogdieren gehoorschade oplopen, zelfs nog op tientallen kilometers afstand. De bouw verjaagt bruinvissen en zeehonden uit hun leefgebied. Grootschalige hei-activiteiten kunnen leiden tot zeer negatieve effecten op enkele beschermde soorten en maken een groot deel van de Noordzee ongeschikt als leefgebied voor zeezoogdieren. Dit blijkt uit Milieueffectrapportages die zijn gemaakt voor de nieuwe windparken Borssele en Hollandse Kust.

De gevolgen voor de visstand zijn nog onvoldoende onderzocht.

De visserij zegt bij monde van EMK-bestuurslid Dirk Kraak dat de directe gevolgen van heiwerkzaamheden nu al te merken zijn rond de vier reeds aangelegde windparken. Kraak spreekt over een kleinere vangst en een andere trek van de vissen en observeert dat eenmaal weggejaagde vispopulaties niet meer terugkomen".

En als de windturbines eenmaal in bedrijf zijn veroorzaken ze ook onderwater lawaai. Bovendien verplaatst geluid onderwater zich veel verder dan op land. De internationaal vooraanstaand zeebioloog Christopher Clark meldde, dat recent onderzoek onomstotelijk aantoonde dat aanhoudend onderwaterherrie schadelijke gevolgen heeft voor het zeeleven, zoals voor krill, het basisvoedsel voor veel andere zeedieren.

3. Burgerforum in de Food Valley.

Een Burgerforum werd in de Food Valley opgericht voor inspraak van de inwoners en dit forum moest een afspiegeling zijn van de regiobewoners. Er zijn toen willekeurig 5000 personen geselecteerd, die een uitnodiging voor deelname hebben ontvangen.

Vervolgens zijn er toen 100 personen geselecteerd.

Het samenstellen van de enquête is uitbesteed aan het NPBO (Nederlands Platform Burgerparticipatie en Overheidsbeleid).

Het NPBO heeft uit de 100 aanmeldingen 20 personen geselecteerd op grond van leeftijd, geslacht en opleiding en waarvan er uiteindelijk 14 personen effectief hebben meegedaan.

De opdracht aan het Burgerforum was om door een brede raadpleging de mening van de inwoners te peilen. In de plaatselijke kranten verscheen een oproep voor deelname aan de enquête.

Aan het RES-team heb ik gevraagd naar de achtergrond (opleiding en ervaring) van de leden van het Burgerforum.

De reactie was: *"Wij kunnen geen informatie over de leden van het Burgerforum verstrekken. Dit staat de wetgever niet toe."*

Dit verbaast mij, omdat dit dan kennelijk niet geldt voor leden van een Gemeenteraad, Provinciale Staten, Eerste en Tweede Kamer.

In de vragenlijst trof ik weinig of geen elementen aan over de werkelijke zorgen en problemen die er onder de inwoners zijn over de negatieve gevolgen van plaatsing van windmolens, zonneparken en het project "van het gas af".

Er werden vijf fictieve keuzemogelijkheden voorgelegd:

1. Food Valley wordt Solar Valley;
2. Duurzame energie voor een toekomstig landelijk beleid;
3. Inwoners en bedrijven doen het samen;
4. Grootschalig energie opwekken bij bestaande infrastructuur;
5. Food Valley wordt Isolatie Valley.

Per onderwerp werd de mogelijkheid gegeven om 100 punten te verdelen. Dat zijn keuzes tussen de kogel of de strop. Dus geen echte, serieuze keuzes.

De vragen waren allesbehalve eenvoudig en ik kan mij dan ook goed voorstellen dat veel mensen het hebben laten afweten.

Van alle 8 gemeentes heeft slechts **0,5% van alle inwoners** (356.123) deelgenomen. De lage score kan ook duiden op een niet geïnteresseerd zijn in het onderwerp.

Vooraf onder de jongeren blijkt de belangstelling zeer matig te zijn. Juist van hen zou je verwachten dat zij belang hebben bij het klimaat:

- * In Regio Food Valley is 20,15% van de bevolking tussen de 10 en 25 jaar, in deze raadpleging is de groep van 18-25 jaar **3,37%**.
- * In Regio Food Valley is 24,36% van de bevolking tussen de 26 en 45 jaar, in deze raadpleging is dat **25,42%**.
- * In Regio Food Valley is 25,56% van de bevolking tussen de 46 en 65 jaar, in deze raadpleging is dat **45,52%**.
- * In Regio Food Valley is 18,03% van de bevolking 66 jaar of ouder, in deze raadpleging is dat **25,68%**

Ondanks de geringe deelname heeft het NPBO een rapport samengesteld van maar liefst 148 pagina's.

Rapport online vragenlijst onder inwoners Regio Food Valley (pdf, 1,90 MB)

Het rapport komt mij over als een 100 liter melkopbrengst uit een droogstaande koe!

Het Burgerforum (NPBO?) heeft hieruit toch een advies weten te distilleren: Advies burgerforum RES Regio Food Valley (pdf, 273 KB)

1. Geef de burgers de gelegenheid tot lokaal eigenschap;
2. Richt een bewonerspanel op - institutionaliseer dit en betrek dit panel continu;
3. Respecteer landschap en cultuur;
4. De overheid moet dit regisseren, regionaal en lokaal;
5. Organiseer regionale planning en communicatie;
6. Onderzoek alternatieven voor zon en wind;
7. Stimuleer isolatie en consuminderen.

Evenals in de vragenlijst is ook in het rapport weinig terug te vinden over de werkelijke zorgen die onder de bevolking leven:

- * Maatregelen om de gezondheid en overlast van de burger bij de plaatsing van windturbines te waarborgen;
- * De impact van windturbines op vogels en natuur (de omgeving);
- * De aanslag op bouwgrond door het installeren van zonneparken en windturbines. Er zijn nu al problemen met tekorten aan landbouw-, en woningbouw- en recreatiegrond;
- * De kosten van deze energie transitie, welke ook nog eens geen enkel effect zullen hebben op de veranderingen van het klimaat, zijn hoog en moeten ook opgebracht worden door een groot deel van de bevolking die het oneens is met de niet werkende en geldverslindende oplossingen. Intussen zijn er een legio organisaties van start gegaan, die protest aantekenen tegen dit Green Deal beleid, maar dit alles wel uit eigen zak moeten financieren: geen subsidie!
De kosten voor het opwekken van energie m.b.v. wind en zon worden voor de Food Valley geschat op € 400 miljoen.

Het KNMI heeft berekend, dat als Nederland de doelstelling voor

2030 haalt, de hypothetische stijging van de aardse temperatuur 0,00007°C minder zal zijn dan als we niets doen. Dit heeft dan wel minstens 1000 miljard Euro's gekost.

Onbegrijpelijk, dat onze gezagsdragers daar niet klaarwakker van worden.

- * In de Food Valley zijn tientallen lijvige dure rapporten door consultancy bureaus aangemaakt. Verder zijn er vele brochures in kleur breed verspreid. De kosten hiervan zijn onbekend, maar zullen zeker niet gering zijn.
- * De problemen, die te verwachten zijn door de overbelasting van het elektrisch netwerk. De kosten voor de verbetering en uitbreiding van het elektrisch netwerk worden geschat op € 200 à € 300 miljoen;
- * De kosten en de overlast van het project "van het gas af".
De bewoners van oudere minder goed geïsoleerde woningen krijgen te maken met tienduizenden Euro's aan kosten bij de overschakeling naar warmtepompen en het installeren van vloerverwarming.

Aan het RES-team heb ik gevraagd of het rapport nog een conceptuitgave is en er dus nog commentaar geleverd zou kunnen worden.

Het antwoord was, dat het rapport definitief is en geen commentaar meer mogelijk is. Overigens heeft de burger nooit de gelegenheid gekregen om op het rapport te reageren.

4. Invloed van windturbines op onze gezondheid.

Een groep van medici heeft een Kenniscentrum Windturbines opgericht. (www.windwiki.nl)

Zij waarschuwen ervoor, dat de nabijheid van industriële windturbines ernstige gezondheid schade voor de mens kan veroorzaken.

Zij willen een platform bieden voor vergaring van medisch wetenschappelijke kennis over de invloed van windturbines op de gezondheid van omwonenden, zodat dit leidt tot meer kennis en een betere besluitvorming.

Een financiële bijdrage is van harte welkom:

NL66RABO0366077449 t.n.v. windwiki.

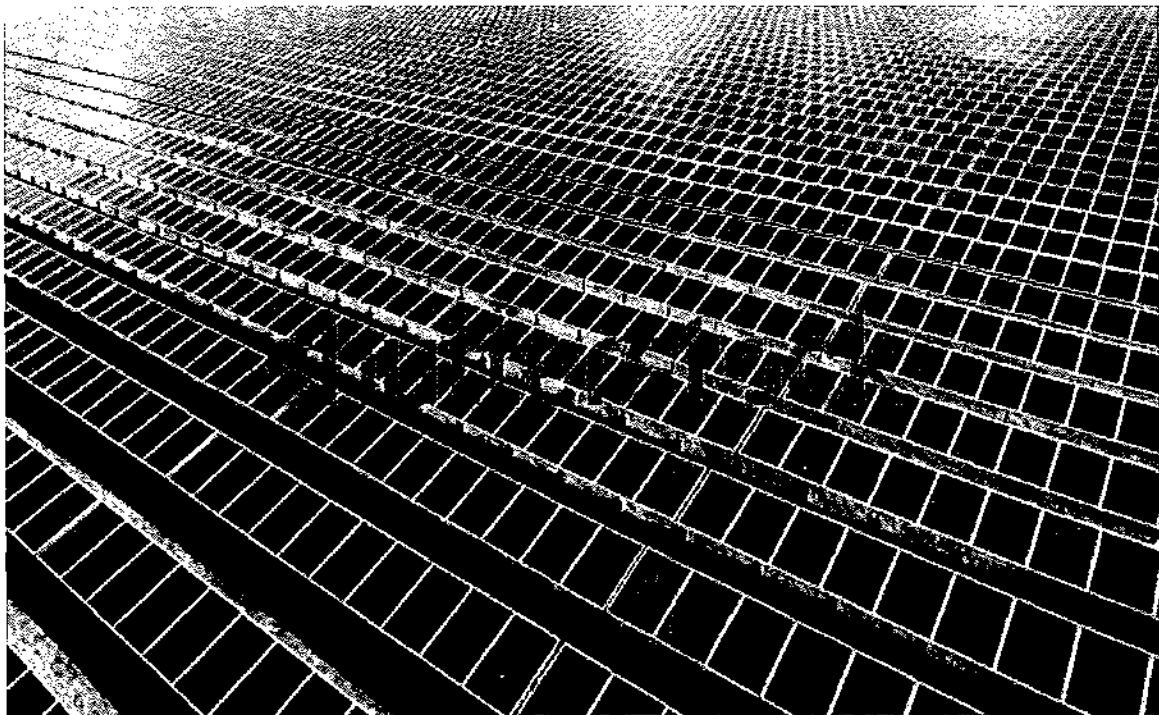
Mariana Alves-Pereira, professor laagfrequent geluid aan de Universiteit Lusofona, Lissabon, heeft verschillende onderzoeken over de gevolgen van laagfrequent geluid voor de gezondheid van mensen gedaan.

Laagfrequent geluid kan bij langdurige blootstelling volgens de professor leiden tot uiteenlopende klachten zoals luchtwegproblemen, depressies, maagdarmklachten, vermoeidheid, psychiatrische beelden, hoofdpijn, spier- en gewrichtspijn, verschillende infecties en zelfs leiden tot cellulaire veranderingen zoals verdikking van celwanden, hartzakje en vaatwanden. Een bijzondere constatering uit het onderzoek van Mariana Alves Pereira was dat door de lange golven van laagfrequent geluid er vrijwel geen bescherming tegen mogelijk is. De golven gaan door elk obstakel heen en kunnen op vele kilometers afstand van een windmolen nog gemeten worden. Sterker nog, door reflectie tegen gebouwen kan het geluidniveau

plaatselijk juist weer verhoogd worden. Overigens wordt laagfrequent geluid niet door iedereen waargenomen, wat dan trouwens niet betekent dat deze personen er geen gezondheidsschade van zou kunnen ondervinden.

5. Zonneparken

Zonneparken nemen enorme hoeveelheden grond in beslag. Onder de zonnepanelen groeit praktisch niets: de grond verpietert. Het kan niet gekker worden, maar zelfs op waterplassen en meren worden zonnepanelen geplaatst. De bodemgroei stagneert en het onderwater leven legt het loodje, omdat er geen zonlicht kan komen. Landschappelijk is het een verschrikkelijk aanzicht:

www.shutterstock.com · 495339334

6. Ondergrondse CO₂-opslag.

De afscheiding van CO₂ uit rookgassen gebeurt nooit volledig en dat betekent dat er nog wel degelijk CO₂ in de atmosfeer terecht komt. Onder hoge druk wordt de CO₂ in lege gasvelden geperst. Dit zou dan in de bodem van de Noordzee moeten plaatsvinden. Voor de rookgassen die bij twee met fossiele brandstoffen gestookte centrales vrijkomen is **een extra** centrale nodig om de energie voor dit begrafenisproces te leveren. In de atmosfeer bestaan geen grenzen en dat betekent, dat als Nederland het lozen van een bepaalde hoeveelheid CO₂ weet te voorkomen, dat dit dan onmiddellijk aangevuld zal worden vanuit de enorme CO₂ uitstoot uit Oost-Europa. Dit geldt trouwens ook als Nederland erin slaagt om een

55% reductie te realiseren.

Er is geen enkele garantie dat de ondergrondse opslag lekvrij zal zijn. Op zee kan dit funest zijn voor de scheepvaart. Als er op grote schaal CO₂ ontsnapt dan neemt het soortelijk gewicht van dit borrelende water af en dat betekent dat schepen niet langer blijven drijven en zinken. Dit zou bij een flinke lekkage overigens tot een Bermuda effect kunnen leiden: schepen die opeens zomaar zinken.

In dit artikel is reeds opgemerkt, dat het KNMI heeft berekend, dat bij het behalen van de gestelde doelstelling in 2030 de temperatuur slechts met 0,000007°C zal zijn gedaald t.o.v. geen reductie van CO₂.

De huidige energietransitie door een CO₂-reductie heeft dus geen enkele zin en het is beter om aandacht te geven aan andere veel sterkere broeikasgassen:

Methaan	23 X krachtiger dan CO ₂ .
Lachgas	265 X
Gefluoreerde koolwaterstoffen CFK's	1300 tot 11.700 X
Stikstoftrifluoride	17.200 X

CFK's zijn sinds 1987 verboden, maar sinds 2013 is er sprake van een stijging in de atmosfeer van 13.000 ton per jaar. De lozingen wijzen in de richting van Oost-Azië. CFK's tasten ook nog eens de ozonlaag aan, welke ons beschermt tegen gevaarlijke ultraviolette straling.

Het dogma, dat de stijging van de temperatuur van de Aarde wordt veroorzaakt door een toenemende verhoging van het CO₂ gehalte in de atmosfeer komt met bovenstaande informatie zwaar onder druk te staan.

Het is nu de vraag hoe lang onze overheden nog met droge ogen kunnen blijven volhouden dat de vele miljarden kostende CO₂ maatregelen en reducties nog zinvol zijn.

Er zijn zelfs wetenschappers, die juist voor meer CO₂ pleiten, omdat dit uitermate gunstig is voor de plantenwereld en dus ook voor mens en dier.

7. Aardgas op termijn vervangen door waterstof.

Het beleid is er nog steeds op gericht om van het "gas af te gaan" en dat betekent dat er dus overgeschakeld moet worden op all electric.

Als de gasleidingen dan niet meer worden gebruikt zullen ze verwijderd moeten worden. Dit wordt een enorm kostbaar en overlast gevend project: opgravingen in straten, tuinen, etc.

Verder is het van belang om te weten, dat elektrisch koken en verwarmen **een factor twee meer aan gas** kost dan een rechtstreeks gebruik van gas. Bij een gascentrale is er sprake van een rendement van slechts 50%! Opvallend is, dat geen enkel land ter wereld nu al van het gas afgaat. Er zijn zelfs landen (Duitsland en Spanje) waar het aardgas wordt

gepromoot en waar de burger zelfs subsidie kan krijgen als hij op aardgas overgaat.

Als bij all electric de extra stroom opgewekt moet worden door windturbines dan "wiekt heel Holland":

Van het gas af.

Per huishouden wordt gemiddeld per jaar 1269 m³ aardgas verbruikt.

Het aantal huishoudens in Nederland per 01.01.2020 was: 7,9 miljoen.

Alle huishoudens tezamen gebruiken dus: $1269 \times 7,9 = 10$ miljard m³ per jaar aan gas.

10 miljard m³ gas heeft een energie-inhoud te vergelijken met 100.000 GWh aan elektriciteit. (G = giga = miljard).

Elektrificatie betekent dus dat er 100.000 GWh per jaar extra duurzaam opgewekt moet worden.

Een windmolen van 4 MW heeft bij vollast (windkracht 7) een rendement van 100%.

Bij windkracht 5 is dit nog maar 12%. Gemiddeld is dit 25%.

Dat betekent, dat een windmolen gemiddeld een opbrengst heeft van 8,7 GWh per jaar.

(4 MW per uur = $4 \times 24 \times 365 = 35040$ MWh = $35 \text{ GWh} \times 25\% = 8,7 \text{ GWh}$)

Voor de omschakeling van gas op elektriciteit d.m.v. windmolens zijn $100.000/8,7 = 11.500$ windmolens van 4 MW nodig!

De Nederlandse Overheid doet er verstandig aan om voorlopig niet van het gas af te gaan. Een citaat van dr. Martin Luther King (1929-1968):

Niets in de wereld is gevaarlijker dan oprechte onwetendheid of gewetensvolle domheid.

Op termijn zou aardgas uiteindelijk vervangen moeten worden door waterstof.

Waterstofgas kan d.m.v. elektrolyse uit water worden geproduceerd.

Hierbij ontstaat waterstof en zuurstof.

Bij verbranding van waterstof komt geen CO₂ vrij, maar alleen waterdamp. Overigens moeten we ons realiseren dat waterdamp een veel sterker broeikasgas is dan methaan (aardgas).

De energiedichtheid van waterstof is een factor 3 lager dan aardgas.

Er is dus naar verhouding meer gas nodig en dat betekent dat er met een hogere gasdruk gewerkt moet worden.

Het waterstof molecuul is veel kleiner dan het methaan (aardgas) molecuul en dat betekent dat waterstof gemakkelijker door stalen leidingen kan diffunderen (door iets heen gaan).

Verder vormt waterstof met zuurstof in een verhouding 2:1 knalgas, dat spontaan kan exploderen.

Als de stroom voor het elektrolyse proces met windmolens zou worden

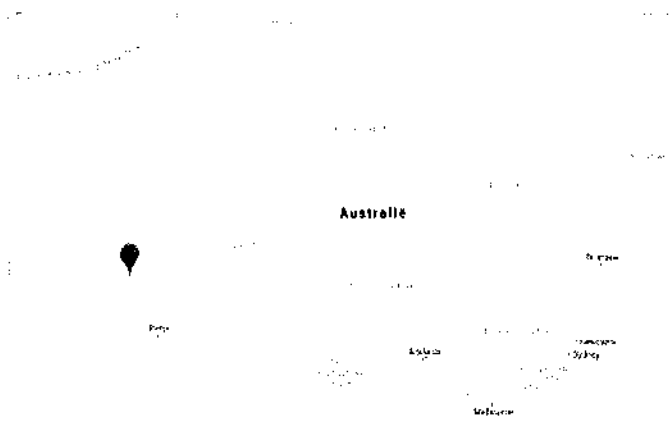
opgewekt dan ontstaat er voor de fabricage van waterstof maar een zeer matig rendement:

Rendement windmolen: 25% - Elektrolyse van water: rendement 75%

Compressie en opslag: rendement 90% **Totaal rendement: 16,8%.**

De investeringen van een dergelijk project met de daarbij horende slechte rendementen zijn financieel niet rendabel: Het kost miljarden aan investeringen, dus weggegooid geld.

Wellicht zou het gunstiger zijn om waterstofgas te importeren:

Australië zet in op waterstof

Australië wil zich steeds meer in de markt zetten als energieproducent. In het westen van Australië schijnt de zon gedurende de dag bijna constant en waait het stevig in de nacht. Zo is er een constante bron van energie voorhanden. Daarnaast is er veel ruimte in dit dunbevolkte deel van het land. Elektriciteit is lastig te transporteren over grote afstanden en daarom zet het land nu flink in op waterstof: 5000MW

https://opwegmetwaterstof.nl/2019/12/03/australiezet-in-op-waterstof/?utm_source=pushnotifications&utm_medium=onesignal&utm_campaign=pushnotifications

Waterstof uit Australië invoeren?

Met weemoed zullen we afscheid moeten nemen van aardgas. Maar....als het afscheid zwaar valt, dan is import van aardgas nog altijd mogelijk.

8. Oordeel over de huidige wettelijk verplichte realisatie van energietransitie.

- a. Het hele project is gedoemd te mislukken;
- b. Een financieel fiasco, waar de bevolking voor opdraait;
- c. Aardgas voor huishoudens en centrales niet beëindigen;
- d. Pas later: geleidelijk van aardgas voor huishoudens omschakelen naar waterstof;
- e. De zgn. burgerparticipatie is in vele gevallen onvoldoende!
- f. Een groeiend deel van de bevolking is tegen plaatsing van windturbines op land (uit gesprekken en krantenberichten);
- g. In 2040-2050 zijn alle geplaatste windturbines toe aan vervanging. Een enorme kostenpost.
- h. Er bestaat geen mogelijkheid om de oude wieken te recyclen;
- i. Het installeren van zonneparken staat haaks op de vraag naar landbouw- en woningbouw- en recreatiegrond;
- j. De gezondheid van veel Nederlanders wordt in gevaar gebracht;
- k. Windturbines op zee: schade wordt aangericht aan het zeeleven;
- l. Windturbines op zee: schade wordt aangericht aan de visserij;
- m. Geen CO₂ ondergronds opslaan;
- n. Armoede veroorzaakt door verhoging van de belastingen en energie- en grondstofprijzen;
- o. Het mooie landschappelijk aanzicht van Nederland en een groot deel van de insecten- en vogelfauna naar de Filistijnen wordt geholpen.

RES heeft voor mij een andere betekenis gekregen:

Regionaal Energie Schandaal

9. Het alternatief voor een duurzame energietransitie: Kernenergie

Een energietransitie wijs ik zeker niet af. De winning, de productie en het gebruik van fossiele brandstoffen zijn belastend en vervuילend voor ons milieu. Bovendien zal er over pakweg 100 jaar sprake zijn van het opraken van de aardse voorraden.

Verstand en deskundigheid zijn nu geboden!

Het gebruik van steenkool dient zoveel als mogelijk afgebouwd te worden en dat geldt ook voor het gebruik van olie.

Veilige gesmolten zout kernreactoren kunnen de reddende engel zijn.

Kernenergie wordt door de overheid en klimaatalarmisten afgewezen omwille van:

Veiligheid; Lange bouwtijd en hoge kosten; Het gevaar van radioactief afval.

Het artikel:

[Gesmolten-zout-reactor met Thorium of Uranium als brandstof \(climategate.nl\)](http://climategate.nl) verschaft hierover meer duidelijkheid.

We zullen het geduld moeten opbrengen om de ontwikkelingen op het gebied van veilige kernenergie af te wachten en de tijd te overbruggen met het schone fossiele aardgas.

De ontwikkelingen gaan in een rap tempo door en ik presenteer u hierbij een aantrekkelijke en veilige oplossing met kernenergie.

Tijdschrift Kernvisie jaargang 16 febr. 2021:

De drijvende kerncentrales van Seaborg komen eraan.

De Deense startup Seaborg kwam eind vorig jaar met het nieuws dat het investeerders had gevonden voor hun innovatieve compacte gesmolten zoutreactor. Inmiddels hebben ze ook belangrijke stappen gezet in het vergunningenproces en gaan ze recht op hun doel af:

Een drijvende commercieel opererende reactor in 2025 in Zuidoost-Azië.

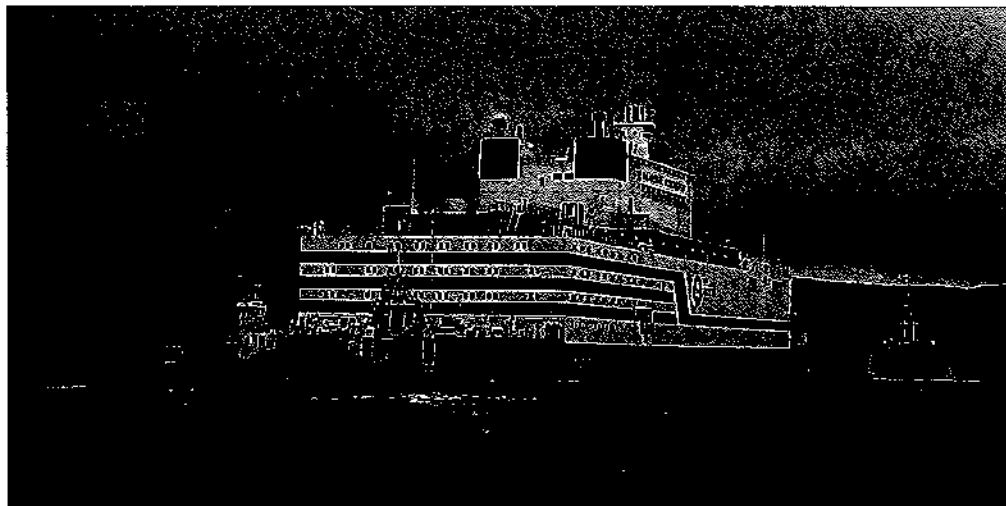
Drijvende platformen, uitgerust met een kernreactor, kunnen in de toekomst een oplossing vormen om in energie te voorzien. Dat zegt Troels Schönfeldt, topman van het Deense bedrijf Seaborg Technologies, ontwikkelaar van compacte nucleaire reactoren.

De schepen van Seaborg zijn uitgerust met één of meerdere kleine kernreactoren die elektriciteit kunnen opwekken en naar het vasteland kunnen transporteren.

Drijvende kerncentrales kunnen ontwikkelingslanden van energie voorzien (businessam.be)

Het eerste schip van deze categorie was de Akademik Lomonosov, een drijvende Russische kerncentrale die vorig jaar in gebruik werd genomen om in het noordpoolgebied de energiebevoorrading te garanderen. Volgens het Russische energiebedrijf Rosatom, uitbater van de Akademik Lomonosov, kan de toepassing een belangrijke bijdrage leveren tot een klimaat neutrale energievoorziening.

De uitspraak "kan de toepassing een belangrijke bijdrage leveren tot klimaat neutrale energievoorziening" is niet de opvatting van klimaatsceptici. Zij zien kernenergie als een betere oplossing voor duurzame energie in plaats van de onmetelijke turbine- en zonne-parken. De Akademik Lomonosov heeft twee reactoren van 35 megawatt en zou ongeveer 450 miljoen dollar hebben gekost.

Akademik Lomonosov

From Wikimedia Commons, the free media repository

De bouw van de compacte Seaborg-reactor, die een capaciteit van 100 megawatt heeft, zou ongeveer twee jaar in beslag nemen. Volgens Seaborg zou de nucleaire krachtbron elektriciteit goedkoper kunnen opwekken dan een steenkoolcentrale.

De capaciteit van een kerncentrale van 100 MW komt overeen met 100 windturbines van 4 MW (het rendement van een windturbine is +/- 25%).

Over twee jaar hoopt Seaborg de eerste orders voor de nucleaire schepen te kunnen ontvangen.

De 100 MW compacte gesmolten zoutreactor (CMSR) kan in twee jaar worden gebouwd en zal vooral landen in Zuidoost-Azië van stroom kunnen voorzien. In de CMSR wordt de splijtstof gemengd met gesmolten fluoridezout dat ook als koelvloeistof dient. Dit heeft als groot veiligheidsvoordeel dat het niet kan exploderen wanneer het in contact komt met de buitenlucht en niet oplosbaar is in water. "Bij een nucleair ongeval is de radioactiviteit die in een wolk vrijkomt een groot probleem", legt Schönfeldt uit. "Ook wanneer radioactief materiaal in het (grond)water komt kan het zich verspreiden. Het voordeel van fluoridezout is dat het afkoelt en een vaste massa vormt. Het enige wat je dan moet doen, is ervoor zorgen dat je die afschermt".

De CMSR's kunnen 12 jaar aaneengesloten draaien voordat de splijtstof moet worden vervangen. Dit kan gebeuren door met een kraanboot een nieuwe reactor te plaatsen of door een nieuw schip naar de locatie te varen, in te pluggen en de oude terug te varen om de verbruikte splijtstof te vervangen. Dit houdt in dat de hele reactor wordt vervangen inclusief de radioactieve afvalstoffen.

Betreft zaaknummer: 186 166

Geacht college, cq. Projectleider Ontwerp RES 1.0,

Onder verwijzing naar een gesprek op 21 april jl. van de opstellers van deze zienswijze¹ met mw. Laura van der Poel, dienen wij hierbij formeel een reactie in m.b.t. de Ontwerp RES 1.0 van de Cleantechregio.

In hoofdstuk 3.3 van de Ontwerp RES 1.0 zien we onder meer aandacht voor opwek van zonne-energie, waar onder de optie '*Ja-graag*' aandacht wordt besteed aan zon-op-daken. Maar het is in onze ogen nogal 'soft' en het wordt erg afhankelijk gesteld van de eigen keuze en bereidwilligheid van bewoners en/of eigenaren (zowel van woningen als bedrijven). De ontwikkeling van zon-op-bedrijfsdaken krijgt weliswaar iets meer aandacht, maar deze ademt naar ons idee nogal een voorzichtigheid uit die v.w.b. het resultaat nogal 'soft' overkomt. Voor beide zaken zullen bezwaren gelden van wettelijke en/of procedurele aard, maar we vinden dat deze overbrugd of veranderd zouden moeten worden (zoals stoppen met de afbouw van de salderingsregeling), om de volgende redenen:

1. Zutphen heeft slechts een gering 'groen' buitengebied, en daarvan behoort ook nog slechts een heel klein deel tot de optie '*Ja-mits*';
2. De gemeente Zutphen heeft gesteld dat in het hele Leestenschebroek gebied 20 ha. aan zonneparken zou moeten worden gerealiseerd, terwijl (zoals hierboven gemeld) slechts een klein deel hiervan tot de '*Ja-mits*' optie behoort);
3. Bovengenoemd zoekgebied is een gebied dat deels een recreatieve bestemming heeft voor de woonwijk Leesten (Stuit-gebied);
4. Dit Stuit-gebied voldoet nadrukkelijk in een behoefte;
5. Grond die is belegd met zonnepanelen, is voor minstens 25 jaar niet beschikbaar voor andere doelen.

Wij stellen dan ook: wees zeer terughoudend met het bepalen van de benodigde hoeveelheid (= oppervlakte) zonnepanelen op schaars buitengebied en probeer de behoefte te verkleinen door actief werk te maken van het leggen van zonnepanelen op daken (van woningen en van bedrijven).

¹ Wij gaan beiden wonen op Het Hopveld, Leesten; een project van Cleantechregio, met 14 duurzame gasloze, van zonnepanelen voorziene en energieneutrale woningen.

In de ontwerp-RES 1.0 staan een aantal aanknopingspunten die ons hierin sterken:

- Pag. 2: *"Wij spannen ons in voor het duurzame landschap van de toekomst, met respect voor het landschap van nu ..."*;
- Pag. 3: *"De energietransitie is niet onze enige opgave; we willen ons landschap versterken, de biodiversiteit laten toenemen en samen met inwoners en bedrijven aan de slag met deze en de andere grote transitie van onze tijd. We wonen immers in een bijzonder stukje Nederland. We zetten ons landschap daarom voorop; we beschouwen het landschap als ons kapitaal."*
- Pag. 5: *"Via lokaal eigendom krijgen mensen zeggenschap en dus invloed; dat draagt bij aan acceptatie."*

Acceptatie is inderdaad het sleutelwoord, zo is de afgelopen tijd wel gebleken. Maar die acceptatie wordt naar onze mening ook vergroot als iedere burger zich bewust is van de eigen verantwoordelijkheid op dit gebied om actief een steen(tje) bij te dragen aan deze opdracht voor de energietransitie, én als ook duidelijk is dat er alles aan gedaan is om daken te benutten voor de opwekking van zonne-energie. Hoewel in de Ontwerp-RES 1.0 wel een opgave staat vermeld (0,51 TWh voor daken) zien we geen duidelijke aanzetten hoe dit actief kan en zal worden gestimuleerd. Door de burgers en eigenaren van bedrijven te activeren om meer te doen met zonnepanelen-opdak worden de lasten ook eerlijker verdeeld: niet eerst de 'groene ruimte' verkanselen en de lasten leggen bij de bewoners van de buitengebieden (en recreatieve groene ruimte opofferen); terwijl ondertussen een deel van de overige burgers/eigenaren van bedrijven niet hun deel van de verantwoordelijkheid nemen door 'passief' alleen stroom te betrekken van het algemene stroomnet en/of (al dan niet coöperatieve) zonneparken in het 'groene' buitengebied.

Wij vinden het in die zin ook onbegrijpelijk:

- dat er nog steeds nieuwbouwwoningen worden opgeleverd zonder zonnepanelen, of met minder zonnepanelen dan waar ruimte voor is en die gelet op het volume van de woning (ruim) ontoereikend zijn voor de 'eigen' stroomvoorziening;
- dat woningbewoners een vrije keus hebben om stroom in te kopen van een zonnepark, terwijl zij misschien de mogelijkheid hebben om deze zelf op te wekken met het laten plaatsen van zonnepanelen op hun dak (koop of huur). In dit kader willen we vermelden dat een buurman van één van de opstellers van deze zienswijze nu zonnepanelen heeft op zijn dak, maar hij wil na verstrijken van de levensduur liever overstappen naar stroom van een zonnepark, van ZutphenEnergie; dit kan wat ons betreft geen 'vrije keus' zijn!;
- en dat er zoveel bedrijvendaken onbenut zijn v.w.b. zonnepanelen.

Wij zouden dan ook graag zien dat de overheid (gemeente en/of Cleantechregio) een actieve promotie gaat initiëren om burgers en bedrijven bewust te maken van de eigen verantwoordelijkheid om ook zelf actief bij te dragen aan de nieuwe energie-samenleving. En dit moet in de RES worden opgenomen. Want het wrange is ook de volgende gedachte: het gemak van individuele burgers en van eigenaren van bedrijven om relatief gemakkelijk extern opgewekte energie te kopen gaat wél ten koste van het opofferen van groene buitengebieden, en komt letterlijk direct ten laste van de direct omwonenden van deze energieparks én gaat indirect ten koste van (recreatief bruikbaar) buitengebied. Het komt ons zo voor dat ook hier een vorm van solidariteit vereist is, die door een doelgerichte strategie vanuit de CleantechRegio kan en moet worden bewerkstelligd!

In het kader van stimulering van bedrijven om te investeren in de plaatsing van zonnepanelen wijzen we (nogmaals, zoals ook al gedaan in het gesprek van 21 april jl.) op de subsidieregeling SDE++, die eind dit jaar wordt opengesteld om het voor bedrijven aantrekkelijker te maken hun daken te gebruiken voor het plaatsen van zonnepanelen.

Wij sluiten af met de oproep om niet te dralen en meer doelgericht en pro-actief plannen te maken om op korte termijn:

- de SDE++ regeling te gebruiken;
- burgers en bedrijfseigenaren bewust te maken van hun eigen verantwoordelijkheid om hun steen(tje) bij te dragen aan de energietransitie door zonnepanelen te plaatsen i.p.v. 'passief' stroom te kopen van het algemene stroomnet² en/of zonneparks (ook al is dit van een niet-commerciële coöperatie).

Met vriendelijke groeten,

² Waarvoor dus ook weer aanspraak wordt gemaakt op windmolens en/of zonneparks elders

Gemeente Zutphen

Postbus 41

7200 AA Zutphen

T.a.v. het College van Burgemeester en Wethouders

Zutphen, 27 mei 2021

Betr.: Inspraakreactie ontwerp RES 1.0 CTR

Zaaknummer: 186 166

Geacht college van burgemeester van wethouders,

Hierbij doen wij u onze inspraakreactie als inwoners van de gemeente Zutphen op het ter inzage liggende ontwerp Regionale Energie Strategie (RES) 1.0 van de Cleantech Regio(CTR) toekomen. Dit onder verwijzing naar eerder bij de gemeente Zutphen en de CTR ingebrachte bezwaren tegen de voorstellen voor lokale zonne- en windindustrie. Wij gebruiken bewust deze termen, omdat wind- en zonneparken eufemismen en omfloerste bewoordingen zijn voor industriële activiteiten in een landelijk gebied. Wat dat betreft blinkt het ontwerp RES 1.0 ook uit in wollig taalgebruik dat voor meerdere interpretaties vatbaar is. Een paar voorbeelden: "Het landschap is ons kapitaal" blz. 7, "Waterstof speelt in de regio een belangrijke rol" blz. 14, "We doen recht aan de ruimtelijke kwaliteit van de verschillende gebieden in de regio", blz. 16 en "... Leestensche Broek kenmerkt zich in een ruime maat." blz. 52. En nog een "uitsmijter": "Opwek van energie is een nieuwe laag in het landschap die we landschappelijk willen inbedden" blz. 21.

Verder missen wij in het ontwerp RES 1.0 een kosten-baten analyse (niet alleen financieel maar ook immaterieel in termen van milieu, gezondheid en welzijn). Het wordt zeer zeker geen feestje voor onze portemonnee, zoals de heer Nijpels heeft voorgespiegeld. Dat blijkt ook uit de quick scans van de Groene Rekenkamer voor de RES-en van o.a. West en Noord Oost Brabant.

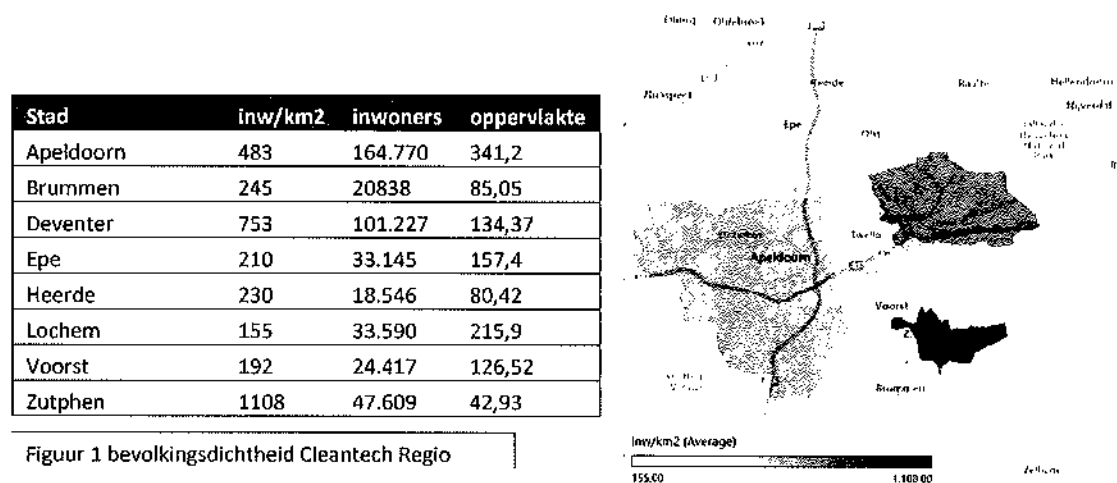
Wij splitsen onze inspraakreactie in vier punten op. Allereerst willen wij een aantal inleidende opmerkingen maken, ten tweede richten wij ons op het onderwerp "windenergie", ten derde komt het onderwerp "zonne-energie" aan de orde en als laatste willen wij nieuwe ontwikkelingen benoemen en een aantal suggesties voor mogelijke oplossingsrichtingen doen.

1. Inleiding

Als uitwerking van het nationale Klimaatakkoord heeft het Rijk de 30 RES-regio's gevraagd om te werken aan de productie van hernieuwbare energie en de warmtetransitie. Wij kunnen dit

alleen maar onderschrijven en zien evenzeer als u het belang van een duurzaam landschap in. Over de uitwerking daarvan en wat dat voor de leefomgeving van bewoners betekent, verschillen wij echter met u van mening. De RES-en worden naar onze mening nu teveel als een blauwdruk over Nederland uitgerold, terwijl er grote landschapsverschillen zijn als het gaat om verstedelijking en ruraal gebied. Eigenlijk had u, gemeente Zutphen, als partner in de CTR vanaf het begin klip en klaar moeten stellen, dat de gemeente Zutphen bijna voor 100% uit verstedelijkt gebied bestaat en slechts een paar “groene” randen kent en zich derhalve niet leent voor zonne- en windindustrie.

Zutphen is binnen de CTR de gemeente met de grootste bevolkingsdichtheid (tabel en figuur 1).

Figuur 1 bevolkingsdichtheid Cleantech Regio

Het kleine buitengebied heeft de bestemming Stedelijk Uitloopgebied (STUIT) en wordt door velen recreatief gebruikt. Elke plaatsing van energie-industrie doet inbreuk op de recreatieve functie. Ook de IJsselvallei met haar vele (trek)vogels, het Gelders Natuurnetwerk (GNN) en de monumentale binnenstad (Zutphen Torenstad) spelen hierbij een belangrijke rol. En naar onze mening een beperkende rol, als het om het grootschalig produceren van hernieuwbare energie met een lage energiedichtheid gaat. Bovendien was Zutphen een van de eerste gemeenten binnen de Regio Stedendriehoek die jaren geleden al drie grote windturbines van 120 meter tiphoogte op het bedrijventerrein De Mars heeft neergezet. En inmiddels liggen er ook al vier zonnepaneleninstallaties in Zutphen (een tegen de wijk Noordveen aan, een tweede op voormalig vuilstortterrein De Pol, een derde ten zuiden van de N314 en een vierde op een boerderij in Warken (in samenwerking met Zutphen Energie)). In de RES 1.0 wordt gesproken over de bijzondere landschappelijke kwaliteit die onze regio kent en dat we die moeten respecteren en als vertrekpunt van de RES moeten nemen. Mooie woorden die, we merkten het al op, we niet in de uitwerking terugzien.

Eigenlijk is het Klimaatakkoord een wassen neus. Slecht voor de gewone burger en goed voor grootindustriële bedrijven en investeerders. Ter illustratie: de Nederlandse overheid geeft ongeveer evenveel geld uit aan subsidies voor fossiele brandstoffen als aan subsidies voor CO2-besparing. Bij elkaar zo'n 2 x € 4,5 miljard. Nog een voorbeeld: het grootste windmolenpark in de Wieringermeer (2020), goed voor groene energie voor zo'n 370.000 huishoudens. Helaas gaat dat niet door, nu het merendeel van die groene energie door een

nieuw datacenter van Microsoft zal worden opgeslurpt op kosten van door de burgers opgebrachte subsidies. En wij, burgers, worden zoet gehouden met allerlei milieuklusjes en energiespeurtochten en krijgen steeds meer verwoesting voor onze kiezen (vrij naar Ramsey Nasr: De Fundamenten, 2021). Ons systeem steunt de multinationals en de grote investeerders en niet de burgers. Dat had de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) aan de Klimaattafels naar voren moeten brengen en zich niet moeten laten wegsturen met RES-regio's die het leefmilieu van gewone mensen in gewone wijken dreigt te vernietigen. Bovendien is het ook goed om zich te realiseren dat wind- en zonenergie maar een zeer beperkte bijdrage in de totale energiebehoefte kunnen leveren. En als het gaat om het nakomen van de afspraken in het Klimaatakkoord van Parijs, dan wordt daar al bijna aan voldaan door het realiseren van mega windindustrie op zee. De huidige grootschalige plannen zouden al volstaan om de 2030-doelstelling te halen. Zoals een oud – en waar – gezegde luidt: Beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald. Wij doen een dringend beroep op u om deze problematiek bij zowel de provinciale als de nationale overheid aan te kaarten.

In de paragraaf over Participatie staat op blz. 4: “De belangen van inwoners hebben een plek in de integrale afweging; duurzame opwek heeft impact op de directe leefomgeving van de inwoners in onze regio.”. En op blz. 14: “Als CTR onderstrepen wij het belang van participatie vanaf de start van het planvormingsproces. Maatschappelijke organisaties, belangengroepen en professionele stakeholders betrekken wij bij de regionale RES-ateliers. Ideeën en beelden van inwoners halen we lokaal op.”.

Wij onderschrijven het belang van participatie maar zoals hier verwoord merken wij daar helaas tot op heden niets van. Het aan het ontwerp RES ten grondslag liggende Moventem-onderzoek betreft slechts 2933 reacties op zo'n 444.000 inwoners van de CTR. Een berekening (<https://nl.checkmarket.com/steekproefcalculator/>) leert dat een dergelijke steekproef bij 95% betrouwbaarheid zelfs een foutenmarge geeft van ruim 57% en voor 99% betrouwbaarheid zelf een foutenmarge van meer dan 75%. Daar komt bij dat de vragen in het betrokken onderzoek voor meerdere uitleg vatbaar en zelfs sturend zijn. Geen onderscheid is gemaakt tussen de woonsituatie van respondenten (in en buiten zoekgebieden); geen “zorgvuldig proces”.

Als bewoners hebben wij pas na het maken van de concept-plannen kunnen reageren, waarop binnen de CTR een bewerking is gemaakt, waarop wij dan weer opnieuw konden reageren. Deze handelwijze lijkt in strijd met het genoemde uitgangspunt van “participatie vanaf de start van het planvormingsproces”. De gemeente heeft weliswaar een luisterend oor willen bieden door verschillende informatiesessies te houden, maar de communicatiemogelijkheden waren vanwege coronabeperkingen voor ons te beperkt om echt mee te doen en mee te spreken. Participatie is niet alleen inspraak, maar vanuit de gedachte van de participatiemaatschappij tegenwoordig vooral “meespraak” vanaf het begin van de planvorming. Zoom-bijeenkomsten hebben hun beperkingen, vooral als er niet echt kan worden gediscussieerd en stellingen tijdens groepsdiscussie zijn gekleurd (lees “gestuurd”). Voor echte betrokkenheid is dus meer nodig dan alleen inspraak! De RES moet hierin duidelijker zijn zodat betrokkenen nu weten waaraan ze toe zijn t.a.v. participatie.

Wat het democratisch gehalte van het ontwerp RES 1.0 betreft constateren wij dat dit plan zijn oorsprong kent in een overwegend ambtelijk georganiseerde CTR, die geen heldere relatie heeft met de bekende democratisch gekozen organen. De Regio Stedendriehoek is zelf al een getrapte vertegenwoordiging van gekozen en door de Kroon benoemde bestuurders. De CTR is daar weer een afgeleide van. Deze wordt aangestuurd door de Strategische Board Stedendriehoek die bestaat uit overheid- en onderwijsbestuurders en ondernemers. Anderen - zoals bij voorbeeld natuurorganisaties, laat staan inwoners/burgers - zijn daarin niet vertegenwoordigd. Het expliciet benoemen van de mogelijkheid dat de gemeente kan worden overruled door de provincie en de provincie door het rijk ("Huis van Thorbecke") maakt ons als belanghebbende inwoners wat geïrriteerd en achterdochtig. Wij zien daarom graag dat u zich houdt aan de vigerende regelgeving, waaronder het Verdrag van Aarhus (... toegang tot informatie, inspraak bij besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieu-aangelegenheden...) en de Europese Richtlijn Strategische Milieubeoordeling 2001/42/EG (... de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's...). Milieu-effectonderzoek, waaruit blijkt dat de plannen niet schadelijk zijn voor het milieu, dient te worden overlegd.

Het is interessant om te lezen dat de energiecoöperaties in de CTR graag de verantwoordelijkheid op zich nemen om lokaal eigendom in de regio op coöperatieve wijze te realiseren. Daarbij willen wij twee kanttekeningen maken: lokaal eigendom daar neerleggen waar niet alleen de lusten maar ook de lasten zijn (dus geen binnenstadsbewoners invloed geven op hoe het er bij voorbeeld in het Broekgebied komt uit te zien, dat wil zeggen geen burgercorporaties met leden die niet zelf in het gebied wonen) en coöperaties blijven van de betrokkenen-belanghebbenden en kunnen niet "vermarkt" worden (denk aan Gamog -> Nuon -> Vattenfall).

Tenslotte, niet helemaal duidelijk is, of hier sprake is van een ontwerp RES 1.0 of van een RES 1.0. U heeft het over "ontwerp" terwijl in het document van de CTR wordt gesproken over "RES 1.0" (zie onder andere blz. 5).

2. Windenergie

Wij waarderen het dat u een haalbaarheidsonderzoek hebt gehouden in de zoekgebieden en dat u, op basis van de gesprekken met de omgeving en de bezwaren die daar door bewoners zijn geuit (zie ook de eerder aan u en de CTR gestuurde mails), tot de conclusie bent gekomen, dat het nu niet haalbaar is om verder te werken aan industriële windturbines van 200 meter tiphoogte ten zuiden van Zutphen. De stuurgroep van de CTR heeft dat meegenomen in zijn afweging en dat heeft geleid tot een bijstelling. MAAR, wij lezen dat de CTR elke twee jaar de situatie opnieuw bekijkt en mede gelet op uw woorden "**nu niet haalbaar**", maakt ons dat huiverig. Het zal toch niet zo zijn, dat wij om de paar jaar met elkaar om tafel moeten gaan delibereren over hoge industriële windturbines in de zoekgebieden. Dat is voor ons niet acceptabel. Dergelijke windindustrie: nu niet en in de toekomst ook niet. Het is al heel vreemd, dat in een dichtbevolkt land als Nederland een afstand van 400 meter tussen windturbine en bebouwing wordt aangehouden, terwijl dat in een dunner bevolkt en groter land als Duitsland

(ook EU lid) 1000 meter, of 10x de tiphoogte is. Nu al is bekend dat het plaatsen van 200 meter hoge industriële windturbines op 400 meter afstand tot een woning tot zeer ernstige hinder en gezondheidsschade leidt. De Nederlandse geluidhinderwetgeving beschermt de burger op dit punt helemaal niet. De Nederlandse overheid faciliteert met dit beleid alleen de windturbine-exploitanten en investeerders (winst en subsidies en we weten tot welke perverse prikkels dit kan leiden: oude windturbines afbreken om weer subsidie voor nieuwe te krijgen). “We beschouwen het landschap als ons kapitaal”, zo staat in de RES 1.0 te lezen. Een holle frase, zo blijkt uit het voorgaande, die door eenieder anders wordt ingevuld. Wij verstaan daaronder een landschap waar mens en dier zich vrij kunnen bewegen en kunnen genieten van het uitzicht en de natuur. De foto van Zutphen aan de IJssel op blz. 10 laat een romantisch beeld zien. Wij begrijpen deze foto op deze plek niet, want iets naar links gefotografeerd hadden er drie 120 meter hoge industriële windturbines opgestaan. RES-in-beeld laat zien hoe het plaatje werkelijk is/wordt.

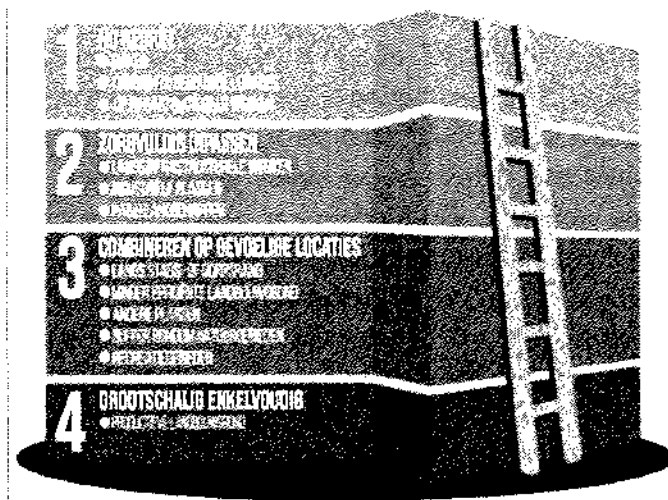
Wij vragen u dan ook dringend om woord “nu” uit de tekst op blz. 3 uit de RES 1.0 te halen.

3. Zonne-energie

Grootschalige zonnepaneleninstallaties hebben niets met parken (een eufemisme!) te maken. Het zijn gewoon industriegebieden in het buitengebied. Ook op de beperkte agrarische grond die in de gemeente Zutphen ligt, passen deze industriële zonnepaneleninstallaties op geen enkele wijze.

Bovendien heeft het plaatsen van dergelijke installaties op natte natuur klimaat-technisch gezien een averechts effect. De lucht wordt immers opgewarmd tot 50-70 graden en staat daarmee gelijk aan een stedelijk hitte-eiland (een urban heat island). Daardoor verdroogt het ecosysteem met alle verliezen van dien en wordt meegewerkt aan de opwarming op aarde. In plaats van “straalkachels” erbij te zetten in het buitengebied/uitloopgebied ware het beter om er bomen te planten die verkoelend werken voor de stedeling die rust en ruimte zoekt. Het is niet voor niets dat zonnepanelen (hoewel het netto rendement minder is) het beste op zwarte daken passen.

RES richt zich in de berekeningen op zonne- en windindustrie op land en zeer beperkt (33%) op zonnepanelen op daken. Wanneer men de ambitie voor energieopwekking op daken (33% brengt nu volgens blz. 22 0,51 TWh op) iets minder dan verdubbelt, dan is plaatsing van zonne-industrie op land helemaal niet nodig (600 ha levert 0,45 TWh op). Wat we missen is het gebruik van een zonneladder bij het aanbrengen van zonnepanelen.

Dus eerst aanleggen op daken, voordat er naar andere mogelijkheden wordt gekeken. De agrarische bedrijven in het buitengebied zijn al bezig met het aanbrengen van zonnepanelen op hun grote schuren, maar voor woonhuizen en bedrijven ligt er nog geen plannen van aanpak. Het is voor ons niet te begrijpen en onverteerbaar, dat een bedrijventerrein als Revelhorst bijna uitsluitend uit platte “dozen” zonder zonnepanelen bestaat, terwijl in het Broekgebied (Stuitgebied) zonne-industrie dreigt te worden gerealiseerd. Maak van Zutphen de gemeente in Nederland met de meeste zonnepanelen op de daken!

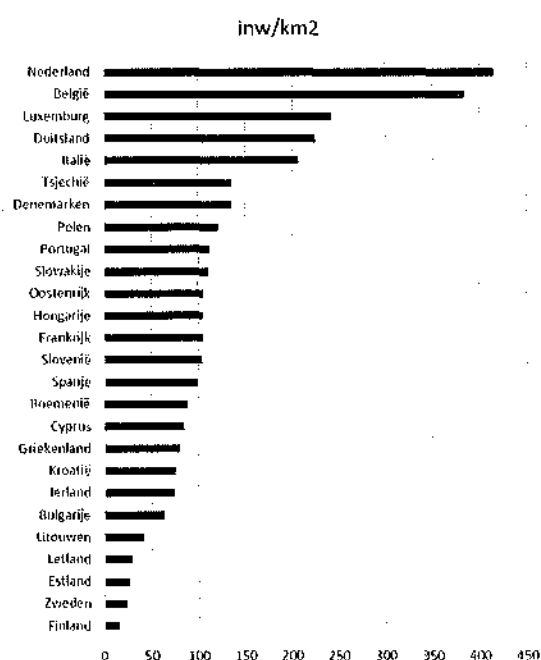
Verder blijken zonnepanelen niet te recyclen. Ook is het opruimen en het herstellen van het landschap niet goed geregeld, waardoor de kosten hiervan voor rekening van de Nederlandse belastingbetaler komen. Als er geen bankgarantie is geregeld, gaan vaak buitenlandse investeerders er met “de buit vandoor” (lees: Nederlandse subsidies, opgebracht door de Nederlandse burger).

Op 26 mei jl. brachten mevrouw Laura van der Poel en mevrouw Yara van Weert van uw gemeente een bezoek aan Leestensche Broek om met ons en enkele inwoners van het gebied te spreken. Wij waarderen het zeer, dat zij de tijd namen om het gesprek met ons op locatie aan te gaan. Er werd met een melkveehouder aan de Dennendijk gesproken die de beperkingen van de aanleg van zonnepaneleninstallaties op land aangaf. De vier melkveehouderijen bevinden zich op zgn. huiskavels, er vindt weidegang plaats en er is aandacht voor diversiteit in het ecosysteem. Bovendien hebben allen een jongere generatie die het bedrijf wil overnemen van de respectievelijke ouders en daarvoor de grond hard nodig hebben en ook voor akkerbouw is grond onmisbaar. Verder gaf hij aan dat hij, net als zijn collega's, zijn dak moest verstevigen en extra verzekeren om zonnepanelen te kunnen aanbrengen. Hij snapte dan ook niet, dat dat bij bedrijven allemaal zo moeilijk c.q. onmogelijk zou zijn. Ook werd gesproken met een mevrouw die al 41 jaar in het gebied woont en het heeft zien veranderen. Niet altijd ten goede maar tot nu toe nog steeds aanvaardbaar. Met de aanleg van een zonnepaneleninstallatie op de enige wat ruime doorkijk (bij de Driesteek) in het Broeklandschap zou wat haar betreft een grens worden overschreden. De paar boeren die er nog zitten, wordt daardoor de agrarische bedrijfsuitoefening onmogelijk gemaakt. Bovendien bestaat het veld uit kavels die meerdere eigenaren toebehoren. Het gebied zoals het nu is, vormt een goede overgang van enerzijds het stedelijk gebied van Zutphen naar het

landelijke en bosrijke gebied van de gemeenten Bronckhorst en Vorden. Anders dan dat 'landschappelijk onderzoek' is gedaan is ons wel aangegeven dat Leestensche Broek zoekgebied is, maar niet waarom het daarvoor geschikt is. Kortom, het buitengebied is een veelzijdig landschap met vele functies voor alle inwoners van Zutphen. Dat moet zo blijven en dus geen (extra) industriegebied worden!

4. Nieuwe ontwikkelingen, aanbevelingen en suggesties oplossingsrichtingen

Op blz. 4 van uw document wordt met betrekking tot het elektriciteitsnetwerk gesteld "De CTR heeft ambities op het gebied van opslag. Maar we kunnen dit niet alleen in onze regio. Landelijk zal ook moeten worden gewerkt aan innovatieve technieken voor opslag van energie om ons bod te realiseren... Hiermee wordt bij gebrek aan eigen capaciteit de mogelijkheid van het benutten van capaciteit elders opengehouden. Niet alleen Zutphen is het dichtstbevolkte deel van de CTR, maar ook Nederland als land (m.u.v. Malta) is met meer dan 400 inwoners per km² de dichtstbevolkte lidstaat van de Europese Unie (zie figuur).

ICELAND

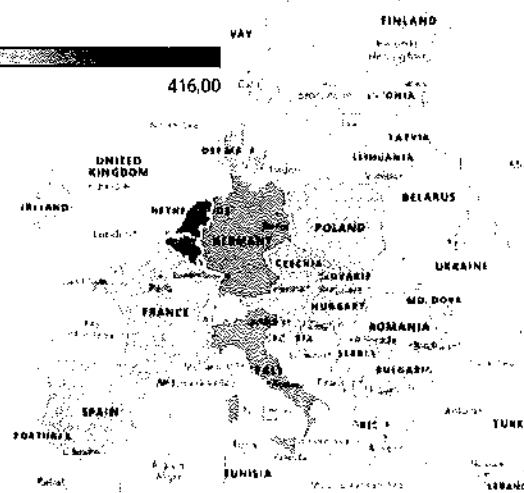
inw/km2 (Sum)

16,00

SWEDEN

VAY

416,00

Waarom kan voor opslag wel buiten de regio worden gekeken, maar niet voor de productie naar een andere lidstaat met zo'n 100 of minder inwoners per km².

Mestvergisting (Biogas, o.a. blz. 15) en aardwarmte worden wel genoemd maar niet meegenomen in de berekening. Dit klopt niet. Succesvolle toepassing van deze alternatieven maakt de vraag naar wind- en zonne-industrie immers kleiner. Wij zien deze initiatieven daarom graag in de plannen doorgerekend en meegenomen.

Men zou meer werk moeten maken van alternatieven en daarom de volgende aanbevelingen:

- Aardwarmte.

- Energie uit water (IJssel, Berkel).
- Energiebesparingen en woningisolatie.
- Verduurzamen van monumenten
- Zonnepanelen op daken van (agrarische) bedrijven.
- Zonnepanelen voor huishoudens aantrekkelijk maken/houden (de salderingsregeling niet afschaffen).
- Subsidies voor fossiele brandstofprojecten afschaffen en aanwenden voor nieuwe – duurzame – energieprojecten.
- Onderzoek naar en stimuleren van energie-opslag (waterstof, accu's en overige).

En er zijn al nieuwe energietechnieken die minder overlast voor de leefomgeving veroorzaken en in een vergevorderd stadium van realisatie verkeren. Zo is er een initiatief van ondernemers om eind 2023 een waterstoffabriek in Zutphen operationeel te hebben. De Cleantech Regio heeft hiervoor al subsidie toegezegd.

Tenslotte willen wij nog enkele suggesties doen voor het aanbrengen van zonnepanelen c.q. de aanleg van zonnepaneleninstallaties:

- De platte daken van de bedrijven op het bedrijventerrein Revelhorst (dus niet ernaast maar erop).
- Incourante kavels voor bedrijven op de terreinen Revelhorst en De Mars
- Het voormalige parkeerterrein van het Gelre Ziekenhuis Zutphen.
- De zuidkant van de geluidswal langs de N314 die ten zuiden van Zutphen loopt.
- Zonnecarports op het parkeerterrein Polsbroek
- Een lint van decoratieve zonnepanelen en – waar mogelijk - mini windturbines in boomstructuur langs de N348 ter vervanging van het eerdere 'witte lint' (suggestie inclusief voorbeelden reeds eerder aan wethouder Matser gedaan).

Geacht college, neem geen onomkeerbare besluiten die de leefomgeving van de inwoners van Zutphen sterk negatief beïnvloeden!

Met vriendelijke groet,

Namens belanghebbende inwoners van Zutphen (Leesten, het buitengebied (Broekgebied) en Warnsveld),

[Handwritten signature]

1. Graag ontvangen wij een ontvangstbevestiging.
2. Deze brief is digitaal verstuurd en daarom niet met handtekeningen ondertekend. Mocht u voor rechtsgeldigheid behoefte hebben aan de handtekeningen van de ondertekenaars dan vernemen wij dat graag.
3. Deze inspraakreactie is tevens ter kennisneming aan de Griffie en aan mevrouw L. van der Poel (projectleider) gezonden.

Zaaknummer 186 166

als bijlage per brief en per mail toegevoegd aan de ingediende zienswijze/ inspraakactie op 27 mei 2021

23 maart 2021

Zutphen, '

Betreft onderzoek haalbaarheid zonne- en wind energie

Aan alle fractievoorzitters van de gemeenteraad Zutphen en andere betrokkenen,

Geachte heer/ mevrouw,

In februari van dit jaar hebben wij de online bijeenkomsten bijgewoond waarin werd toegelicht op de resultaten uit het concept rapport van het RES Cleantech onderzoek naar wind en zonne-energie locaties binnen de gemeente Zutphen.

Wat ons direct opviel is dat een relatief groot deel van het buitengebied rondom Zutphen in dit onderzoek is meegenomen. En dat Zutphen als vrij kleine gemeente landelijk gezien een groot deel van het percentage binnen de landelijke doelstelling op zich neemt.

Zorgelijk om te zien dat dit voor een groot deel agrarische grond betreft.

Dit brengt niet alleen schade aan het landschap, maar ook aan de kwaliteit van de grond, het bodemleven, en aan omwonenden. Wij hebben een melkveehouderij in het buitengebied, een familie bedrijf met potentiële opvolgers.

Aangezien dhr Matser aangegeven heeft het belangrijk te vinden omwonenden bij dit onderzoek te betrekken willen wij met deze brief gericht aan alle fracties graag onze reactie geven en een aantal vragen stellen.

Wij hebben een melkveehouderij, een familiebedrijf, met drie potentiële opvolgers. Ons bedrijf bevindt zich aan de Weg Naar Voorst in het zoekgebied de Hoven/ Overmarsch. Een overgroot deel van landbouwgrond dat wij in gebruik en in eigendom hebben is tot onze tuingrens ingetekend als kansrijk gebied voor zonnepanelen. Waarom zijn wij hiervan te voren niet van op de hoogte gesteld?

Niet alleen wij maar ook verbazing onder andere deelnemers tijdens de online ontmoeting omdat eigenlijk niemand tot nu toe dusdanig op de hoogte was van de plannen en het RES Rapport van de Cleantech regio. Achteraf blijkt dat het eerste RES rapport van cleantech een jaar geleden al gepubliceerd is, maar niet aan ons. Wij waren überhaupt niet op de hoogte van de plannen voor zonne-energie in dit gebied, laat staan dat het grond betreft die voor ons noodzakelijk is om ons bedrijf te voeren hier, daarbij is het ook verbazingwekkend dat er voor de glastuinderij ruimte uitgespaard word maar voor anderen in de agrarische sector niet. Hoe kan dit?

Wij wonen op de grens van Zutphen met de gemeenten Brummen en Voorst. Een jaar of vijf geleden zijn er voorlichtingsavonden geweest, waar ook gemeente Zutphen bij aanwezig was, over het plaatsen van windturbines in ditzelfde zoekgebied. Hoe is het mogelijk dat dit gebied nu alleen nog geschikt kan zijn voor alleen zonne-energie?

Zonne-parken concurreren met de landbouw en drukken een stempel op het karakter van het landschap wat in dit gebied de bestemming kronkelwaarden heeft. Waardevolle landbouwgrond waar koeien op worden geweid, waar ganzen en andere weide vogels op rusten.

Onderzoeken die worden gedaan door ondermeer het RIVM en het Louis Bolk Institute wijzen uit dat veel van het bodemleven in de grond onder zonne-parken verloren gaat, de kwaliteit van de grond en de directe omgeving ervan gaat hiermee verloren. (zie b.v. artikel uit Trouw van 25 juni 2018 door Frank Straver) Tevens vindt er geen Co2 omzetting plaats. Bij een blokkade van de grond waar geen bladgroen is, waar geen zon bijkomt, gebeurt dit niet.

Bij het opwekken van windenergie blijft er veel meer landbouw ruimte vrij.

Zoals eerder aangegeven hebben wij op ons bedrijf 3 potentiële opvolgers van een vierde generatie agrariërs op dit bedrijf, deze locatie; toekomst dus.

Voor de toekomst van ons bedrijf zijn er al veel landelijk geregelde zaken, wetten, complexe systemen en regelgevingen met betrekking tot onze bijdrage aan verbetering van het klimaat waar wij rekening mee moeten houden. Weidegang kunnen garanderen voor onze koeien bijvoorbeeld, het werken met keurmerken en kringloopwijzers en extensivering waar ook wij mee te maken hebben. Hier hebben wij landbouwgrond voor nodig.

Wat wij missen in het concept rapport van de Cleantech regio voor dit gebied zijn de alternatieven die er zijn.

Het opwekken van zonne-energie heeft veel oppervlakte nodig, bijvoorbeeld, om stroom op te wekken voor zo'n 18.000 huishoudens zijn er zo'n 20.000 zonnepanelen nodig die daarmee 60 ha grond in beslag nemen. Dat komt neer op 1,11 paneel per huishouden is dat niet haalbaar op daken?

Waarom word er niet meer gekeken naar de beschikbaarheid van daken? Zie het hanteer profiel van de zonneladder.

Er word uitgeweken naar grotere oppervlakten om sneller te kunnen realiseren met alle gevolgen van dien.

Zonne-parken schieten als paddenstoelen uit de grond. Er word heel snel ongelofelijk veel geld verdiend met het opwekken van zogenaamd schonere energie. Dit gaat ten koste van kostbare gezonde leefomgeving voor mens en dier, en de grond zal jaren nodig hebben om te herstellen.

En dan nog niet te spreken van het elektromagnetisch veld rondom zonne-parken. Daar zijn onderzoeken over bekend (ELF) In hoeverre is dat werkelijk door gemeente Zutphen onderzocht?

Een zee van spiegels voor Zutphen op een plek waar nu koeien grazen, weidevogels rusten, knotwilgen groeien en de weides zorgen voor voer en Co2 omzetting.

Het kan op de lange termijn niet de bedoeling zijn om zaken waar al een te kort aan is nog verder terug te dringen en zelfs te laten verdwijnen. Dit is een landelijk probleem, en niet alleen voor onze sector.

Zonne-energie opwekken vanaf daken en wind energie vanaf zee zijn hele aannemelijke vormen van alternatieve duurzame energie ontwikkeling. Dit neemt misschien wat meer tijd om te kunnen realiseren, toch zal dat op de langere termijn een betere oplossing kunnen zijn voor een meerderheid van alle partijen. De grond blijft beschikbaar voor het verbouwen van voedsel, en zowel het beeld als de landschappelijke waarde en functie blijven behouden.

Waarom word dat idee niet onderzocht en gepresenteerd in zo'n groot rapport?

Wij willen u vast hartelijk danken voor uw aandacht en hopen op een spoedige reactie,

Met vriendelijke groet,

Van:
Verzonden: maandag 31 mei 2021 21:23
Aan: Info Zutphen
Onderwerp: RES reactie

Beste mensen,
1 dag te laat, vergeef me, het was te mooi weer dit weekend.
Ik hoop dat mijn reactie wél meegenomen kan worden in de beantwoording en heroverweging en/of aanvulling van een aantal punten in de RES.

Mijn opmerkingen had ik in een eerder stadium opgetekend. Het kan zijn dat een aantal zaken al verder uitgewerkt zijn of gewijzigd zijn.

Opwekking duurzame energie

Is er ook rekening gehouden met de rekensom hoeveel duurzame energie lokaal opgewekt moet worden met participatie in wind- en zonprojecten elders? het windoverschot in Flevoland, de windprojecten op zee, inkoop van energie uit waterkracht uit Scandinavië.

En hoe ver zijn we in Zutphen? Er zijn in mijn ogen al best veel zonneparken en zelfs ook windturbines in de gemeente. Noordveen, de vuilstort, revelhorst, en kleinschaliger in Warken op diverse schuren, op het winkelcentrum de Leesten, op scholen. Daarnaast zie je de zonnepanelen verschijnen op de daken van particuliere woningen (hulde aan het project van Zutphen Energie!).

Ook zie ik veel kansen in meer investeringen in isolatie. Zodat hier versnelling in plaatsvindt. Ook ik als particulier huizenbezitter met een huis uit 1910 worstel hiermee. Grote investeringen, en lang niet altijd duidelijk wat je het beste kan doen.

En uiteraard het bedrijfsleven die véél meer kunnen doen, zowel in de besparingshoek als in opwekking van energie. Zou mooi zijn als daar een goed project voor opgezet wordt.

Het antwoord zal zijn, we hebben grote ambities, we doen 'én én én'. Daarbij wil ik oproepen om een soort 'verduurzamingsladder' op te stellen. Zodat de meest makkelijke oplossing 'zonnevelden in het buitengebied' als één van de laatste opties genoemd wordt. Dat daagt uit om eerst volop te gaan voor de moeilijkere, maar ook ruimtelijk beste opties.

Windenergie

Nieuwe locaties voor windenergie is gelukkig geen haalbare kaart in gemeente Zutphen. Het opplussen van de locatie op de Mars, zie ik wél als een aanvaardbare plek.

Een eerder geformuleerd uitgangspunt 'wind koppelen aan infrastructuur', kan ik niet begrijpen in Zutphen. Windturbines zijn van dusdanige schaalgrootte dat ze het lokale landschap compleet ontstijgen. Daar is voldoende onderzoek naar gedaan door landschapsdeskundigen (vb windvisie Overijssel).

Een windbos is gelukkig van de baan. De relatie met het bos is ook discutabel met een tiphoogte van 186 meter en bomen die 30 meter hoog zijn. De windturbines zijn van heinde en verre zichtbaar, het bos niet.

Zonnevelden Mijn zorg is dat je in het hele buitengebied van gemeente Zutphen het gevoel hebt dat je tussen de zonnevelden loopt. Dan is het in beleving nog meer als 'bebouwd gebied'. Kijk naar zonnepark Revelhorst. Vind je dat landelijk gebied? Is dit gevoel van buiten de bebouwde kom? Voor mijzelf duidelijk het laatste, het oogt als bebouwd gebied.

Een aantal vragen/opmerkingen.

- Waarom ligt de focus zo op het buitengebied? Er zijn opties binnen de bebouwde kom. Bijvoorbeeld het bequick voetbalveld, de combinatie met de verkabeling van de hoogspanningsmasten, het bedrijventerrein revelhorst, op bedrijventerrein de Mars. Maar zeker op daken. Het zou verplicht moeten zijn bij nieuwbouw van bedrijfsgebouwen dat het dak geschikt is voor zonnepanelen. Ook ligt de energiebehoefte vooral in de bebouwde kom, scheelt weer transport (en overbelasting van het net).

- Eigenlijk passen zonnevelden niet in ons landschap, kleinschalig, dicht bewoond en intensief recreatief gebruikt. Maar ik begrijp dat er een opgave ligt voor het opwekken van duurzame energie. Laten we dat dan zo zorgvuldig mogelijk doen, passend bij het landschap.

- Waarom gebied is het gebied rondom de begraafplaats uitgesloten van zon? Zeker tussen Voorsterallee en Berkel is een relatief grootschalig agrarisch gebied, vergelijkbaar qua beleving als zutphense broekgebied.

- Maatvoering:

Hekwerken zijn altijd dominant. Ook in vormgeving en uitstraling met de camerabewaking. Zie de legio voorbeelden in de omgeving. Een haagje helpt niet. In de late herfst-winter-vroege voorjaar kijk je door de singel.

In de praktijk zijn hekwerken hoger dan 1,5 meter. Dus altijd in de zichtlijn van de passant.

Hetzelfde geldt voor een zonneveld hoger dan 1,5 meter. Je kijkt er, in combinatie met het hekwerk en het grote oppervlak, niet overheen. In ergonomie zit een staande zichtlijn tussen de 1,05 en 1,95 meter.

- Waarom is het aantal initiatieven voor zonnevelden niet gemaximaliseerd per gebied? Gecombineerd met een minimale afstand tot elkaar. Dan voorkom je aaneenschakeling van initiatieven en het volbouwen van het groene gebied. Ik zou hiervoor pleiten.

Participatie

Als laatste punt: lokale participatie vind ik heel belangrijk. Zodat een zonneveld van 'ons' wordt, dat scheelt zeker in de acceptatie (de zure appel wordt wat zoeter). En dan het liefst zo dat Zutphen niet aantrekkelijk is voor speculanten/ontwikkelaars/individueel gewin. Dat het initiatief zo dicht mogelijk bij ons als inwoners ligt. Dat opbrengsten ten goede komen aan de Zutphense gemeenschap. Voor investeringen in de moeilijke projecten. Zutphen Energie is daarin een mooie partij.

Succes het realiseren van de energietransitie in de gemeente Zutphen. Ik draag graag mijn steentje bij. Mijn dak ligt vol zonnepanelen, isolatie stapsgewijs, en verwarming omlaag!

Hartelijke groet,

31 MEI 2021

Gemeente Zutphen
's Gravenhof 2
7201 DN Zutphen

Zaaknummer:

Zienswijze op ontwerp RES 1.0

29 mei 2021

Beste heer, mevrouw,

Met dit schrijven wil ik u onze zienswijze overbrengen omtrent het voorgenomen RES 1.0, specifiek om Eefde –West gedeeltelijk aan te wijzen als zoekgebied voor grootschalige zonne-energie. Ik leg ik in de zienswijze drie hoofdargumenten voor. Allereerst het aanwijzen, wederom, van Eefde-West, een gebied wat al decennialang gebukt gaat onder de ontwikkelingsdrang van Zutphen en Lochem met een gestage en desastreuze vernietiging van de leefbaarheid en landschap. Als tweede punt de ontbrekende goede ruimtelijke onderbouwing met het voorstel en als derde de punt de onbetrouwbare partij die aan dit kromme idee ten grondslag ligt; de belangenbehartigers van IJsselwind.

Gestage vernietiging van de leefbaarheid en landschap in Eefde-West

Allereest wil ik u als inwoner van Eefde-West, inwoner van de gemeente Lochem onze frustratie en boosheid, overbrengen omtrent de onzorgvuldige besluitvormingsprocessen die in de aangrenzende gemeente Zutphen continue gemaakt worden. Steeds ten nadele van onze leefomgeving. In 2006 zijn we hier komen wonen. In deze periode hebben wij te maken gehad met:

- De besluitvorming en realisatie van de N348. Een provinciale weg die onze leefgemeenschap letterlijk doorklieft. Ten gunste van een vervallen industrieterrein.;
- Het cancellen van de sanering en afgraving van de vuilstortplaats op industrieterrein de Mars, vanwege financiële tegenvallers;
- De toepassing van giftige bodemas (AVI-stoffen) en de verkeerde toepassing daarvan bij de ophoging van het talud voor de realisatie van de N348. Ondanks onze herhalingen en waarschuwingen heeft de gemeente hier niet tegen opgetreden, met grondwatervervuiling tot gevolg;
- De plannen voor het realiseren van een BMC biomassacentrale op de verhoogde plateaus van industrieterrein de Mars;
- De plannen voor het realiseren van een opvang van het Leger des Heils voor (ex) verslaafden;
- De (significatie) uitbreiding van zorglocatie Trajectum, waar 90% van de bewoners met justitie in aanraking zijn geweest;
- De aanwezigheid van Pluryn, voor de opvang van kinderen en jongeren met meervoudige complexe problematiek in de leeftijd van 12 tot 23 jaar en hun gezinnen;
- Plannen voor de realisatie van zonnepanelen van 5 ha. aan de Mettrayweg;
- Verhoging van hogere grenswaarden van geluid vanuit het industrieterrein;
- Penetrante stankoverlast van GMB-uitstoot;
- Significant hoger percentage van borstkanker bij inwoners van Eefde-West dan elders in Nederland;
- Plannen om een bandschredder te vestigen op een van de verhoogde platformen van de voormalige vuilstortplaats op de Mars;
- De plannen om 3 -windturbines te realiseren op een afstand van 400m. van de meest nabijgelegen woning.

U zult denken dat ik het hier heb over een enorm groot gebied?? Nee, het gaat hier om een tijdsbestek van 15 jaar in een gebied van minder dan 1 km². De lusten en lasten moeten gelijk worden verdeeld. Waar is die verdeling? Wanneer houdt het op? Wanneer kan ik weer rustig slapen? Komt er een tijd dat ik mijn gele hesje op mag bergen? WIJ ZIJN BOOS!

De maat bij alle inwoners van Eefde-West is meer dan vol. Ook GroenLinks en CDA van Zutphen hebben deze signalen in 2019 opgepikt met een motie genaamd 'behoud leefbaarheid en landschap Eefde-West' als gevolg. De motie haalde het niet.

Nu anno 2021, nauwelijks 2 jaar later, een week na de vernietiging van de Raad van State van de winturbines worden we weer geconfronteerd met vernietigingsdrang om de leefbaarheid in landschap Eefde-West verder aan te tasten met het aanwijzen van dit gebied als zoekgebied voor zonnepanelen.

Voorstel Eefde-West als zoekgebied zonnepanelen ontbreekt aan een goede ruimtelijke onderbouwing

Met het aandragen van de volgende punten toon ik het gebrek aan van de goede ruimtelijke ordening als het gaat om het aanwijzen van Eefde-West als zoekgebied van grootschalige zonne-energie:

1. Eefde-West is een landelijk gebied, waar de gronden voornamelijk als agrarisch bestemd zijn. Het gebied ligt tegen het industriegebied de Mars aan. De twee totaal verschillende gebieden worden van elkaar gescheiden door een natuurlijke barrière in de vorm van het Twente kanaal. Deze scherpe deling met deze natuurlijke barrière wordt prachtig zichtbaar bij het uitrijden van de industriële Mars naar het landelijke gebied Eefde-West door gebruik te maken van de N348. Vanaf het verhoogde talud, met aan de linkerkant een prachtig natuurgebied, ligt het landelijke gebied open voor vergezichten.

De RES stelt juist hier een zoekgebied in voor zonnepanelen, wat een vertroebeling van de scheidslijn meebrengt, wat juist het kenmerkende is aan dit gebied.

2. De RES 1.0 stelt voor om grootschalige zonnepanelen te zoeken in een gebied welke grenst aan de bestemming natuur. Door juist in een natuurgebied, met de das, de rugstreeppad en de kamsalamander als inwoners, net zoals de vele weidevogels, waaronder de grutto, zonnepanelen te plaatsen getuigt van een slechte ruimtelijke ordening. Ik geef u hiertoe de open deur van het alternatief wat ons inziens wel getuigt van een goede ruimtelijke ordening:

Links: Luchtfoto De Mars (het zuidelijk gelegen aangrenzende industrieterrein)

Op het aangrenzende industrieterrein de Mars zijn volop kansen die volgens de zonneladder als eerste

benut dienen te worden. De mogelijkheden zijn ontelbaar. Ik illustreer hieronder de mogelijkheden met vierkante meters.

Daken onbenut:

- -GMB nog onbenut	16000 m2
- -Van Gelder papier	7500 m2
- -Addink transport	4300 m2
- -Aurubis	19000 m2
- -Amcor	8000 m2
- -Polplein	15000 m2
- -Buhrman	21000 m2
- -Eijerkamp	20000 m2
- (tussenstand)	110.800 m2

nu al zoveel opp. gevonden; ter vergelijking grootte voorgestelde zoekgebied nabij natuurgebied : 50.000m2

- Autowasstraat, installatiebedrijf Kraus, spoorwerkplaats, op de nieuw gebouwde huizen achter het station is ook veel plek.
- Plateaus op voormalige vuilstort (prachtig (!) degene die er al ligt- inpassing nog een aandachtspunt)
 - a. Onderste plateau 16000 m2
 - b. Middelste plateau 18000 m2

- Onbebouwd terrein Aurubis	15000 m2
- Tussen Dijkautomobiel en De Beer	2600 m2
- Oude spoordijk vanaf rotonde industrieweg -pollaan naar NS spoor	5600 m2
- Aan de Marsweg beide zijdes	50000 m2
- Aan de Hermesweg	13000 m2

(optelsom aan opp voor deze locaties nog eens) 114.600 m2

Dat komt neer op een oppervlakte van meer dan 25 ha. wat op de Mars voor het oprapen ligt.

De locatie de Mars leent zich niet alleen voor zonnepanelen, maar er zijn ook volop mogelijkheden voor het plaatsten van kleine windturbines midden Mars 14 m hoog, kant van het Twentekanaal zelfs 20 m hoog, nu al passend in het geldende bestemmingsplan.

- Voor zonnepanelen als ook windturbines (tot 10kwh) zijn mobiele opstellingen mogelijkheden, waardoor (nog) niet benutten ruimte op het industrieterrein optimaal ingezet kan worden. Volgens onderstaand rapport kunnen er exemplaren gratis beschikbaar worden gesteld, als er zicht is op vervolg orders. (blz. 17)
 - Link naar kleine turbines waar van vele prima op industrieterrein de Mars ruimtelijke ingepast kunnen worden. In het onderzoek is ook gekeken naar de terugverdientijd!
 - [537699 \(wur.nl\)](http://537699.wur.nl)
3. De gronden van de Mars inzetten voor duurzame energie, in combinatie met urban mining, kan een kostendekkende revitalisering van de Mars teweegbrengen. De vrijkomende gronden na urban mining kunnen (tijdelijk) worden ingezet voor duurzame energiewekking.
 4. Herstructurering van het stedelijk gebied (in dit geval de Mars) gaat boven (stedelijke) uitbreiding. Deze stellingname wordt ook aangedragen in de vastgesteld regionale structuurvisie voorlanden.

5. Inbreiding gaat voor uitbreiding. Tegelwippen is leuk, maar hoe effectief is dat als men het bestaande groen vol legt met zonnepanelen? Het realiseren van zonnepanelen op verkoelend groen is contraproductief voor de opwarming van de aarde, met zon op land gaan we het doel voorbij. Dan laten we de afname van biodiversiteit nog buiten beschouwing.

De onbetrouwbare partij die aan dit kromme idee ten grondslag ligt; de belangenbehartigers van IJsselwind

Op het moment dat de gronden rondom Meijerinkstraat 40 te Zutphen werden aangekocht door IJsselwind b.v. voor de realisatie van windmolens, werd er gelijk en direct door IJsselwind verkondigd dat op de gronden van het natuurgebied naast de 200m. hoge windmolens ook de velden volledig werden volgezet met zonnepanelen.

Het voorgestelde zoekgebied is dan ook niet gebaseerd op een afweging van een goede ruimtelijke ordening, zoals eerder aangegeven, maar eerder op vriendjespolitiek en belangenverstrengeling.

En wat heeft deze partij genaamd IJsselwind bv Zutphen gegeven?

- Toren hoge lasten voor de realisatie van onhaalbare windturbines, zojuist bevestigd door de recente uitspraak van de Raad van State. Een primeur die de afgelopen 5 jaar nog niet is gehaald; een vernietiging van zowel de vergunning als het bestemmingsplan.
- Veel kwaad bloed bij inwoners door het niet nakomen van beloftes, keer op keer de winst als oogmerk te hebben en niet de gezondheid van de bewoners of het milieu.
- Het niet onderhouden van een monumentale woonboerderij aan de Meijerinkstraat 40 Zutphen. De gaten zijn in het dak gevallen. Grote lekkages zijn binnen in de monumentale woning, geen spatje verf meer op deuren, kozijnen en boeiplanken. Vernietiging van een voorheen prachtige T-boerderij. Een doorn in het oog bij omwonenden. Bij het aanspreken van de verantwoordelijken worden omwonenden weggehoond; een handhavingverzoek ligt u voor. Wederom met IJsselwind als de onbetrouwbare hoofdrolspeler.
- Er woedt een ware rattenplaag in de boerderij, waarschijnlijk veroorzaakt door de huisvesting van honderden schapen op die locatie van de Meijerinkstraat 40 te Zutphen, in combinatie met het ontbreken van enig verantwoordelijkheidsgevoel van eigenaren ten aanzien van de omgeving. Zij heeft daar letterlijk schijt aan.
- Bij de verkoop van het natuurcompensatiegebied, ter hoogte van de Meijerinkstraat 40, de gronden van IJsselwind B.V., zijn er eisen gesteld aan onderhoud van dat gebied. Deze eisen, in ieder geval publieksrechtelijk verankerd in het geldende bestemmingsplan, maar ook privaatrechtelijk bij de kopende partij. Dit gebied is ingericht voor de dassen, steenuil en de beschermde rugstreeppad. Het lijkt erop dat het onderhoud welke nu uitgevoerd wordt erop ingericht is om deze beschermde soorten zoveel mogelijk dwars te zitten om zo straks makkelijker een windturbine te kunnen bouwen/zonnepanelen te realiseren. We kunnen haast niet voorstellen dat dat het doel is van deze 'groene' club. Geconstateerde overtredingen (op basis van het onderhoudsplan): 1. De poel van de rugstreeppad grotendeels dichtgegroeid, schoningswerkzaamheden zijn onvolledig en niet in de aangegeven periode 1 september tot 14 oktober uitgevoerd. 2. Andere werkzaamheden om dit terrein optimaal voor de das en steenuil geschikt te houden zijn niet tussen de voorgeschreven periode 1 september en 1 januari uitgevoerd, maar gedeeltelijk in het voorjaar waarbij de das in de drachtperiode is gestoord. 3. In 2020 is er drijfmest uitgereden ipv grove stalmest welke funest is voor de wormenstand, wormen zijn voor 75% het voer van de dassen. 4. In voorjaar 2021 is met zulk zwaar materieel het land opgereden dat er grote verdichting is opgetreden. Desastreus voor de voedselbron voor de das. Ook deze datum ligt

buiten de tijd die aangewezen is voor werkzaamheden. Bij het aanspreken van IJsselwind werden bewoners weggezet als 'toneelspelers', zoals gemeld in de buurtapp. En u wilt dat wij met deze partij wederom een participatief traject ingaan?? Het handhavingsverzoek hieromtrent is gestuurd naar de Provincie.

Algemene na-argumentatie

In de RES vinden wij weinig terug over het invullen van reststukken (zoals geluidswallen en braakliggend terrein) en de inzet hiervan voor zonnepanelen of kleine windmolens. Door het gebruik van dakpotentie in de RES 1.0 te verhogen van 33% naar 50% is het gebruik van zon op land niet meer nodig. Een prachtige ambitie die Zutphen de lead zou kunnen geven en als voorbeeld kunnen dienen voor haar omliggende gemeenten. Om als stedelijk gebied elkaar op deze manier uit te dagen, tillen we 'het tegeltje wippen' naar een hoger regionaal niveau, met Zutphen als voortrekker. Voor een gemeente met zo weinig open gebied, is dit natuurlijk een uitgelezen (marketing) kans.

Naast de door ons genoemde argumenten, sluiten wij tevens inhoudelijk aan bij de zienswijze die door Erik Neuteboom is ingediend, zie onderstaand.

Met vriendelijke groet,

Betreft: pro-forma zienswijze RES 1.0
Kenmerk: .

Klarenbeek, 26 mei 2021

Geacht college,

Vol verbazing hebben wij tot nu toe kennis genomen van uw beantwoording op onze vele brieven. Concreet heeft u 98 pagina's nodig om o.a. al onze inbreng te negeren, ons wederom niet serieus te nemen als gebiedsparticipant en uit te leggen hoe goed het proces loopt in uw ogen. Daarnaast gaat u gewoon voorbij aan zeer essentiële vragen en gemotiveerde zorgen die wij hebben ingebracht. Tot slot zien wij niets terug van onze inbreng in de RES 1.0.

Hierbij doen wij u onze (pro-forma) zienswijze toekomen inzake de Ontwerp-RES1.0.

U dient onze zienswijze als pro-forma aan te merken, tevens verzoeken wij u alle noodzakelijke informatie inzake de effecten voor mens, dier en omgeving (het milieu) in lijn met o.a. het verdrag van Aarhus en overige wet- en regelgeving te brengen en ons na het beschikbaar komen van deze informatie een redelijke termijn te geven onze grieven en bezwaren nader aan te vullen, te motiveren of aan te passen, hierbij vinden wij een redelijke termijn minimaal 4 weken. Hetgeen wij missen benoemen wij in onderstaande zienswijze, het betreft geen uitputtende opsomming. Onze zienswijze en tevens bezwaar richt zich op het besluit van het college, omdat zij voor het vaststellen van de concept RES in de gelegenheid is gesteld om hierover formeel een besluit te nemen. Tegen een formeel besluit kan gelet op het gestelde in de Algemene wet Bestuursrecht, Afdeling 6.1 en 6.2 bezwaar worden ingediend.

Gesteld kan worden dat de basis voor de acties die de gemeente zal ondernemen ter realisatie van de ambities die gesteld zijn in de concept RES en in de RES 1.0 is verwoord en vastgelegd. Daar de RES 1.0 met daarin het concept aanbod wind- en zonne-energie en warmtevisie een grote impact heeft op ons openlandschap en de volksgezondheid raakt dit vele belanghebbenden, namelijk alle inwoners van uw gemeente, rechtstreeks in hun belang.

Bovendien is de RES een programma in de zin van het Verdrag van Aarhus. Het feit dat dit programma volgens uw eigen zeggen (nog) geen wettelijke basis heeft en tot stand komt door (vooralsnog) informele, onverplichte samenwerking tussen decentrale overheden, maakt hiervoor geen verschil. Waar het om gaat is dat de betrokken overheden door 'hun' RES vast te stellen, zich ook committeren aan de uitvoering ervan. Voor de uitoefening van hun wettelijke bevoegdheden (vaststellen omgevingsvisie, omgevingsplan etc.) zal de RES dan leidend zijn. Daarom dwingt artikel 7 van het Verdrag van Aarhus tot participatie in een vroeg stadium, als alle opties nog openliggen en doeltreffende inspraak mogelijk is.

Onze zienswijze valt in enkele hoofdonderwerpen uiteen, hieronder treft u een opsomming aan.

Participatie algemeen, SMB richtlijnen en verdrag van Aarhus geschonden

Geen sprake van ABBB (algemene beginselen behoorlijk bestuur)

Gezondheidsschade is nergens in beeld gebracht of meegewogen

De RES 1.0 niet voldoet aan de Wet Openbaarheid Bestuur, artikel 2 en 8

Algemeen

Wij verzoeken u in de zienswijzenota onze zienswijze letterlijk over te nemen en elk onderdeel gemotiveerd te beantwoorden. De tot nu toe opgestelde zienswijzenota is zeer selectief opgesteld, is onze inbreng gebagatelliseerd en zijn er cruciale zaken weggelaten. Dit komt het participatie proces niet ten goede en betreuren wij.

Inleiding

"De kwaliteit van de uitvoering bepaalt de geloofwaardigheid van de overheid"

* Tjeenk Willink

Deze uitspraak is uiterst actueel door de toeslagenaffaire. Het betreft niet slechts de uitvoering van operationele processen, maar is primair van belang bij strategische processen waar de RES er één van is en die thans nog in de kinderschoenen staat van de uitvoering. Ook hier geldt dat de uitvoering van de RES de geloofwaardigheid van de overheid bepaalt. Echter aan de basis van de RES ontbreekt bij aanvang al democratische legitimiteit en worden niet alle kosten meegenomen in de beeldvorming en belangenafweging. Hoe kan de uitvoering dan realistisch en succesvol zijn?

Dat hierover twijfels zijn, blijkt uit de position paper van de VNG in oktober 2018 onder 'Opmerkingen VNG bij de begroting van EZK' waarin gewezen wordt op het feit dat het Klimaatakkoord moet zorgen voor haalbaarheid en betaalbaarheid van de energietransitie. De door EZK gereserveerde 12,5 miljoen Euro is door de VNG destijds als niet toereikend beoordeeld, nog los van de hoge uitvoeringskosten die gemeenten zien aankomen. We brengen dit anno 2021 graag nog even onder uw aandacht, omdat er niets veranderd lijkt en de kosten eerder lijken toe te nemen. Berekeningen van het PBL in 2020 lijken niet te kloppen. Die rekende in 2020 voor dat het 22.000 euro kost om een gemiddeld huurhuis all-electric te maken. Een huurhuis op het warmtenet zou 19.000 euro kosten. Woningcorporatie Aedes al snel aan dat PBL fouten had gemaakt in de berekeningen, wat het PBL later ook erkende. Volgens Aedes kost het 50.000 euro om het huurhuis all-electric te maken. Een huis op het warmtenet aansluiten zou op 31.000 euro komen. Bedragen die de gemiddelde burger niet even heeft liggen.

Een nieuw debacle gelijk aan de toeslagenaffaire ligt op de loer. Ook nu verzet slechts een enkeling zich tegen het gezamenlijke; want anders lig je er uit. En als het er op aankomt, dan heeft iedereen gedaan wat hij moest doen, is er niet kritisch nagedacht om zich zelf niet in moeilijkheden te

brengen, De gevolgen voortkomend uit de vastgestelde RES 1.0 zijn echter vele malen groter dan de Toeslagenaffaire, omdat de RES de gehele Nederlandse bevolking treft en dan niet alleen op financieel gebied waar energiearmoede op de loer ligt, hun landschap verrommeld wordt, maar bovenal hen raakt ten aanzien van de Volksgezondheid.

Position paper Tweede Kamer van Dr. P.H. Omtzigt

We vragen uw aandacht voor de position paper van Kamerlid Pieter Omtzigt d.d. 7 november 2020 die is opgesteld ten behoeve van de onderzoekscommissie Uitvoeringsdiensten. Hoewel deze gaat over de toeslagenaffaire beschrijft dhr. Omtzigt een problematiek die op meer terreinen dan de belastingdienst binnen de overheid van toepassing is.

Hij beschrijft daarin het manco dat wetten worden opgesteld om orde op zaken te stellen en omgangsvormen te bepalen in bepaalde situaties, waarbij onvoldoende wordt gekeken naar de uitvoering en uitvoerbaarheid (en gevolgen) van deze regels.

Wanneer we dit doortrekken naar de RES 1.0 dan is dit specifiek van toepassing op het plannen en gestalten geven van windturbineparken. De RES 1.0 is zo ingericht, qua wet -en regelgeving, dat alles moet wijken om de implementatie van de energietransitie mogelijk te maken. Dit sluit aan op de tendens in de afgelopen jaren in ons politieke systeem om steeds minder aandacht te geven aan de uitvoering en de gevolgen voor de burger en dat is op voorhand al merkbaar. Veel zaken worden net zoals de kinderopvang aan marktpartijen overgelaten en zij zoeken het wel/maar uit met de burger binnen de kaders van de opgestelde wetten.

Echter, steeds duidelijker is dat deze wetten en regels niet meer getoetst worden op deugdelijkheid voor de uitvoering. De Raad van State toetst de wetten slechts om te onderzoeken of het bestuursorgaan deze juist heeft toegepast, de burgers staan met de rug tegen de muur.

Waar de toeslagenaffaire landelijk gezien over een handvol ouders gaat (zonder de ernstige gevolgen van het beleid voor deze groep te bagatelliseren), raakt de uitvoering van de RES 1.0 alle burgers van Nederland. De gevolgen zullen daarom vele malen groter en ingrijpender zijn. We doelen hiermee op het terrein van Volksgezondheid en te voorspellen energiearmoede.

Het gevoel is ontstaan dat uit politieke correctheid de verduurzaming door slaat en er slechts 1, naar nu blijkt duur, spoor wordt ontwikkeld, waar de maatschappij wordt in gefrommeld.

Met het indienen van dit bezwaar tegen het besluit tot vaststellen van de RES 1.0 wordt beoogd te voorkomen dat de maatschappij door een ondeugdelijk besluit een energietransitie wordt in gefrommeld en naast het niet voldoen aan het Verdrag van Aarhus, daarmee in strijd is met de artikelen 3:2, 3.4 en 3.9 Algemene wet Bestuursrecht (AWB), waarin is bepaald dat het bestuursorgaan:

bij de voorbereiding van het besluit de nodige kennis omtrent de relevante feiten vergaart rechtstreeks de bij het besluit betrokken belangen afweegt, voor zover niet uit een wettelijk voorschrift of uit de aard van de uit te oefenen bevoegdheid een beperking voortvloeit.

De voor een of meer belanghebbenden nadelige gevolgen van een besluit niet onevenredig mogen zijn in verhouding tot de met het besluit te dienen doelen;

Indien een besluit berust op een onderzoek naar feiten en gedragingen dat door een adviseur is verricht, zich ervan dient te vergewissen dat dit onderzoek op zorgvuldige wijze heeft plaatsgevonden.

Participatie, De EU richtlijnen SMB 2001/42/EG en 2011/92/EU en het verdrag van Aarhus

Het participatie proces tot nu toe is voor ons als omwonenden als schokkend ervaren. Eerst is inspraak bij de raad geweigerd, ondanks toezeggingen van de voorzitter. Vervolgens is pas na een lange tijd, na het uitkomen van de concept RES maart 2020 een eerste gesprek met ons als omwonenden gevoerd. Van alles wat wij tot nu toe ingebracht hebben zien wij niets terug in de RES1.0, zien wij maar gedeeltes terug in de zienswijzenota en worden de echte pijnpunten niet eens benoemd of weerlegd.

De bijeenkomsten tussen de concept RES en deze RES1.0 waren in onze beleving geen participatie bijeenkomsten maar alleen informatie bijeenkomsten. De vragen waren dermate sturend dat hier geen ruimte was voor inwoners die geconfronteerd worden met de volledig ondoordachte RES1.0 zoals deze er nu voorligt in ons gebied. Daarnaast werden kritische vragen niet live beantwoord en kreeg je de mededeling dat beantwoording binnen 3 weken zou gebeuren.

De concept RES en de RES1.0 is zogenaamd opgesteld mede met inbreng van inwoners. Dat dit voor de concept RES slechts 0,86% van alle inwoners van de Cleantech regio is wordt niet vermeld. Reeds hier faalt het proces want nergens is gemotiveerd waarom bepaalde zoekgebieden zijn ontstaan en deze zijn al zeker niet ontstaan in samenspraak met de inwoners van een gebied. Ook hier past u willekeur en selectiviteit toe, natuurlijk is er door de zeer kleine, niet representatieve groep inwoners gezegd "doe maar bij snelwegen" en "doe maar in clusters". Maar door deze groep mensen is ook aangegeven "niet nabij woningen" en dat is nu juist het probleem met zoekgebied 2 (Klarenbeek / Hooilanden). Tussen de concept RES en RES1.0 heeft u heel veel reacties van inwoners ontvangen, zo ook van ons. Al deze reacties zijn duidelijk en helder, niet nabij woningen! Wij lezen hiervan niets terug, voor ons een signaal dat u geen tegenspraak dult binnen de RES en u kritische inwoners, die direct zeer nadelige gevolgen van uw plannen ervaren negeert en hun inbreng bagatelliseert en zelfs gedeeltelijk buiten de stukken laat.

Gelukkig bestaat het verdrag van Aarhus, die u op deze manier (en nog vele andere manieren) totaal genegeerd heeft tot nu toe in het proces. In het begin werd ons zelfs aangegeven in een gesprek met onder andere de Cleantechregio dat deze niet van toepassing is! Inmiddels weet u, vermoedelijk mede door ons schrijven hierover gelukkig beter.

Hierdoor kunt u het proces tot nu toe en de RES1.0 als verloren beschouwen, wij verzoeken u nogmaals om het proces stil te leggen en weer terug te gaan naar de tekentafel.

Artikel 6. Inspraak in besluiten over specifieke activiteiten

4. Elke Partij voorziet in vroegtijdige inspraak, wanneer alle opties open zijn en doeltreffende inspraak kan plaatsvinden.

Voor de opgave waar de RES 1.0 voor staat wordt primair gekeken naar de afspraken in het Klimaatakkoord van de tafels Gebouwde Omgeving en Elektriciteit. (Bron: Handleiding RES 1.1, 10 oktober 2019). De RES 1.0 heeft, gelet op artikel 6 lid 4 van het Verdrag van Aarhus geen goed fundament.

De democratische legitimatie voor de RES 1.0 ontbreekt. Dit is terug te voeren naar de wijze waarop het klimaatakkoord tot stand is gekomen. De burger staat van begin tot eind buitenspel en de uitslag van de verkiezingen in 2012 en 2017 legitimeert het klimaatbeleid niet.

Het begin: de Klimaattafels

Het klimaatakkoord is niet besluitvormend behandeld in het parlement. De verregaande plannen voor de RES zijn tot stand gekomen aan de Klimaattafels. Aan deze tafels participeerden alleen belanghebbenden die in de gewenste denkrichting opvattingen hebben. Burgers zijn volledig buiten beeld gebleven. Het ging om een selectie van partijen, die (bijvoorbeeld) aan de Klimaattafel Elektriciteit een groot eigenbelang hadden, en nog steeds hebben, bij de subsidies voor de bouw van windparken.

Dit beeld wordt versterkt door de volgende concrete voorbeelden:

Voorbeeld 1 van buitenspel blijven burgers:

De 33 kritische partijen ten aanzien van windenergie, die zich hebben aangemeld voor deze Klimaattafel in februari 2018, verenigd onder de naam NederWind, werden geweigerd zonder opgaaf van redenen. Dit terwijl zij een alternatief plan zouden presenteren dat precies aan de doelstellingen voldeed.

Voorbeeld 2 van buitenspel blijven burgers:

Gesteld kan worden dat de RES een afhankelijkheidsrelatie heeft met het omgevingsbeleid. In mei 2019 heeft een publieksconsultatie plaatsgevonden over de Nationale Omgevingsvisie en PlanMer. De publiciteit daarover was heel beperkt. De resultaten gaven geen beeld van enig draagvlak en kunnen zeker niet als representatief worden gezien. Deze publieksconsultatie was uitgezet in de vorm van een enquête, bevatte suggestieve en complexe vragen die behoorlijke voorkennis vereisten welke de gemiddelde burger niet heeft.

Voorbeeld 3 van buitenspel blijven burgers:

Op 25 december 2020 is aangekondigd dat een internetconsultatie plaatsvindt over de Klimaatwet. De publicatie erover is beperkt en de link ernaar staat goed verborgen op internet. Bovendien in een tijd dat de meeste mensen vakantie of reces hebben. Reacties konden binnen een maand ingediend worden. Er is zelfs sprake van het invoeren van een oorlogseconomie. Het voorstel is om een wet aan te nemen zodat de klimaatcrisis als werkelijke crisis behandeld gaat worden. Naar analogie van de Coronawet kunnen burgers verregaande beperkingen opgelegd worden met de klimaatwet in de hand.

Voorgaande argumentatie ook in deze: een en ander is niet gedekt door de uitslag van de verkiezingen en de meeste burgers hebben geen voorkennis om op deze materie te reageren. Waarbij men zich kan afvragen of hier werkelijk sprake van een crisis is. De definitie van een crisis (meervoud: crises) is namelijk een zware noodsituatie waarbij het functioneren van een stelsel (van welke aard dan ook) ernstig verstoord raakt. Met als voorbeelden natuurrampen (de Watersnoodramp), explosies en grote branden (de Vuurwerkramp), transportongevallen (de Bijlmerramp), rellen en ongeregelde heden (tijdens de kroning van Beatrix), terrorisme en gijzelingen (Molukse treinkaping) en economische crises (kredietcrisis).

Deze voorbeelden laten zien dat de burger geen vroegtijdige inspraak heeft op het moment dat alle opties nog open zijn en doeltreffende inspraak kan plaatsvinden. Het Verdrag van Aarhus wordt vanaf het begin genegeerd. Illustratief is het nieuwsbericht waarin de woordvoerder van EZ zegt, dat we nu nog in de fase van de plan- en visievorming zijn en dat participatie pas belangrijk is in de projectfase. We weten allemaal dat participatie in die fase zinloos is. Dan zijn de kaarten al geschud. Juist in de eerdere fase van plan- en visievorming kan het publiek nog een doeltreffende inbreng zoals het Verdrag van Aarhus beoogd hebben.

Daarbij kan eveneens gesteld worden dat niet of niet volledig is gehandeld conform

Artikel 8, lid 1 en 2 Wet Openbaarheid van Bestuur (WOB):

Het bestuursorgaan dat het rechtstreeks aangaat, verschaft uit eigen beweging informatie over het beleid, de voorbereiding en de uitvoering daaronder begrepen, zodra dat in het belang is van een goede en democratische bestuursvoering.

Het bestuursorgaan draagt er zorg voor dat de informatie wordt verschaft in begrijpelijke vorm, op zodanige wijze, dat belanghebbende en belangstellende burgers zoveel mogelijk worden bereikt en op zodanige tijdstippen, dat deze hun inzichten tijdig ter kennis van het bestuursorgaan kunnen brengen.

Binnen de kringen van NP RES en de betrokken overheden> gemeenten, provincies en Waterschappen is erkend dat er richting de burgers onvoldoende over de RES is gecommuniceerd. Om dit te repareren is door het ministerie van EZK extra budget beschikbaar gesteld voor de communicatie richting burgers. Dit heeft er toe geleid dat op zaterdag 1 mei 2021 door de Rijksoverheid een paginagrote advertentie 'Ruimte voor nieuwe energie. Niet makkelijk wel nodig' met verwijzing naar de website: iedereendoetwat.nl/res afzender: 'Iedereen doet wat' in de dagbladen is geplaatst.

Aarhus: de burger

De burger heeft geen wezenlijke invloed op de ruimtelijke planvorming en het ruimtelijk beleid dat in de Omgevingsvisie en in de RES 1.0 wordt voorgenomen (in strijd met Verdrag van Aarhus). Het

verdrag van Aarhus bepaalt dat om recht te kunnen doen gelden en deze plicht te kunnen vervullen, burgers toegang tot informatie, recht op inspraak in de besluitvorming en toegang tot de rechter betreffende milieuaangelegenheden moeten hebben. In dit verband is erkennend dat burgers bijstand nodig kunnen hebben om hun rechten uit te oefenen.

Het Verdrag van Aarhus bepaalt ook:

- reële invloed, zeggenschap van het eerste moment planproces (ook voorstadium) op basis van volledige en volwaardige informatie aan de burger. Zij moeten van alle consequenties op de hoog- te gesteld worden. De informatie moet actueel zijn, nauwkeurig en vergelijkbaar.
- de toestand van de gezondheid en veiligheid van de mens, met inbegrip van de verontreiniging van de voedselketen, indien van toepassing, de levensomstandigheden van de mens, waardevolle cultuurgebieden en bouwwerken, voor zover zij worden of kunnen worden aangetast door de bedoelde toestand van elementen van het milieu of, via deze elementen, door de bedoelde factoren, maatregelen of activiteiten.

Voorbeeld 4 van buitenspel blijven burgers:

In het hele land vindt ten aanzien van de Concept RES en RES 1.0 sturende participatie plaats, zo ook in Apeldoorn. Burgers hebben geen bijstand gekregen om hun rechten uit te oefenen, slechts worden ze aan de hand geleid naar een gewenste uitkomst. Zo konden burgers in de meeste zo niet alle gemeentes een online enquête invullen, maar de vragen gingen in de richting van de opzet en invulling van de RES. De keuzes lagen vast en alle vragen zijn gericht op de plaatsing van zonne- en windparken op land: ben je voor kleine of grote windmolens, wil je zonneparken aan de rand van een dorp of midden in een weiland, moeten grote windmolens in het Groene Hart of langs infrastructuur. Alle vormen van voorlichting zijn op deze wijze ingericht, een NEE op de plannen was niet mogelijk of een denkrichting die een andere kant op gaat dan de RES.

Burgers mogen wel beroep aantekenen als de plannen concreet worden uitgewerkt in een bestemmingsplan/ omgevingsplan. Dat is een latere fase, waarbij de Rijksstructuurvisie (zie volgende paragraaf) door de Raad van State als toetsingskader wordt gehanteerd. Behoudens vormfouten maken burgers die volgens de regels beroep aantekenen daardoor geen enkele kans. Dit is in strijd met het Verdrag van Aarhus.

Burgerberaad en Gedragscode acceptatie en participatie windenergie op land

Het burgerberaad en burgerconventie Klimaatcrisis

Inmiddels is in grote lagen van de bevolking plus bestuur doorgedrongen dat burgers ruimschoots zijn gepasseerd bij de totstandkoming van de RES 1.0 en rijzen de actiegroepen als paddenstoelen uit de grond. Mensen zien hun leefomgevingen bedreigd door reusachtige windturbines en weilanden vol zonneparken. Veel burgers hadden tot dan toe geen beeld van de RES en ook nu nog is de informatie over het proces ondoorzichtig en moeilijk te vinden. Dit geldt net zo goed voor vele gemeenteraden. Veel raadsleden tasten in het duister en de organisatie wordt in opdracht van de Colleges, overgelaten aan externe ingehuurd of aangenomen projectleiders. Nu lijkt de oplossing in zicht door het instellen van burgerpanels, een initiatief van het CDA met de verkiezingen nabij, waarin 150 door loting aangewezen burgers gaan adviseren over haalbare en betaalbare oplossingen om de doelen van het klimaatakkoord te realiseren. Zo is de politiek ingedekt want er is 'draagvlak'. In het voorstel tot wijziging klimaatwet 1.5 wordt eenzelfde initiatief beschreven maar heet het burgerconventie. De Tweede Kamer heeft inmiddels via de aangenomen motie Mulder c.s. de regering verzocht "een overzicht voor te bereiden waarin de mogelijkheden van burgerpanels met de voor- en nadelen en de ervaringen in Nederland en in het buitenland worden beschreven".

Een aantal vragen rijzen: hoe kunnen 150 mensen representatief zijn voor de Nederlandse bevolking, wat is de juridische en politieke waarde van de adviezen (als ze niet in het verlengde van de RES liggen kan een en ander genegeerd), wie bepaalt de agenda van het burgerpanel (die agenda zal in het verlengde van de RES liggen, wat op voorhand al voor problemen zal zorgen, kernenergie en niet-van-het-gas-af zijn geen optie), wat te doen met regio's die door loting niet in het burgerpanel zitten, wat te doen met minder mondige achterbannen die nu ook genegeerd zijn (de praktijk zal zijn, zoals altijd, dat mondige en goed opgeleide burgers deelnemen, ondanks loting, want mensen kunnen weigeren deel te nemen) etc.

Burgerpanels zijn een fopspeen gebleken, net zoals alle participatierondes mosterd na de maaltijd zijn, en dat zal zo blijven. De RES is vanaf de start zo opgesteld dat burgers achter blijven lopen en dit is niet te repareren. Hiermee wordt niet voldaan aan het Verdrag van Aarhus.

Gedragscode

Ook de recent getekende gedragscode acceptatie en participatie windenergie op land opgesteld en ondertekend door Greenpeace, Milieudefensie, NWEA, Natuur & Milieu, de Natuur- en Milieufederaties, de NLVOW en EnergieSamen, gaat hier niet aan helpen. Hierin wordt gesproken over het zo vroeg mogelijk betrekken van belanghebbenden, maar dit stadium is al voorbij zoals we op verschillende plaatsen in deze position paper beschrijven. Naast regulier communicatie vastgelegd in een participatieplan gaat het om financiële participatie, hetgeen een verplicht onderdeel van de RES is (beiden worden in de vorm van op te richten energiecorporaties gestalte gegeven). Onderzoek onder een groot aantal windparken heeft laten zien dat burgers niets meekrijgen van financiële participatie. Daarbij is het de vraag of dit doekje voor het bloeden compensatie kan bieden voor de gezondheidsproblemen en overlast die inherent zijn aan dit soort grote industriële installaties. De compensatie heeft tot gevolg dat mensen hierover nooit meer kunnen klagen, de parken hangen dan als een molensteen om hun nek. Ten overvloede herhalen we hier dat omwonenden die met dergelijke megalomane plannen worden geconfronteerd, recht hebben op een NEE, minimaal door een referendum. Een burgerpanel van 150 mensen mag nooit iets te zeggen over alle gebieden in Nederland, dit is een ondoordachte noodgreep. Er is hier geen sprake van doeltreffende inspraak zoals bedoeld in het Verdrag van Aarhus.

Aarhus: de gemeenteraad

Gemeenten en gemeenteraden ontberen de beslissruimte die het Europees Handvest betreffende de Lokale Autonomie voorschrijft. Op grond van de Rijkscoördinatieregeling heeft het rijk doorzettingsmacht bij ruimtelijke plannen. Daarbij wordt wel beschermd met een nationaal belang. Een dergelijk nationaal belang hoeft echter nauwelijks behoorlijk te worden onderbouwd. Controles en afwegingen ontbreken (in tegenstelling tot de situatie bij voorheen de zgn. planologische kernbeslissing). Er ligt geen besluit van het parlement ten grondslag aan een nationaal belang. Ook daar staan de volksvertegenwoordigers in essentie buiten spel. De rijkscoördinatieregeling is in veel gevallen van rechtswege van toepassing, dat houdt in 'automatisch van toepassing'. Dat is o.a. geregeld in de Elektriciteitswet, Gaswet, Mijnwet, Tracéwet, Waterwet, Wet ruimtelijk ordening (WRO).

De WRO regelt dat met betrekking tot rijksstructuurvisies slechts zienswijzen kunnen worden ingediend, maar dat geen beroep kan worden ingesteld. Zogenaamd omdat rijksstructuurvisies slechts de overheid binden die de structuurvisie opstelt. Echter, als gevolg van de doorzettingsmacht van het rijk bevatten rijksstructuurvisies bindende beslissingen waartegen geen beroep open staat voor burgers en gemeenten. De Crisis- en herstelwet verbiedt gemeenten om beroep aan te tekenen tegen structuurvisies van zogenaamde 'hogere' overheden. Die 'hogere' overheden overleggen in de regel niet met gemeenten over de plannen voor het grondgebied van die gemeenten, ze kunnen die plannen immers doordrukken. De lokale autonomie van gemeenten wordt door de doorzettingsmacht van de rijkscoördinatieregeling en de Crisis- en herstelwet ernstig aangetast. Dit is in strijd met het Europees Handvest Lokale Autonomie (door Nederland en de EU geratificeerd). Het huidige ruimtelijk- en energiebeleid heeft er, met de toepassing van de Crisis- en herstelwet en de rijks- (en provinciale) coördinatieregeling toe geleid dat grootschalige windmolenparken door het rijk, tegen de wil van de burgers en gemeenten en zonder overleg met en besluitvorming door gemeenteraden zijn doorgedrukt. Het rijk krijgt hierbij hulp van de provincie en door het rijk mede gesubsidieerde organisaties zoals IPO, VNG en Unie van Waterschappen. Deze democratische tekortkomingen zijn schadelijk voor onze democratie, de lokale autonomie en ze ondergraven het draagvlak voor het energie- en klimaatbeleid.

Het hierboven geformuleerde gaat over een top-down benadering, terwijl de RES als een bottom-up format gepresenteerd wordt. Echter, in het Klimaatakkoord zijn de colleges tot bevoegd gezag verklaard en staan de gemeenteraden tot aan het moment van formele besluitvorming buitenspel. Door dit besluit geeft het format van de RES de gemeenteraden en burgers geen mogelijkheid om

binnen het kader van de zgn. "algemene beginselen van behoorlijk bestuur" te beoordelen of de opgave haalbaar is binnen een voor de gemeente acceptabel budget, en of de eindsituatie acceptabel en betaalbaar zal zijn voor haar burgers.

Afhankelijkheidsrelatie RES 1.0 en omgevingsbeleid

De dwingende sturing vanuit het Rijk aan de decentrale overheden om middels de RES van onderop te komen met een aanbod zonne – en windenergie volgens een strak tijdsschema zorgt ervoor dat het genomen raadsbesluit in strijd is met artikel 3.4 van de AWB. De RES 1.0 is een voorbeeld hoe men verblind raakt door ambities om het Klimaatakkoord te halen en daardoor geen oog meer heeft voor de gevolgen van onze burgers. De bij het besluit rechtstreeks betrokken belangen zijn onvoldoende afgewogen en de nadelige gevolgen van het besluit zijn onevenredig in verhouding tot de met het besluit te dienen doelen.

Het besluit raakt niet alleen alle burgers in Nederland maar gelet op het Verdrag van Aarhus ook de toestand van de menselijke gezondheid en veiligheid, de menselijke levensomstandigheden, cultureel waardevolle gebieden en bouwwerken, voor zover deze worden of kunnen worden aangetast door de toestand van de elementen van het milieu of, via deze elementen, door de factoren, activiteiten of maatregelen zijnde factoren, zoals stoffen, energie, geluid en straling, en activiteiten of maatregelen, met inbegrip van bestuurlijke maatregelen, milieuakkoorden, beleid, wetgeving, plannen en programma's die de elementen van het milieu aantasten of waarschijnlijk aantasten binnen het toepassingsgebied van het voorgaande onderdeel a., en kosten-baten- en andere economische analyses en veronderstellingen gebruikt in milieubesluitvorming.

De RES 1.0 gaat hier slechts op hoofdlijnen deels op in waardoor de reikwijdte van de gevolgen van dit besluit tot vaststelling niet zijn te overzien en derhalve ook niet zijn meegenomen in het besluit. Hierdoor is onbekend of de nadelige gevolgen voor een of meer belanghebbenden van dit besluit onevenredig in verhouding zijn tot de met het besluit te dienen doelen (art. 3.4, lid 2 AWB).

Integrale afweging landschap ontbreekt

De omvang van de landschapsschade blijft in de RES 1.0 onduidelijk voor de burgers van de regio, er dreigt nu versnipperd beleid. Daardoor wordt bestuurders de mogelijkheid onthouden om de RES 1.0 te beoordelen op maatschappelijke acceptatie en op concrete milieueffecten. Onderzoek daarom de integrale visie van de Rijksadviseur voor het landschap, (Berno Strootman <https://www.collegevanrijksadviseurs.nl/adviezen-publicaties/publicatie/2019/10/17/via-parijs/>) zodat plannen met elkaar samenhangen om verrommeling van het landschap te voorkomen. De RES 1.0 besteedt geen aandacht aan het conflict van ruimte-intensieve energie en privaat eigendomsrecht onder dreiging van de Crisis- en herstelwet.

De RES 1.0 gaat ook hier slechts op hoofdlijnen deels op in waardoor de reikwijdte van de gevolgen van dit besluit tot vaststelling niet zijn te overzien en derhalve ook hier niet zijn meegenomen in het besluit. Hierdoor is onbekend of de nadelige gevolgen voor een of meer belanghebbenden van dit besluit onevenredig in verhouding zijn tot de met het besluit te dienen doelen (art. 3.4, lid 2 AWB).

Daarnaast zal blijken dat de vrijwillige samenwerking met het Rijk om te komen tot een RES een wankelende basis kent. Ook al lijkt het erop dat de vrijwillige samenwerking de maatstaf is (zoals genormeerd door de Wet gemeenschappelijke regelingen), het gehele ingezette proces vanuit het Rijk tot gemeenten kenmerkt zich door een sterk sturend karakter dat ook schuurt met de criteria gesteld in het verdrag van Aarhus. Net als bij eerdere samenwerkingsverbanden, de GHOR, de Veiligheidsregio en de RUD, die aanvankelijk vrijwillig waren, is de verwachting dat in geval van de RES de samenwerking ook niet vrijwillig zal blijven. De wetgever kan deze vrijblijvende samenwerking achteraf juridisch formaliseren en aanvullen door een *lex specialis*. Deze *lex specialis* zal bevoegdheden van de decentrale overheden overdragen aan de nieuwe samenwerkingsverbanden – de RES-regio's. Zoals bekend vermindert dat de sturingsmogelijkheden van volksvertegenwoordigers en bestuurders van de decentrale overheden, zeker als het Rijk ook nog dwingende normen en

doelen gaat toevoegen aan de verplicht vrijwillige samenwerking. Verzet van de Raad van State en de Eerste Kamer heeft in het verleden niet geholpen.

Dwang vanuit het Rijk

Professor mr. dr. Elzinga keek, naast deze verplicht vrijwillige samenwerking, ook naar andere processen waarmee het Rijk taken bij decentrale overheden heeft neergelegd: er blijkt sprake te zijn van verplichte vrijwilligheid en zeker niet van vrijblijvendheid. Dit uit zich in het dreigen met ministeriële aanwijzingen indien bepaald decentrale overheden weigeren vrijwillig mee te werken op de wijze waarop het Rijk dat heeft bepaald.

Zijn conclusie: 'Op het regionale niveau functioneren geen bestuurlijke organen die direct democratisch gelegitimeerd zijn en dat impliceert dat deze constructie voor vakdepartementen interessant is. In naam blijft er een koppeling aan gemeente, provincie en waterschap, in de praktijk is er een hoge mate van nationale sturing. Het Rijk zal proberen EU-boetes door te zetten naar gemeenten, andere decentrale overheden en gemeenschappelijke regelingen. Hierdoor is een democratische tekortkoming gerealiseerd die zijn weerga niet kent.

Crisis- en herstelwet (CHW) vervalt in 2021

De Crisis- en herstelwet (CHW) vervalt in 2021 en wordt onderdeel van de nieuwe Omgevingswet. De recent gewijzigde CHW kent een aantal stappen, zoals het opstellen van een structuurvisie waarmee allerlei (lagere) overheden moeten instemmen en die een plaatselijke MER uitsluit als ook een aantal relevante wetgevingen omzeilt (zoals de wet geluidhinder, warmtewet en wet lucht-verontreiniging). Ook kunnen projectontwikkelaars om verkorte procedures verzoeken en dat is mogelijk omdat door de wijzigingen in de CHW projecten versneld, maar bijvoorbeeld over een langere looptijd, uitgevoerd kunnen worden.

Nog meer voorbeelden van burgers buiten spel

De CHW biedt mogelijkheden om burgers en decentrale overheden buitenspel te zetten, ik noem twee voorbeelden, waarbij in de eerste een gemeente buitenspel is gezet en in het tweede voorbeeld burgers de dupe kunnen worden:

1. De Raad van State heeft de beroepen van de gemeentebesturen van Urk en Lemsterland tegen het Rijksinpassingsplan 'Windenergie langs de dijken van de Noordoostpolder' niet ontvankelijk verklaard. Het plan valt onder de CHW. Daarom hadden de gemeenten Urk en Lemsterland niet de mogelijkheid om beroep in te stellen tegen het Rijksinpassingsplan en de vergunning.
2. Inzake de Warmtevisie kan een Nederlandse woningeigenaar, die al op aardgas is aangesloten op grond van de Gaswet zijn aansluiting behouden. Alleen voor nieuwbouw wordt sinds 1 juli 2018 een uitzondering gemaakt. Dit gasrecht zal op termijn worden vervangen door een 'warmterecht', maar dat moet eerst nog door de Tweede en Eerste Kamer worden bekrachtigd. De gewijzigde CHW biedt gemeentes de mogelijkheid om bij wijze van experiment af te wijken van de Gaswet, waardoor gasaansluitingen in een bepaald gebied verplicht kunnen worden afgekoppeld. Daar is een wijziging van het Besluit uitvoering Crisis- en herstelwet voor nodig. Dat traject vergt wel de nodige tijd omdat het ontwerpbesluit ook nog moet worden voorgelegd aan de beide Kamers en aan de Afdeling advisering van de Raad van State. De onsympathieke term 'gasklevers' om burgers te duiden die niet de wens hebben om van het gas af te gaan heeft inmiddels zijn intrede gedaan. Er zijn meer voorbeelden waarbij de Crisis- en herstelwet en ook de Rijks- (en provinciale) coördinatieregeling (een aanwijzing door de minister) gebruikt zijn om grootschalige windparken door het Rijk, tegen de wil van de burgers en gemeenten en zonder overleg met en besluitvorming door gemeenteraden door te drukken. Zoals bij de Veenkoloniën. Het Rijk krijgt hierbij hulp, zoals hiervoor al aangegeven, van de provincie en door het Rijk mede gesubsidieerde organisaties zoals IPO, VNG en Unie van Waterschappen.

Democratische tekortkoming Klimaatakkoord

Alle dwingende sturing is des te meer opmerkelijk aangezien het Klimaatakkoord niet besluitvormend door het parlement is behandeld, noch akkoord is bevonden door Milieudefensie, FNV en Greenpeace. Deze democratische tekortkomingen zijn schadelijk voor onze democratie, de lokale autonomie en ze ondergraven het draagvlak voor het energie- en klimaatbeleid.

Zie ook hier, gelijkend aan de toeslagenaffaire, een overheid die geen aandacht heeft voor de positie van haar burgers en het gebrek aan rechtsbescherming. Een gang naar de Raad van State heeft tot nog toe weinig voor burgers opgeleverd wanneer hun leefomgeving ernstig wordt aangetast door plannen voor windturbine- of zonneparken. Echter, steeds duidelijker is dat de daarbij behorende wetten en regels niet meer getoetst worden op deugdelijkheid voor de uitvoering. De Raad van State toetst de wetten slechts om te onderzoeken of het bestuursorgaan deze juist heeft toegepast. Een groter debacle ligt voor de politiek en overheid op de plank.

INTERESSANTE UITSPRAAK

Marcel Boogers, bestuurskundige aan de Universiteit van Twente, is zeer kritisch over de manier waarop de RES'en, de ingrijpendste ruimtelijke plannen sinds jaren, tot stand zijn gekomen. Hij hekelt de constructie waarbij gemeenten, provincies en waterschappen samen energieregio's vormen. 'In gewoon regionaal bestuur is het duidelijk wie welke rol heeft, wie verantwoording moet afleggen aan wie. In deze regio's niet. Er is voor deze manier van besturen geen wettelijke basis. De procedure staat alleen in het Energieakkoord beschreven.' Er is geen bestuurslaag aan te wijzen die de verantwoordelijkheid heeft, en dus is niet duidelijk 'wie het de burger gaat uitleggen' dat die windmolen in zijn achtertuin komt. Dit is wel een risico voor de democratische rechtsstaat. Het is voor niemand te achterhalen hoe de besluitvorming tot stand is gekomen. Zie:

<https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/waar-precies-komen-straks-de-windmolens-en-zonneparken-voor-de-energietransitie~bca6d98e/>

Samenvatting Verdrag van Aarhus

Verdrag van Aarhus

Het verdrag van Aarhus bepaalt dat om recht te kunnen doen gelden en deze plicht te kunnen vervullen, burgers toegang tot informatie, recht op inspraak in de besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden moeten hebben. In dit verband is erkend dat burgers bijstand nodig kunnen hebben om hun rechten uit te oefenen. Het Verdrag van Aarhus bepaalt ook:

- reële invloed, zeggenschap van het eerste moment planproces (ook voorstadium) op basis van volledige en volwaardige informatie aan de burger. Zij moeten van alle consequenties op de hoogte gesteld worden. De informatie moet actueel zijn, nauwkeurig en vergelijkbaar.
- de toestand van de gezondheid en veiligheid van de mens, met inbegrip van de verontreiniging van de voedselketen, indien van toepassing, de levensomstandigheden van de mens, waardevolle cultuurgebieden en bouwwerken, voor zover zij worden of kunnen worden aangetast door de bedoelde toestand van elementen van het milieu of, via deze elementen, door de bedoelde factoren, maatregelen of activiteiten.

Burgerparticipatieproces

Aan burgers is onvoldoende ruimte gegeven om te participeren in het proces dat de RES 1.0 moet ondersteunen. Zij hebben onvoldoende gebruik kunnen maken van hun recht van inspraak op de besluitvorming, in plaats daarvan is gebruik gemaakt van een enquête met sturende vragen en slechts uitleg over de plannen. De avonden gehouden ten aanzien van de ontwikkeling van de Warmtevisie zijn niet anders verlopen. Ook daar is opgemerkt dat er te sturend werd opgetreden naar een oplossing in de vorm van warmtenetten en geothermie.

Voorafgaand aan het proces burgerparticipatie is onvoldoende aandacht besteed aan reële invloed, zeggenschap van het eerste moment planproces (ook voorstadium) op basis van volledige en

volwaardige informatie aan de burger. Zij zijn onvoldoende van alle consequenties op de hoogte gesteld. De informatie moet daarbij actueel zijn, nauwkeurig en vergelijkbaar. In het geval van het RES 1.0 is alleen uitgegaan van het willen plaatsen van wind- en zonneparken.

Informeren over alle consequenties

In de RES 1.0 is onvoldoende aandacht besteed aan alle consequenties die dit concept-aanbod heeft op de toestand van de gezondheid en veiligheid van de mens, met inbegrip van de verontreiniging van de voedselketen, indien van toepassing, de levensomstandigheden van de mens, waardevolle cultuurgebieden en bouwwerken, voor zover zij worden of kunnen worden aangetast door de bedoelde toestand van elementen van het milieu of, via deze elementen, door de bedoelde factoren, maatregelen of activiteiten.

Voldoet niet aan artikel 3.4 AWB

Het genomen raadsbesluit is in strijd met artikel 3.4 van de AWB. De RES 1.0 is een voorbeeld hoe men verblind raakt door ambities om het Klimaatakkoord te halen en daardoor geen oog meer heeft voor de gevolgen van onze inwoners. De bij het besluit rechtstreeks betrokken belangen zijn onvoldoende afgewogen en de nadelige gevolgen van het besluit zijn onevenredig in verhouding tot de met het besluit te dienen doelen.

Conclusie

De RES 1.0 voldoet niet aan het Verdrag van Aarhus waar het vroegtijdige inspraak betreft, wanneer alle opties open zijn en doeltreffende inspraak kan plaatsvinden. Er heeft onvoldoende, enkel zwaar sturende burgerparticipatie plaatsgevonden naar een gewenst resultaat.

De RES 1.0 is in strijd met artikel 3.4 en 3.9 AWB. De bij het besluit rechtstreeks betrokken belangen zijn onvoldoende afgewogen en de nadelige gevolgen van het besluit zijn onevenredig in verhouding tot de met het besluit te dienen doelen.

Nu de uit de RES voortvloeiende uitvoeringsplannen meer onder de aandacht komen van de burgers neemt het verzet en de ontgoocheling onder burgers daarover toe. Zij herkennen zich niet in het resultaat.

Het thans doorlopen proces om te komen tot de RES 1.0 voldoet niet aan het gestelde in artikel 8 WOB. Er is onvoldoende informatie uit eigen beweging verstrekt op het moment dat dit in het belang is van een goede democratische bestuursvoering.

Zoals u kunt zien is o.a. artikel 6 hierover helder, wij hebben het u al veel vaker aangegeven, u heeft geen vroegtijdige inspraak toegepast (ons zelfs inspraak onthouden!), al iets besloten in de concept RES waardoor nu niet alle opties open liggen en doeltreffende inspraak is er nog niet geweest tot nu toe in het proces van het college. Het is ons niet aan te rekenen dat u willens en wetens bent door gegaan, ondanks onze waarschuwingen. Wij stellen ons op het standpunt dat u in strijd handelt met de wet- en regelgeving en verzoeken u het proces in lijn te brengen alvorens verder te gaan met de RES1.0. U heeft dit overigens in de RES 1.0 ook reeds erkend, erkennen is mooi maar lost niet meteen het probleem op! Daarnaast lezen wij terug dat er veel meer participanten hetzelfde gevoel hebben, ondanks het gegeven dat die nog wel inspraak hebben gehad.

Verder gaat u compleet voorbij aan de doelstelling van het verdrag, hieronder wederom een niet uitputtende opsomming.

Artikel 1. Doel

Om bij te dragen aan de bescherming van het recht van elke persoon van de huidige en toekomstige generaties om te leven in een milieu dat passend is voor zijn of haar gezondheid en welzijn, waarborgt elke Partij de rechten op toegang tot informatie, inspraak in de besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden in overeenstemming met de bepalingen van dit Verdrag.

Wij stellen ons op het standpunt dat door uw voornemen onze gezondheid en welzijn significant wordt geschaad. Daarnaast stellen wij ons op het standpunt dat u onvoldoende milieu-informatie beschikbaar heeft en heeft gesteld bij de ter inzage liggende stukken waar deze zienswijze op toeziet. Wij stellen ons op het standpunt dat uw stukken en mogelijk besluit (in een brede context) daarmee niet voldoet aan de daarvoor geldende wet- en regelgeving en het verdrag van Aarhus. Wij verzoeken u dit eerst in lijn te brengen met vorenstaande, vervolgens een nieuwe zienswijze procedure te starten en daarna pas een eventueel besluit te nemen.

3. Wordt onder „milieu-informatie” verstaan alle informatie in geschreven, visuele, auditieve, elektronische of enige andere materiële vorm over:
- a. de toestand van elementen van het milieu, zoals lucht en atmosfeer, water, bodem, land, landschappen en natuurgebieden, biologische diversiteit en componenten daarvan, met inbegrip van genetisch gemodificeerde organismen, en de interactie tussen deze elementen;
 - b. factoren, zoals stoffen, energie, geluid en straling, en activiteiten of maatregelen, met inbegrip van bestuurlijke maatregelen, milieuakkoorden, beleid, wetgeving, plannen en programma's die de elementen van het milieu aantasten of waarschijnlijk aantasten binnen het toepassingsgebied van het voorgaande onderdeel a., en kosten-baten- en andere economische analyses en veronderstellingen gebruikt in milieubesluitvorming;
 - c. de toestand van de menselijke gezondheid en veiligheid, de menselijke levensomstandigheden, cultureel waardevolle gebieden en bouwwerken, voor zover deze worden of kunnen worden aangetast door de toestand van de elementen van het milieu of, via deze elementen, door de factoren, activiteiten of maatregelen bedoeld in het voorgaande onderdeel b.;

Wij hebben u reeds vaker verzocht naar alle onderzoeken inzake de gevolgen van mens, dier en omgeving (het milieu) die hebben bijgedragen aan de concept RES en de RES1.0 die nu voorligt. Wij hebben deze nooit ontvangen en ook geen andere motivatie of antwoord ontvangen dan “die onderzoeken hebben we niet gedaan”, “dat gaan we nu nog niet onderzoeken”, “dat is nog te vroeg” of “dat komt wel”.

Wij stellen ons op het standpunt dat u hiermee zoals vaker aangegeven, iets vast heeft gesteld (concept RES) en gaat vast stellen (RES 1.0) zonder een zorgvuldige overweging en motivatie. Onder andere artikel 5 is hierover duidelijk, u bent wederom in gebreke door geen afdoende onderzoek te betrekken in uw besluitvorming. Wij verzoeken u dit eerst in lijn te brengen met vorenstaande, vervolgens een nieuwe zienswijze procedure te starten en daarna pas een eventueel besluit te nemen.

Artikel 5. Verzamelen en verspreiden van milieu-informatie

- 1. Elke Partij waarborgt dat:
 - a. overheidsinstanties milieu-informatie bezitten en actualiseren die van belang is voor hun functies;
 - b. er verplichte mechanismen worden ingesteld voor een adequate informatiestroom naar de overheidsinstanties over voorgestelde en bestaande activiteiten die het milieu aanmerkelijk kunnen beïnvloeden;
 - c. in het geval van een onmiddellijke bedreiging van de menselijke gezondheid of het milieu, hetzij veroorzaakt door menselijke activiteiten of ten gevolge van natuurlijke oorzaken, alle informatie die het publiek in staat kan stellen maatregelen te nemen om uit de bedreiging voortvloeiende schade te voorkomen of te beperken en die in bezit is van een overheidsinstantie onmiddellijk en terstond wordt verspreid onder leden van het publiek die getroffen kunnen worden.

Wij stellen ons op het standpunt dat u onvoldoende milieu informatie heeft ingewonnen, heeft laten opstellen en heeft betrokken bij de RES1.0. Tevens stellen wij ons op het standpunt dat uw plannen binnen de RES1.0 reeds een onmiddellijke bedreiging zijn voor ons als omwonenden, mede door de mogelijke uitwerking ervan, maar reeds nu door waarde vermindering van onze woningen en persoonlijk leed, angst, zorgen en verdriet.

Het is ons niet aan te rekenen dat u, ondanks veelvuldig door ons aangedragen onder andere niet onderzocht heeft wat de effecten op mens, dier en omgeving (het milieu) zijn, alsmede in samenhang met de cumulatie van effecten in ons gebied, wij benoemen hieronder een niet uitputtende opsomming:

Uw zoekgebied zit midden in de invliegroute van Teuge airport, de 50.000 vliegtuigen vliegen op een laagte van 170mtr door het gebied, u heeft het verplichte invliegpunt (globaal bij Bredenoord aggregaten) niet meegerekend, vanaf dat punt geldt ook een hoogte beperking, daarnaast kan nimmer aan het onderdeel externe veiligheid worden voldaan (nu uit recente uitspraak van de Afdeling zelfs een afbrekende vleugel al reden is om 3 windmolens in Zutphen onmogelijk te maken);

De laagvliegroutes van Lelystad Airport komen direct over ons gebied heen;

De effecten van de A50, A1, spoor, en bestaande industrie / bedrijven;

Gezondheidsschade (hierover volgt apart deel);

In bijna het gehele gebied staan woningen op 100-350mtr vanaf locaties tussen deze woningen

Ook heeft u als college een besluit genomen (concept RES vastgesteld) zonder inzicht in onder andere hetgeen artikel 6 lid 6 beoogd te borgen, nog los van het feit dat u niet eens inspraak heeft mogelijk gemaakt (lees ons is ontnomen). Het proces is daarmee ook nog eens onzorgvuldig voorbereid, onzorgvuldig overwogen en onzorgvuldig gemotiveerd.

Wij stellen ons op het standpunt dat ook de concept RES hierbij dient te vervallen. Daarnaast stellen wij ons op het standpunt dat de RES1.0, zonder aanvullende informatie niet kan worden vastgesteld en wij onze grieven en bezwaren, door het ontbreken van essentiële informatie niet volledig kunnen kenbaar maken, tot dat er voldoende onderzoek is geweest en er voldoende gegevens bekend zijn.

Artikel 6. Inspraak in besluiten over specifieke activiteiten

6. *Elke Partij stelt aan de bevoegde overheidsinstanties de eis dat zij het betrokken publiek voor inzage toegang verschaffen, op verzoek wanneer het nationale recht dit vereist, kosteloos en zodra deze beschikbaar wordt, tot alle informatie die relevant is voor de in dit artikel bedoelde besluitvorming die beschikbaar is ten tijde van de inspraakprocedure, onverminderd het recht van Partijen te weigeren bepaalde informatie bekend te maken in overeenstemming met het derde en vierde lid van artikel 4. De relevante informatie omvat ten minste, en onverminderd de bepalingen van artikel 4:*

- a. *een beschrijving van het terrein en de fysieke en technische kenmerken van de voorgestelde activiteit, met inbegrip van een prognose van de verwachte residuen en emissies;*
- b. *een beschrijving van de belangrijke effecten van de voorgestelde activiteit op het milieu;*
- c. *een beschrijving van de beoogde maatregelen om de effecten, met inbegrip van emissies, te voorkomen en/of te verminderen;*
- d. *een niet-technische samenvatting van het voorgaande;*
- e. *een schets van de voornaamste door de aanvrager bestudeerde alternatieven; en*
- f. *in overeenstemming met de nationale wetgeving, de voornaamste aan de overheidsinstantie uitgebrachte rapporten en adviezen op het tijdstip waarop het betrokken publiek dient te worden geïnformeerd in overeenstemming met het voorgaande tweede lid.*

Tot slot stellen wij ons tevens op het standpunt dat u tot nu toe o.a. artikel 9 van het verdrag van Aarhus, laagdrempelige gang naar de rechter niet heeft mogelijk gemaakt. U heeft in al u procedures de gang naar de rechter uitgesloten. Ook om deze reden verzoeken wij u de concept RES te vernietigen en de RES1.0 aan te houden.

Conclusie, wij stellen ons op het standpunt dat u alleen hierom al het proces van de RES1.0 per direct dient te stoppen, de concept RES dient te vernietigen en het proces opnieuw dient op te starten in lijn met alle wet- en regelgeving, zo ook het verdrag van Aarhus.

SMB richtlijnen

Ook brengen wij u onder de aandacht De EU richtlijnen SMB 2001/42/EG en 2011/92/EU en hierboven reeds opgenomen het verdrag van Aarhus, welke handelen over respectievelijk de onderzoekplicht vooraf en verplichte burgerparticipatie in een vroegtijdig stadium en de hierop betrekking hebbende uitspraak van 25 juni 2020 van het Hof van Justitie van de EU. Deze worden allemaal met voeten getreden binnen het programma RES hetgeen niet toegestaan is. Nu u er mee bekend bent vragen wij u uw verantwoordelijkheid te nemen vanuit uw rol en betrokkenheid binnen het RES programma. Sterker nog dit moet. Wij lichten dit nader toe aan het college maar ook burgemeester en raad.

De RES (zo ook concept RES en de RES1.0) is een programma (in het kader van vorenstaande richtlijnen en verdrag);

Het feit dat dit programma (nog) geen wettelijke basis heeft en tot stand komt door (vooralsnog) informele, onverplichte samenwerking tussen decentrale overheden, maar dit geen verschil maakt voor het Verdrag van Aarhus en daarmee de RES een programma doet zijn in de zin van dit verdrag; De betrokken overheden door 'hun' (concept RES, deze RES1.0 en uiteindelijk definitieve versie van de) RES vast te stellen, zich ook committeren aan de uitvoering ervan en dat voor de uitoefening van hun wettelijke bevoegdheden (vaststellen omgevingsvisie, omgevingsplan, instrumenten omgevingswet etc.) de RES dan leidend zal zijn;

De verplichtingen van het Verdrag van Aarhus zijn opgenomen in het Unierecht en dat Nederland (Apeldoorn) ook partij is bij dit verdrag;

Informatie conform het Verdrag van Aarhus actueel, nauwkeurig en vergelijkbaar moet zijn, daar waar in de concept RES en RES1.0 alleen is uitgegaan van het willen plaatsen van wind- en zonneparken;

In de concept RES en RES1.0 onvoldoende aandacht, eigenlijk geen aandacht is besteed aan alle consequenties die dit concept-aanbod heeft op zoals het Verdrag van Aarhus stelt: de toestand van de gezondheid en veiligheid van de mens, met inbegrip van de verontreiniging van de voedselketen, indien van toepassing, de levensomstandigheden van de mens, waardevolle cultuurgebieden en bouwwerken, voor zover zij worden of kunnen worden aangetast door de bedoelde toestand van elementen van het milieu of, via deze elementen, door de bedoelde factoren, maatregelen of activiteiten;

Het nalaten van de participatieplicht handelen in strijd met het verdrag en de richtlijn van de EU oplevert;

De SMB richtlijn van de EU voorschrijft dat aan het Activiteitenbesluit en de Activiteitenregeling een gedegen effectenonderzoek ten grondslag moet liggen waarvoor deze richtlijn criteria geeft;

Het nalaten daarvan handelen in strijd met het Unierecht oplevert, welke doorwerkt in de (instrumenten voor) de omgevingswet, inpassingsplannen, bestemmingsplannen en vernietigbare, cq nietige omgevingsvergunningen tot gevolg heeft;

Dit alles betekend dat het beginsel van Unietrouw een grondbeginsel is van de EU waartoe op grond van het EU verdrag het college, de raad en de burgemeester ieder voor zich toe verplicht zijn deze toe passen en te handelen in overeenstemming met het Unierecht.

De besluitvormingsprocessen in de energietransitie hadden moeten plaatsvinden naar EU recht. De Nederlandse overheden, zo ook Apeldoorn hebben nagelaten de SMB richtlijn vd EU inzake voorafgaand onderzoek - dus vooraf aan het activiteitenbesluit - en volwaardige burgerparticipatie vooraf aan de besluitvorming uit te voeren. Nu er een EU arrest is dat zich hierover helder uitspreekt komt ook expliciet (echter niet alleen) de rol van de burgemeester in beeld om dat te herstellen. De burgemeester komt immers een bijzondere verantwoordelijkheid toe dat besluitvormingsprocessen juridisch in orde zijn. En dat er behoorlijk wordt bestuurd. En dat (170 lid 1 onder c Gemeentewet) de burgerparticipatie kwaliteit heeft.

De burgemeester heeft daardoor ook een taak en plicht het EU beginsel van Unietrouw in praktijk te brengen.

Over Unietrouw, gelet op het in artikel 4, lid 3, van het Verdrag betreffende de Europese Unie neergelegde beginsel van de loyale samenwerking (zie het arrest EU arrest van 25 juni 2020,

paragraaf 83) is het college en de burgemeester - als in deze de bevoegde nationale autoriteit - verplicht om alle noodzakelijke maatregelen te treffen om het verzuim van een milieubeoordeling voorafgaand aan het vaststellen van het Activiteitenbesluit te herstellen. Dit houdt concreet in:

1. dat de onderdelen van het Inpassingsplan die verwijzen naar, dan wel gebaseerd zijn op, het Activiteitenbesluit, in het bijzonder als ze betrekking hebben op geluid, slagschaduw en externe veiligheid, niet rechtsgeldig zijn en derhalve buiten toepassing moeten blijven, en
2. dat het college voor wat betreft diezelfde onderdelen, in het bijzonder als ze betrekking hebben op geluid, slagschaduw en externe veiligheid, pas nieuwe vergunningen kunt verlenen, indien deze zijn gebaseerd op een Activiteitenbesluit dat anders dan het huidige Besluit, wel in overeenstemming met de SMB-richtlijn is vastgesteld.

Conclusie, wij stellen ons op het standpunt dat het college van B&W, in het bijzonder de burgemeester en uiteindelijk de raad met de concept RES en de RES1.0 handelt in strijd met De EU richtlijnen SMB 2001/42/EG en 2011/92/EU en het verdrag van Aarhus. Wij stellen ons op het standpunt dat u alleen hierom ook al het proces van de RES1.0 per direct dient te stoppen, de concept RES dient te vernietigen en het proces opnieuw dient op te starten in lijn met alle wet- en regelgeving, zo ook De EU richtlijnen SMB 2001/42/EG en 2011/92/EU en het verdrag van Aarhus.

Wij wijzen u er ook op dat het Hof van Justitie van de Europese Unie te Luxemburg op 25 juni 2020 in de zaak Aalter en Nevele (ECLI:EU:2020:503) opnieuw en verstrekkender heeft uitgemaakt dat plannen en programma's (waaronder windturbines) met aanzienlijke milieugevolgen op straffe van nietigheid vooraf plan-m.e.r. getoetst dienen te worden. U heeft ook hierin niet voorzien in de RES1.0.

Daarbij heeft het Hof zich uitgesproken over de uitlegging van de SMB-richtlijn 2001/42 betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's in Vlaanderen. Dit arrest sluit naadloos aan op de conclusie in deze zaak van advocaat-generaal M. Campos Sánchez-Bordona bij het Hof van 3 maart 2020 (HvJ EU, 03-03-2020, nr C-24/19, ECLI:EU:C:2020:143). Het Hof heeft in deze uitspraak belangrijke verduidelijkingen verstrekt over de maatregelen waarvoor de bij deze richtlijn voorgeschreven beoordeling moet worden uitgevoerd en over de gevolgen van het ontbreken van die beoordeling, dit mede gericht op de bescherming van de gezondheid van de mens. Inmiddels is deze 'draai om de oren' van bestuurders reden dat deze kwestie tot op minister-niveau prioriteit krijgt.

Samengevat: als u een vergunning afgeeft of minimaal hieraan uw medewerking verleent in welke vorm dan ook – wat u fanatiek van plan bent – tot het plaatsen van een windturbine of windturbines en u niet vooraf – op Europese voorschriften vereiste wijze – onderzocht heeft of de windturbines concreet schade veroorzaken aan de gezondheid van de aldaar wonende bewoners (binnen de bovengenoemde straal van tenminste 10 maal de tiphoogte), dan is een eventueel afgegeven omgevingsvergunning voor de bouw van zo'n windturbine onrechtmatig afgegeven en bent u mede aansprakelijk, omdat u medewerking heeft verleend aan de betreffende plaatsing.

De vigerende jurisprudentie van de Raad van State op dit punt – met name kenbaar uit onderdeel 29 en volgende (inzake D'Oultremont - zie ECLI:NL:RVS:2019:1064) is daarmee definitief in een ander daglicht komen te staan. De SMB-richtlijn ziet op plannen en programma's, alsook de wijzigingen daarvan, die door een instantie van een lidstaat worden opgesteld of vastgesteld, voor zover zij door wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen zijn voorgeschreven. Het bereik daarvan dient ruim te worden uitgelegd. Hier te lande hebben wij het op het punt van windturbines dan met name over de normen, kaders en voorschriften uit de Activiteitenregeling en het Activiteitenbesluit, alsmede besluiten die hieraan ten grondslag liggen of op enig moment ten grondslag kunnen komen te liggen in bijvoorbeeld de omgevingswet.

De richtlijn stelt bovendien de verplichting om een bepaald plan of programma voorafgaand – bij de voorbereiding en vóór de vaststelling – aan de toepassing daarvan aan een uitgebreide en gedegen milieubeoordeling (inclusief gezondheidsschade) te onderwerpen, afhankelijk van de voorwaarde dat het gaat om een plan of programma dat aanzienlijke milieueffecten kan hebben. De richtlijn beoogt een hoog milieubeschermingsniveau te waarborgen en de kwaliteit van het milieu te verbeteren. Dat

volgt ook uit Verdragen en uit artikel 37 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie. Dat is bovendien in overeenstemming met de internationale verbintenissen van de Unie (zoals Espoo van 26 februari 1991).

De omstandigheid dat een nationale handeling een zeker niveau van abstractie vertoont en een doel van transformatie van een geografische zone nastreeft, vormt een illustratie van haar programmatische of planificatieve dimensie en verhindert niet dat zij valt onder het begrip 'plannen en programma's'.

Voor de vraag of bedoelde handeling of handelingen het kader vormen voor toekomstige vergunningen voor projecten verwijst het Hof naar elke handeling die, door vaststelling op de betrokken sector toepasselijke regels en controleprocedures, een (kwalitatief) groot pakket criteria en modaliteiten vaststelt voor de goedkeuring en de uitvoering van één of meerdere projecten die aanzienlijke gevolgen voor het milieu kunnen hebben, zoals slagschaduw, veiligheidsvoorschriften en geluidsemissies. Dat is hier te lande niet anders. De projecten die vallen onder onze nationale regelgeving hebben ook onmiskenbaar gevolgen voor het milieu. De woordgroep '(...) die het kader voor de toekenning van toekomstige vergunningen voor (...) projecten' in artikel 3 lid 2 onder a van de richtlijn bevat bovendien geen enkele verwijzing naar het nationale recht en vormt dus een autonoom Unierechtelijk begrip dat op het grondgebied van de Unie uniform moet worden uitgelegd.

Die uitleg van het Hof laat in niet mis te verstane bewoordingen bepaald weinig ruimte voor de andere eigen uitleg van de Raad van State alhier. Die uitleg van de Raad van State is dus onjuist en te beperkt. Ook de door het Hof getoetste regels bevatten immers geen (directe) koppeling met één of meer concrete projecten. Dat is dus geen voorwaarde. De Hofuitspraken en de Europese verplichtingen dienen dan ook onverkort te worden nageleefd. De regels bevatten niet alleen beginselverplichtingen, maar hebben eveneens betrekking op en relatie met concrete projecten. Het is ook onmogelijk een project of het voornemen daartoe los te zien van de toetsing aan de hier te lande algemeen geldende regels.

Het voorgaande betekent dat ook de algemene regels - zoals Activiteitenbesluit, Activiteitenregeling en zaken die onlosmakend verbonden zijn met de omgevingswet of dat op enig moment worden - M.E.R.-plichtig zijn en als dat achterwege is gelaten - wat in casu het geval is - dat alsnog zal hebben plaats te vinden. Een lidstaat moet alle noodzakelijke maatregelen treffen om het ontbreken van een M.E.R. te herstellen. De SMB-richtlijn heeft net als de M.E.R.-richtlijn een ruime werkingssfeer die niet zomaar met nationale bepalingen ingeperkt kan worden. In het kader van uniforme toepassing van het Unierecht dient derhalve nietigverklaring of vernietiging van de verleende vergunningen plaats te vinden, ook indien blijkt dat de uitvoering van het winturbine(park)project al is gestart of al is afgerond. Die vergunningen zijn immers onwettig.

Vroeger golden alleen Nederlandse wetten. Nu wij lid van Europa zijn, gaat het anders. Europa maakt een nieuwe rechtsorde met eigen wetten en die wetten hebben voorrang op het recht van de lidstaten. Er komt steeds meer zogenaamd Unierecht en dat werkt rechtstreeks door in de Nederlandse rechtsorde. Dit Unierecht schept rechten en plichten voor Nederlandse burgers, het bindt Nederlandse overheidsorganen en het Unierecht kan in zaken die dienen voor de Nederlandse rechters worden ingeroepen.

In de hiervoor genoemde jurisprudentie is door Europa bepaald dat wanneer je een windturbine plaatst of zelfs voornemend bent de plaatsing ervan te faciliteren en voornemend bent medewerking te willen verlenen, je verplicht bent vooraf (dit geldt zowel voor de overheid als voor de betrokken investeerder) concreet te onderzoeken of omwonenden onder andere gezondheidsschade ondervinden. Nederland slaat dit hoofdstuk over.

Doe je dat onderzoek niet, dan is de vergunning maar ook overige documenten, besluiten, voornemens en al zo meer, ondeugdelijk tot stand gekomen en handel en je dus onrechtmatig als exploitant en ook degenen die op een of andere wijze medewerking hebben verleend aan de totstandkoming en exploitatie van de windturbines, waaronder u als vergunningverlener en beleidsbepaler / opsteller.

Wij stellen ons op het standpunt dat Nederland zodanige regelgeving heeft dat die geen enkele maatstaf bevat die burgers daadwerkelijk beschermt tegen hele wezenlijke gevaren, zoals gezondheidsschade. Ook rechters in Nederland kijken de andere kant uit als het gaat om de rechtsbescherming. Alleen – zo is onze stelling – dit zijn achterhoede gevechten. Meer en meer wordt duidelijk hoe gezondheidsschadend windturbines zijn voor omwonenden en de Nederlandse overheid en rechters kunnen – gezien het Europese recht en de grote belangen in de persoonlijke levenssfeer – niet meer vrijbrieven blijven afgeven aan windturbine bouwers en exploitanten of zelfs maar hun medewerking hieraan te verlenen, hieronder ook rekenend het mogelijk maken ter plaatse middels beleid, besluiten, bestemmingsplannen en alzo meer.

Inmiddels is door DEI (Democratisch Energie Initiatief) een rapport aangeboden aan autoriteiten onder de titel "Voorkom het windturbinesyndroom". In het rapport wordt vastgesteld dat de overheid in Nederland stelselmatig haar voorzorgplicht (zie artikel 21 en 22 van de Grondwet) heeft verzaakt bij de planvorming en bouw van windturbineparken en aanverwante industriële installaties. Bewust worden de EU- beschermingsrichtlijnen door de Nederlandse bestuursorganen en rechterlijke macht ontkend.

Dit rapport van DEI over de medische gevolgen dient als eerste aanzet mede het doel dat het voorzorgsprincipe een sterkere positie kan krijgen. Met het rapport "Voorkom windturbine syndroom" heeft DEI de medische informatie ten nutte van een verbeterde besluitvorming gebundeld en bruikbaar gemaakt als input voor het daadwerkelijk uitvoeren van het voorzorgsprincipe, zoals deze voor de overheid is vastgelegd in de Grondwet, internationale verdragen en EU-richtlijnen.

Wie (in dit geval geïnformeerd en dus willens en wetens) het risico neemt gezondheidsschade te veroorzaken bij zijn medemens, of u als overheid bij uw burgers, maakt zich schadelijkt. Dit is de stelling van vele juristen. Dit rapport heeft ook de functie de aanzet te geven de bewijsvoering daarvoor op een hoger niveau te brengen.

Van belang is dat het besef bij bestuursorganen (en rechtspraak) doordringt dat schade toegebracht wordt aan de volksgezondheid door het achterwege blijven van het niet volgen van de juiste EU-richtlijnen en het Verdrag van Aarhus.

Hoe ernstig de situatie is, moge ook afgeleid worden uit het feit dat zojuist door minister Bas van 't Wout van Economische Zaken en Klimaat mr. Alex Brenninkmeijer aangesteld is als voorzitter van een onafhankelijke expertcommissie. Deze club van negen deskundigen gaat onderzoeken hoe burgers beter bij de energietransitie betrokken kunnen worden.

Dit initiatief is een concretisering van het Verdrag van Aarhus, dat ook stelselmatig door Nederlandse bestuurders en rechtspraak genegeerd wordt zoals wij u reeds hebben aangegeven.

Opvalt dat ook bij de Raad van State inmiddels twijfel is ontstaan omtrent haar opvattingen. Naar aanleiding van bovengenoemde uitspraak van het Hof heeft de Raad van State zeer recent aanleiding gezien om over het standpunt van het Hof expliciet vragen te stellen aan partijen in lopende bodemprocedures, met verzoek daarover uiterlijk 31 januari 2021 een vijftal vragen te beantwoorden, waarna een datum voor mondelinge behandeling zal volgen. In het licht van de vaste en steeds verder aangescherpte rechtspraak van het Europese Hof is aannemelijk dat de vaste rechtspraak van de Raad van State op dit punt niet langer houdbaar is, want rechtstreeks in strijd met het Europese recht.

Uw optreden inzake het fanatiek doordrammen van mogelijke plaatsing van windturbines in Klarenbeek (e.o.) sluit naadloos aan bij de constatering van mr. Brenninkmeijer dat dit soort projecten tot weerstand leiden en burgers vaak buiten spel staan, omdat zij zich niet gehoord voelen en inspraak een wassen neus is. Veelal is het 'tekenen bij het kruisje'. Reeds voor aanvang van het werk van de commissie constateert mr. Brenninkmeijer al dat burgers veel eerder bij klimaatplannen betrokken moeten worden.

Niet alleen is er sprake van een ontzettend manco aan inspraak, maar uit het rapport van DEI blijkt dat windturbines enorme gezondheidsschade kunnen veroorzaken als gevolg van infrasonen trillingen (dus beneden 20 Hz). Het blijkt dat deze trillingen een individu (voor gevaar) waarschuwen zonder dat hij zich daarvan scherp bewust is. Zij worden onbewust vertaald als alarmsignalen. Als het

lichaam continu aan deze trillingen wordt blootgesteld – en zeker als dit signaal voortdurend wisselt, zoals bij windturbines door veranderende windsterkte, windrichting en resonantie – slaat het lichaam continu onbewust alarm. Zo zorgen deze trillingen voor een chronische stressreactie. Dit effect en deze reacties in het lichaam treden vooral op bij langdurige blootstelling aan laagfrequente geluidsgolven. In het rapport wordt verwezen naar allerlei medisch onderzoek terzake. Ik en mijn burens verzoeken u kennis te nemen van dit onderzoek en onverkort te verwerken in uw beleid, zoekgebieden, de RES of andere door u op te stellen normkaders. Wij hebben deze als bijlage toegevoegd.

Nederlandse bestuurders en politiek gedragen zich inzake het plaatsen van windturbines in stedelijke gebieden als promotors van het roken in de 50'er jaren; omdat het zo goed voor de gezondheid was totdat dr. Lenze Meinsma er op wees hoe gevaarlijk roken voor de gezondheid was.

Al verschillende keren heeft het Hof van Justitie van de Europese Unie uitgesproken dat wanneer men beoogt – wij zeggen het met eigen woorden – een windturbine te plaatsen of daar zelfs premature planvorming voor heeft, maakt of vaststelt of voornemens is vast te stellen, de SMB-richtlijn gevolgd moet worden. Dit betekent dat er eerst een plan-m.e.r. moet plaatsvinden.

Doel van de plan-m.e.r. is om planners te dwingen om al in een vroegtijdig stadium van de planvorming na te denken over de milieugevolgen en deze mee te nemen bij het maken van strategische keuzen. Dat is dus niet pas bij een aanvraag omgevingsvergunning maar ver, ver daarvoor! Wij stellen ons op het standpunt dat dit bij de concept RES reeds had moeten maar nu zeker bij de RES 1.0, u heeft dit verzaakt.

In Nederland is van toepassing het Activiteitenbesluit en de Activiteitenregeling. De normen in deze regeling voldoen niet aan de Europese SMB-richtlijn. Het Hof van Justitie van Europa heeft meerdere malen uitgesproken dat minimaal aan de SMB-richtlijn voldaan moet worden in de Europese staten.

Onderdeel van de plan-m.e.r. is dat eerst concreet onderzoek gedaan wordt naar het milieueffect van een windturbine, maar ook onderzoek naar gezondheidsrisico's. Op dit moment worden deze Europese normen en verplichtingen in Nederland geheel genegeerd. U heeft ook deze Europese normen en verplichtingen compleet genegeerd bij het opstellen van de RES 1.0.

Nu stellen bestuursorganen, zoals uw College, beleid, potentiële kaarten, zoekgebieden, RES-sen en wat meer zij op en uiteindelijk vast, zonder dit onderzoek uit te voeren. Daarnaast wenst u ook mee te werken aan een vergunning zonder dit onderzoek te eisen van de vergunningaanvrager. Gaan wij uiteindelijk naar de rechter dan is de rechter in Nederland tot en met de Raad van State van mening dat de SMB-richtlijn niet van toepassing is op de vergunningverlening (Windlocatie Battenoord, ECLI:NL:RVS:2019:1064).

Te deze is het hiervoor genoemde onderzoek temeer klemmend vereist, daar de bewoners van Klarenbeek (e.o.) door plaatsing van de windturbines ook nog hun enige geluidluwe achtergevel verliezen, waardoor zelfs (ongeacht vorenstaande) ook in strijd gehandeld wordt met de landelijke bepalingen terzake.

De Raad van State gedraagt zich zoals het Bundesverfassungsgericht in Duitsland inzake het opkoopprogramma van de Europese Centrale Bank in de jaren 2010. Anders gezegd, de Raad van State stelt impliciet dat de opvattingen van het Hof van Justitie met betrekking tot Europees Unierecht in Nederland niet van toepassing zijn. Met andere woorden, de Raad van State houdt de hand boven het hoofd van Nederlandse bestuursorganen, die zich expliciet niet houden aan de SMB-richtlijn. De Raad van State accordeert derhalve onrechtmatig Nederlands bestuurshandelen en besluiten.

Conclusie, wij stellen ons op het standpunt dat het college van B&W met de concept RES en de RES1.0 handelt in strijd met vorenstaande. Wij stellen ons op het standpunt dat u alleen hierom ook al het proces van de RES1.0 per direct dient te stoppen, de concept RES dient te vernietigen en het proces opnieuw dient op te starten in lijn met alle wet- en regelgeving, zo vorenstaande.

Algemene beginselen van behoorlijk bestuur

Daarnaast wijzen wij u wederom op de algemene beginselen van behoorlijk bestuur (abbb), wij geven hier geen uitputtende opsomming van de regels en onze grieven, leest u deze in de volledige breedte en context van deze wetsbepalingen.

Vertrouwensbeginsel

Dit houdt in dat wij als inwoners van het buitengebied er op moeten kunnen vertrouwen dat de gemeente zich aan een bepaald beleid houdt. Eerder werden windmolens bij de Beekbergesebroek en Uddel vanuit de werking van uw beleid of minimaal uw beleidsopvattingen niet toegestaan ivm o.a. de afstand tot woningen, in het RES 2 gebied staan de woningen nog dicht op de windmolens. Dit is niet nader gemotiveerd. Het proces van de RES lijkt enkel te zijn gericht op het plaatsen van windturbines en zonnevelden in buitengebieden en lijkt daarom het verkleinen van afstanden van windturbines tot woningen noodzakelijk om plaatsing mogelijk te maken. Het beleid is daarom niet consistent en schaadt het vertrouwensbeginsel.

Gelijkheidsbeginsel

Het doel van dit principe is om iedere burger van ons land dezelfde rechten te geven. Dat niet alleen, hier behoort ook toe dat er in gelijke gevallen op dezelfde manier geoordeeld moet worden. Naast het voorbeeld onder vertrouwensbeginsel (geen windmolens Beekbergesebroek en Uddel) noemen wij bijvoorbeeld ook het feit dat u alle opwek afwend naar de buitengebieden. Opwekken waar het verbruikt wordt is uw uitgangspunt, daarom dient stroom verbruikt in de stad opgewekt te worden in de stad, dit zelfde geldt voor industrie. Het gegeven dat u onze KES-stad 0.1 niet eens heeft onderzocht, behandeld, voorgelegd heeft aan de raad en onze inbreng als participant daarmee heeft gebagatelliseerd en genegeerd en tot slot als niet realistisch en niet kansrijk heeft bestempeld onderstreept dit feit.

Zorgvuldigheidsbeginsel

Het zorgvuldigheidsbeginsel betekent dat elk besluit door de gemeente zorgvuldig wordt voorbereid. Er wordt daarvoor de nodige kennis vergaard en alle relevante feiten en belangen worden afgewogen vóór er een beslissing wordt gemaakt. Dat hiervan op geen enkele manier sprake van is moge duidelijk zijn, geen inspraak en geen onderzoek naar (cumulatie van) effecten op mens, dier en omgeving (het milieu). Er is op geen enkele wijze rekening gehouden met de gezondheid van mensen in het RES2 gebied en de gevolgen voor de leefomgeving. Er mag in geen geval een verslechtering van het woon- en leefklimaat van inwoners optreden, u heeft het niet eens onderzocht of gemotiveerd.

Het specialiteitsbeginsel?

Bij dit beginsel mag de gemeente enkel de belangen behartigen waarvoor de betrokken wet of regeling een grondslag biedt. Dit staat vermeld in artikel 3:4 lid 1 van Awb. Het komt er dus op neer dat de gemeente geen zaken mag regelen die buiten haar bevoegdheid liggen of waarbij sprake is van willekeur. Naast het gegeven dat windmolenparken uiteindelijk niet alleen onder de bevoegdheid van de gemeente vallen (en dus ook provinciaal beleid mee had moeten worden gewogen) is er sprake van grote willekeur, u wend alle opwek af op de buitengebieden, zie hiervoor KES-stad 0.1. Daarbij komt dat het college als bevoegd gezag voor de RES de regie pakt om gebieden geschikt te maken voor windturbines en zonnevelden, die uitgebaat worden door projectontwikkelaars en energie exploitanten. Hierdoor wordt een bepaalde groep ernstig bevoordeeld en zijn de belangen van burgers daaraan ondergeschikt gemaakt. Ook wanneer er gesproken wordt om burgers mee te laten participeren blijkt uit een gepubliceerd onderzoek in de NRC van jongstleden dat dit slechts een wassenneus is en in de praktijk niet werkt. Dat het Apeldoornse participatie traject totaal niet voldoet en heeft voldaan aan ook maar enige vorm van geborgde inspraak hebben wij u veelvuldig benoemd en noemen wij hierbij nogmaals.

Beginsel van fair play

Het beginsel van fair play houdt in dat het bestuursorgaan publieke taken moet vervullen zonder vooringenomenheid en dat het zich daarbij open en eerlijk moet gedragen. In de praktijk heeft het beginsel van fair play een aantal raakvlakken met het onpartijdigheidsbeginsel en het zorgvuldigheidsbeginsel. Daarnaast biedt dit fair play beginsel geen ruimte voor partijdigheid of onzorgvuldigheid. Onzorgvuldigheid is breed aangetoond, partijdigheid treffen wij wederom aan in het gegeven dat u o.a. de opwek afwendt op de buitengebieden. U heeft de KES-stad 0.1 ongemotiveerd ter zijde geschoven. Daarnaast u stuurt aan op onredelijk talmen, waardoor het voor ons als inwoner van het buitengebied moeilijk zelfs bijna onmogelijk wordt om onze rechten uit te oefenen.

Voringenomenheid

Volgens deze gedragsregel moet de gemeente haar taak op objectieve en onpartijdige wijze vervullen. De gemeente moet te allen tijde zonder vooropgezette mening te werk gaan. Deze gedragsregel is gecodificeerd in artikel 2:4 van de Algemene wet bestuursrecht. Het verbod op vooringenomenheid heeft onder andere als doel om 'vriendjespolitiek' te voorkomen. Ook hier kunnen wij niet anders concluderen dat er een vooropgezette mening is toegepast door geen enkele windmolen of zonneveld te plaatsen binnen de bebouwde kom van de stad. Ook lijken industriegebieden zwaar te zijn ontzien. Tot slot benoemen wij nogmaals de KES-stad 0.1 die u terzijde heeft geschoven. Daarnaast wordt openlijk toegegeven dat de positie en rest capaciteit van een trafostation ook een leidend onderdeel is.

Verbod op détournement de procédure?

Niet alle procedures zijn echter even gunstig voor inwoners van het buitengebied, de ene procedure biedt meer bescherming voor ons dan de andere. Het verbod op détournement de procédure houdt in dat de gemeente verplicht is om te kiezen voor de procedure die de meeste rechtsbescherming biedt aan ons als inwoners. Daarnaast kan het verbod op détournement de procédure ook letterlijk worden vertaald als een verbod op de verdraaiing ('détournement') van procedures ('procédure'). Het behoeft geen nadere uitleg dat de door het college gevolgde procedure verre van de meest geschikte is en juist de minste rechtsbescherming is toegepast voor ons als inwoners van het buitengebied. Het college probeert zelfs de raad gedeeltelijk buitenspel te zetten! U negeert De EU richtlijnen SMB 2001/42/EG en 2011/92/EU en het verdrag van Aarhus volledig!

2.2 Gezondheid van de mens

Industriële windturbines (IWT's) leveren *schade voor de gezondheid van de mens*. Het is een onderwerp dat steeds meer in de publiciteit geraakt en de volgende grondrechten opgenomen in onze Grondwet in de kern raakt:

Grondrechten

Artikel 21 van de Nederlandse Grondwet

De zorg van de overheid is gericht op de bewoonbaarheid van het land en de bescherming en verbetering van het leefmilieu.

Artikel 22 van de Nederlandse Grondwet

1. *De overheid treft maatregelen ter bevordering van de volksgezondheid.*

Behalve grondrechten voor de burger houden de artikelen een voorzorgsplicht voor de overheid in om te voorkomen dat de burgers en milieu worden blootgesteld aan risico's.

Vanaf 2010 wordt de Nederlandse overheid in toenemende mate verweten onvoldoende invulling te geven aan beide grondrechten en zich te onttrekken aan zijn voorzorgsplicht. Dit is vooral het geval ten aanzien van de risico's waaraan mensen worden blootgesteld die wonen nabij industriële windturbines. In de medische en juridische literatuur is het aspect schade voor de gezondheid nationaal en internationaal niet meer te loochenen. In de afgelopen 10 jaren heeft een groot aantal wetenschappers gepleit zorgvuldiger om te gaan

met de gezondheid van de mens in de planning en besluitvorming aangaande de aanleg van windturbineparken. Het tegendeel is in de huidige besluitvorming helaas het geval.

De afstandsnormen in de regelgeving zijn sinds 2010 voor omwonenden dusdanig ongunstig aangepast dat de daadwerkelijke bescherming tegen gezondheids- en milieuschade in het geding is. Van effectief onderzoek vooraf aan de besluitvorming over windturbineparken is geen sprake. Ondanks dat EU richtlijnen, waaronder vooral de Strategische Milieu Beoordeling Richtlijn (SMB) uit 2001, dit onderzoek aan de Nederlandse overheid wel voorschrijven. Inmiddels wordt in rechtszaken de Nederlandse bestuursorganen nalatigheid verweten. Daarnaast zijn bij onder meer de Raad van State in beroepszaken tegen de planning van windturbineparken prejudiciële vragen opgeworpen aangaande de plicht tot uitvoering van de EU richtlijnen. Dit mede naar aanleiding van een recente uitspraak op 25 juni 2020 van het Hof van Justitie van de EU.

Voorzorgsprincipe niet of onvoldoende onderdeel RES 1.0

De gezondheidsschade dient serieuze aandacht te worden geven in de besluitvorming in de Regionale Energie Strategieën (RES). In de RES 1.0 is komt dit niet of onvoldoende aan de orde.

Hoofddargument om dit te steunen is dat in de besluitvormingsprocessen over windturbineparken door de Nederlandse bestuursorganen en de rechtscollages de stand van de medische inzichten voortaan volwaardig meegenomen worden.

Alle bestuursorganen en rechtscollages dienen het voorzorgsprincipe voor de gezondheid van de mens te plaatsen in het hart van de besluitvorming. Dit geldt niet alleen met betrekking tot windturbineparken maar ook bij alle andere beslissingen in de energietransitie waarbij volgens de normstelling van de EU sprake is van aanzienlijke milieugevolgen. Op grond van de normstelling van de EU dient vooraf aan de besluitvorming door onderzoek met wetenschappelijke zekerheid vast komen te staan, dat het bestaande beschermingsniveau voor een gebied niet zal worden aangetast door de voorgenomen plannen. Het nalaten van dit onderzoek zet de deur open voor alle regio's en gemeenten om de blootstelling van bewoners aan gezondheidsrisico's verder te vergroten. Het doen van onderzoek dat voldoet aan de EU-normen is noodzakelijk om de gezondheidsrisico's uit te sluiten en het voorzorgsprincipe in te vullen. De noodzaak hiertoe is ook actueel in de besluitvorming in het kader van de RES. Er is onvoldoende getracht gezondheidsrisico's op voorhand uit te sluiten.

Het toetsen van de effecten op de volksgezondheid van de RES 1.0 wordt door betrokken bestuurders verschoven naar het moment dat er daadwerkelijk fysieke uitvoering wordt gegeven aan de RES. Dit is gelet op de SMB richtlijn en het Verdrag van Aarhus te laat. Immers er ligt nu een formeel vastgesteld, maar niet getoetst plan RES 1.0 aan ten grondslag, waarvan men de werking niet kent.

Met het serieus toepassen van het voorzorgsprincipe staan we in Nederland aan het begin van een traject. Op dit nieuw ingezette spoor om de gezondheidsschade ten gevolge van windturbines erkend te krijgen bij de overheid zijn meerdere wetenschappelijke publicaties beschikbaar.

Het is de plicht van alle bestuursorganen om de invulling van het voorzorgsprincipe en toepassing van de EU richtlijnen te realiseren. Het is de taak vooral van hen die een rol vervullen in besluitvormingsprocessen en de leden van de rechterlijke macht hierin verantwoordelijkheid te nemen.

Van het gemeentebestuur wordt verlangd, dat zij serieus aandacht geeft aan een zorgvuldiger en democratisch besluitvormingsproces waarin de zorg voor de gezondheid en de handhaving of verbetering van het huidige beschermingsniveau van onze regio voorop staat. Het normen kader van de SMB richtlijn gebiedt dat. Maar ook onze eigen Grondwet. Dat betekent dat de overheid, ic het gemeentebestuur, zolang twijfel bestaat over het veroorzaken van gezondheidsschade en milieuschade en er geen wetenschappelijke

garanties kunnen worden gegeven dat het bestaande beschermingsniveau voor een regio zal worden gehandhaafd dan wel verbeterd, niet een plan vast kan en mag stellen. Dat geldt zowel voor de RES 1.0 en voor de afzonderlijke vergunningen, zoals voor windturbines.

Het gemeentebestuur dient derhalve de RES 1.0 niet vast te stellen. Nu het gemeentebestuur dit besluit wel heeft genomen, schendt zij de beginselen van onze rechtstaat en handelt het in strijd met het internationaal en nationaal recht. Dit maakt het besluit nietig dan wel vernietigbaar. En het brengt de gemeente in de positie, doordat het gemeentebestuur willens en wetens de burgers blootstelt aan de risico's van gezondheidsschade, dat de gemeente in de toekomst schadeclaims tegemoet kan zien.

2.3 EU-richtlijnen als normenkader voor onderzoek naar effecten op beschermingsniveau gezondheid mens, leefbaarheid en milieu

Voor de voorgestelde ingrijpende veranderingen in de omgeving dienen mogelijk MER's opgesteld en beoordeeld te worden. Dat is een langdurig en arbeidsintensief proces. In de RES'en staat meestal genoemd dat de initiatiefnemer een MER uitvoert, echter in de huidige regelgeving bestaat geen MER meer. Er worden bij windparken wel milieutoetsen gedaan, maar op basis van normen die staan in het zogenoemde **Activiteitenbesluit**. Dat zijn algemene, wettelijke regelingen en daarom volgens de Raad van State niet zelf onderworpen aan een milieueffectrapportage. Deze huidige regelgeving is gebaseerd op het geluid van turbines met een ashoogte van 64 meter meter hoog. Turbines van de huidige hoogte (240 mt: deze hoogste in Nederland staat op de Maasvlakte, de wieken meten twee voetbalvelden) maken 1 tot 2 dB meer geluid dan de getoetste lagere windturbines. Elke dB meer betekent een verdubbeling van het huidige geluid. Dit in weerwil van wat de fabrikanten ons voorspiegelen, die hun turbines aanprijzen als zijnde een stillere variant dan de vorige. Bij de ontwikkeling van een type windturbine wordt deze qua geluidsbelasting in optimale situatie getest. De testresultaten worden verwerkt in een Handleiding Geluidsbelasting windturbines Type X. Deze handleiding wordt gebruikt bij het inplannen van windturbines op een te ontwikkelen locatie. Dit blijkt een papieren werkelijkheid te zijn. In de praktijk blijkt dat iedere turbine zijn eigen geluidsfrequentie (dBA en LFG) heeft. De contouren van het geluid reiken in de praktijk verder dan berekend en de overlast is dus groter. Diverse praktijk onderzoeken wijzen dit uit. Klachten van burgers worden in de regel niet serieus genomen, want op papier kunnen zij geen overlast ervaren. Dit leidt naast frustraties ook tot stress en gezondheidsproblemen. Daarnaast geldt voor geluid veroorzaakt door windturbines het jaargemiddelde dat aan alle turbines als standaard wordt opgelegd. Een gemiddelde verdoezelt heel handig de klachten die turbines met pieken in hun geluid bij omwonenden geven en noopt overheden niet om onderzoek ernaar uit te voeren. Men verschuilt zich achter de richtlijnen en de normen worden daardoor niet overschreden.

De gezondheidsrisico's voor omwonenden zijn door het steeds hoger worden van de windturbines niet met de juiste gegevens getoetst en dit vormde de basis van het kort geding dat advocaat De Lange onlangs aanspande in Assen. De risico's moeten volgens hem meegenomen worden in de plannen voor windparken, sinds de uitspraak van het Europees Hof die deze omissie in de wetgeving heeft erkend. De eis om een te bouwen windpark in Groningen stop te zetten is niet ontvankelijk verklaard, niet op basis van de inhoud maar vanwege procedurele gronden. Vervolgstappen om inhoudelijk een rechtelijke uitspraak te krijgen op het niet toepassen van de uitspraak van het Europese Hof zijn gepland. De uitspraak van het Europese Hof heeft in België gezorgd voor het stopzetten van de bouw van een windpark, omdat de gezondheid van de omwonenden niet gegarandeerd kan worden. Wanneer de initiatiefnemer een MER uitvoert, zal dat volgens de huidige regelgeving zijn die niet voldoet.

Het geluid van hoge turbines is luider dan van lage en het gaat om een hinderlijk, dreunend **impulsgeluid**. Naast impulsgeluid produceren windturbines **laagfrequent geluid** en er komt steeds meer bewijs dat dit schadelijk is voor omwonenden. Recentelijk aangevuld door een Nederlandse onderzoeker op basis van meer dan driehonderd recent gepubliceerde wereldwijde studies naar gezondheidsaspecten van o.a. laagfrequent geluid. Een zelfde

redenering gaat op voor LFG, dat niet door iedereen op dezelfde manier wordt ervaren, maar wel ernstige gezondheidsklachten kan geven (somatische klachten als maag- en darmproblemen, stress, hartritme klachten en hoofdpijnen). Daarnaast treden slaapstoornissen en oververmoeidheid op. Omdat LFG een klein gedeelte van het geluidsspectrum uitmaakt, is dit sinds de invoering van de CHW opgenomen in het geheel en aangemerkt als verwaarloosbaar. Een recent onderzoek, van klinisch fysicus Jan de Laat van het Leids Universitair Medisch Centrum LUMC, laat zien dat hartklachten kunnen verergeren onder invloed van langdurige blootstelling aan laagfrequent (brom)geluid, dat onder andere door draaiende windturbines wordt geproduceerd. Het onderzoek is belangwekkend omdat De Laat meer dan driehonderd recent gepubliceerde wereldwijde studies naar gezondheidsaspecten van onder andere laagfrequent geluid analyseerde. Tot slot, kent Nederland **de soepelste geluidsnormen in Europa**. De afstand tot woningen mag 400 meter zijn, maar sommige GGD 'en adviseren 800 meter. Volgens een recent rapport van het RIVM, gebaseerd op het WHO-advies, ervaren momenteel 3 miljoen huizen (37%) meer dan 55 decibel geluidhinder en ernstige gezondheidseffecten (zoals hartziekten) treden al op bij lagere geluidsniveaus dan tot nu toe werd aangenomen. Het wettelijk toegestane geluidsniveau moet omlaag en het kabinet moet het geheel van geluidhinder in kaart brengen en maatregelen formuleren. Een zorgvuldige besluitvorming waarbij het belang van burgers zwaarder weegt dan het algemeen belang behoort tot uw verantwoordelijkheid, zoals ook naast het Verdrag van Aarhus verwoord is in de Grondwet (al eerder genoemd maar ten overvloede hier herhaald):

Art. 21 Grondwet: "De zorg van de overheid is gericht op de bewoonbaarheid van het land en de bescherming en verbetering van het leefmilieu."

Art. 22 Grondwet: "De overheid treft maatregelen ter bevordering van de volksgezondheid."

2.4 Gezondheidsschade

Zoals reeds aan u kenbaar gemaakt en ook weer totaal genegeerd door u blijkende de RES 1.0 die voorligt maken wij ons ernstige zorgen over de gevolgen voor onze gezondheid, zie hiervoor ook het algemenere deel onder **GRONDRECHTEN**. In ons gebied wordt gezocht naar mogelijkheden voor plaatsing van windturbines met een hoogte van 200 meter op afstand vanaf veelal 100 - 350 meter van woningen (en overige kwetsbare objecten).

Wij stellen ons op het standpunt dat u gelet op artikel 3.2, 3.4 en 3.9 AWB de RES 1.0 ook op dit onderdeel onzorgvuldig heeft opgesteld en voorbereid. Er is geen enkele motivatie aangetroffen waaruit blijkt dat onze inbreng op basis van wetenschappelijke literatuur, die aantoonde dat er de nadelige gezondheidseffecten van windturbines in de directe nabijheid van woningen (en overige kwetsbare objecten) ontstaan weerlegd. Wij onderbouwen hieronder nogmaals de door ons gesignaleerde zaken omtrent dit onderwerp zonder een uitputtende opsomming te geven. Wij verzoeken u alle aangedragen punten in uw zienswijzenota te bevestigen of te weerleggen met gelijkwaardige literatuur.

Wij stellen ons op het standpunt dat de gemeente Apeldoorn o.a. artikel 21 en 22 van de grondwet negeert of minimaal onjuist en onvolledig toepast. Hierdoor hebben ook op dit vlak onvoldoende zorgvuldige overwegingen plaatsgevonden, er mogelijk een onvoldoende zorgvuldig besluit gaat worden genomen en uw wederom nalatig bent. Wij verzoeken u de concept RES en RES1.0 te vernietigen en een nieuwe RES op te stellen in lijn met o.a. de grondwet en overige genoemde wetsartikelen.

Gezondheidsschade (vervolg)

Zoals reeds aan u kenbaar gemaakt en ook weer totaal genegeerd door u blijkende de RES 1.0 die voorligt maken wij ons ernstige zorgen over de gevolgen voor onze gezondheid, zie hiervoor ook het algemenere deel onder **GRONDRECHTEN**. In ons gebied wordt gezocht naar mogelijkheden voor

plaatsing van windturbines met een hoogte van 200 meter op afstand vanaf veelal 100 - 350 meter van woningen (en overige kwetsbare objecten).

Wij stellen ons op het standpunt dat u de RES 1.0 ook op dit onderdeel onzorgvuldig heeft opgesteld en voorbereid. Er is geen enkele motivatie aangetroffen waaruit blijkt dat onze inbreng op basis van wetenschappelijke literatuur, die aantoont dat er de nadelige gezondheidseffecten van windturbines in de directe nabijheid van woningen (en overige kwetsbare objecten) ontstaan weerlegt. Wij onderbouwen hieronder nogmaals de door ons gesignaleerde zaken omtrent dit onderwerp zonder een uitputtende opsomming te geven. Wij verzoeken u alle aangedragen punten in uw zienswijzenota te bevestigen of te weerleggen met gelijkwaardige literatuur.

Het college hecht mogelijk veel waarde aan de uitkomsten van het RIVM-rapport "Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update" uit 2020 (1). Om de navolgende redenen is dit rapport echter niet toepasbaar op de Apeldoornse zoekgebieden, zo ook niet het RES2 gebied:

In het RIVM-rapport (1) wordt verwezen naar 102 wetenschappelijke studies (o.a.2-21). Het merendeel gaat over overlast en acceptatie van windturbines. Slechts 15 studies gaan over gezondheidseffecten en windturbines. Opvallend in deze studies is dat vrijwel alle windturbines in dunbevolkt gebied gelokaliseerd zijn en een maximale tiphoogte van 120 meter hebben. Daarnaast woont het overgrote deel van de omwonenden in de studies op meer dan 500 meter afstand van de windturbines en is de geluidsbelasting lager dan 42 dB.

In de veel besproken Deense studies (The Danish Wind turbine Study, 5-9) is onderzoek gedaan naar de gezondheidsrisico's bij 711.000 inwoners die in dunbevolkt gebied binnen een straal van 10 km van windturbines wonen. Slechts 1100 inwoners wonen binnen 500 meter van windturbines met een tiphoogte tot 100 meter en een geluidsbelasting van 42 dB en hoger. In deze kleine groep (minder dan 1% van het totaal aantal onderzochte bewoners) is wel degelijk een verhoogd risico op hart- en vaatziekten (9), slapeloosheid, depressie en toename gebruik van antidepressiva en slaapmedicatie aangetoond (8).

In diezelfde Deense studies is een significant verhoogd risico op hypertensie aangetoond bij mensen ouder dan 65 jaar die in de nabijheid van windturbines wonen met een geluidsbelasting buitenshuis van 42 dB en meer; binnenshuis 15 dB en meer (5).

Er zijn geen wetenschappelijke studies beschikbaar over de gezondheidseffecten van windturbines met een tiphoogte hoger dan 120 meter, die binnen 2000 meter van omwonenden staan met 42dB geluidsbelasting of hoger. De hoofdonderzoeker van de Deense studies (Mw. dr. M. Sørensen 5-9) en ook de auteur van het RIVM-rapport (Dhr. dr. F. van den Berg (1)) bevestigen dit. De conclusies van het RIVM-rapport "Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update" uit 2020 zijn daarom niet van toepassing op de situatie, zoals in en rondom Apeldoorn en ons RES 2 gebied in Klarenbeek gepland is.

In het WHO-rapport Environmental Noise Guidelines for the European Region (15) wordt in de bespreking van geluidsoverlast door windturbines bevestigd dat de onderzoeken plaats hebben gevonden in dunbevolkte gebieden.

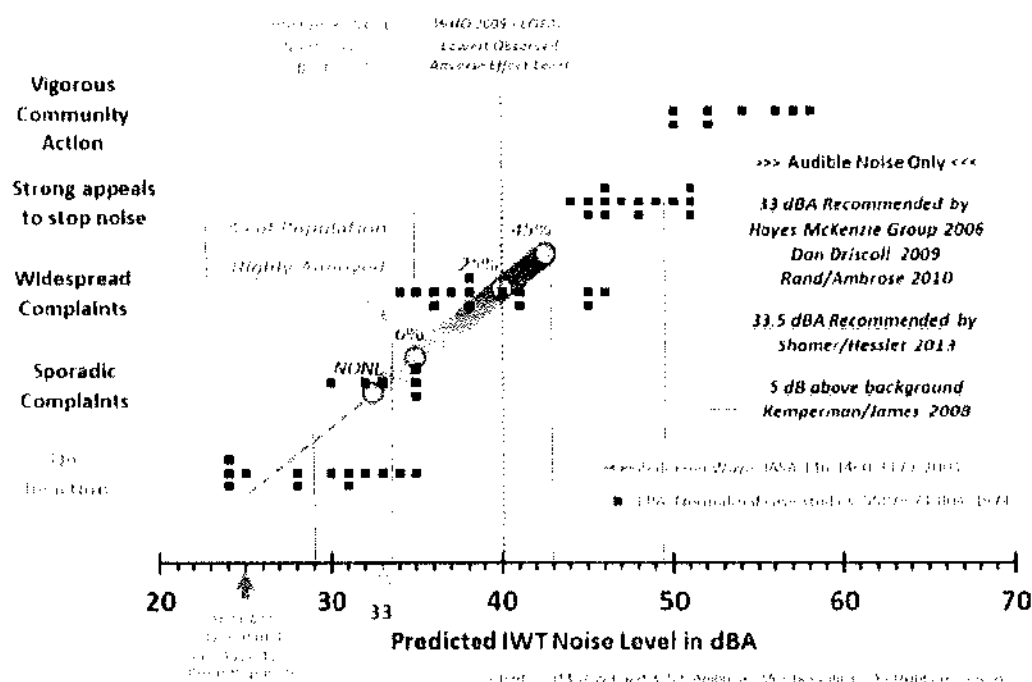
Er is vooralsnog geen wetenschappelijk onderzoek gedaan naar negatieve gezondheidseffecten bij kinderen die opgroeien in de buurt van windturbines. Het eerder aangehaalde RIVM-rapport vermeldt niet welke betekenis er toegekend moet worden aan het gegeven dat hierover geen kennis beschikbaar is. Helaas zijn in de Deense Studies bewoners van jonger dan 18 jaar uitgesloten van deelname. Wel is bekend dat geluid van weg- en vliegverkeer significant negatieve gevolgen heeft op de leerprestaties en geheugenfuncties van kinderen (20). Hoewel een dergelijk verband m.b.t. turbinegeluid aannemelijk lijkt, ontbreekt wetenschappelijk onderzoek hieromtrent. Er is bovendien

veel onderzoek gedaan naar de effecten van slaapstoornissen op de hersenontwikkeling van kinderen. Slaapstoornissen bij kinderen, waarvan kan worden aangenomen dat die ten gevolge van windturbinegeluid kunnen ontstaan, kunnen leiden tot neuronen-verlies, verlies van geheugenfunctie, stagnerende cognitieve vermogens, toename van gedragsproblemen en verminderd welbevinden (16-19). Tenslotte is verstoorde slaap bij kinderen geassocieerd met overgewicht en metabole ontregeling.

Er is veel wetenschappelijk bewijs dat geluidsoverlast door verkeer en vliegvelden geassocieerd is met een verhoogd risico op hart- en vaatziekten (10-13, 20, 22). Geluidsoverlast veroorzaakt door windturbines wordt ongeveer even hinderlijk ervaren als geluidsoverlast door vliegverkeer en 3 maal hinderlijker ervaren dan weg- en railverkeer bij een vergelijkbaar geluidsniveau (14).

In verschillende wetenschappelijke studies is aangetoond dat omwonenden vanaf 35dB(A) hinder tot ernstige hinder ervaren. Dat is ook af te lezen uit bovenstaande schematische weergave van de resultaten van de review van geluidsexperts R.W. Rand en S.E. Ambrose uit 2013. Ook valt uit deze weergave op te maken dat de huidige Nederlandse geluidsnormen voor windturbines leiden tot ernstige hinder bij een veel grotere groep omwonenden dan op basis van de berekeningen van TNO en RIVM wordt aangenomen.

Predicted Community Reaction For Wind Turbines in a Quiet Area

In bovenstaande figuur wordt de relatie weergegeven tussen het geluidsniveau van windturbines en de overlast ervan. Een gegeven is dat een geluidsniveau van 35dB(A) overeenkomt met een afstand van 10x de ashoogte van een moderne windturbine. Een windturbine met een tiphoogte van 200 meter heeft een ashoogte van ongeveer 150 meter. Dit type windturbine zal daarom op een afstand van minimaal 1500 meter tot woonhuizen, scholen, zorgcentra en andere gevoelige bebouwing moeten worden geplaatst om geluidshinder en secundaire gezondheidseffecten te minimaliseren. Bij plaatsing van een windturbine op of nabij water zou deze afstand minimaal 1,5x groter moeten zijn, gezien het feit dat geluid over water veel verder draagt dan over land.

In Apeldoorn, zo ook in ons RES 2 gebied in Klarenbeek zal het bereik van de invloedssfeer van 1500 meter enorm zijn op de vele aanwezige woningen en bedrijven (let op ook agrarische bedrijven). Alle

inwoners van het RES 2 gebied (en andere gebieden) zullen enorme gezondheidseffecten ondervinden.

De WHO stelt vast dat bronnen van geluidsoverlast, waaronder windturbines, een belangrijke bedreiging voor de volksgezondheid zijn en adviseert een striktere geluidsnorm dan de Nederlandse wettelijke geluidsnorm voor windturbines (15).

Het RIVM adviseerde in 2009 een lagere geluidsnorm met een voorkeurswaarde van 40dB Lden én een maximale waarde van 45dB Lden om de ernstige hinder van windturbines tot een minimum te beperken. Dit advies is destijds niet opgevolgd door de landelijke politiek en er is gekozen voor uitsluitend een maximale waarde van 47dB Lden.

Windturbinegeluid wordt in de nacht niet gemaskeerd door het geluid van verkeer zoals dit overdag wel het geval kan zijn (4). Daardoor leidt geluidsoverlast door windturbines ook langs (snel)wegen tot een toename van slapeloosheid. Het is al langer bekend dat chronische slapeloosheid leidt tot hypertensie, depressie, overgewicht en diabetes. Deze ziektebeelden hebben reeds een hoge incidentie in de zoekgebieden in dichtbevolkte volkswijken (24). Deze ziektebeelden zullen naar verwachting door plaatsing van windturbines nog verder toenemen.

Bovendien zijn er aanwijzingen dat laagfrequent en infrasoon geluid (zowel hoorbaar als niet hoorbaar) door windturbines voor een aanzienlijke groep omwonenden hinderlijk is en een negatieve invloed kan hebben op de gezondheid. Er wordt gewerkt aan een studie van meer dan 300 wetenschappelijke artikelen over dit onderwerp, welke binnenkort gepubliceerd zal worden. Daarnaast geeft een recente studie gepubliceerd in Nature Scientific Reports aanwijzingen voor volumeverlies van grijze stof in enkele gebieden in het brein bij proefpersonen die aan infrasoon geluid waren blootgesteld. Deze onderzoekers vinden hun bevindingen een plausibele casus voor verder onderzoek (25).

Op basis van het voorgaande zijn wij ernstig bezorgd over de nadelige gezondheidseffecten van windturbines in de directe nabijheid van onze woningen. Deze zorgen worden niet weggenomen door het RIVM-rapport "Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update", aangezien dit rapport onvolledig is en niet op alle relevante aspecten van dit probleem is toegesneden. Bovendien zijn de conclusies ervan niet op de Apeldoornse en Klarenbeekse situatie van toepassing. Om deze reden vormt dit rapport geen bruikbaar uitgangspunt voor verantwoorde besluitvorming door het college over de plaatsing van windturbines in de Apeldoornse zoekgebieden.

Wij stellen ons, mede gezien onze zorgen inzake de gezondheid op de volgende standpunten: U dient eerst de gezondheidseffecten en risico's te onderzoeken, de concept RES te vernietigen, de RES1.0 aan te houden. Daarna dient u, met de dan bekende gegevens een nieuwe RES1.0 op te stellen.

Op basis van het RIVM-rapport is het niet te verantwoorden om de voorgenomen plannen om windturbines te plaatsen nabij woningen ten uitvoer te brengen, wij opteren, tot dat middels wetenschappelijk bewijs een andere waarde is aangetoond een minimale waarde van 10x de tiphogte.

Dat juist kinderen met een zich nog ontwikkelend brein bijzonder kwetsbaar zijn voor slaapverstoring en dat dit negatieve gevolgen voor de hersenontwikkeling kan hebben en dat windturbines een bijkomende bron zijn van slaapverstoring.

Dat u opdracht moet geven aan het RIVM om gedegen onderzoek te doen naar de specifieke gezondheidsrisico's met betrekking tot de Apeldoornse zoekgebieden voor windturbines met een hoogte van 200 meter en hoger, binnen 2000 meter van woningen, en/of met een geluidsbelasting van 42 dB en hoger. Hierbij dient u het onderzoek niet te beperken tot de effecten op volwassenen, maar ook de gezondheidseffecten op kinderen mee te nemen.

Dat u verzuimt invulling te geven aan uw verantwoordelijkheid als college om het voorzorgprincipe te hanteren en uw inwoners te beschermen tegen eerdergenoemde gezondheidsrisico's.

b. Dat u pas tot opnemen van het RES 2 gebied in de RES1.0 en eventuele voorgenomen plannen kunt besluiten, als overtuigend is aangetoond dat deze geen gezondheidsrisico's opleveren en bovendien te allen tijde niet ten nadele van de omwonenden zullen uitpakken.

Dat u de verantwoordelijkheid heeft om geluidsoverlast in Apeldoorn, zo ook in Klarenbeek (o.a. RES 2 gebied) zoveel mogelijk te beperken en daarom te zoeken naar groene (energie) alternatieven, die geen negatieve gezondheidseffecten opleveren.

Dat u de effecten van slagschaduw niet heeft onderzocht en deze niet heeft verwerkt in de RES1.0.

Referenties

1. RIVM rapport "Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update"

Literatuurlijst.

2. Bräuner, (2019b). Association Between Long-Term Exposure to Wind Turbine Noise and the Risk of Stroke: Data From the Danish Nurse Cohort. *Journal of the American Heart Association*, 8(14)

3. Michaud, (2018a). Clarifications on the design and interpretation of conclusions from health Canada's study on wind turbine noise and health. *Acoustics Australia*, 46(1), 99-110

4. Pedersen et al. (2010) Can road traffic mask sound from wind turbines? Response to wind turbine sound at different levels of road traffic sound. *Energy Policy* Vol. 38 no. 5, 2520-2527

5. Poulsen, (2018a). Long-term exposure to wind turbine noise and redemption of antihypertensive medication: a nationwide cohort study. *Environment international*, 121, 207-215.

6. Poulsen, (2018b). Long-term exposure to wind turbine noise at night and risk for diabetes: a nationwide cohort study. *Environmental research*, 165, 40-45.

7. Poulsen, (2018c). Pregnancy exposure to wind turbine noise and adverse birth outcomes: a nationwide cohort study. *Environmental research*, 167, 770-775.

8. Poulsen, (2019a). Impact of long-term exposure to wind turbine noise on redemption of sleep medication and antidepressants: a nationwide cohort study. *Environmental health perspectives*, 127(3).

9. Poulsen, (2019b). Long-term exposure to wind turbine noise and risk for myocardial infarction and stroke: a nationwide cohort study. *Environmental health perspectives*, 2019(3).

10. van Kamp, (2020a). Evidence Relating to Environmental Noise Exposure and Annoyance, Sleep Disturbance, Cardio-Vascular and Metabolic Health Outcomes in the Context of IGCB (N). A Scoping Review of New Evidence. *International journal of environmental research and public health*, 17(9), 3016.

11. van Kamp, I. (2020b). Review of Evidence Relating to Environmental Noise Exposure and Annoyance, Sleep Disturbance, Cardio-Vascular and Metabolic Health Outcomes in the Context of the Interdepartmental Group on Costs and Benefits Noise Subject Group (IGCB (N)). RIVM Report 2019-0088; Netherlands

12. Van Kempen, (2012). The quantitative relationship between road traffic noise and hypertension: a meta-analysis. *J Hypertens*, 30, 1075-1086

13. Van Kempen, (2018). WHO environmental noise guidelines for the European region: a systematic review on environmental noise and cardiovascular and metabolic effects: a summary. *International journal of environmental research and public health*, 15(2), 379.

14. Verheijen et al. (2009). Evaluatie nieuwe normstelling windturbinegeluid. Invloed van verschillende grenswaarden op blootstelling, hinder en mogelijkheden ontwikkelingslocaties. RIVM Rapport 680300007
15. WHO. Environmental Noise Guidelines for the European Region (2018) WHO, Bonn.
16. Kiran P.Maski et al. (2013) Sleep deprivation and neurobehavioral functioning in children. International Journal of Psychophysiology, Volume 89, Issue 2, Pages 259-264
17. James E.Jan et al. (2010) Long-term sleep disturbances in children: A cause of neuronal loss European Journal of Paediatric Neurology, Volume 14, Issue 5, Pages 380-390
18. Leila Tarokh et al. (2016) Sleep in adolescence: physiology, cognition and mental health. Neurosci Biobehav Rev; 70: 182-188.
19. Lercher, P. et al. (2003) Ambient noise and cognitive processes among primary school children. Environment & Behavior, 35 (6): 725-735
20. Kempen, E. et al (2010). The effects of road and aircraft noise exposure on children's episodic memory. Noise & Health, 12 (49): 244-54
21. Basner, M et al. (2014) Auditory and non-auditory effects of noise on health. The Lancet. 2014 383 (9925):1325-1332
22. Hahad O et al (2020). Midregional pro atrial natriuretic peptide: a novel important biomarker for noise annoyance-induced cardiovascular morbidity and mortality? Clinical Research in Cardiology 110(1): 29-39.
23. J. de Laat et al. Health Effects of Sounds produced by Wind Turbines: a systematic review - publication under review. Bron Argos
<https://www.vpro.nl/argos/lees-onderwerpen/windturbines-2020-onhoorbaar-gehoord-schadelijk-voor-gezondheid.html>
24. <http://amsterdam.ggdgezondheidsbeeld.nl/oplekkaar>
25. Ascone, L., Kling, C., Wiecek, J. et al. A longitudinal, randomized experimental pilot study to investigate the effects of airborne infrasound on human mental health, cognition, and brain structure. Sci Rep 11, 3190 (2021). <https://doi.org/10.1038/s41598-021-82203-6>

3.2 Centraal gekozen basis RES

'Als basis een betrouwbaar, betaalbaar, veilig en schoon energiesysteem'

De gekozen basis lijkt vertrouwen te moeten opwekken naar de burgers, waarmee de boodschap lijkt te worden verteld dat de overheid goed voor hen zorgt. Wij zullen elk onderdeel apart beschouwen gelet op het voldoen aan de voornoemde beginselen.

Betrouwbaar

Door te kiezen voor zonne- en windparken worden we afhankelijk van de grillen van het weer, dat pieken en dalen in de energievoorziening veroorzaakt. Zonder er nader op in te gaan, omdat daar al veel over is gezegd, is het een feit dat zonne- en windparken geen consistente bronnen zijn om een betrouwbaar elektriciteitssysteem op te bouwen, zoals we dat nu gewend zijn. Een teveel aan energie binnen deze systemen kan niet worden opgeslagen, daar bestaan geen batterijen voor, en energiedalen dragen er toe bij dat fossiel gestookte centrales (gas en kolen) moeten blijven bijdraaien om tijdig te kunnen bijschakelen om het systeem betrouwbaar te houden. Allerlei constructies zijn noodzakelijk om het systeem van alleen zonne- en windenergie stabiel te krijgen, maar die zijn nog lang niet voor handen.

Door met de RES 1.0 alleen in te zetten op zonne – en windenergie op een korte termijn wordt gekozen voor een instabiel systeem terwijl een systeem om dit stabiel te krijgen niet grootschalig voorhanden is. Hierdoor vindt onvoldoende risico analyse plaats in de RES 1.0 en wordt een gok genomen naar de toekomst dat dit allemaal wel goed komt. Daarmee zijn belangen van burgers onvoldoende afgewogen in de RES 1.0. En wordt niet voldaan aan artikel 3.2 van de AWB.

Dat de RES een levend document is en doorgroeit naar een verdere versie om de twee jaar is geen excuus. Immers de gang naar een dergelijk energiesysteem wordt nu al volop in gang gezet en als overheid wil men het liefst zo spoedig mogelijk vergunningen verlenen voor 2025.

Haast zelden goed

Feit is dat door het Rijk gekozen is voor een inferieur energiesysteem van zonne- en windparken met pieken en dalen, gebrek aan opslag en waarvoor in de toekomst allerlei lapmiddelen nodig zijn om er iets van te maken. Haast is zelden goed. Zo ook de haast waarmee van het gas afgegaan moet worden, er zijn al verschillende voorbeelden van mislukte projecten in wijken die van het gas af moesten en waarbij met succes bewoners dit hebben aangevochten.

Daarbij komt ook een zekere rechtsongelijkheid dan wel onrechtmatigheid om de hoek kijken: waar Nederlanders van het gas af moeten en zwaarder belast gaan worden voor hun gasverbruik, wordt in Duitsland subsidie verstrekt aan inwoners om over te stappen op gas omdat dit als duurzaam wordt bestempeld. Zo kan het verkeren dat inwoners van een zelfde straat aan de ene kant van het gas af moeten en aan de andere kant van de zelfde straat subsidie krijgen.

Bovendien wordt door de haast te weinig ruimte geboden aan of in het geheel niet gekeken naar beschikbare alternatieven. Zo ontbreekt in de RES 1.0 een valide onderbouwing waarom kernenergie geen optie is, alleen dat het voor 2030 te lang duurt. De ontwikkeling en plaatsing van een centrale duurt gemiddeld 10 jaar, het is nu 2020. Frankrijk is in zijn geheel hierop overgestapt en heeft voldoende betrouwbare, betaalbare stroom. Het concept heeft zich daar bewezen en inmiddels is ook binnen de EU een discussie gestart om kernenergie als duurzaam te bestempelen.

Een afweging van de optie Blue Energy ontbreekt eveneens, terwijl hier voldoende scheiding tussen zoet en zout water beschikbaar is in de regio. Een proefopstelling die al geruime tijd draait bij de Afsluitdijk. Een argument dat dit nog in de kinderschoenen staat is niet valide. Zeker niet als gelet wordt op de keuze voor aardwarmte in de RES, waarvan een project in Vierpolders nog steeds in de kinderschoenen staat en niet voldoet.

Bij de ontwikkeling van dit project is uitgegaan dat de aardwarmte voldoende was om de deelnemende kassen in Brielle gedurende het gehele jaar zonder gas op temperatuur te stoken. Gedurende dat het project nu operationeel is krijgen de tuinders de kassen in de herfst, winter en voorjaar niet voldoende warm gestookt met aardwarmte. Zij moeten volop gas bijstoken in die periode om de kassen op de gewenste temperatuur te houden. Daarop is een poging gedaan voor het bouwen van een biomassacentrale in Brielle-Vierpolders, om de kassen gedurende de maanden oktober tot en met maart van warmte te voorzien in plaats van gas. Van biomassa weten we nu ruimschoots dat het niet schoon is en grootschalige ontbossing veroorzaakt. Ook de milieubewegingen keren zich tegen het gebruik van biomassa.

Vertrouwens- en zorgvuldigheidsbeginsel geschaad

Aardwarmte, biomassa, wind- en zon niet betrouwbaar

Zowel aardwarmte als biomassa vormen een basis voor de warmtetransitie waar deze RES 1.0 ook over gaat. De onzekerheid van het gebruik van aardwarmte in de praktijk en de discussie die nu gaande is met betrekking tot het gebruik van biomassa dragen er toe bij dat deze elementen in de RES 1.0 als basis evenals de basis in de vorm van wind- en zonne-energie niet betrouwbaar zijn. Om deze systemen betrouwbaar te maken liggen grote onvoorziene kosten in het verschiet. Daardoor kunnen vraagtekens gezet worden bij de betaalbaarheid van de in de RES 1.0 opgenomen maatregelen en de zorgvuldigheid waarmee deze maatregelen op hun uitvoering in relatie tot deze betaalbaarheid zijn beoordeeld. Daarmee is de RES 1.0 in strijd met artikel 3.9 AWB.

De RES 1.0 spreekt bovendien niet meer van biomassa maar van BIOGRONDSTOFFEN. Het lijkt erop dat hiermee een poging wordt gedaan om het begrip biomassa vanwege de maatschappelijke weerstand te maskeren. De beschrijving van het begrip biograndstoffen (zij bestaan voornamelijk uit rest- en afvalstromen van voedsel, landbouw en natuur(beheer), grondstoffen van biologische oorsprong) in de RES 1.0 bevestigt dit vermoeden. Hiermee wordt het vertrouwensbeginsel geschaad.

Betaalbaar

In artikel 2, lid 3, onder b, van het Verdrag van Aarhus wordt onder „milieu-informatie” verstaan alle informatie in geschreven, visuele, auditieve, elektronische of enige andere materiële vorm over: factoren, zoals stoffen, energie, geluid en straling, en activiteiten of maatregelen, met inbegrip van bestuurlijke maatregelen, milieuakkoorden, beleid, wetgeving, plannen en programma's die de elementen van het milieu aantasten of waarschijnlijk aantasten binnen het toepassingsgebied van het voorgaande onderdeel a., en kosten-baten- en andere economische analyses en veronderstellingen gebruikt in milieubesluitvorming.

De in de RES 1.0 opgenomen systemen zijn niet in zijn totaliteit doorgerekend, de kosten-baten en andere economische analyses en veronderstellingen zijn niet volledig of ontbreken in zijn geheel omdat ook derde partijen onderdeel vormen van de energietransitie. De energietransitie treft vooral burgers. Door het ontbreken van een lange termijn kosten- baten analyse blijft het effect van het besluit om de RES 1.0 vast te stellen op de portemonnee van de burger ongewis en voldoet de RES 1.0 niet aan het Verdrag Van Aarhus. Door deze weg toch op deze manier in te slaan zijn burgers onvoldoende beschermd tegen de financiële gevolgen. Dat een Rijk pretendeert met meer subsidie te komen houdt een pervers effect in: Doormiddel van belastingheffing op de energierekening brengen die zelfde burgers deze subsidie op. Wanneer de kosten gaan stijgen en de subsidies hoger worden, zullen de belastingen stijgen om deze subsidies op te brengen.

Raming investeringskosten niet compleet

Het Energieperspectief 2050 stelt echter dat het niet mogelijk is om alle investeringskosten mee te nemen in de berekening, zoals investeringen in netinfrastructuur en opslag. Het grootste probleem bij het toepassen van zonne- en windparken voor het bouwen van een betrouwbaar systeem, is het

ontbreken van opslag. Heden zijn kleine batterijen van Tesla al te duur in aanschaf voor de burger om energie op te slaan, is Lithium zeldzamer aan het worden en grootschalige batterijen nemen heel veel ruimte in beslag (10.000 batterijen van 50 kg leveren samen 45 MW, goed voor korte tijd elektriciteit voor 4500 huizen). Dit is maar een kleine opsomming waarvan de investeringen niet te overzien zijn evenals de financiële gevolgen op burgers daarvan.

Kosten voor burgers vallen onvoorspelbaar hoger uit

Het PBL heeft een rapport uitgebracht waaruit zou blijken dat alleen al de kosten van het energieakkoord uit 2013 uitkomen op 52 miljard euro. Volgens Instituut CLINTEL zouden de kosten zelfs meer dan 100 miljard zijn. Linksom of rechtsom het is meer dan de 13 miljard die minister Kamp jaren geleden opvoerde. Subsidies en belastingen worden door het PBL niet meegerekend in de kosten, omdat ze worden beschouwd als 'herverdeling van geld tussen partijen in de samenleving'. Zo kan er dus bijvoorbeeld meer dan 11 miljard euro aan subsidie worden verbrand in biomassacentrales, zonder dat dit onder de kosten van klimaatbeleid wordt geschaard. Geld dat door energiebelasting door burgers wordt opgebracht en later wordt uitgekeerd als subsidie aan wind, zon en slechts incidenteel aan andere projecten blijft dus buiten de kostenberekening.

Kosten RES 1.0 voor burgers moeten in beeld

Het is daarom in het belang van burgers dat de investeringen en overige kosten in kaart worden gebracht. Dit ontbreekt in de RES 1.0. Ook het Verdrag van Aarhus vraagt om een kosten baten analyse om alle consequenties goed in kaart te brengen voor burgers. Dat het hier een strategie betreft is geen argument om niet met een kosten baten analyse te komen, immers de betaalbaarheid bepaald tevens de haalbaarheid. Burgers kun je niet opzadelen met een grote financiële last of onzekerheid hierover. Hetgeen nu al gaande is ten aanzien van de woningisolatie. Daar komen de kosten van de RES 1.0 - naast die van het eerdere Energieakkoord - nog een keer voor de burger bij. Doordat gekozen is om subsidies en energiebelasting niet mee te nemen in de kostenberekening weet u dus niet waar u voor gaat met deze RES 1.0 en hoe u dit straks bij verzware van de lasten aan de burger moet uitleggen. Zowel het motiveringsbeginsel, het vertrouwensbeginsel en het zorgvuldigheidsbeginsel worden hier geschaad.

Verdrag van Aarhus en artikel 3.9 AWB

Het financiële effect van de RES 1.0 kent geen zorgvuldige kosten-baten- en andere economische analyses en veronderstellingen gebruikt ten behoeve van deze besluitvorming. De kosten voor de burger en in deze belanghebbende zijn daarmee onvoorspelbaar en de RES 1.0 voldoet daardoor niet aan het gestelde in artikel 2 van het Verdrag van Aarhus en aan artikel 3.9 AWB.

Waarde van grond verandert

Grondgebonden zonneparken dekken grote stukken bodem af, waardoor licht wordt weggehouden en de bodem lokaal droger wordt. De verwachting is dat hierdoor de vegetatiegroei en het ontstaan van organische stof afnemen, waardoor er minder voedsel beschikbaar komt voor het bodemleven. De metingen van studenten van Wageningen Universiteit bij vier zonneparken bevestigen deze hypothese.

Conclusie: De impact op het landschap wanneer zonnenvelden worden aangelegd is dus groot, niet alleen visueel maar bodem technisch. Gesteld kan worden dat al het leven onder de grond onder de zonnepanelen onherstelbaar verdord en de natuur onherstelbaar beschadigd. De aangegeven investering om biodiversiteit aan te brengen is daarom onvoldoende ter compensatie van de schade die de zonnepanelen aan de bodem toebrengen. Voor de compensatie zou meer een relatie moeten worden gelegd met de grote van het zonnenveld, de schade die daaronder wordt aangericht aan de bodem en de daarmee gemoeide noodzakelijke compensatie aan biodiversiteit. De RES 1.0 legt deze relatie niet en toont niet aan dat er gezocht zal worden naar een zekere balans in de geboden

compensatie voor de aangerichte schade. Deze schade is niet meegenomen in de investeringen en berekening kosten. Om de bodemschade aan agrarische grond te voorkomen dient eerst gezocht te worden naar alternatieven in de vorm van zon op daken, geluidswallen etc.

Veilig

Aspect Volksgezondheid

Windturbines vormen een ernstig gezondheidsrisico voor mensen. Daarmee veroorzaken zij veel onrust onder omwonenden. De Wereld Gezondheidsorganisatie WHO rapporteerde in 2018 het effect van geluid op gezondheid en bestempelde opnieuw omgevingsgeluid als een belangrijk gezondheidsrisico: gebrek aan slaap verhoogt het risico op hoge bloeddruk en hartinfarcten. Nieuw hierin was de onderkenning van het risico van hele grote windturbines.

Al in 2006 gaf de Franse gezondheidsraad het advies een minimumafstand van 1500 meter aan te houden. De raad eiste invoering per direct. In Nederland wordt een afstand van 400 meter aangehouden en met eventueel mitigerende maatregelen voldoen ze dan aan wet- en regelgeving ten aanzien van geluid en slagschaduw. De windturbines worden steeds hoger maar de geldende normen zijn daar niet op aangepast. Vijf windturbines met een tiphoogte van 220 meter (toekomstig park Rijnenburg) mogen op een afstand van 400 meter tot woningen staan. Nederland hanteert de soepelste normen in Europa: in Duitsland en Denemarken staan turbines op een afstand van respectievelijk 900 en 1000 meter.

De huidige normen sluiten overlast door windparken niet uit. Het zal u inmiddels bekend zijn dat het windpark Geervliet-Heenvliet al jaren geluidhinder veroorzaakt. afstanden van 400 meter tot een woning meldt het RIVM dat 2% (zeer ernstige mate) tot 10% van omwonenden van windturbines ernstige hinder ervaart door laagfrequent geluid (LFG). Zij doen die uitspraak op basis van verschillende studies. Bij de implementatie van de RES 1.0 zou dus niet uitgegaan moeten worden van het verkleinen van de afstand tot een woning tot minder dan 900 meter.

Laagfrequent geluid

Aangenomen wordt dat nieuwere, hogere turbines stiller zijn, omdat ze tandloos zijn.

Dit gaat over het hoorbare geluid dat ze voortbrengen. LFG wordt echter veroorzaakt door de generatoren die windturbines in principe zijn. Het is een natuurkundig verschijnsel dat generatoren altijd LFG voortbrengen. De techniek daaromtrent wijzigt niet. Isoleren tegen deze vorm van geluid is niet mogelijk dan alleen door de generator in een betonnen kluis/bunker te vatten. Bij een windturbine kan dit niet. Deze moet immers kunnen draaien en de generator staat hoog in de lucht. Verschillende onderzoeken geven aan dat de problemen hieromtrent lijken toe te nemen en dit roept de vraag op wat de gezondheidsrisico's zijn.

Toename in kosten gezondheidszorg en economie

De RES 1.0 stelt na alles te hebben overzien dat de omslag van fossiele bronnen naar duurzame bronnen, naast de klimaatdoelstellingen, een verbetering van onze leefomgeving en gezondheid kan geven. Met afstanden van 400 meter tot een woning meldt het RIVM echter dat 2% (zeer ernstige mate) tot 10% van omwonenden van windturbines ernstige hinder ervaart door laagfrequent geluid (LFG). Zij doen die uitspraak op basis van verschillende studies. In het slechtste geval wordt 1 op de 10 omwonenden ziek door het geluid. Dat is veel. Het Rijk en in dit geval het college kiest hiervoor, omwille van de energietransitie. Naast dit leed dat hele wijken beslaat, worden de kosten voor de gezondheidszorg en economie volkomen genegeerd binnen dit dossier. Vanwege de bewuste keuze voor windenergie waarbij bekend is dat burgers ziek worden door LFG dienen ook deze kosten verwerkt te worden in de vraag hoe betaalbaar het systeem in de toekomst is.

WHO advies

Volgens het recentste rapport van het RIVM, gebaseerd op het WHO-advies, ervaren momenteel 3 miljoen huizen (37%) meer dan 55 decibel geluidhinder en ernstige gezondheidseffecten (zoals hartziekten) treden al op bij lagere geluidsniveaus dan tot nu toe werd aangenomen. Het wettelijk

toegestane geluidsniveau moet omlaag en het kabinet moet het geheel van geluidhinder in kaart brengen en maatregelen formuleren. Een zorgvuldige besluitvorming waarbij het belang van burgers zwaarder weegt dan het algemeen belang behoort gelet op artikel 3.9 AWB tot uw verantwoordelijkheid, zoals ook naast het Verdrag van Aarhus verwoord is in de Grondwet:

Art. 21 Grondwet: "De zorg van de overheid is gericht op de bewoonbaarheid van het land en de bescherming en verbetering van het leefmilieu."

Art. 22 Grondwet: "De overheid treft maatregelen ter bevordering van de volksgezondheid."

Praktijk en planvorming komen niet overeen

Doordat de planvorming met effectcontouren op papier en de effectcontouren in de praktijk niet met elkaar overeen komen is de geluidsbelasting voor burgers veel groter dan op papier wordt voorgesteld.

Ik zal het verschil aan u proberen uit te leggen: Bij de ontwikkeling van een type windturbine wordt deze qua geluidsbelasting die deze kan veroorzaken in optimale situatie getest. De testresultaten worden verwerkt in een productomschrijving waarin de geluidsbelasting en geluidscontouren door windturbine Type X wordt vermeld. Deze productomschrijving wordt gebruikt bij het inplannen van windturbines op een te ontwikkelen locatie door als standaard de opgegeven geluidscontouren van het type windturbine te gebruiken. Uit onderzoek blijkt dit een papieren werkelijkheid te zijn. In de praktijk is door onderzoek aangetoond dat iedere turbine zijn eigen geluidsfrequentie (dBa en LFG) heeft, die bovendien versterkt kan worden door de omgeving waarin deze is geplaatst. De contouren van het geluid reiken in de praktijk verder dan berekend en de overlast voor burgers is veelal groter. Diverse praktijk onderzoeken wijzen dit uit > onderzoek Moller en ook het gehouden DCMR onderzoek bij de windturbines in Rotterdam met effect op Geervliet en Heenvliet. Klachten van burgers worden in eerste instantie niet serieus genomen want op papier kunnen zij geen overlast ervaren. Dit leidt naast frustraties ook tot stress en gezondheidsproblemen. Praktijkonderzoek geeft echter wel weer wat de omwonenden aan pieken in het geluid ervaren.

Doordat voor geluid veroorzaakt door windturbines een jaargemiddelde geldt, dat aan alle turbines als standaard wordt opgelegd, kunnen burgers die overlast ervaren van de pieken zeer moeilijk een gegronde klacht indienen. Een gemiddelde verdoezelt heel handig de klachten die turbines met pieken in hun geluid bij omwonenden geven en noopt overheden niet om onderzoek ernaar uit te voeren. Men verschuilt zich achter de richtlijnen en de normen worden daardoor niet overschreden. Terwijl omwonenden wel wakker worden van de pieken in het geluid. Een zelfde redenering gaat op voor LFG, dat niet door iedereen op dezelfde manier wordt ervaren, maar wel ernstige gezondheidsklachten kan geven (somatische klachten als maag- en darmproblemen, stress, hartritme klachten en hoofdpijnen). Daarnaast treden slaapstoornissen en oververmoeidheid op. Omdat LFG een klein gedeelte van het geluidsspectrum uitmaakt, is dit sinds de invoering van de CHW opgenomen in het geheel en aangemerkt als verwaarloosbaar.

Het gezondheidsaspect als gevolg van LFG wordt daarom niet meegenomen, slechts het mogelijk maken van plaatsing van windturbines staat voorop. Gelet op de kwalijke gevolgen voor de volksgezondheid is LFG echter niet verwaarloosbaar en verdient aandacht, zoals ik hiervoor noemde. Alle andere hinder is in wet- en regelgeving vastgelegd, maar lijkt meer gunstig voor de initiatiefnemers in ons dichtbevolkte land, dan voor omwonenden van windparken.

Schoon

De energietransitie kan niet zonder biomassa wordt er door minister Wiebes gesteld. Ook in de RES 1.0 wordt hiervan uitgegaan. Biomassa staat momenteel zwaar onderdruk, zelfs milieuorganisaties zijn kritisch. Het wordt niet meer gezien als een acceptabel alternatief. Het is niet schoon door de uitstoot van fijnstof, meer CO2 dan bij een gas -of kolengestookte centrale en daarnaast is er stikstofuitstoot. Door een boekhoudkundige truc wordt dit uit de CO2 boekhouding gehouden,

waardoor de stook van biomassa CO₂-neutraal wordt genoemd. Niets is minder waar. Om van de massale ontbossing maar te niet te spreken.

4. De RES 1.0 voldoet niet aan artikel 2 en 8 Wet Openbaarheid Bestuur Artikel 2

1 Een bestuursorgaan verstrekt bij de uitvoering van zijn taak, onverminderd het elders bij wet bepaalde, informatie overeenkomstig deze wet en gaat daarbij uit van het algemeen belang van openbaarheid van informatie.

2 Het bestuursorgaan draagt er zo veel mogelijk zorg voor dat de informatie die het overeenkomstig deze wet verstrekt, actueel, nauwkeurig en vergelijkbaar is.

Het financiële effect van de RES 1.0 kent geen zorgvuldige kosten-baten- en andere economische analyses en veronderstellingen gebruikt ten behoeve van deze besluitvorming. De kosten voor de burger en in deze belanghebbende zijn daarmee onvoorspelbaar en de RES 1.0 voldoet daardoor niet aan het gestelde in artikel 2 van het Verdrag van Aarhus en aan artikel 3.9 AWB. Daarmee is gelet op artikel 8, lid 2 onvoldoende zorg gedragen dat de verstrekte informatie nauwkeurig en vergelijkbaar is.

Artikel 8

1 Het bestuursorgaan dat het rechtstreeks aangaat, verschaft uit eigen beweging informatie over het beleid, de voorbereiding en de uitvoering daaronder begrepen, zodra dat in het belang is van een goede en democratische bestuursvoering.

2 Het bestuursorgaan draagt er zorg voor dat de informatie wordt verschaft in begrijpelijke vorm, op zodanige wijze, dat belanghebbende en belangstellende burgers zoveel mogelijk worden bereikt en op zodanige tijdstippen, dat deze hun inzichten tijdig ter kennis van het bestuursorgaan kunnen brengen.

In verschillende gemeenten hebben raadsleden tijdens de behandeling van de Concept RES en RES 1.0 aangegeven dat het document RES 1.0 te omvangrijk is en inhoudelijk moeilijk te bevatten is. De gebezigde taal is te moeilijk om de lijn in het verhaal vast te kunnen houden en te begrijpen. De informatie is niet in begrijpelijke vorm aangeboden.

Hierdoor is het ook moeilijk om de reikwijdte van de RES 1.0 inclusief het thans genomen besluit te overzien. Gesteld kan worden dat daardoor het politieke debat dat de democratische borging en bestuursvoering ernstige hinder hebben ondervonden en effect heeft gehad op de kwaliteit van het genomen besluit.

Tenslotte

Vanwege de ingrijpende verandering is het niet onverstandig om gemeentes met een stappenplan te laten beginnen, met kleine stapjes, waarin bewoners op (korte) termijn niet de dupe worden.

Alvorens te beginnen, voer een nulmeting uit, evalueer iedere stap en communiceer de resultaten naar de inwoners van de betreffende gemeente. Windturbines staan minimaal 15 jaar, zonneparken waarschijnlijk nog langer. We hebben het hier over effecten over de langere termijn, die nu in een zeer korte tijd doorgedrukt worden. De gevolgen zijn desastreus voor ons landschap en voor de gezondheid van inwoners, waarbij we de onevenwichtige financiële verdeling van de kosten maar even achterwege laten. Deze zijn nu nog niet te overzien omdat veel zaken zoals de aanpassing van de infrastructuur niet in beeld zijn, maar die wel indirect op burgers worden afgewenteld. In dit stappenplan hebben burgers het recht om nee te zeggen op de plannen conform het Verdrag van Aarhus. Hetgeen nu aan de voorkant al niet is gebeurd.

Daarbij komt dat in het recht van de EU is vastgelegd dat gemeenten zich moeten houden aan de EU wetgeving onder alle omstandigheden. Dat beginsel heet Unietrouw.

Een bestuur dat nu moet besluiten, zou die voorgenomen besluitvorming over windparken, zonneweides en andere milieuplannen die onderhevig zijn aan de SMB richtlijn van de EU eerst moeten toetsen aan de hogere EU wetgeving, die voorgaat op nationaal recht en waar lokale besluitvorming aan moet voldoen. Ook als het rijk anders beweert. Dat is de consequentie die getrokken kan worden uit de uitspraak van het EU Hof van 25 juni jl.

Een bestuur dat het beginsel van Unierecht willessen en wetens schendt, gelet op dit EU arrest loopt ook extra risico: claims en financiële schade voor de gemeente. De RES 1.0 is niet EU getoetst.

Wij stellen ons op het standpunt dat de concept RES en de RES 1.0 niet voldoet aan het voorzorgsprincipe en de volksgezondheid wordt door alle gewenste maatregelen in gevaar gebracht. Er is sprake van een onzorgvuldige voorbereiding en overweging, wij verzoeken u de RES 1.0 eerst in lijn te brengen met genoemde bepalingen, hetgeen inhoud, de RES 1.0 kan terug naar de tekentafel!

Algemeen

Hieronder gaan wij kort in op de inhoud van de RES1.0, we kunnen kort zijn, u doet niet aan CO2 reductie maar aan het verslepen van CO2. De bouw van zowel zonneparken als windmolens kennen een enorme uitstoot van CO2 mondiaal en lokaal gezien. Nergens in de RES1.0 zien wij een onderbouwing van de doelstelling en het te behalen doel. Hiermee is ook op dit onderdeel het toekomstige besluit onzorgvuldig tot stand gekomen en onvoldoende gemotiveerd. Het moet geen doel op zich zijn windmolens en zonneparken op te richten.

Apeldoorn ligt in het meest ongunstigste windgebied van Nederland, zoals wij u al veelvuldig benoemd hebben heeft u 2,4 windmolen nodig om het zelfde rendement te behalen.

Daarnaast gebruikt u goede landbouwgrond om zonnevelden op te stellen, ook deze velden kennen een veelvoud aan CO2 uitstoot ten opzichte van het gebruik als landbouwgrond.

Beide zaken zien we niet gemotiveerd! Beide zaken zullen voor een enorme toename zorgen van lokale uitstoot, ook dit zien wij niet gemotiveerd en onderzocht.

Dat er ergens nabij een elektriciteitscentrale een mogelijke besparing is doet niet ter zake en is niet relevant voor de situatie in ons gebied. Er zal altijd een verslechtering van de woon- en leefomgeving zijn en altijd significante negatieve effecten op N2000 en andere natuurgebieden. U heeft geen onderzoek gedaan naar deze effecten, hiermee is ook op dit onderdeel het toekomstig besluit onhoudbaar.

Even terug naar uw bestuursakkoord 2018-2022

U wilt het unieke verblijfsklimaat van Apeldoorn behouden en kwalitatief krachtig versterken in de komende jaren. Het gaat om de kwaliteit van onze stad en dorpen. Apeldoorn is ook in 2030 de gemeente van de menselijke maat vol vitale buurten om Apeldoorns unieke en aantrekkelijke verblijfsklimaat te versterken. Het betekent ook een aantrekkelijk toeristisch toplandschap voor de veeleisende bezoeker. Een kwalitatieve groei is nodig om het ruimtelijke, groene en sociale karakter van de stad en de dorpen te behouden en te versterken. Apeldoorn is een schone, sportieve en zorgzame gemeente van en voor alle generaties. Een toegankelijk gemeentebestuur en actieve, betrokken inwoners zijn daarom beide hard nodig. De gemeente ontwikkelt zich verder als de Comfortabele Gezinsstad, de Ondernemende Stad en als Toeristisch Toplandschap. Daarnaast zijn er nog drie specifieke tophema's: een inclusieve samenleving waarin iedereen ertoe doet, het samen toekomstbestendig maken van de verouderde wijken (burgerparticipatie en revitalisering) en gezonde gemeentefinanciën. Apeldoorn schoner, gezonder en groener doorgeven aan de nieuwe generaties voor aantrekkelijker dorpen en stadswijken in 2030. Wij willen een comfortabele leefomgeving bieden aan alle inwoners. Opgroeien in Apeldoorn moet gezond en veilig zijn voor ieder kind en elke tiener. De gemeente wil iedereen betrekken bij keuzes over zijn leefomgeving. Ons toeristische toplandschap midden op de Veluwe trekt dagelijks duizenden bezoekers van heinde en verre. Wij zetten in op de kwalitatieve groei van het toerisme. Een comfortabele gezinsstad.

Gelet op vorenstaande is het voor ons als inwoners van het RES2 gebied helder, uw plannen binnen de RES1.0, de door ons benoemde zienswijze, de huidige omstandigheden en het ontbreken van

draagvlak in de buurt maakt dat deze ontwikkelingen van zonnevelden en windmolens niet kunnen doorgaan. Dit kan niet in een gemengd gebied vol met burgerwoningen. Een gebied met jonge gezinnen met kinderen, een kwetsbare groep. Het lijkt ons helder wat u voorstaat met uw bestuursakkoord 2018-2022 en verwachten derhalve een positief besluit op ons zienswijze.

Uw plannen in de RES1.0 zullen het woon- en leefgenot van de vele inwoners van het gebied sterk negatief beïnvloeden (vergeet niet dat delen van De Maten ook klachten zullen ondervinden!). Daarnaast zal het de aanwezige recreatieve waarde van het gebied (o.a. veel fietsers) sterk verslechteren, het toplandschap zal teniet gedaan worden. De mogelijkheden op verdere uitbreiding van de recreatie in de omgeving zal nihil worden. Er zal geen sprake meer zijn van een comfortabele woon- en leefomgeving voor jong en oud. Het unieke en aantrekkelijke verblijfsklimaat zal verslechteren. Er valt straks niets meer "schoner en groener" door te geven aan onze jeugd die massaal het gebied zal verlaten, met nog meer vergrijzing van het gebied tot gevolg. Bestaande MKB bedrijven (kinderopvang, dagbesteding, kantoorfunctie aan huis, enzovoort) zullen kansloos worden en nieuwe vestiging zal nimmer gebeuren.

Daar gaat onze comfortabele en mooie woon- en leefomgeving.... Wij zijn toch ook inwoners die er toe doen? Wij zijn toch ook inwoners die inspraak mogen hebben? Wij zijn toch ook inwoners die recht hebben op alle goede voornemens in de periode 2018-2022? Door de RES1.0 toe te staan vervagen vele van uw voornemens en doelstellingen voor ons gebied en ons als inwoners van de gemeente Apeldoorn.

Vorenstaande in ogenschouw nemende en gelet op onze zienswijze en alle reeds aangeleverde stukken bevreemd het ons enorm dat de gemeente Apeldoorn ons gebied nog steeds in de RES1.0 heeft staan. U heeft geen zorgvuldige overwegingen gedaan, onzorgvuldig voorbereide (concept RES) besluiten genomen en heeft eea niet zorgvuldig gemotiveerd of daar waar er wordt afgeweken van beleid, wet- en regelgeving of andere van toepassing zijnde zaken zeer zeker onvoldoende overwogen en gemotiveerd.

In het gebied ligt een Groene ontwikkelingszone en een Gelders Natuurnetwerk de gevolgen hiervoor zijn ook niet of minimaal onvoldoende onderzocht.

U gaat volledig voorbij aan een goede ruimtelijke inpassing en een goede welstand. De kernwaarden en toetsingscriteria in o.a. de volgende documenten worden met voeten getreden, de kernwaarden van De Broeklanden, de ruimtelijke kwaliteiten Broeklanden, het welstandsbeleid Broeklanden en nergens is het Groot Apeldoorns landschapskookboek benoemd.

U negeert volledig het bestaande bestemmingsplan en alle bijbehorende regels en voorwaarden. Ter plaatse van de aanduiding 'open landschap' zijn bijvoorbeeld de gronden, naast de aldaar voorkomende bestemming, mede bestemd voor het instandhouden van de openheid van het landschap, door de RES1.0 gaat dit verloren of wordt minimaal te zwaar aangetast.

De waarden die het bestemmingsplan (in het algemeen) beoogd te bewaken en te beschermen worden door de RES1.0 niet voldoende bewaakt en beschermd, daarnaast zijn deze gevolgen niet voldoende of volledig overwogen. De waarden zijn dermate divers en veel dat wij ze niet opgenomen hebben, beschouwd u ze allen als herhaald en ingelast. Denk hierbij ook aan welstand en ruimtelijke inpasbaarheid. Beschouwd u hierbij het fingerende bestemmingsplan in het RES2 gebied als herhaald en ingelast al ware deze letterlijk opgenomen.

Wij stellen ons op het standpunt dat ook hier sprake is van een onzorgvuldige voorbereiding, onzorgvuldige overweging, ontbrekende motivatie en uiteindelijk dus een onzorgvuldig besluit, u heeft het bestemmingsplan totaal genegeerd. U laat bestaand beleid links liggen en gaat daarmee uw bevoegdheid als college volledig te buiten.

Verstoring luchtlagen door windmolens

In de RES treffen wij geen of onvoldoende motivatie en onderzoek aan die significante gevolgen voor mens, dier en omgeving (het milieu) aan inzake de verstoring van de luchtlagen door windmolens en de invloed op de lokale opwarming door windmolens en zonnevelden. Zoals bekend veroorzaken windmolens opstuwung van de lucht onder bepaalde klimatologische omstandigheden. Daarnaast verstoren de opgenomen windmolens de hogere luchtlagen waardoor er depositie, die anders was overgedreven nu zal neerslaan op de omgeving, zo ook de N2000 gebieden. Wij verwijzen voor een verdere motivatie van onze zienswijze naar bijlage *Stikstof 19FS231203-addendum-6.pages.pdf*. Daarnaast zorgt de verstoring van de luchtlagen door windmolens alsmede de positie van zonnevelden voor lokale opwarming. Hetgeen nog meer hittestress zal veroorzaken. Nergens in de stukken zien wij hierover enig onderzoek.

Het stuk van Keith and Miller laat zien dat er een opwarming van gemiddeld 0.6 graden is voor windfarm regio met veel dunnere stand windturbines en kleiner formaat dan in Nederland! In de regio en in de regio vd windturbine farm meet je met gemak 1.5 graden opwarming laat rapport ook zien. Is dus contrair aan klimaat doelstelling, je komt van de regen in de drup. Wij verwijzen voor verdere motivatie van onze zienswijze naar bijlage *2018 Keith and Miller climatic_impacts_of_wind_power.pdf*.

Wij stellen ons op het standpunt dat er ook op dit vlak onvoldoende zorgvuldige overwegingen hebben plaatsgevonden, er mogelijk een onvoldoende zorgvuldig besluit gaat worden genomen en onvoldoende milieu informatie beschikbaar is, hetgeen in strijd is met de wet- en regelgeving. Wij verzoeken u eerst de RES1.0 aan te vullen met deze gegevens en daarna opnieuw ter inzage te leggen alvorens ook maar enig besluit te nemen.

Klimaat akkoord

Het klimaat akkoord omvat, vrij vertaald een reductie van CO2. Nergens wordt aangegeven dat dit op onrendabele en niet of minder geschikte plekken moet gebeuren. Wij treffen binnen de RES1.0 geen of onvoldoende motivatie en onderzoek aan naar de effecten die de plannen in de RES1.0 gaan opleveren. Er is geen enkel onderzoek gedaan of bekend waarin de effecten ten opzichte van de mondiale energie opwek zijn vergeleken. Hiermee staat niet vast dat de maatregelen binnen de RES1.0 ook enig positief effect hebben.

We hebben het al vaker benoemd, opwekken waar dat het optimale rendement oplevert en geen windmolens in het meest wind luwe gebied van Nederland en geen zonnevelden op goede landbouwgrond. We gaan toch ook geen bananen kweken in Apeldoorn. Nu niet bekend is wat de effecten zijn, u nalaat dit te onderzoeken en er geen enkele melding over maakt lijkt de RES1.0 slechts ingegeven door het dwangmatig windmolens en zonnevelden te plaatsen zonder ook maar enig beeld te hebben bij de effecten voor mens, dier en omgeving (het milieu) en er geen enkele zekerheid is dat dit ook maar enig effect heeft op het klimaat akkoord.

Wij stellen ons op het standpunt dat er ook op dit vlak onvoldoende zorgvuldige overwegingen hebben plaatsgevonden, er mogelijk een onvoldoende zorgvuldig en onvoldoende gemotiveerd besluit gaat worden genomen en onvoldoende milieu informatie beschikbaar is, hetgeen in strijd is met de wet- en regelgeving.

Wij verzoeken u eerst de RES1.0 aan te vullen met deze gegevens en daarna opnieuw ter inzage te leggen alvorens ook maar enig besluit te nemen. Daarbij verzoeken wij u een duidelijke vergelijking van CO2 besparingen en uitstoot op te stellen in een brede context, hierbij rekening houdende met onder andere (niet uitputtende opsomming):

De inwinning van alle benodigde grondstoffen;

De productie van alle benodigde materialen (beton, staal, zonnepanelen, koperen kabels, coating / bescherming, enzovoort);

De bouw en het oprichten van de installaties, zo ook transport, bouwplaats inrichting, woon- werk verkeer en al zo meer;

De beheer en exploitatiefase, inclusief effecten door klimatologische omstandigheden, waarbij ook sneeuw, storm, windstil, hogere temperaturen en al zo meer meegenomen moeten worden;

De demontage en het zo circulair mogelijk recycleren van afvalstromen (want we willen duurzaam zijn);

De verwerking van reststromen, dek hierbij zeker ook aan de betonnen fundaties en het recycleren van de rotorbladen en de zonnepanelen;

Afgezet ten opzichte van mondiaal opgewekte energie (minimaal binnen de deelnemers van het energieakkoord), de op dit moment geldende energiemix van kolen gestookte opwek, gas gestookte opwek, "duurzame opwek", kerncentrales en al zo meer;

Afgezet ten opzichte van mondiaal opgewekte energie (minimaal binnen de deelnemers van het energieakkoord), de verwachte energiemix over 15 jaar van kolen gestookte opwek, gas gestookte opwek, "duurzame opwek", kerncentrales en al zo meer;

Hierbij rekening houden met de afschrijvingstermijn die geldt voor windmolens en zonnepanelen (vaak 15 jaar anders gemotiveerd afwijken);

De uitstoot welke nodig is om de ondergrond weer in de staat te brengen zoals die voor aanvang van het project was, inclusief de bodemgesteldheid;

De CO2 opname welke de gebruikte gronden inclusief de toegepaste gewassen hadden opgenomen, zoals gebeurde voor aanvang van het project;

Alle andere relevante onderwerpen die in relatie gebracht kunnen worden.

Ontbreken deze gegevens dan is er op geen enkele mogelijkheid iets te zeggen, vinden of besluiten inzake de RES. Daarbij verzoeken wij u tevens te motiveren waarom u van de toegepaste onderdelen en componenten met een redelijke zekerheid kunt stellen dat deze niet een risico gaan vormen in de toekomst (gezondheid, milieu, enzovoort), vrij vertaald motiveert u waarom u van mening bent dat geen enkel onderdeel of component het "nieuwe asbest" is of kan worden.

MKBA / gevolgschade omwonenden bij calamiteiten en waardedaling

Nergens binnen de RES1.0 treffen wij enige overweging of motivatie aan inzake de maatschappelijke kosten en baten (een MKBA). Daarnaast zien wij geen enkele overweging en motivatie aan over hoe gedacht wordt over eventuele gevolgschade voor omwonenden (bijvoorbeeld brand zonnepanelen of windmolens, afbrekende wieken, opwarming, enzovoort). Daarnaast geldt vorenstaande ook voor de waardedaling (die reeds in gang is gezet door de RES1.0 gebieden) van woningen en andere opstal / percelen. Waarom moeten inwoners van een RES gebied een maatschappelijk risico van 2% of zelfs 5% voor eigen rekening nemen terwijl de initiatiefnemer binnenloopt met subsidiegelden? Waarom moeten deze inwoners waardedaling gedeeltelijk zelf betalen terwijl er stroom opgewekt wordt voor andere inwoners, bedrijven en andere verbruikers?

Verder zien wij geen enkele motivatie welke effecten er zijn voor bijvoorbeeld de recreatie sector en de agrarische sector. Hoe kan de landbouw verduurzamen als er steeds minder grond beschikbaar is, mede omdat er ook nog een opgave is in de woningbouw? Hoe ziet u dit, hier lezen wij niets over terug.

Wij stellen ons op het standpunt dat er ook op dit vlak onvoldoende zorgvuldige overwegingen hebben plaatsgevonden, er mogelijk een onvoldoende zorgvuldig en onvoldoende gemotiveerd besluit gaat worden genomen en onvoldoende milieu informatie beschikbaar is, hetgeen in strijd is met de wet- en regelgeving. Wij verzoeken u eerst de RES1.0 aan te vullen met deze gegevens en daarna opnieuw ter inzage te leggen alvorens ook maar enig besluit te nemen.

Verwijtbare nalatigheid

Ondanks het gegeven dat onze zienswijze geen uitputtende opsomming is staat vast dat u verwijtbaar nalatig bent in dit proces. Hierdoor stellen wij ons op het standpunt dat u zowel de concept RES als de RES1.0 per direct dient te vernietigen en daarna een nieuwe RES op moet stellen welke voldoet aan alle wet- en regelgeving en daarbij alle door ons aangegeven ontbrekende stukken en onderzoeken ter inzage te leggen. Hierbij wordt expliciet benoemd dat inspraak van inwoners moet gebeuren zolang alle opties nog open liggen en er voldoende en accurate gegevens beschikbaar moeten zijn inzake de effecten voor mens, dier en omgeving (het milieu). Er dient op voorhand, voor dat enig besluit wordt genomen onomstotelijk bewezen worden dat er geen significante negatieve

effecten kunnen optreden voor mens, dier en omgeving (het milieu) in een hele brede context. En indien deze wel aanwezig zijn, geredeneerd in een hele brede context dient u mitigerende maatregelen op te nemen en alle effecten in beeld te brengen zodat er zorgvuldige motivatie beschikbaar is, er zorgvuldige overwegingen kunnen worden gemaakt en er uiteindelijk een zorgvuldig gemotiveerd en overwogen besluit kan worden genomen.

Hierbij ook rekening houdende met o.a. (geen uitputtende opsomming):

De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht,

De Wet milieubeheer,

De Wet ruimtelijke ordening,

De Tracéwet, de Wet geluidhinder,

De Wet natuurbescherming,

De Ontgrondingenwet,

De Waterwet,

De Wet bodembescherming,

Wet luchtvaart,

De Mijnbouwwet,

De Kernenergiewet,

De Wet inzake de luchtverontreiniging

Proces

Het proces tot nu toe is schokkend, meer kunnen wij er helaas niet van maken. De bedreiging van de concept RES, uitgestrooid bij het begin van de Corona periode over de inwoners, het compleet ontbreken van enige mogelijk echte inbreng, het ontbreken van beantwoording van (cruciale) vragen en al zo meer is schokkend en groot. Het geeft inwoners nu reeds gezondheidsklachten en voelen zich totaal genegeerd en in de steek gelaten door het college.

De onafhankelijkheid van betrokken advies bureaus is discutabel, als wij kijken op welke vlakken sommige bureaus "adviseren" dan hebben wij er weinig tot geen vertrouwen in dat onze belangen als direct omwonenden juist worden meegenomen door dergelijke partijen.

Energie coöperaties hebben ook geen oog voor omwonenden en staren zich, net zoals het college blind op windmolens en zonnevelden, zonder ook maar enig onderzoek te doen, eea zoals in onze zienswijze opgenomen. Daarnaast zien we ook daar constructies die minimaal vraagtekens doen oprijzen. Waarom gaan gemeente Apeldoorn en energie coöperaties, alleen al in het kader van transparantie onderling zaken doen, commerciële zaken doen, waarbij grote vraagtekens gezet kunnen worden of het aanbestedingsbeleid wel wordt gevolgd. De inzet is toch "verduurzamen" of is er toevallig ook een verdienmodel die het college achter de schermen voor ogen heeft? Hoe wordt omgegaan met de verplichte functiescheiding, college is straks eigenaar en exploitant van zonneparken maar ook vergunningverlener en toezichthouder, keurt de slager ook zijn eigen vlees? Inwoners worden onjuist geïnformeerd of partijen geven hun agenda niet vrij. In formele stukken zien wij in onze omgeving dat participatie ondersteuning verloopt via een energie coöperatie, bij navraag bij deze coöperatie wordt dit weer stellig ontkent. Hoe kan een partij die belanghebbende is, immers ze nemen deel in de exploitatie van projecten, ook de rol van onafhankelijke partij binnen een participatie proces vervullen? Het gevoel van belangenverstrengelingen komt hierbij direct boven. Daarnaast is vaak niet helder wie nu het bevoegd gezag is, op enig moment horen wij de gemeente, opeens ander moment Provincie en als "dreiging" wordt vaak Den Haag en huis van Thorbecke genoemd.

NPRES / Cleantech onderdeel RES

Zowel NPRES als Cleantech onderdeel RES ontvangen mega bedragen vanuit overheden. Allen tot doel om de inwoners te "betrekken" bij de "participatie". Zoals inmiddels bekend loopt dit proces slecht, de vragen zijn sturend, kritische inbreng wordt niet of zeer minimaal toegelaten, kritische vragen worden niet of slecht en afwijkend beantwoord en al zo meer, kort gezegd, alleen participatie als je voor wind en zon bent.

Als dat de methode is, laten we dan stoppen met die miljoenen weggooien naar adviesbureaus, ZZP-er en al zo meer en dit geld investeren in zon op dak. We weten inmiddels toch wel dat de participatie binnen de RES gaat verlopen via de rechtbank, Raad van State en het Europese hof. Komt bij dat dit allemaal gemeenschapsgeld is weke moet worden aanbesteed volgens de daarvoor geldende wet- en regelgeving, inmiddels hebben we bewijs dat dit niet gebeurt. Verder kunnen dan die enorme hoeveelheden ambtenaren die nu "uitgeleend" worden aan dit soort programma's bezig met andere thema's en beleidsterreinen die nu zwaar op achterstand komen door gebrek aan capaciteit binnen het ambtelijk apparaat. Laat deze inzet gaan naar gedegen onderzoek zodat tenminste zaken duidelijk zijn en besluiten worden genomen op basis van feiten en goed onderzoek.

Wij stellen ons op het standpunt dat er onevenredig inzet wordt gepleegd op dit thema, zonder enig meetbaar effect op de direct betrokkenen, waardoor er geen sprake is van duurzaam omgaan met gemeenschapsgeld en er een onnodige achterstand oploopt bij andere dossiers en thema's binnen de gemeentelijke verantwoording. Daarnaast stellen wij ons op het standpunt dat alle middelen moeten worden ingezet middels transparante aanbestedingsprocedures, cijfers controleerbaar moeten zijn bij inwoners en bij de jaarcontrole sterk gecontroleerd dient te worden op deze zaken.

Conclusie

Alles in ogenschouw nemende kunnen wij niet anders concluderen dat er op basis van totale chaos, ontbreken van heel veel zeer significante informatie en onderzoek, totaal ontbreken van draagvlak bij omwonenden en overduidelijk heel veel wet- en regelgeving die wordt genegeerd en geschonden, er sprake zal zijn van een zeer zorgwekkend en slecht genomen besluit, indien u blijft doordraven. Wij verzoeken hierbij expliciet om elk door ons aangedragen punt zorgvuldig te beantwoorden of te weerleggen met feitelijke beantwoording en ondersteund en aangevuld met onderzoek. Indien u dit verzuimt bent u in gebreke, heeft u onzorgvuldig gehandeld en zullen wij zeker in beroep gaan. Of u komt eindelijk onderbouwd met feiten en toont aan dat al onze bezwaren en grieven te weerleggen zijn, dat er geen significante nadelige effecten zijn voor mens, dier en omgeving (het milieu) en dat er een positief effect is op het besparen van CO2 en de doelstelling van het klimaat akkoord of u haalt ons gebeid (RES2 Klarenbeek, gebied De Hooilanden, De Somp, Het Woud) uit de RES1.0. Meer smaken zijn er voor ons als inwoner niet. En in het bredere maatschappelijke belang verzoeken wij u ook de RES1.0 te vernietigen, echter daarin zijn wij geen juridisch belanghebbende.

Dit klemmt des te meer nu binnen de Cleantechregio ook al ongelijkheid wordt waargenomen, windmolens in het RES2 gebied zijn KANSloos, dat hebben wij u al gemeld. Een simpel onderzoek van Zutphen, in een vergelijkwaardig gebied, waarbij opgemerkt moet worden dat het RES2 gebied Klarenbeek nog dichter bewoon is, toot al aan dat er geen mogelijkheid tot het plaatsen van windmolens. Wij hebben u al deze feiten reeds aangeleverd en nog heeft u "ambities", hiermee komt de geloofwaardigheid van het college, in het bijzonder de wethouder zwaar onder druk te staan in onze ogen. Beschouwd u hierbij bijlage:

Haalbaarheidsonderzoek_Pondera_wind_en_zon_Zutphen_definitief_v1.0.pdf als herhaalt en ingelast.

Als u werkelijk wilt dat wij participeren en onze ideeën voor verduurzaming gaan inbrengen, dan lijkt het ons zinvol om eerst de waanzin van windmolens en zonnevelden op goede landbouwgrond weg te nemen. Het enige wat u hiermee bereik is een enorme weerstand onder inwoners, totaal geen participatie meer en het trieste is, **alle goede ideeën die leven verdwijnen naar de achtergrond!** In afwachting van uw gemotiveerde en volledig opgestelde zienswijzenota verblijven wij. Indien dit nodig is zijn wij altijd bereid onze zienswijze toe te lichten.

Gemeente Zutphen

Postbus 41

7200 AA Zutphen

T.a.v. het College van Burgemeester en Wethouders

Zutphen, 29 mei 2021

Betr.: Inspraakreactie ontwerp RES 1.0 CTR

Zaaknummer: 186 166

Geacht college van burgemeester van wethouders,

Hierbij doen wij u onze inspraakreactie als inwoners van de gemeente Zutphen op het ter inzage liggende ontwerp Regionale Energie Strategie (RES) 1.0 van de Cleantech Regio (CTR) toekomen. Dit onder verwijzing naar eerder bij de gemeente Zutphen en de CTR ingebrachte bezwaren tegen de voorstellen voor lokale zonne- en windindustrie. Wij gebruiken bewust deze termen, omdat wind- en zonneparken eufemismen en omfloerste bewoordingen zijn voor industriële activiteiten in een landelijk gebied. Wat dat betreft blinkt het ontwerp RES 1.0 ook uit in wollig taalgebruik dat voor meerdere interpretaties vatbaar is. Een paar voorbeelden: "Het landschap is ons kapitaal" blz. 7, "Waterstof speelt in de regio een belangrijke rol" blz. 14, "We doen recht aan de ruimtelijke kwaliteit van de verschillende gebieden in de regio", blz. 16 en "... Leestense Broek kenmerkt zich in een ruime maat." blz. 52. En nog een "uitsmijter": "Opwek van energie is een nieuwe laag in het landschap die we landschappelijk willen inbedden" blz. 21.

Verder missen wij in het ontwerp RES 1.0 een kosten-baten analyse (niet alleen financieel maar ook immaterieel in termen van milieu, gezondheid en welzijn). Het wordt zeer zeker geen feestje voor onze portemonnee, zoals de heer Nijpels heeft voorgespiegeld. Dat blijkt ook uit de quick scans van de Groene Rekenkamer voor de RES-en van o.a. West en Noord Oost Brabant.

Wij splitsen onze inspraakreactie in vier punten op. Allereerst willen wij een aantal inleidende opmerkingen maken, ten tweede richten wij ons op het onderwerp "windenergie", ten derde komt het onderwerp "zonne-energie" aan de orde en als laatste willen wij nieuwe ontwikkelingen benoemen en een aantal suggesties voor mogelijke oplossingsrichtingen doen.

1. Inleiding

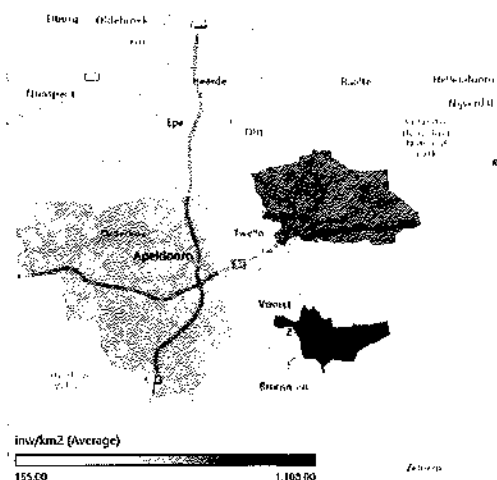
Als uitwerking van het nationale Klimaatakkoord heeft het Rijk de 30 RES-regio's gevraagd om te werken aan de productie van hernieuwbare energie en de warmtetransitie. Wij kunnen dit

alleen maar onderschrijven en zien evenzeer als u het belang van een duurzaam landschap in. Over de uitwerking daarvan en wat dat voor de leefomgeving van bewoners betekent, verschillen wij echter met u van mening. De RES-en worden naar onze mening nu te veel als een blauwdruk over Nederland uitgerold, terwijl er grote landschapsverschillen zijn als het gaat om verstedelijking en ruraal gebied. Eigenlijk had u, gemeente Zutphen, als partner in de CTR vanaf het begin klip en klaar moeten stellen, dat de gemeente Zutphen bijna voor 100% uit verstedelijkt gebied bestaat en slechts een paar “groene” randen kent en zich derhalve niet leent voor zonne- en windindustrie.

Zutphen is binnen de CTR de gemeente met de grootste bevolkingsdichtheid (tabel en figuur 1).

Stad	inw/km2	inwoners	oppervlakte
Apeldoorn	483	164.770	341,2
Brummen	245	20838	85,05
Deventer	753	101.227	134,37
Epe	210	33.145	157,4
Heerde	230	18.546	80,42
Lochem	155	33.590	215,9
Voorst	192	24.417	126,52
Zutphen	1108	47.609	42,93

Figuur 1 bevolkingsdichtheid Cleantech Regio

Het kleine buitengebied heeft de bestemming Stedelijk Uitloopgebied (STUIT) en wordt door velen recreatief gebruikt. Elke plaatsing van energie-industrie doet inbreuk op de recreatieve functie. Ook de IJsselvallei met haar vele (trek)vogels, het Gelders Natuurnetwerk (GNN) en de monumentale binnenstad (Zutphen Torenstad) spelen hierbij een belangrijke rol. En naar onze mening een beperkende rol, als het om het grootschalig produceren van hernieuwbare energie met een lage energiedichtheid gaat. Bovendien was Zutphen een van de eerste gemeenten binnen de Regio Stedendriehoek die jaren geleden al drie grote windturbines van 120 meter tiphoogte op het bedrijventerrein De Mars heeft neergezet. En inmiddels liggen er ook al vier zonnepaneleninstallaties in Zutphen (een tegen de wijk Noordveen aan, een tweede op voormalig vuilstortterrein De Pol, een derde ten zuiden van de N314 en een vierde op een boerderij in Warken (in samenwerking met Zutphen Energie)). In de RES 1.0 wordt gesproken over de bijzondere landschappelijke kwaliteit die onze regio kent en dat we die moeten respecteren en als vertrekpunt van de RES moeten nemen. Mooie woorden die, we merkten het al op, we niet in de uitwerking terugzien.

Eigenlijk is het Klimaatakkoord een wassen neus. Slecht voor de gewone burger en goed voor grootindustriële bedrijven en investeerders. Ter illustratie: de Nederlandse overheid geeft ongeveer evenveel geld uit aan subsidies voor fossiele brandstoffen als aan subsidies voor CO2-besparing. Bij elkaar zo'n 2 x € 4,5 miljard. Nog een voorbeeld: het grootste windmolenpark in de Wieringermeer (2020), goed voor groene energie voor zo'n 370.000 huishoudens. Helaas gaat dat niet door, nu het merendeel van die groene energie door een

nieuw datacenter van Microsoft zal worden opgeslurpt op kosten van door de burgers opgebrachte subsidies. En wij, burgers, worden zoet gehouden met allerlei milieuklusjes en energiespeurtochten en krijgen steeds meer verwoesting voor onze kiezen (vrij naar Ramsey Nasr: De Fundamenten, 2021). Ons systeem steunt de multinationals en de grote investeerders en niet de burgers. Dat had de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) aan de Klimaattafels naar voren moeten brengen en zich niet moeten laten wegsturen met RES-regio's die het leefmilieu van gewone mensen in gewone wijken dreigt te vernietigen. Bovendien is het ook goed om zich te realiseren dat wind- en zonenergie maar een zeer beperkte bijdrage in de totale energiebehoefte kunnen leveren. En als het gaat om het nakomen van de afspraken in het Klimaatakkoord van Parijs, dan wordt daar al bijna aan voldaan door het realiseren van megawindindustrie op zee. De huidige grootschalige plannen zouden al volstaan om de 2030-doelstelling te halen. Zoals een oud – en waar – gezegde luidt: Beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald. Wij doen een dringend beroep op u om deze problematiek bij zowel de provinciale als de nationale overheid aan te kaarten.

In de paragraaf over Participatie staat op blz. 4: "De belangen van inwoners hebben een plek in de integrale afweging; duurzame opwek heeft impact op de directe leefomgeving van de inwoners in onze regio.". En op blz. 14: "Als CTR onderstrepen wij het belang van participatie vanaf de start van het planvormingsproces. Maatschappelijke organisaties, belangengroepen en professionele stakeholders betrekken wij bij de regionale RES-ateliers. Ideeën en beelden van inwoners halen we lokaal op.".

Wij onderschrijven het belang van participatie maar zoals hier verwoord merken wij daar helaas tot op heden niets van. Het aan het ontwerp RES ten grondslag liggende Moventem-onderzoek betreft slechts 2933 reacties op zo'n 444.000 inwoners van de CTR. Een berekening (<https://nl.checkmarket.com/steekproefcalculator/>) leert dat een dergelijke steekproef bij 95% betrouwbaarheid zelfs een foutenmarge geeft van ruim 57% en voor 99% betrouwbaarheid zelf een foutenmarge van meer dan 75%. Daar komt bij dat de vragen in het betrokken onderzoek voor meerdere uitleg vatbaar en zelfs sturend zijn. Geen onderscheid is gemaakt tussen de woonsituatie van respondenten (in en buiten zoekgebieden); geen "zorgvuldig proces".

Als bewoners hebben wij pas na het maken van de concept-plannen kunnen reageren, waarop binnen de CTR een bewerking is gemaakt, waarop wij dan weer opnieuw konden reageren. Deze handelwijze lijkt in strijd met het genoemde uitgangspunt van "participatie vanaf de start van het planvormingsproces". De gemeente heeft weliswaar een luisterend oor willen bieden door verschillende informatiesessies te houden, maar de communicatiemogelijkheden waren vanwege coronabeperkingen voor ons te beperkt om echt mee te doen en mee te spreken. Participatie is niet alleen inspraak, maar vanuit de gedachte van de participatiemaatschappij tegenwoordig vooral "meespraak" vanaf het begin van de planvorming. Zoom-bijeenkomsten hebben hun beperkingen, vooral als er niet echt kan worden gediscussieerd en stellingen tijdens groepsdiscussie zijn gekleurd (lees "gestuurd"). Voor echte betrokkenheid is dus meer nodig dan alleen inspraak! De RES moet hierin duidelijker zijn zodat betrokkenen nu weten waaraan ze toe zijn t.a.v. participatie.

Wat het democratisch gehalte van het ontwerp RES 1.0 betreft constateren wij dat dit plan zijn oorsprong kent in een overwegend ambtelijk georganiseerde CTR, die geen heldere relatie heeft met de bekende democratisch gekozen organen. De Regio Stedendriehoek is zelf al een getrapte vertegenwoordiging van gekozen en door de Kroon benoemde bestuurders. De CTR is daar weer een afgeleide van. Deze wordt aangestuurd door de Strategische Board Stedendriehoek die bestaat uit overheid- en onderwijsbestuurders en ondernemers. Anderen - zoals bij voorbeeld natuurorganisaties, laat staan inwoners/burgers - zijn daarin niet vertegenwoordigd. Het expliciet benoemen van de mogelijkheid dat de gemeente kan worden overruled door de provincie en de provincie door het rijk ("Huis van Thorbecke") maakt ons als belanghebbende inwoners wat geïrriteerd en achterdochtig. Wij zien daarom graag dat u zich houdt aan de vigerende regelgeving, waaronder het Verdrag van Aarhus (... toegang tot informatie, inspraak bij besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieu-aangelegenheden...) en de Europese Richtlijn Strategische Milieubeoordeling 2001/42/EG (... de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's...). Milieu-effectonderzoek, waaruit blijkt dat de plannen niet schadelijk zijn voor het milieu, dient te worden overlegd.

Het is interessant om te lezen dat de energiecoöperaties in de CTR graag de verantwoordelijkheid op zich nemen om lokaal eigendom in de regio op coöperatieve wijze te realiseren. Daarbij willen wij twee kanttekeningen maken: lokaal eigendom daar neerleggen waar niet alleen de lusten maar ook de lasten zijn (dus geen binnenstadsbewoners invloed geven op hoe het er bij voorbeeld in het Broekgebied komt uit te zien, dat wil zeggen geen burgercorporaties met leden die niet zelf in het gebied wonen) en coöperaties blijven van de betrokkenen-belanghebbenden en kunnen niet "vermarkt" worden (denk aan Gamog -> Nuon -> Vattenfall).

Tenslotte, niet helemaal duidelijk is, of hier sprake is van een ontwerp RES 1.0 of van een RES 1.0. U heeft het over "ontwerp" terwijl in het document van de CTR wordt gesproken over "RES 1.0" (zie onder andere blz. 5).

2. Windenergie

Wij waarderen het dat u een haalbaarheidsonderzoek hebt gehouden in de zoekgebieden en dat u, op basis van de gesprekken met de omgeving en de bezwaren die daar door bewoners zijn geuit (zie ook de eerder aan u en de CTR gestuurde mails), tot de conclusie bent gekomen, dat het nu niet haalbaar is om verder te werken aan industriële windturbines van 200 meter tiphoogte ten zuiden van Zutphen. De stuurgroep van de CTR heeft dat meegenomen in zijn afweging en dat heeft geleid tot een bijstelling. MAAR, wij lezen dat de CTR elke twee jaar de situatie opnieuw bekijkt en mede gelet op uw woorden "**nu niet haalbaar**", maakt ons dat huiverig. Het zal toch niet zo zijn, dat wij om de paar jaar met elkaar om tafel moeten gaan delibereren over hoge industriële windturbines in de zoekgebieden. Dat is voor ons niet acceptabel. Dergelijke windindustrie: nu niet en in de toekomst ook niet. Het is al heel vreemd, dat in een dichtbevolkt land als Nederland een afstand van 400 meter tussen windturbine en bebouwing wordt aangehouden, terwijl dat in een dunner bevolkt en groter land als Duitsland

(ook EU lid) 1000 meter, of 10x de tiphoogte is. Nu al is bekend dat het plaatsen van 200 meter hoge industriële windturbines op 400 meter afstand tot een woning tot zeer ernstige hinder en gezondheidsschade leidt. De Nederlandse geluidhinderwetgeving beschermt de burger op dit punt helemaal niet. De Nederlandse overheid faciliteert met dit beleid alleen de windturbine-exploitanten en investeerders (winst en subsidies en we weten tot welke perverse prikkels dit kan leiden: oude windturbines afbreken om weer subsidie voor nieuwe te krijgen). “We beschouwen het landschap als ons kapitaal”, zo staat in de RES 1.0 te lezen. Een holle frase, zo blijkt uit het voorgaande, die door eenieder anders wordt ingevuld. Wij verstaan daaronder een landschap waar mens en dier zich vrij kunnen bewegen en kunnen genieten van het uitzicht en de natuur. De foto van Zutphen aan de IJssel op blz. 10 laat een romantisch beeld zien. Wij begrijpen deze foto op deze plek niet, want iets naar links gefotografeerd hadden er drie 120 meter hoge industriële windturbines opgestaan. RES-in-beeld laat zien hoe het plaatje werkelijk is/wordt.

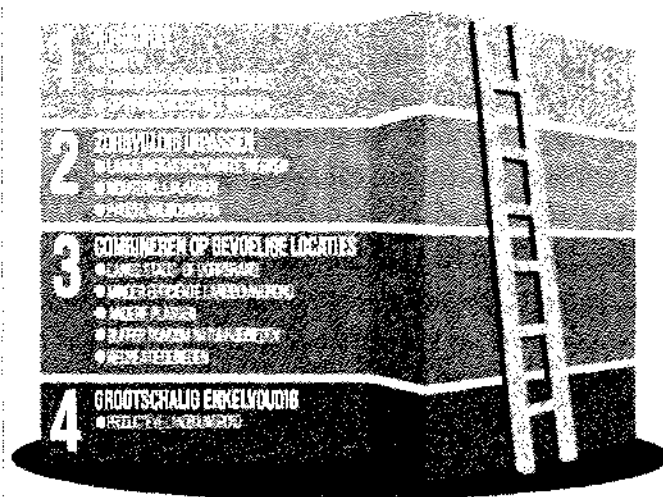
Wij vragen u dan ook dringend om woord “nu” uit de tekst op blz. 3 uit de RES 1.0 te halen.

3. Zonne-energie

Grootschalige zonnepaneleninstallaties hebben niets met parken (een eufemisme!) te maken. Het zijn gewoon industriegebieden in het buitengebied. Ook op de beperkte agrarische grond die in de gemeente Zutphen ligt, passen deze industriële zonnepaneleninstallaties op geen enkele wijze.

Bovendien heeft het plaatsen van dergelijke installaties op natte natuur klimaat-technisch gezien een averechts effect. De lucht wordt immers opgewarmd tot 50-70 graden en staat daarmee gelijk aan een stedelijk hitte-eiland (een urban heat island). Daardoor verdroogt het ecosysteem met alle verliezen van dien en wordt meegewerkt aan de opwarming op aarde. In plaats van “straalkachels” erbij te zetten in het buitengebied/uitloopgebied ware het beter om er bomen te planten die verkoelend werken voor de stedeling die rust en ruimte zoekt. Het is niet voor niets dat zonnepanelen (hoewel het nettorendement minder is) het beste op zwarte daken passen.

RES richt zich in de berekeningen op zonne- en windindustrie op land en zeer beperkt (33%) op zonnepanelen op daken. Wanneer men de ambitie voor energieopwekking op daken (33% brengt nu volgens blz. 22 0,51 TWh op) iets minder dan verdubbelt, dan is plaatsing van zonne-industrie op land helemaal niet nodig (600 ha levert 0,45 TWh op). Wat we missen is het gebruik van een zonneladder bij het aanbrengen van zonnepanelen.

Dus eerst aanleggen op daken, voordat er naar andere mogelijkheden wordt gekeken. De agrarische bedrijven in het buitengebied zijn al bezig met het aanbrengen van zonnepanelen op hun grote schuren, maar voor woonhuizen en bedrijven ligt er nog geen plannen van aanpak. Het is voor ons niet te begrijpen en onverteerbaar, dat een bedrijventerrein als Revelhorst bijna uitsluitend uit platte “dozen” zonder zonnepanelen bestaat, terwijl in het Broekgebied (Stuitgebied) zonne-industrie dreigt te worden gerealiseerd. Maak van Zutphen de gemeente in Nederland met de meeste zonnepanelen op de daken!

Verder blijken zonnepanelen niet te recylen. Ook is het opruimen en het herstellen van het landschap niet goed geregeld, waardoor de kosten hiervan voor rekening van de Nederlandse belastingbetaler komen. Als er geen bankgarantie is geregeld, gaan vaak buitenlandse investeerders er met “de buit vandoor” (lees: Nederlandse subsidies, opgebracht door de Nederlandse burger).

Op 26 mei jl. brachten mevrouw Laura van der Poel en mevrouw Yara van Weert van uw gemeente een bezoek aan Leestense Broek om met ons en enkele inwoners van het gebied te spreken. Wij waarderen het zeer, dat zij de tijd namen om het gesprek met ons op locatie aan te gaan. Er werd met een melkveehouder aan de Dennendijk gesproken die de beperkingen van de aanleg van zonnepaneleninstallaties op land aangaf. De vier melkveehouderijen bevinden zich op zgn. huiskavels, er vindt weidegang plaats en er is aandacht voor diversiteit in het ecosysteem. Bovendien hebben allen een jongere generatie die het bedrijf wil overnemen van de respectievelijke ouders en daarvoor de grond hard nodig hebben en ook voor akkerbouw is grond onmisbaar. Verder gaf hij aan dat hij, net als zijn collega's, zijn dak moest verstevigen en extra verzekeren om zonnepanelen te kunnen aanbrengen. Hij snapte dan ook niet, dat dat bij bedrijven allemaal zo moeilijk c.q. onmogelijk zou zijn. Ook werd gesproken met een mevrouw die al 41 jaar in het gebied woont en het heeft zien veranderen. Niet altijd ten goede maar tot nu toe nog steeds aanvaardbaar. Met de aanleg van een zonnepaneleninstallatie op de enige wat ruime doorkijk (bij de Driesteek) in het Broeklandschap zou wat haar betreft een grens worden overschreden. De paar boeren die er nog zitten, wordt daardoor de agrarische bedrijfsuitoefening onmogelijk gemaakt. Bovendien bestaat het veld uit kavels die meerdere eigenaren toebehoren. Het gebied zoals het nu is, vormt een goede overgang van enerzijds het stedelijk gebied van Zutphen naar het landelijke

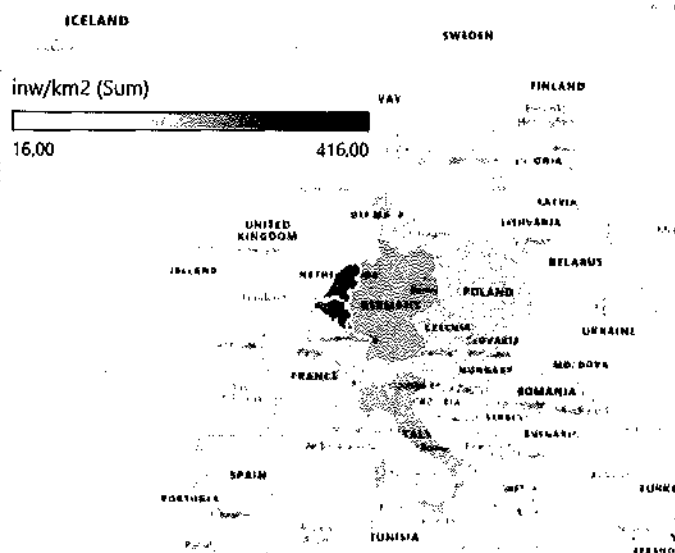
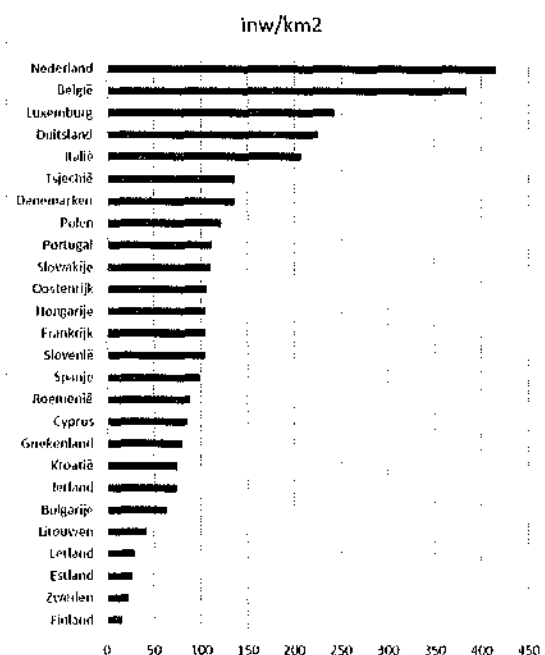
en bosrijke gebied van de gemeenten Bronckhorst en Vorden. Anders dan dat 'landschappelijk onderzoek' is gedaan is ons wel aangegeven dat Leestense Broek zoekgebied is, maar niet waarom het daarvoor geschikt is. Kortom, het buitengebied is een veelzijdig landschap met vele functies voor alle inwoners van Zutphen. Dat moet zo blijven en dus geen (extra) industriegebied worden!

4. Ontwikkelingen Leestense broek

Op de website van uw gemeente staat vermeld in 1989 breidde het grondgebied van de gemeente Zutphen uit. Ten oosten van de stad bouwde de gemeente de nieuwe woonwijk Leesten. Deze nieuwe wijk, daarna de N314, het gebied invullen als STUIT-gebied, de uitbreiding van het industrieterrein de Revelhorst, de voetbalvelden van FC Zutphen, allemaal grote veranderingen in de leefomgeving voor de bewoners van en rond het Leestense broek. Een gunstige ontwikkeling voor de gemeente, maar naar onze mening niet voor de bewoners (mens en dier). Hun leefomgeving veranderde namelijk sterk en ja veranderingen zijn aan de orde van de dag, maar voor dit gebied is het genoeg geweest. In ons woongebied kan worden gewandeld en gevoetbald (met veel extra geluid en licht) door de bewoners uit het stedelijke deel. Wij rijden al jaren om voor huisarts of winkel (en ja fietsen kan, maar niet als je oud bent of je wekelijks boodschappen gaat halen) en doen ons best om rekening te houden met de flora en fauna om de schoonheid van het gebied te bewaren. Wij zouden nu ook nog moeten zorgen voor energie voor de bewoners van het stedelijk gebied? Volgens mij wordt het nu tijd dat de gemeente **zorg** gaat dragen voor het behouden van de kwaliteit van dit gebied! Het plaatsen van industriële zonnepaneleninstallaties pas hier zeker niet bij, dat is geen zorg dragen maar verder uitmelken van een mooi stukje landelijk gebied.

5. Nieuwe ontwikkelingen, aanbevelingen en suggesties oplossingsrichtingen

Op blz. 4 van uw document wordt met betrekking tot het elektriciteitsnetwerk gesteld "De CTR heeft ambities op het gebied van opslag. Maar we kunnen dit niet alleen in onze regio. Landelijk zal ook moeten worden gewerkt aan innovatieve technieken voor opslag van energie om ons bod te realiseren... Hiermee wordt bij gebrek aan eigen capaciteit de mogelijkheid van het benutten van capaciteit elders opengehouden. Niet alleen Zutphen is het dichtstbevolkte deel van de CTR, maar ook Nederland als land (m.u.v. Malta) is met meer dan 400 inwoners per km² de dichtstbevolkte lidstaat van de Europese Unie (zie figuur).

Waarom kan voor opslag wel buiten de regio worden gekeken, maar niet voor de productie naar een andere lidstaat met zo'n 100 of minder inwoners per km².

Mestvergisting (Biogas, o.a. blz. 15) en aardwarmte worden wel genoemd maar niet meegenomen in de berekening. Dit klopt niet. Succesvolle toepassing van deze alternatieven maakt de vraag naar wind- en zonne-industrie immers kleiner. Wij zien deze initiatieven daarom graag in de plannen doorgerekend en meegenomen.

Men zou meer werk moeten maken van alternatieven en daarom de volgende aanbevelingen:

- Aardwarmte.
- Energie uit water (IJssel, Berkel).
- Energiebesparingen en woningisolatie.
- Verduurzamen van monumenten
- Zonnepanelen op daken van (agrarische) bedrijven.
- Zonnepanelen voor huishoudens aantrekkelijk maken/houden (de salderingsregeling niet afschaffen).
- Subsidies voor fossiele brandstofprojecten afschaffen en aanwenden voor nieuwe – duurzame – energieprojecten.
- Onderzoek naar en stimuleren van energieopslag (waterstof, accu's en overige).

En er zijn al nieuwe energietechnieken die minder overlast voor de leefomgeving veroorzaken en in een vergevorderd stadium van realisatie verkeren. Zo is er een initiatief van ondernemers om eind 2023 een waterstoffabriek in Zutphen operationeel te hebben. De Cleantech Regio heeft hiervoor al subsidie toegezegd.

Tenslotte willen wij nog enkele suggesties doen voor het aanbrengen van zonnepanelen c.q. de aanleg van zonnepaneleninstallaties:

- De platte daken van de bedrijven op het bedrijventerrein Revelhorst (dus niet ernaast maar erop).
- Incurante kavels voor bedrijven op de terreinen Revelhorst en De Mars
- Het voormalige parkeerterrein van het Gelre Ziekenhuis Zutphen.
- De zuidkant van de geluidswal langs de N314 die ten zuiden van Zutphen loopt.
- Zonnecarports op het parkeerterrein Polsbroek
- Een lint van decoratieve zonnepanelen en – waar mogelijk – mini windturbines in boomstructuur langs de N348 ter vervanging van het eerdere 'witte lint' (suggestie inclusief voorbeelden reeds eerder aan wethouder Matser gedaan).

Geacht college, neem geen onomkeerbare besluiten die de leefomgeving van de inwoners van Zutphen sterk negatief beïnvloeden!

Met vriendelijke groet,

1. Graag ontvangen wij een ontvangstbevestiging.

College van burgemeester en wethouders
t.a.v. de eenheid Ruimtelijke Leefomgeving
In het bijzonder Wethouder van Vierssen
Postbus 9033
7300 ES Apeldoorn
Betreft: pro-forma zienswijze RES 1.0
Kenmerk: BBK27052021-06

Klarenbeek, 27 mei 2021

Geachte college van B&W Apeldoorn, in het bijzonder verantwoordelijk wethouder van Vierssen,

Vol verbazing hebben wij tot nu toe kennis genomen van uw beantwoording op onze vele brieven. Concreet heeft u 98 pagina's nodig om o.a. al onze inbreng te negeren, ons wederom niet serieus te nemen als gebiedsparticipant en uit te leggen hoe goed het proces loopt in uw ogen. Daarnaast gaat u gewoon voorbij aan zeer essentiële vragen en gemotiveerde zorgen die wij hebben ingebracht. Tot slot zien wij niets terug van onze inbreng in de RES 1.0.

Hierbij doen wij u onze (pro-forma) zienswijze toekomen inzake de Ontwerp-RES1.0.

U dient onze zienswijze als pro-forma aan te merken, tevens verzoeken wij u alle noodzakelijke informatie inzake de effecten voor mens, dier en omgeving (het milieu) in lijn met o.a. het verdrag van Aarhus en overige wet- en regelgeving te brengen en ons na het beschikbaar komen van deze informatie een redelijke termijn te geven onze grieven en bezwaren nader aan te vullen, te motiveren of aan te passen, hierbij vinden wij een redelijke termijn minimaal 4 weken. Hetgeen wij missen benoemen wij in onderstaande zienswijze, het betreft geen uitputtende opsomming.

Onze zienswijze en tevens bezwaar richt zich op het besluit van het college, omdat zij voor het vaststellen van de concept RES in de gelegenheid is gesteld om hierover formeel een besluit te nemen. Tegen een formeel besluit kan gelet op het gestelde in de Algemene wet Bestuursrecht, Afdeling 6.1 en 6.2 bezwaar worden ingediend.

Gesteld kan worden dat de basis voor de acties die de gemeente zal ondernemen ter realisatie van de ambities die gesteld zijn in de concept RES en in de RES 1.0 is verwoord en vastgelegd.

Daar de RES 1.0 met daarin het concept aanbod wind- en zonne-energie en warmtevisie een grote impact heeft op ons openlandschap en de volksgezondheid raakt dit vele belanghebbenden, namelijk alle inwoners van uw gemeente, rechtstreeks in hun belang.

Bovendien is de RES een programma in de zin van het Verdrag van Aarhus. Het feit dat dit programma volgens uw eigen zeggen (nog) geen wettelijke basis heeft en tot stand komt

door (vooral nog) informele, onverplichte samenwerking tussen decentrale overheden, maakt hiervoor geen verschil. Waar het om gaat is dat de betrokken overheden door 'hun' RES vast te stellen, zich ook committeren aan de uitvoering ervan. Voor de uitoefening van hun wettelijke bevoegdheden (vaststellen omgevingsvisie, omgevingsplan etc.) zal de RES dan leidend zijn. Daarom dwingt artikel 7 van het Verdrag van Aarhus tot participatie in een vroeg stadium, als alle opties nog openliggen en doeltreffende inspraak mogelijk is.

Onze zienswijze valt in enkele hoofdonderwerpen uiteen, hieronder treft u een opsomming aan.

- Participatie algemeen, SMB richtlijnen en verdrag van Aarhus geschonden
- Geen sprake van ABBB (algemene beginselen behoorlijk bestuur)
- Gezondheidsschade is nergens in beeld gebracht of meegewogen
- De RES 1.0 niet voldoet aan de Wet Openbaarheid Bestuur, artikel 2 en 8
- Algemeen

Wij verzoeken u in de zienswijzenota onze zienswijze letterlijk over te nemen en elk onderdeel gemotiveerd te beantwoorden. De tot nu toe opgestelde zienswijzenota is zeer selectief opgesteld, is onze inbreng gebagatelliseerd en zijn er cruciale zaken weggelaten. Dit komt het participatie proces niet ten goede en betreuren wij.

Inleiding

"De kwaliteit van de uitvoering bepaalt de geloofwaardigheid van de overheid"
**** Tjeenk Willink***

Deze uitspraak is uiterst actueel door de toeslagenaffaire. Het betreft niet slechts de uitvoering van operationele processen, maar is primair van belang bij strategische processen waar de RES er één van is en die thans nog in de kinderschoenen staat van de uitvoering. Ook hier geldt dat de uitvoering van de RES de geloofwaardigheid van de overheid bepaalt. Echter aan de basis van de RES ontbreekt bij aanvang al democratische legitimiteit en worden niet alle kosten meegenomen in de beeldvorming en belangenafweging. Hoe kan de uitvoering dan realistisch en succesvol zijn?

Dat hierover twijfels zijn, blijkt uit de position paper van de VNG in oktober 2018 onder 'Opmerkingen VNG bij de begroting van EZK' waarin gewezen wordt op het feit dat het Klimaatakkoord moet zorgen voor haalbaarheid en betaalbaarheid van de energietransitie. De door EZK gereserveerde 12,5 miljoen Euro is door de VNG destijds als niet toereikend beoordeeld, nog los van de hoge uitvoeringskosten die gemeenten zien aankomen. We brengen dit anno 2021 graag nog even onder uw aandacht, omdat er niets veranderd lijkt en de kosten eerder lijken toe te nemen. Berekeningen van het PBL in 2020 lijken niet te kloppen. Die rekende in 2020 voor dat het 22.000 euro kost om een gemiddeld huurhuis all-electric te maken. Een huurhuis op het warmtenet zou 19.000 euro kosten. Woningcorporatie Aedes al snel aan dat PBL fouten had gemaakt in de berekeningen, wat het PBL later ook erkende. Volgens Aedes kost het 50.000 euro om het huurhuis all-electric te maken. Een huis op het warmtenet aansluiten zou op 31.000 euro komen. Bedragen die de gemiddelde burger niet even heeft liggen.

Een nieuw debacle gelijk aan de toeslagenaffaire ligt op de loer. Ook nu verzet slechts een enkeling zich tegen het gezamenlijke; want anders lig je er uit. En als het er op aankomt, dan heeft iedereen gedaan wat hij moest doen, is er niet kritisch nagedacht om zich zelf niet in moeilijkheden te brengen. De gevolgen voortkomend uit de vastgestelde RES 1.0 zijn echter vele malen groter dan de Toeslagenaffaire, omdat de RES de gehele Nederlandse bevolking treft en dan niet alleen op financieel gebied waar energiearmoede op de loer ligt, hun landschap verrommeld wordt, maar bovenal hen raakt ten aanzien van de Volksgezondheid.

Position paper Tweede Kamer van Dr. P.H. Omtzigt

We vragen uw aandacht voor de position paper van Kamerlid Pieter Omtzigt d.d. 7 november 2020 die is opgesteld ten behoeve van de onderzoekscommissie Uitvoeringsdiensten.

Hoewel deze gaat over de toeslagenaffaire beschrijft dhr. Omtzigt een problematiek die op meer terreinen dan de belastingdienst binnen de overheid van toepassing is.

Hij beschrijft daarin het manco dat wetten worden opgesteld om orde op zaken te stellen en omgangsvormen te bepalen in bepaalde situaties, waarbij onvoldoende wordt gekeken naar de uitvoering en uitvoerbaarheid (en gevolgen) van deze regels.

Wanneer we dit doortrekken naar de RES 1.0 dan is dit specifiek van toepassing op het plannen en gestalte geven van windturbineparken. De RES 1.0 is zo ingericht, qua wet -en regelgeving, dat alles moet wijken om de implementatie van de energietransitie mogelijk te maken. Dit sluit aan op de tendens in de afgelopen jaren in ons politieke systeem om steeds minder aandacht te geven aan de uitvoering en de gevolgen voor de burger en dat is op voorhand al merkbaar. Veel zaken worden net zoals de kinderopvang aan marktpartijen overgelaten en zij zoeken het wel/maar uit met de burger binnen de kaders van de opgestelde wetten.

Echter, steeds duidelijker is dat deze wetten en regels niet meer getoetst worden op deugdelijkheid voor de uitvoering. De Raad van State toetst de wetten slechts om te onderzoeken of het bestuursorgaan deze juist heeft toegepast, de burgers staan met de rug tegen de muur.

Waar de toeslagenaffaire landelijk gezien over een handvol ouders gaat (zonder de ernstige gevolgen van het beleid voor deze groep te bagatelliseren), raakt de uitvoering van de RES 1.0 alle burgers van Nederland. De gevolgen zullen daarom vele malen groter en ingrijpender zijn. We doelen hiermee op het terrein van Volksgezondheid en te voorspellen energiearmoede.

Het gevoel is ontstaan dat uit politieke correctheid de verduurzaming door slaat en er slechts 1, naar nu blijkt duur, spoor wordt ontwikkeld, waar de maatschappij wordt in gefrommeld.

Met het indienen van dit bezwaar tegen het besluit tot vaststellen van de RES 1.0 wordt beoogd te voorkomen dat de maatschappij door een ondeugdelijk besluit een energietransitie wordt in gefrommeld en naast het niet voldoen aan het Verdrag van Aarhus, daarmee in strijd is met de artikelen 3:2, 3.4 en 3.9 Algemene wet Bestuursrecht (AWB), waarin is bepaald dat het bestuursorgaan:

- bij de voorbereiding van het besluit de nodige kennis omtrent de relevante feiten vergaart
- rechtstreeks de bij het besluit betrokken belangen afweegt, voor zover niet uit een wettelijk voorschrift of uit de aard van de uit te oefenen bevoegdheid een beperking voortvloeit.
- De voor een of meer belanghebbenden nadelige gevolgen van een besluit niet onevenredig mogen zijn in verhouding tot de met het besluit te dienen doelen;
- Indien een besluit berust op een onderzoek naar feiten en gedragingen dat door een adviseur is verricht, zich ervan dient te vergewissen dat dit onderzoek op zorgvuldige wijze heeft plaatsgevonden.

Participatie, De EU richtlijnen SMB 2001/42/EG en 2011/92/EU en het verdrag van Aarhus

Het participatie proces tot nu toe is voor ons als omwonenden als schokkend ervaren. Eerst is inspraak bij de raad geweigerd, ondanks toezeggingen van de voorzitter. Vervolgens is pas na een lange tijd, na het uitkomen van de concept RES maart 2020 een eerste gesprek met ons als omwonenden gevoerd. Van alles wat wij tot nu toe ingebracht hebben zien wij niets terug in de RES1.0, zien wij maar gedeeltes terug in de zienswijzennota en worden de echte pijnpunten niet eens benoemd of weerlegd.

De bijeenkomsten tussen de concept RES en deze RES1.0 waren in onze beleving geen participatie bijeenkomsten maar alleen informatie bijeenkomsten. De vragen waren dermate sturend dat hier geen ruimte was voor inwoners die geconfronteerd worden met de volledig ondoordachte RES1.0 zoals deze er nu voorligt in ons gebied. Daarnaast werden kritische vragen niet live beantwoord en kreeg je de mededeling dat beantwoording binnen 3 weken zou gebeuren.

De concept RES en de RES1.0 is zogenaamd opgesteld mede met inbreng van inwoners. Dat dit voor de concept RES slechts 0,86% van alle inwoners van de Cleantech regio is wordt niet vermeld. Reeds hier faalt het proces want nergens is gemotiveerd waarom bepaalde zoekgebieden zijn ontstaan en deze zijn al zeker niet ontstaan in samenspraak met de inwoners van een gebied. Ook hier past u willekeur en selectiviteit toe, natuurlijk is er door de zeer kleine, niet representatieve groep inwoners gezegd "doe maar bij snelwegen" en "doe maar in clusters". Maar door deze groep mensen is ook aangegeven "niet nabij woningen" en dat is nu juist het probleem met zoekgebied 2 (Klarenbeek / Hooilanden). Tussen de concept RES en RES1.0 heeft u heel veel reacties van inwoners ontvangen, zo ook van ons. Al deze reacties zijn duidelijk en helder, niet nabij woningen! Wij lezen hiervan niets terug, voor ons een signaal dat u geen tegenspraak duldt binnen de RES en u kritische inwoners, die direct zeer nadelige gevolgen van uw plannen ervaren negeert en hun inbreng bagatelliseert en zelfs gedeeltelijk buiten de stukken laat.

Gelukkig bestaat het verdrag van Aarhus, die u op deze manier (en nog vele andere manieren) totaal genegeerd heeft tot nu toe in het proces. In het begin werd ons zelfs aangegeven in een gesprek met onder andere de Cleantechregio dat het verdrag van Aarhus niet van toepassing is! Inmiddels weet u, vermoedelijk mede door ons schrijven hierover gelukkig beter. Of u heeft geprobeerd misleidende informatie te verspreiden en ons op dit gebied onjuist en onvolledig geïnformeerd!

Hierdoor kunt u het proces tot nu toe en de RES1.0 als verloren beschouwen, wij verzoeken u nogmaals om het proces stil te leggen en weer terug te gaan naar de tekentafel.

Artikel 6. Inspraak in besluiten over specifieke activiteiten

4. Elke Partij voorziet in vroegtijdige inspraak, wanneer alle opties open zijn en doeltreffende inspraak kan plaatsvinden.

Voor de opgave waar de RES 1.0 voor staat wordt primair gekeken naar de afspraken in het Klimaatakkoord van de tafels Gebouwde Omgeving en Elektriciteit. (Bron: Handleiding RES 1.1, 10 oktober 2019). De RES 1.0 heeft, gelet op artikel 6 lid 4 van het Verdrag van Aarhus geen goed fundament.

De democratische legitimatie voor de RES 1.0 ontbreekt. Dit is terug te voeren naar de wijze waarop het klimaatakkoord tot stand is gekomen. De burger staat van begin tot eind buitenspel en de uitslag van de verkiezingen in 2012 en 2017 legitimeert het klimaatbeleid niet.

A. Het begin: de Klimaattafels

Het klimaatakkoord is niet besluitvormend behandeld in het parlement. De verregaande plannen voor de RES zijn tot stand gekomen aan de Klimaattafels. Aan deze tafels participeerden alleen belanghebbenden die in de gewenste denkrichting opvattingen hebben. Burgers zijn volledig buiten beeld gebleven. Het ging om een selectie van partijen, die (bijvoorbeeld) aan de Klimaattafel Elektriciteit een groot eigenbelang hadden, en nog steeds hebben, bij de subsidies voor de bouw van windparken.

Dit beeld wordt versterkt door de volgende concrete voorbeelden:

Voorbeeld 1 van buitenspel blijven burgers:

De 33 kritische partijen ten aanzien van windenergie, die zich hebben aangemeld voor deze Klimaattafel in februari 2018, verenigd onder de naam NederWind, werden geweigerd zonder opgaaf van redenen. Dit terwijl zij een alternatief plan zouden presenteren dat precies aan de doelstellingen voldeed.

Voorbeeld 2 van buitenspel blijven burgers:

Gesteld kan worden dat de RES een afhankelijkheidsrelatie heeft met het omgevingsbeleid. In mei 2019 heeft een publieksconsultatie plaatsgevonden over de Nationale Omgevingsvisie en PlanMer. De publiciteit daarover was heel beperkt. De resultaten gaven geen beeld van enig draagvlak en kunnen zeker niet als representatief worden gezien. Deze publieksconsultatie was uitgezet in de vorm van een enquête, bevatte suggestieve en complexe vragen die behoorlijke voorkennis vereisten welke de gemiddelde burger niet heeft.

Voorbeeld 3 van buitenspel blijven burgers:

Op 25 december 2020 is aangekondigd dat een internetconsultatie plaatsvindt over de Klimaatwet. De publicatie erover is beperkt en de link ernaar staat goed verborgen op internet. Bovendien in een tijd dat de meeste mensen vakantie of reces hebben. Reacties konden binnen een maand ingediend worden. Er is zelfs sprake van het invoeren van een oorlogseconomie. Het voorstel is om een wet aan te nemen zodat de klimaatcrisis als werkelijke crisis behandeld gaat worden. Naar analogie van de Coronawet kunnen burgers verregaande beperkingen opgelegd worden met de klimaatwet in de hand.

Voorgaande argumentatie ook in deze: een en ander is niet gedekt door de uitslag van de verkiezingen en de meeste burgers hebben geen voorkennis om op deze materie te reageren. Waarbij men zich kan afvragen of hier werkelijk sprake van een crisis is. De definitie van een crisis (meervoud: crises) is namelijk een zware noodsituatie waarbij het functioneren van een stelsel (van welke aard dan ook) ernstig verstoord raakt. Met als voorbeelden natuurrampen (de Watersnoodramp), explosies en grote branden (de Vuurwerkramp), transportongevallen (de Bijlmerramp), rellen en ongeregelde heden (tijdens de kroning van Beatrix), terrorisme en gijzelingen (Molukse treinkaping) en economische crises (kredietcrisis).

Deze voorbeelden laten zien dat de burger geen vroegtijdige inspraak heeft op het moment dat alle opties nog open zijn en doeltreffende inspraak kan plaatsvinden. Het Verdrag van Aarhus wordt vanaf het begin genegeerd. Illustratief is het nieuwsbericht waarin de woordvoerder van EZ zegt, dat we nu nog in de fase van de plan- en visievorming zijn en dat participatie pas belangrijk is in de projectfase. We weten allemaal dat participatie in die fase zinloos is. Dan zijn de kaarten al geschud. Juist in de eerdere fase van plan- en visievorming kan het publiek nog een doeltreffende inbreng zoals het Verdrag van Aarhus beoogd hebben.

Daarbij kan eveneens gesteld worden dat niet of niet volledig is gehandeld conform Artikel 8, lid 1 en 2 Wet Openbaarheid van Bestuur (WOB):

- 1 Het bestuursorgaan dat het rechtstreeks aangaat, verschaft uit eigen beweging informatie over het beleid, de voorbereiding en de uitvoering daaronder begrepen, zodra dat in het belang is van een goede en democratische bestuursvoering.
- 2 Het bestuursorgaan draagt er zorg voor dat de informatie wordt verschaft in begrijpelijke vorm, op zodanige wijze, dat belanghebbende en belangstellende burgers zoveel mogelijk worden bereikt en op zodanige tijdstippen, dat deze hun inzichten tijdig ter kennis van het bestuursorgaan kunnen brengen.

Binnen de kringen van NP RES en de betrokken overheden> gemeenten, provincies en Waterschappen is erkend dat er richting de burgers onvoldoende over de RES is gecommuniceerd. Om dit te repareren is door het ministerie van EZK extra budget beschikbaar gesteld voor de communicatie richting burgers. Dit heeft er toe geleid dat op zaterdag 1 mei 2021 door de Rijksoverheid een paginagrote advertentie 'Ruimte voor nieuwe energie. Niet makkelijk wel nodig' met verwijzing naar de website: iedereendoetwat.nl/res afzender: 'Iedereen doet wat' in de dagbladen is geplaatst.

B. Aarhus: de burger

De burger heeft geen wezenlijke invloed op de ruimtelijke planvorming en het ruimtelijk beleid dat in de Omgevingsvisie en in de RES 1.0 wordt voorgenomen (in strijd met Verdrag van Aarhus). Het verdrag van Aarhus bepaalt dat om recht te kunnen doen gelden en deze plicht te kunnen vervullen, burgers toegang tot informatie, recht op inspraak in de besluitvorming en toegang tot de rechter betreffende milieuaangelegenheden moeten hebben. In dit verband is erkennend dat burgers bijstand nodig kunnen hebben om hun rechten uit te oefenen.

Het Verdrag van Aarhus bepaalt ook:

- reële invloed, zeggenschap van het eerste moment planproces (ook voorstadium) op basis van volledige en volwaardige informatie aan de burger. Zij moeten van alle consequenties op de hoog- te gesteld worden. De informatie moet actueel zijn, nauwkeurig en vergelijkbaar.
- de toestand van de gezondheid en veiligheid van de mens, met inbegrip van de verontreiniging van de voedselketen, indien van toepassing, de levensomstandigheden van de mens, waardevolle cultuurgebieden en bouwwerken, voor zover zij worden of kunnen worden aangetast door de bedoelde toestand van elementen van het milieu of, via deze elementen, door de bedoelde factoren, maatregelen of activiteiten.

Voorbeeld 4 van buitenspel blijven burgers:

In het hele land vindt ten aanzien van de Concept RES en RES 1.0 sturende participatie plaats, zo ook in Apeldoorn. Burgers hebben geen bijstand gekregen om hun rechten uit te oefenen, slechts worden ze aan de hand geleid naar een gewenste uitkomst. Zo konden burgers in de meeste zo niet alle gemeentes een online enquête invullen, maar de vragen gingen in de richting van de opzet en invulling van de RES. De keuzes lagen vast en alle vragen zijn gericht op de plaatsing van zonne- en windparken op land: ben je voor kleine of grote windmolens, wil je zonneparken aan de rand van een dorp of midden in een weiland, moeten grote windmolens in het Groene Hart of langs infrastructuur. Alle vormen van voorlichting zijn op deze wijze ingericht, een NEE op de plannen was niet mogelijk of een denkrichting die een andere kant op gaat dan de RES.

Burgers mogen wel beroep aantekenen als de plannen concreet worden uitgewerkt in een bestemmingsplan/ omgevingsplan. Dat is een latere fase, waarbij de Rijksstructuurvisie (zie volgende paragraaf) door de Raad van State als toetsingskader wordt gehanteerd. Behoudens vormfouten maken burgers die volgens de regels beroep aantekenen daardoor geen enkele kans. Dit is in strijd met het Verdrag van Aarhus.

C. Burgerberaad en Gedragscode acceptatie en participatie windenergie op land

Het burgerberaad en burgerconventie Klimaatcrisis

Inmiddels is in grote lagen van de bevolking plus bestuur doorgedrongen dat burgers ruimschoots zijn gepasseerd bij de totstandkoming van de RES 1.0 en rijzen de actiegroepen als paddenstoelen uit de grond. Mensen zien hun leefomgevingen bedreigd door reusachtige windturbines en weilanden vol zonneparken. Veel burgers hadden tot dan toe geen beeld van de RES en ook nu nog is de informatie over het proces ondoorzichtig en moeilijk te

vinden. Dit geldt net zo goed voor vele gemeenteraden. Veel raadsleden tasten in het duister en de organisatie wordt in opdracht van de Colleges, overgelaten aan externe ingehuurd of aangenomen projectleiders. Nu lijkt de oplossing in zicht door het instellen van burgerpanels, een initiatief van het CDA met de verkiezingen nabij, waarin 150 door loting aangewezen burgers gaan adviseren over haalbare en betaalbare oplossingen om de doelen van het klimaatakkoord te realiseren. Zo is de politiek ingedekt want er is 'draagvlak'. In het voorstel tot wijziging klimaatwet 1.5 wordt eenzelfde initiatief beschreven maar heet het burgerconventie. De Tweede Kamer heeft inmiddels via de aangenomen motie Mulder c.s. de regering verzocht "een overzicht voor te bereiden waarin de mogelijkheden van burgerpanels met de voor- en nadelen en de ervaringen in Nederland en in het buitenland worden beschreven".

Een aantal vragen rijzen: hoe kunnen 150 mensen representatief zijn voor de Nederlandse bevolking, wat is de juridische en politieke waarde van de adviezen (als ze niet in het verlengde van de RES liggen kan een en ander genegeerd), wie bepaalt de agenda van het burgerpanel (die agenda zal in het verlengde van de RES liggen, wat op voorhand al voor problemen zal zorgen, kernenergie en niet-van-het-gas-af zijn geen optie), wat te doen met regio's die door loting niet in het burgerpanel zitten, wat te doen met minder mondige achterbannen die nu ook genegeerd zijn (de praktijk zal zijn, zoals altijd, dat mondige en goed opgeleide burgers deelnemen, ondanks loting, want mensen kunnen weigeren deel te nemen) etc.

Burgerpanels zijn een fopspeen gebleken, net zoals alle participatierondes mosterd na de maaltijd zijn, en dat zal zo blijven. De RES is vanaf de start zo opgesteld dat burgers achter blijven lopen en dit is niet te repareren. Hiermee wordt niet voldaan aan het Verdrag van Aarhus.

Gedragscode

Ook de recent getekende gedragscode acceptatie en participatie windenergie op land opgesteld en ondertekend door Greenpeace, Milieudefensie, NWEA, Natuur & Milieu, de Natuur- en Milieufederaties, de NLVOW en EnergieSamen, gaat hier niet aan helpen. Hierin wordt gesproken over het zo vroeg mogelijk betrekken van belanghebbenden, maar dit stadium is al voorbij zoals we op verschillende plaatsen in deze position paper beschrijven. Naast regulier communicatie vastgelegd in een participatieplan gaat het om financiële participatie, hetgeen een verplicht onderdeel van de RES is (beiden worden in de vorm van op te richten energiecorporaties gestalte gegeven).

Onderzoek onder een groot aantal windparken heeft laten zien dat burgers niets meekrijgen van financiële participatie. Daarbij is het de vraag of dit doekje voor het bloeden compensatie kan bieden voor de gezondheidsproblemen en overlast die inherent zijn aan dit soort grote industriële installaties. De compensatie heeft tot gevolg dat mensen hierover nooit meer kunnen klagen, de parken hangen dan als een molensteen om hun nek. Ten overvloede herhalen we hier dat omwonenden die met dergelijke megalomane plannen worden geconfronteerd, recht hebben op een NEE, minimaal door een referendum. Een burgerpanel van 150 mensen mag nooit iets te zeggen over alle gebieden in Nederland, dit is een ondoordachte noodgreep. Er is hier geen sprake van doeltreffende inspraak zoals bedoeld in het Verdrag van Aarhus.

D. Aarhus: de gemeenteraad

Gemeenten en gemeenteraden ontberen de beslissruimte die het Europees Handvest betreffende de Lokale Autonomie voorschrijft. Op grond van de Rijkscoördinatieregeling heeft het rijk doorzettingsmacht bij ruimtelijke plannen. Daarbij wordt wel geschermd met een nationaal belang. Een dergelijk nationaal belang hoeft echter nauwelijks behoorlijk te worden onderbouwd. Controles en afwegingen ontbreken (in tegenstelling tot de situatie bij voorheen de zgn. planologische kernbeslissing). Er ligt geen besluit van het parlement ten grondslag aan een nationaal belang. Ook daar staan de volksvertegenwoordigers in essentie buiten spel. De rijkscoördinatieregeling is in veel gevallen van rechtswege van toepassing, dat houdt in 'automatisch van toepassing'. Dat is o.a. geregeld in de Elektriciteitswet, Gaswet, Mijnwet, Tracéwet, Waterwet, Wet ruimtelijk ordening (WRO).

De WRO regelt dat met betrekking tot rijksstructuurvisies slechts zienswijzen kunnen worden ingediend, maar dat geen beroep kan worden ingesteld. Zogenaamd omdat rijksstructuurvisies slechts de overheid binden die de structuurvisie opstelt. Echter, als gevolg van de doorzettingsmacht van het rijk bevatten rijksstructuurvisies bindende beslissingen waartegen geen beroep open staat voor burgers en gemeenten. De Crisis- en herstelwet verbiedt gemeenten om beroep aan te tekenen tegen structuurvisies van zogenaamde 'hogere' overheden. Die 'hogere' overheden overleggen in de regel niet met gemeenten over de plannen voor het grondgebied van die gemeenten, ze kunnen die plannen immers doordrukken. De lokale autonomie van gemeenten wordt door de doorzettingsmacht van de rijkscoördinatieregeling en de Crisis- en herstelwet ernstig aangetast. Dit is in strijd met het Europees Handvest Lokale Autonomie (door Nederland en de EU geratificeerd).

Het huidige ruimtelijk- en energiebeleid heeft er, met de toepassing van de Crisis- en herstelwet en de rijks - (en provinciale) coördinatieregeling toe geleid dat grootschalige windmolenparken door het rijk, tegen de wil van de burgers en gemeenten en zonder overleg met en besluitvorming door gemeenteraden zijn doorgedrukt. Het rijk krijgt hierbij hulp van de provincie en door het rijk mede gesubsidieerde organisaties zoals IPO, VNG en Unie van Waterschappen. Deze democratische tekortkomingen zijn schadelijk voor onze democratie, de lokale autonomie en ze ondergraven het draagvlak voor het energie- en klimaatbeleid.

Het hierboven geformuleerde gaat over een top-down benadering, terwijl de RES als een bottom- up format gepresenteerd wordt. Echter, in het Klimaatakkoord zijn de colleges tot bevoegd gezag verklaard en staan de gemeenteraden tot aan het moment van formele besluitvorming buitenspel. Door dit besluit geeft het format van de RES de gemeenteraden en burgers geen mogelijkheid om binnen het kader van de zgn. "algemene beginselen van behoorlijk bestuur" te beoordelen of de opgave haalbaar is binnen een voor de gemeente acceptabel budget, en of de eindsituatie acceptabel en betaalbaar zal zijn voor haar burgers.

E. Afhankelijkheidsrelatie RES 1.0 en omgevingsbeleid

De dwingende sturing vanuit het Rijk aan de decentrale overheden om middels de RES van onderop te komen met een aanbod zonne – en windenergie volgens een strak tijdschema zorgt ervoor dat het genomen raadsbesluit in strijd is met artikel 3.4 van de AWB. De RES

1.0 is een voorbeeld hoe men verblind raakt door ambities om het Klimaatakkoord te halen en daardoor geen oog meer heeft voor de gevolgen van onze burgers. De bij het besluit rechtstreeks betrokken belangen zijn onvoldoende afgewogen en de nadelige gevolgen van het besluit zijn onevenredig in verhouding tot de met het besluit te dienen doelen.

Het besluit raakt niet alleen alle burgers in Nederland maar gelet op het Verdrag van Aarhus ook de toestand van de menselijke gezondheid en veiligheid, de menselijke levensomstandigheden, cultureel waardevolle gebieden en bouwwerken, voor zover deze worden of kunnen worden aangetast door de toestand van de elementen van het milieu of, via deze elementen, door de factoren, activiteiten of maatregelen zijnde factoren, zoals stoffen, energie, geluid en straling, en activiteiten of maatregelen, met inbegrip van bestuurlijke maatregelen, milieuakkoorden, beleid, wetgeving, plannen en programma's die de elementen van het milieu aantasten of waarschijnlijk aantasten binnen het toepassingsgebied van het voorgaande onderdeel a., en kosten-baten- en andere economische analyses en veronderstellingen gebruikt in milieubesluitvorming.

De RES 1.0 gaat hier slechts op hoofdlijnen deels op in waardoor de reikwijdte van de gevolgen van dit besluit tot vaststelling niet zijn te overzien en derhalve ook niet zijn meegenomen in het besluit. Hierdoor is onbekend of de nadelige gevolgen voor een of meer belanghebbenden van dit besluit onevenredig in verhouding zijn tot de met het besluit te dienen doelen (art. 3.4, lid 2 AWB).

Integrale afweging landschap ontbreekt

De omvang van de landschapsschade blijft in de RES 1.0 onduidelijk voor de burgers van de regio, er dreigt nu versnipperd beleid. Daardoor wordt bestuurders de mogelijkheid onthouden om de RES 1.0 te beoordelen op maatschappelijke acceptatie en op concrete milieueffecten. Onderzoek daarom de integrale visie van de Rijksadviseur voor het landschap, (Berno Strootman <https://www.collegevanrijksadviseurs.nl/adviezen-publicaties/publicatie/2019/10/17/via-parijs/>) zodat plannen met elkaar samenhangen om verrommeling van het landschap te voorkomen. De RES 1.0 besteedt geen aandacht aan het conflict van ruimte-intensieve energie en privaat eigendomsrecht onder dreiging van de Crisis- en herstelwet.

De RES 1.0 gaat ook hier slechts op hoofdlijnen deels op in waardoor de reikwijdte van de gevolgen van dit besluit tot vaststelling niet zijn te overzien en derhalve ook hier niet zijn meegenomen in het besluit. Hierdoor is onbekend of de nadelige gevolgen voor een of meer belanghebbenden van dit besluit onevenredig in verhouding zijn tot de met het besluit te dienen doelen (art. 3.4, lid 2 AWB).

Daarnaast zal blijken dat de vrijwillige samenwerking met het Rijk om te komen tot een RES een wankel basis kent. Ook al lijkt het erop dat de vrijwillige samenwerking de maatstaf is (zoals genormeerd door de Wet gemeenschappelijke regelingen), het gehele ingezette proces vanuit het Rijk tot gemeenten kenmerkt zich door een sterk sturend karakter dat ook schuurt met de criteria gesteld in het verdrag van Aarhus. Net als bij eerdere samenwerkingsverbanden, de GHOR, de Veiligheidsregio en de RUD, die aanvankelijk vrijwillig waren, is de verwachting dat in geval van de RES de samenwerking ook niet vrijwillig zal blijven. De wetgever kan deze vrijblijvende samenwerking achteraf juridisch

formaliseren en aanvullen door een lex specialis. Deze lex specialis zal bevoegdheden van de decentrale overheden overdragen aan de nieuwe samenwerkingsverbanden – de RES-regio's. Zoals bekend vermindert dat de sturingsmogelijkheden van volksvertegenwoordigers en bestuurders van de decentrale overheden, zeker als het Rijk ook nog dwingende normen en doelen gaat toevoegen aan de verplicht vrijwillige samenwerking. Verzet van de Raad van State en de Eerste Kamer heeft in het verleden niet geholpen.

Dwang vanuit het Rijk

Professor mr. dr. Elzinga keek, naast deze verplicht vrijwillige samenwerking, ook naar andere processen waarmee het Rijk taken bij decentrale overheden heeft neergelegd: er blijkt sprake te zijn van verplichte vrijwilligheid en zeker niet van vrijblijvendheid. Dit uit zich in het dreigen met ministeriële aanwijzingen indien bepaald decentrale overheden weigeren vrijwillig mee te werken op de wijze waarop het Rijk dat heeft bepaald.

Zijn conclusie: 'Op het regionale niveau functioneren geen bestuurlijke organen die direct democratisch gelegitimeerd zijn en dat impliceert dat deze constructie voor vakdepartementen interessant is. In naam blijft er een koppeling aan gemeente, provincie en waterschap, in de praktijk is er een hoge mate van nationale sturing. Het Rijk zal proberen EU-boetes door te zetten naar gemeenten, andere decentrale overheden en gemeenschappelijke regelingen. Hierdoor is een democratische tekortkoming gerealiseerd die zijn weerga niet kent.

Crisis- en herstelwet (CHW) vervalt in 2021

De Crisis- en herstelwet (CHW) vervalt in 2021 en wordt onderdeel van de nieuwe Omgevingswet. De recent gewijzigde CHW kent een aantal stappen, zoals het opstellen van een structuurvisie waarmee allerlei (lagere) overheden moeten instemmen en die een plaatselijke MER uitsluit als ook een aantal relevante wetgevingen omzeilt (zoals de wet geluidhinder, warmtewet en wet lucht-verontreiniging). Ook kunnen projectontwikkelaars om verkorte procedures verzoeken en dat is mogelijk omdat door de wijzigingen in de CHW projecten versneld, maar bijvoorbeeld over een langere looptijd, uitgevoerd kunnen worden.

Nog meer voorbeelden van burgers buiten spel

De CHW biedt mogelijkheden om burgers en decentrale overheden buitenspel te zetten, ik noem twee voorbeelden, waarbij in de eerste een gemeente buitenspel is gezet en in het tweede voorbeeld burgers de dupe kunnen worden:

1. De Raad van State heeft de beroepen van de gemeentebesturen van Urk en Lemsterland tegen het Rijksinpassingsplan 'Windenergie langs de dijken van de Noordoostpolder' niet ontvankelijk verklaard. Het plan valt onder de CHW. Daarom hadden de gemeenten Urk en Lemsterland niet de mogelijkheid om beroep in te stellen tegen het Rijksinpassingsplan en de vergunning.
2. Inzake de Warmtevisie kan een Nederlandse woningeigenaar, die al op aardgas is aangesloten op grond van de Gaswet zijn aansluiting behouden. Alleen voor nieuwbouw wordt sinds 1 juli 2018 een uitzondering gemaakt. Dit gasrecht zal op termijn worden vervangen door een 'warmterecht', maar dat moet eerst nog door de Tweede en Eerste

Kamer worden bekrachtigd. De gewijzigde CHW biedt gemeentes de mogelijkheid om bij wijze van experiment af te wijken van de Gaswet, waardoor gasaansluitingen in een bepaald gebied verplicht kunnen worden afgekoppeld. Daar is een wijziging van het Besluit uitvoering Crisis- en herstelwet voor nodig. Dat traject vergt wel de nodige tijd omdat het ontwerpbesluit ook nog moet worden voorgelegd aan de beide Kamers en aan de Afdeling advisering van de Raad van State. De onsympathieke term 'gasklevers' om burgers te duiden die niet de wens hebben om van het gas af te gaan heeft inmiddels zijn intrede gedaan. Er zijn meer voorbeelden waarbij de Crisis- en herstelwet en ook de Rijks- (en provinciale) coördinatieregeling (een aanwijzing door de minister) gebruikt zijn om grootschalige windparken door het Rijk, tegen de wil van de burgers en gemeenten en zonder overleg met en besluitvorming door gemeenteraden door te drukken. Zoals bij de Veenkoloniën. Het Rijk krijgt hierbij hulp, zoals hiervoor al aangegeven, van de provincie en door het Rijk mede gesubsidieerde organisaties zoals IPO, VNG en Unie van Waterschappen.

Democratische tekortkoming Klimaatakkoord

Alle dwingende sturing is des te meer opmerkelijk aangezien het Klimaatakkoord niet besluitvormend door het parlement is behandeld, noch akkoord is bevonden door Milieudefensie, FNV en Greenpeace. Deze democratische tekortkomingen zijn schadelijk voor onze democratie, de lokale autonomie en ze ondergraven het draagvlak voor het energie- en klimaatbeleid.

Zie ook hier, gelijkend aan de toeslagenaffaire, een overheid die geen aandacht heeft voor de positie van haar burgers en het gebrek aan rechtsbescherming. Een gang naar de Raad van State heeft tot nog toe weinig voor burgers opgeleverd wanneer hun leefomgeving ernstig wordt aangetast door plannen voor windturbine- of zonneparken. Echter, steeds duidelijker is dat de daarbij behorende wetten en regels niet meer getoetst worden op deugdelijkheid voor de uitvoering. De Raad van State toetst de wetten slechts om te onderzoeken of het bestuursorgaan deze juist heeft toegepast. Een groter debacle ligt voor de politiek en overheid op de plank.

INTERESSANTE UITSPRAAK

Marcel Boogers, bestuurskundige aan de Universiteit van Twente, is zeer kritisch over de manier waarop de RES'en, de ingrijpendste ruimtelijke plannen sinds jaren, tot stand zijn gekomen. Hij hekelt de constructie waarbij gemeenten, provincies en waterschappen samen energieregio's vormen. 'In gewoon regionaal bestuur is het duidelijk wie welke rol heeft, wie verantwoording moet afleggen aan wie. In deze regio's niet. Er is voor deze manier van besturen geen wettelijke basis. De procedure staat alleen in het Energieakkoord beschreven.' Er is geen bestuurslaag aan te wijzen die de verantwoordelijkheid heeft, en dus is niet duidelijk 'wie het de burger gaat uitleggen' dat die windmolen in zijn achtertuin komt. Dit is wel een risico voor de democratische rechtsstaat. Het is voor niemand te achterhalen hoe de besluitvorming tot stand is gekomen. Zie: <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/waar-precies-komen-straks-de-windmolens-en-zonneparken-voor-de-energietransitie~bca6d98e/>

Samenvatting Verdrag van Aarhus

Verdrag van Aarhus

Het verdrag van Aarhus bepaalt dat om recht te kunnen doen gelden en deze plicht te kunnen vervullen, burgers toegang tot informatie, recht op inspraak in de besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden moeten hebben. In dit verband is erkend dat burgers bijstand nodig kunnen hebben om hun rechten uit te oefenen. Het Verdrag van Aarhus bepaalt ook:

- reële invloed, zeggenschap van het eerste moment planproces (ook voorstadium) op basis van volledige en volwaardige informatie aan de burger. Zij moeten van alle consequenties op de hoogte gesteld worden. De informatie moet actueel zijn, nauwkeurig en vergelijkbaar.
- de toestand van de gezondheid en veiligheid van de mens, met inbegrip van de verontreiniging van de voedselketen, indien van toepassing, de levensomstandigheden van de mens, waardevolle cultuurgebieden en bouwwerken, voor zover zij worden of kunnen worden aangetast door de bedoelde toestand van elementen van het milieu of, via deze elementen, door de bedoelde factoren, maatregelen of activiteiten.

Burgerparticipatieproces

Aan burgers is onvoldoende ruimte gegeven om te participeren in het proces dat de RES 1.0 moet ondersteunen. Zij hebben onvoldoende gebruik kunnen maken van hun recht van inspraak op de besluitvorming, in plaats daarvan is gebruik gemaakt van een enquête met sturende vragen en slechts uitleg over de plannen. De avonden gehouden ten aanzien van de ontwikkeling van de Warmtevisie zijn niet anders verlopen. Ook daar is opgemerkt dat er te sturend werd opgetreden naar een oplossing in de vorm van warmtenetten en geothermie.

Voorafgaand aan het proces burgerparticipatie is onvoldoende aandacht besteed aan reële invloed, zeggenschap van het eerste moment planproces (ook voorstadium) op basis van volledige en volwaardige informatie aan de burger. Zij zijn onvoldoende van alle consequenties op de hoogte gesteld. De informatie moet daarbij actueel zijn, nauwkeurig en vergelijkbaar. In het geval van het RES 1.0 is alleen uitgegaan van het willen plaatsen van wind- en zonneparken.

Informeren over alle consequenties

In de RES 1.0 is onvoldoende aandacht besteed aan alle consequenties die dit concept-aanbod heeft op de toestand van de gezondheid en veiligheid van de mens, met inbegrip van de verontreiniging van de voedselketen, indien van toepassing, de levensomstandigheden van de mens, waardevolle cultuurgebieden en bouwwerken, voor zover zij worden of kunnen worden aangetast door de bedoelde toestand van elementen van het milieu of, via deze elementen, door de bedoelde factoren, maatregelen of activiteiten.

Voldoet niet aan artikel 3.4 AWB

Het genomen raadsbesluit is in strijd met artikel 3.4 van de AWB. De RES 1.0 is een voorbeeld hoe men verblind raakt door ambities om het Klimaatakkoord te halen en daardoor geen oog meer heeft voor de gevolgen van onze inwoners. De bij het besluit rechtstreeks

betrokken belangen zijn onvoldoende afgewogen en de nadelige gevolgen van het besluit zijn onevenredig in verhouding tot de met het besluit te dienen doelen.

Conclusie

De RES 1.0 voldoet niet aan het Verdrag van Aarhus waar het vroegtijdige inspraak betreft, wanneer alle opties open zijn en doeltreffende inspraak kan plaatsvinden. Er heeft onvoldoende, enkel zwaar sturende burgerparticipatie plaatsgevonden naar een gewenst resultaat.

De RES 1.0 is in strijd met artikel 3.4 en 3.9 AWB. De bij het besluit rechtstreeks betrokken belangen zijn onvoldoende afgewogen en de nadelige gevolgen van het besluit zijn onevenredig in verhouding tot de met het besluit te dienen doelen.

Nu de uit de RES voortvloeiende uitvoeringsplannen meer onder de aandacht komen van de burgers neemt het verzet en de ontgoocheling onder burgers daarover toe. Zij herkennen zich niet in het resultaat.

Het thans doorlopen proces om te komen tot de RES 1.0 voldoet niet aan het gestelde in artikel 8 WOB. Er is onvoldoende informatie uit eigen beweging verstrekt op het moment dat dit in het belang is van een goede democratische bestuursvoering.

Zoals u kunt zien is o.a. artikel 6 hierover helder, wij hebben het u al veel vaker aangegeven, u heeft geen vroegtijdige inspraak toegepast (ons zelfs inspraak onthouden!), al iets besloten in de concept RES waardoor nu niet alle opties open liggen en doeltreffende inspraak is er nog niet geweest tot nu toe in het proces van het college. Het is ons niet aan te rekenen dat u willens en wetens bent door gegaan, ondanks onze waarschuwingen. Wij stellen ons op het standpunt dat u in strijd handelt met de wet- en regelgeving en verzoeken u het proces in lijn te brengen alvorens verder te gaan met de RES1.0. U heeft dit overigens in de RES 1.0 ook reeds erkend, erkennen is mooi maar lost niet meteen het probleem op! Daarnaast lezen wij terug dat er veel meer participanten hetzelfde gevoel hebben, ondanks het gegeven dat die nog wel inspraak hebben gehad.

Verder gaat u compleet voorbij aan de doelstelling van het verdrag, hieronder wederom een niet uitputtende opsomming.

Artikel 1. Doel

Om bij te dragen aan de bescherming van het recht van elke persoon van de huidige en toekomstige generaties om te leven in een milieu dat passend is voor zijn of haar gezondheid en welzijn, waarborgt elke Partij de rechten op toegang tot informatie, inspraak in de besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden in overeenstemming met de bepalingen van dit Verdrag.

Wij stellen ons op het standpunt dat door uw voornemen onze gezondheid en welzijn significant wordt geschaad. Daarnaast stellen wij ons op het standpunt dat u onvoldoende milieu-informatie beschikbaar heeft en heeft gesteld bij de ter inzage liggende stukken waar deze zienswijze op toeziet. Wij stellen ons op het standpunt dat uw stukken en mogelijk besluit (in een brede context) daarmee niet voldoet aan de daarvoor geldende wet- en regelgeving en het verdrag van Aarhus. Wij verzoeken u dit eerst in lijn te brengen met

vorenstaande, vervolgens een nieuwe zienswijze procedure te starten en daarna pas een eventueel besluit te nemen.

3. Wordt onder „milieu-informatie" verstaan alle informatie in geschreven, visuele, auditieve, elektronische of enige andere materiële vorm over:
 - a. de toestand van elementen van het milieu, zoals lucht en atmosfeer, water, bodem, land, landschappen en natuurgebieden, biologische diversiteit en componenten daarvan, met inbegrip van genetisch gemodificeerde organismen, en de interactie tussen deze elementen;
 - b. factoren, zoals stoffen, energie, geluid en straling, en activiteiten of maatregelen, met inbegrip van bestuurlijke maatregelen, milieuakkoorden, beleid, wetgeving, plannen en programma's die de elementen van het milieu aantasten of waarschijnlijk aantasten binnen het toepassingsgebied van het voorgaande onderdeel a., en kosten-baten- en andere economische analyses en veronderstellingen gebruikt in milieubesluitvorming;
 - c. de toestand van de menselijke gezondheid en veiligheid, de menselijke levensomstandigheden, cultureel waardevolle gebieden en bouwwerken, voor zover deze worden of kunnen worden aangetast door de toestand van de elementen van het milieu of, via deze elementen, door de factoren, activiteiten of maatregelen bedoeld in het voorgaande onderdeel b.;

Wij hebben u reeds vaker verzocht naar alle onderzoeken inzake de gevolgen van mens, dier en omgeving (het milieu) die hebben bijgedragen aan de concept RES en de RES1.0 die nu voorligt. Wij hebben deze nooit ontvangen en ook geen andere motivatie of antwoord ontvangen dan "die onderzoeken hebben we niet gedaan", "dat gaan we nu nog niet onderzoeken", "dat is nog te vroeg" of "dat komt wel".

Wij stellen ons op het standpunt dat u hiermee zoals vaker aangegeven, iets vast heeft gesteld (concept RES) en gaat vast stellen (RES 1.0) zonder een zorgvuldige overweging en motivatie. Onder andere artikel 5 is hierover duidelijk, u bent wederom in gebreke door geen afdoende onderzoek te betrekken in uw besluitvorming. Wij verzoeken u dit eerst in lijn te brengen met vorenstaande, vervolgens een nieuwe zienswijze procedure te starten en daarna pas een eventueel besluit te nemen.

Artikel 5. Verzamelen en verspreiden van milieu-informatie

1. Elke Partij waarborgt dat:

- a. overheidsinstanties milieu-informatie bezitten en actualiseren die van belang is voor hun functies;
- b. er verplichte mechanismen worden ingesteld voor een adequate informatiestroom naar de overheidsinstanties over voorgestelde en bestaande activiteiten die het milieu aanmerkelijk kunnen beïnvloeden;
- c. in het geval van een onmiddellijke bedreiging van de menselijke gezondheid of het milieu, hetzij veroorzaakt door menselijke activiteiten of ten gevolge van natuurlijke oorzaken, alle informatie die het publiek in staat kan stellen maatregelen te nemen om uit de bedreiging voortvloeiende schade te voorkomen of te beperken en die in bezit is van een overheidsinstantie onmiddellijk en terstond wordt verspreid onder leden van het publiek die getroffen kunnen worden.

Wij stellen ons op het standpunt dat u onvoldoende milieu informatie heeft ingewonnen, heeft laten opstellen en heeft betrokken bij de RES1.0. Tevens stellen wij ons op het standpunt dat uw plannen binnen de RES1.0 reeds een onmiddellijke bedreiging zijn voor ons als omwonenden, mede door de mogelijke uitwerking ervan, maar reeds nu door waarde vermindering van onze woningen en persoonlijk leed, angst, zorgen en verdriet.

Het is ons niet aan te rekenen dat u, ondanks veelvuldig door ons aangedragen onder andere niet onderzocht heeft wat de effecten op mens, dier en omgeving (het milieu) zijn, alsmede in samenhang met de cumulatie van effecten in ons gebied, wij benoemen hieronder een niet uitputtende opsomming:

- Uw zoekgebied zit midden in de invliegroute van Teuge airport, de 50.000 vliegtuigen vliegen op een laagte van 170mtr door het gebied, u heeft het verplichte invliegpunt (globaal bij Bredenoord aggregaten) niet meegerekend, vanaf dat punt geldt ook een hoogte beperking, daarnaast kan nimmer aan het onderdeel externe veiligheid worden voldaan (nu uit recente uitspraak van de Afdeling zelfs een afbrekende vleugel al reden is om 3 windmolens in Zutphen onmogelijk te maken);
- De laagvliegroutes van Lelystad Airport komen direct over ons gebied heen;
- De effecten van de A50, A1, spoor, en bestaande industrie / bedrijven;
- Gezondheidsschade (hierover volgt apart deel);
- In bijna het gehele gebied staan woningen op 100-350mtr vanaf locaties tussen deze woningen

Ook heeft u als college een besluit genomen (concept RES vastgesteld) zonder inzicht in onder andere hetgeen artikel 6 lid 6 beoogd te borgen, nog los van het feit dat u niet eens inspraak heeft mogelijk gemaakt (lees ons is ontnomen). Het proces is daarmee ook nog eens onzorgvuldig voorbereid, onzorgvuldig overwogen en onzorgvuldig gemotiveerd.

Wij stellen ons op het standpunt dat ook de concept RES hierbij dient te vervallen. Daarnaast stellen wij ons op het standpunt dat de RES1.0, zonder aanvullende informatie niet kan worden vastgesteld en wij onze grieven en bezwaren, door het ontbreken van essentiële informatie niet volledig kunnen kenbaar maken, tot dat er voldoende onderzoek is geweest en er voldoende gegevens bekend zijn.

Artikel 6. Inspraak in besluiten over specifieke activiteiten

6. Elke Partij stelt aan de bevoegde overheidsinstanties de eis dat zij het betrokken publiek voor inzage toegang verschaffen, op verzoek wanneer het nationale recht dit vereist, kosteloos en zodra deze beschikbaar wordt, tot alle informatie die relevant is voor de in dit artikel bedoelde besluitvorming die beschikbaar is ten tijde van de inspraakprocedure, onverminderd het recht van Partijen te weigeren bepaalde informatie bekend te maken in overeenstemming met het derde en vierde lid van artikel 4. De relevante informatie omvat ten minste, en onverminderd de bepalingen van artikel 4:

- a. een beschrijving van het terrein en de fysieke en technische kenmerken van de voorgestelde activiteit, met inbegrip van een prognose van de verwachte residuen en

- emissies;
- b. een beschrijving van de belangrijke effecten van de voorgestelde activiteit op het milieu;
- c. een beschrijving van de beoogde maatregelen om de effecten, met inbegrip van emissies, te voorkomen en/of te verminderen;
- d. een niet-technische samenvatting van het voorgaande;
- e. een schets van de voornaamste door de aanvrager bestudeerde alternatieven; en
- f. in overeenstemming met de nationale wetgeving, de voornaamste aan de overheidsinstantie uitgebrachte rapporten en adviezen op het tijdstip waarop het betrokken publiek dient te worden geïnformeerd in overeenstemming met het voorgaande tweede lid.

Tot slot stellen wij ons tevens op het standpunt dat u tot nu toe o.a. artikel 9 van het verdrag van Aarhus, laagdrempelige gang naar de rechter niet heeft mogelijk gemaakt. U heeft in al u procedures de gang naar de rechter uitgesloten. Ook om deze reden verzoeken wij u de concept RES te vernietigen en de RES1.0 aan te houden.

Conclusie, wij stellen ons op het standpunt dat u alleen hierom al het proces van de RES1.0 per direct dient te stoppen, de concept RES dient te vernietigen en het proces opnieuw dient op te starten in lijn met alle wet- en regelgeving, zo ook het verdrag van Aarhus.

SMB richtlijnen

Ook brengen wij u onder de aandacht De EU richtlijnen SMB 2001/42/EG en 2011/92/EU en hierboven reeds opgenomen het verdrag van Aarhus, welke handelen over respectievelijk de onderzoekplicht vooraf en verplichte burgerparticipatie in een vroegtijdig stadium en de hierop betrekking hebbende uitspraak van 25 juni 2020 van het Hof van Justitie van de EU.

Deze worden allemaal met voeten getreden binnen het programma RES hetgeen niet toegestaan is. Nu u er mee bekend bent vragen wij u uw verantwoordelijkheid te nemen vanuit uw rol en betrokkenheid binnen het RES programma. Sterker nog dit moet. Wij lichten dit nader toe aan het college maar ook burgemeester en raad.

- De RES (zo ook concept RES en de RES1.0) is een programma (in het kader van vorenstaande richtlijnen en verdrag);
- Het feit dat dit programma (nog) geen wettelijke basis heeft en tot stand komt door (vooralsnog) informele, onverplichte samenwerking tussen decentrale overheden, maar dit geen verschil maakt voor het Verdrag van Aarhus en daarmee de RES een programma doet zijn in de zin van dit verdrag;
- De betrokken overheden door 'hun' (concept RES, deze RES1.0 en uiteindelijk definitieve versie van de) RES vast te stellen, zich ook committeren aan de uitvoering ervan en dat voor de uitoefening van hun wettelijke bevoegdheden (vaststellen omgevingsvisie, omgevingsplan, instrumenten omgevingswet etc.) de RES dan leidend zal zijn;
- De verplichtingen van het Verdrag van Aarhus zijn opgenomen in het Unierecht en dat Nederland (Apeldoorn) ook partij is bij dit verdrag;

- Informatie conform het Verdrag van Aarhus actueel, nauwkeurig en vergelijkbaar moet zijn, daar waar in de concept RES en RES1.0 alleen is uitgegaan van het willen plaatsen van wind- en zonneparken;
- In de concept RES en RES1.0 onvoldoende aandacht, eigenlijk geen aandacht is besteed aan alle consequenties die dit concept-aanbod heeft op zoals het Verdrag van Aarhus stelt: de toestand van de gezondheid en veiligheid van de mens, met inbegrip van de verontreiniging van de voedselketen, indien van toepassing, de levensomstandigheden van de mens, waardevolle cultuurgebieden en bouwwerken, voor zover zij worden of kunnen worden aangetast door de bedoelde toestand van elementen van het milieu of, via deze elementen, door de bedoelde factoren, maatregelen of activiteiten;
- Het nalaten van de participatieplicht handelen in strijd met het verdrag en de richtlijn van de EU oplevert;
- De SMB richtlijn van de EU voorschrijft dat aan het Activiteitenbesluit en de Activiteitenregeling een gedegen effectenonderzoek ten grondslag moet liggen waarvoor deze richtlijn criteria geeft;
- Het nalaten daarvan handelen in strijd met het Unierecht oplevert, welke doorwerkt in de (instrumenten voor) de omgevingswet, inpassingsplannen, bestemmingsplannen en vernietigbare, cq nietige omgevingsvergunningen tot gevolg heeft;
- Dit alles betekend dat het beginsel van Unietrouw een grondbeginsel is van de EU waartoe op grond van het EU verdrag het college, de raad en de burgemeester ieder voor zich toe verplicht zijn deze toe passen en te handelen in overeenstemming met het Unierecht.

De besluitvormingsprocessen in de energietransitie hadden moeten plaatsvinden naar EU recht. De Nederlandse overheden, zo ook Apeldoorn hebben nagelaten de SMB richtlijn vd EU inzake voorafgaand onderzoek - dus vooraf aan het activiteitenbesluit - en volwaardige burgerparticipatie vooraf aan de besluitvorming uit te voeren. Nu er een EU arrest is dat zich hierover helder uitspreekt komt ook expliciet (echter niet alleen) de rol van de burgemeester in beeld om dat te herstellen.

De burgemeester komt immers een bijzondere verantwoordelijkheid toe dat besluitvormingsprocessen juridisch in orde zijn. En dat er behoorlijk wordt bestuurd. En dat (170 lid 1 onder c Gemeentewet) de burgerparticipatie kwaliteit heeft.

De burgemeester heeft daardoor ook een taak en plicht het EU beginsel van Unietrouw in praktijk te brengen.

Over Unietrouw, gelet op het in artikel 4, lid 3, van het Verdrag betreffende de Europese Unie neergelegde beginsel van de loyale samenwerking (zie het arrest EU arrest van 25 juni 2020, paragraaf 83) is het college en de burgemeester - als in deze de bevoegde nationale autoriteit - verplicht om alle noodzakelijke maatregelen te treffen om het verzuim van een milieubeoordeling voorafgaand aan het vaststellen van het Activiteitenbesluit te herstellen. Dit houdt concreet in:

1. dat de onderdelen van het Inpassingsplan die verwijzen naar, dan wel gebaseerd zijn op, het Activiteitenbesluit, in het bijzonder als ze betrekking hebben op geluid, slagschaduw en externe veiligheid, niet rechtsgeldig zijn en derhalve buiten toepassing moeten blijven, en
2. dat het college voor wat betreft diezelfde onderdelen, in het bijzonder als ze betrekking hebben op geluid, slagschaduw en externe veiligheid, pas nieuwe vergunningen kunt verlenen, indien deze zijn gebaseerd op een Activiteitenbesluit dat anders dan het huidige Besluit, wel in overeenstemming met de SMB-richtlijn is vastgesteld.

Conclusie, wij stellen ons op het standpunt dat het college van B&W, in het bijzonder de burgemeester en uiteindelijk de raad met de concept RES en de RES1.0 handelt in strijd met De EU richtlijnen SMB 2001/42/EG en 2011/92/EU en het verdrag van Aarhus. Wij stellen ons op het standpunt dat u alleen hierom ook al het proces van de RES1.0 per direct dient te stoppen, de concept RES dient te vernietigen en het proces opnieuw dient op te starten in lijn met alle wet- en regelgeving, zo ook De EU richtlijnen SMB 2001/42/EG en 2011/92/EU en het verdrag van Aarhus.

Wij wijzen u er ook op dat het Hof van Justitie van de Europese Unie te Luxemburg op 25 juni 2020 in de zaak Aalter en Nevele (ECLI:EU:2020:503) opnieuw en verstrekkender heeft uitgemaakt dat plannen en programma's (waaronder windturbines) met aanzienlijke milieugevolgen op straffe van nietigheid vooraf plan-m.e.r. getoetst dienen te worden. U heeft ook hierin niet voorzien in de RES1.0.

Daarbij heeft het Hof zich uitgesproken over de uitlegging van de SMB-richtlijn 2001/42 betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's in Vlaanderen. Dit arrest sluit naadloos aan op de conclusie in deze zaak van advocaat-generaal M. Campos Sánchez-Bordona bij het Hof van 3 maart 2020 (HvJ EU, 03-03-2020, nr C-24/19, ECLI:EU:C:2020:143). Het Hof heeft in deze uitspraak belangrijke verduidelijkingen verstrekt over de maatregelen waarvoor de bij deze richtlijn voorgeschreven beoordeling moet worden uitgevoerd en over de gevolgen van het ontbreken van die beoordeling, dit mede gericht op de bescherming van de gezondheid van de mens. Inmiddels is deze 'draai om de oren' van bestuurders reden dat deze kwestie tot op minister-niveau prioriteit krijgt.

Samengevat: als u een vergunning afgeeft of minimaal hieraan uw medewerking verleent in welke vorm dan ook – wat u fanatiek van plan bent – tot het plaatsen van een windturbine of windturbines en u niet vooraf – op Europese voorschriften vereiste wijze – onderzocht heeft of de windturbines concreet schade veroorzaken aan de gezondheid van de aldaar wonende bewoners (binnen de bovengenoemde straal van tenminste 10 maal de tiphoogte), dan is een eventueel afgegeven omgevingsvergunning voor de bouw van zo'n windturbine onrechtmatig afgegeven en bent u mede aansprakelijk, omdat u medewerking heeft verleend aan de betreffende plaatsing.

De vigerende jurisprudentie van de Raad van State op dit punt – met name kenbaar uit onderdeel 29 en volgende (inzake D'Oultremont - zie ECLI:NL:RVS:2019:1064) is daarmee definitief in een ander daglicht komen te staan. De SMB-richtlijn ziet op plannen en programma's, alsook de wijzigingen daarvan, die door een instantie van een lidstaat worden opgesteld of vastgesteld, voor zover zij door wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen zijn

voorgeschreven. Het bereik daarvan dient ruim te worden uitgelegd. Hier te lande hebben wij het op het punt van windturbines dan met name over de normen, kaders en voorschriften uit de Activiteitenregeling en het Activiteitenbesluit, alsmede besluiten die hieraan ten grondslag liggen of op enig moment ten grondslag kunnen komen te liggen in bijvoorbeeld de omgevingswet.

De richtlijn stelt bovendien de verplichting om een bepaald plan of programma voorafgaand – bij de voorbereiding en vóór de vaststelling – aan de toepassing daarvan aan een uitgebreide en gedegen milieubeoordeling (inclusief gezondheidsschade) te onderwerpen, afhankelijk van de voorwaarde dat het gaat om een plan of programma dat aanzienlijke milieueffecten kan hebben. De richtlijn beoogt een hoog milieubeschermingsniveau te waarborgen en de kwaliteit van het milieu te verbeteren. Dat volgt ook uit Verdragen en uit artikel 37 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie. Dat is bovendien in overeenstemming met de internationale verbintenissen van de Unie (zoals Espoo van 26 februari 1991).

De omstandigheid dat een nationale handeling een zeker niveau van abstractie vertoont en een doel van transformatie van een geografische zone nastreeft, vormt een illustratie van haar programmatische of planificatieve dimensie en verhindert niet dat zij valt onder het begrip 'plannen en programma's'.

Voor de vraag of bedoelde handeling of handelingen het kader vormen voor toekomstige vergunningen voor projecten verwijst het Hof naar elke handeling die, door vaststelling op de betrokken sector toepasselijke regels en controleprocedures, een (kwalitatief) groot pakket criteria en modaliteiten vaststelt voor de goedkeuring en de uitvoering van één of meerdere projecten die aanzienlijke gevolgen voor het milieu kunnen hebben, zoals slagschaduw, veiligheidsvoorschriften en geluidsemissies. Dat is hier te lande niet anders. De projecten die vallen onder onze nationale regelgeving hebben ook onmiskenbaar gevolgen voor het milieu. De woordgroep '(...) die het kader voor de toekenning van toekomstige vergunningen voor (...) projecten' in artikel 3 lid 2 onder a van de richtlijn bevat bovendien geen enkele verwijzing naar het nationale recht en vormt dus een autonoom Unierechtelijk begrip dat op het grondgebied van de Unie uniform moet worden uitgelegd.

Die uitleg van het Hof laat in niet mis te verstane bewoordingen bepaald weinig ruimte voor de andere eigen uitleg van de Raad van State alhier. Die uitleg van de Raad van State is dus onjuist en te beperkt. Ook de door het Hof getoetste regels bevatten immers geen (directe) koppeling met één of meer concrete projecten. Dat is dus geen voorwaarde. De Hofuitspraken en de Europese verplichtingen dienen dan ook onverkort te worden nageleefd. De regels bevatten niet alleen beginselverplichtingen, maar hebben eveneens betrekking op en relatie met concrete projecten. Het is ook onmogelijk een project of het voornemen daartoe los te zien van de toetsing aan de hier te lande algemeen geldende regels.

Het voorgaande betekent dat ook de algemene regels - zoals Activiteitenbesluit, Activiteitenregeling en zaken die onlosmakend verbonden zijn met de omgevingswet of dat op enig moment worden - M.E.R.-plichtig zijn en als dat achterwege is gelaten - wat in casu het geval is - dat alsnog zal hebben plaats te vinden. Een lidstaat moet alle noodzakelijke maatregelen treffen om het ontbreken van een M.E.R. te herstellen. De SMB-richtlijn heeft net als de M.E.R.-richtlijn een ruime werkingssfeer die niet zomaar met nationale bepalingen ingeperkt kan worden. In het kader van uniforme toepassing van het Unierecht dient

derhalve nietigverklaring of vernietiging van de verleende vergunningen plaats te vinden, ook indien blijkt dat de uitvoering van het winturbine(park)project al is gestart of al is afgerond. Die vergunningen zijn immers onwettig.

Vroeger golden alleen Nederlandse wetten. Nu wij lid van Europa zijn, gaat het anders. Europa maakt een nieuwe rechtsorde met eigen wetten en die wetten hebben voorrang op het recht van de lidstaten. Er komt steeds meer zogenaamd Unierecht en dat werkt rechtstreeks door in de Nederlandse rechtsorde. Dit Unierecht schept rechten en plichten voor Nederlandse burgers, het bindt Nederlandse overheidsorganen en het Unierecht kan in zaken die dienen voor de Nederlandse rechters worden ingeroepen.

In de hiervoor genoemde jurisprudentie is door Europa bepaald dat wanneer je een windturbine plaatst of zelfs voornemens bent de plaatsing ervan te faciliteren en voornemens bent medewerking te willen verlenen, je verplicht bent vooraf (dit geldt zowel voor de overheid als voor de betrokken investeerder) concreet te onderzoeken of omwonenden onder andere gezondheidsschade ondervinden. Nederland slaat dit hoofdstuk over.

Doe je dat onderzoek niet, dan is de vergunning maar ook overige documenten, besluiten, voornemens en al zo meer, ondeugdelijk tot stand gekomen en handel en je dus onrechtmatig als exploitant en ook degenen die op een of andere wijze medewerking hebben verleend aan de totstandkoming en exploitatie van de windturbines, waaronder u als vergunningverlener en beleidsbepaler / opsteller.

Wij stellen ons op het standpunt dat Nederland zodanige regelgeving heeft dat die geen enkele maatstaf bevat die burgers daadwerkelijk beschermt tegen hele wezenlijke gevaren, zoals gezondheidsschade. Ook rechters in Nederland kijken de andere kant uit als het gaat om de rechtsbescherming. Alleen – zo is onze stelling – dit zijn achterhoede gevechten. Meer en meer wordt duidelijk hoe gezondheidsschadend windturbines zijn voor omwonenden en de Nederlandse overheid en rechters kunnen – gezien het Europese recht en de grote belangen in de persoonlijke levenssfeer – niet meer vrijbrieven blijven afgeven aan windturbine bouwers en exploitanten of zelfs maar hun medewerking hieraan te verlenen, hieronder ook rekenend het mogelijk maken ter plaatse middels beleid, besluiten, bestemmingsplannen en alzo meer.

Inmiddels is door DEI (Democratisch Energie Initiatief) een rapport aangeboden aan autoriteiten onder de titel "Voorkom het windturbinesyndroom". In het rapport wordt vastgesteld dat de overheid in Nederland stelselmatig haar voorzorgplicht (zie artikel 21 en 22 van de Grondwet) heeft verzaakt bij de planvorming en bouw van windturbineparken en aanverwante industriële installaties. Bewust worden de EU- beschermingsrichtlijnen door de Nederlandse bestuursorganen en rechterlijke macht ontkend.

Dit rapport van DEI over de medische gevolgen dient als eerste aanzet mede het doel dat het voorzorgsprincipe een sterkere positie kan krijgen. Met het rapport "Voorkom windturbine syndroom" heeft DEI de medische informatie ten nutte van een verbeterde besluitvorming gebundeld en bruikbaar gemaakt als input voor het daadwerkelijk uitvoeren van het voorzorgsprincipe, zoals deze voor de overheid is vastgelegd in de Grondwet, internationale verdragen en EU-richtlijnen.

Wie (in dit geval geïnformeerd en dus willens en wetens) het risico neemt gezondheidsschade te veroorzaken bij zijn medemens, of u als overheid bij uw burgers,

maakt zich schadeplichtig. Dit is de stelling van vele juristen. Dit rapport heeft ook de functie de aanzet te geven de bewijsvoering daarvoor op een hoger niveau te brengen.

Van belang is dat het besef bij bestuursorganen (en rechtspraak) doordringt dat schade toegebracht wordt aan de volksgezondheid door het achterwege blijven van het niet volgen van de juiste EUrichtlijnen en het Verdrag van Aarhus.

Hoe ernstig de situatie is, moge ook afgeleid worden uit het feit dat zojuist door minister Bas van 't Wout van Economische Zaken en Klimaat mr. Alex Brenninkmeijer aangesteld is als voorzitter van een onafhankelijke expertcommissie. Deze club van negen deskundigen gaat onderzoeken hoe burgers beter bij de energietransitie betrokken kunnen worden.

Dit initiatief is een concretisering van het Verdrag van Aarhus, dat ook stelselmatig door Nederlandse bestuurders en rechtspraak genegeerd wordt zoals wij u reeds hebben aangegeven.

Opvalt dat ook bij de Raad van State inmiddels twijfel is ontstaan omtrent haar opvattingen. Naar aanleiding van bovengenoemde uitspraak van het Hof heeft de Raad van State zeer recent aanleiding gezien om over het standpunt van het Hof expliciet vragen te stellen aan partijen in lopende bodemprocedures, met verzoek daarover uiterlijk 31 januari 2021 een vijftal vragen te beantwoorden, waarna een datum voor mondelinge behandeling zal volgen. In het licht van de vaste en steeds verder aangescherpte rechtspraak van het Europese Hof is aannemelijk dat de vaste rechtspraak van de Raad van State op dit punt niet langer houdbaar is, want rechtstreeks in strijd met het Europese recht.

Uw optreden inzake het fanatiek doordrammen van mogelijke plaatsing van windturbines in Klarenbeek (e.o.) sluit naadloos aan bij de constatering van mr. Brenninkmeijer dat dit soort projecten tot weerstand leiden en burgers vaak buiten spel staan, omdat zij zich niet gehoord voelen en inspraak een wassen neus is. Veelal is het 'tekenen bij het kruisje'. Reeds voor aanvang van het werk van de commissie constateert mr. Brenninkmeijer al dat burgers veel eerder bij klimaatplannen betrokken moeten worden.

Niet alleen is er sprake van een ontzettend manco aan inspraak, maar uit het rapport van DEI blijkt dat windturbines enorme gezondheidsschade kunnen veroorzaken als gevolg van infrasone trillingen (dus beneden 20 Hz). Het blijkt dat deze trillingen een individu (voor gevaar) waarschuwen zonder dat hij zich daarvan scherp bewust is. Zij worden onbewust vertaald als alarmsignalen. Als het lichaam continu aan deze trillingen wordt blootgesteld – en zeker als dit signaal voortdurend wisselt, zoals bij windturbines door veranderende windsterkte, windrichting en resonantie – slaat het lichaam continu onbewust alarm. Zo zorgen deze trillingen voor een chronische stressreactie. Dit effect en deze reacties in het lichaam treden vooral op bij langdurige blootstelling aan laagfrequente geluidsgolven. In het rapport wordt verwezen naar allerlei medisch onderzoek terzake. Ik en mijn bureaus verzoeken u kennis te nemen van dit onderzoek en onverkort te verwerken in uw beleid, zoekgebieden, de RES of andere door u op te stellen normkaders. Wij hebben deze als bijlage toegevoegd.

Nederlandse bestuurders en politiek gedragen zich inzake het plaatsen van windturbines in stedelijke gebieden als promotors van het roken in de 50'er jaren; omdat het zo goed voor de gezondheid was totdat dr. Lenze Meinsma er op wees hoe gevaarlijk roken voor de gezondheid was.

Al verschillende keren heeft het Hof van Justitie van de Europese Unie uitgesproken dat wanneer men beoogt – wij zeggen het met eigen woorden – een windturbine te plaatsen of daar zelfs premature planvorming voor heeft, maakt of vaststelt of voornemens is vast te stellen, de SMB-richtlijn gevolgd moet worden. Dit betekent dat er eerst een plan-m.e.r. moet plaatsvinden.

Doel van de plan-m.e.r. is om plannenmakers te dwingen om al in een vroegtijdig stadium van de planvorming na te denken over de milieugevolgen en deze mee te nemen bij het maken van strategische keuzen. Dat is dus niet pas bij een aanvraag omgevingsvergunning maar ver, ver daarvoor! Wij stellen ons op het standpunt dat dit bij de concept RES reeds had gemoeten maar nu zeker bij de RES 1.0, u heeft dit verzaakt.

In Nederland is van toepassing het Activiteitenbesluit en de Activiteitenregeling. De normen in deze regeling voldoen niet aan de Europese SMB-richtlijn. Het Hof van Justitie van Europa heeft meerdere malen uitgesproken dat minimaal aan de SMB-richtlijn voldaan moet worden in de Europese staten. Onderdeel van de plan-m.e.r. is dat eerst concreet onderzoek gedaan wordt naar het milieueffect van een windturbine, maar ook onderzoek naar gezondheidsrisico's. Op dit moment worden deze Europese normen en verplichtingen in Nederland geheel genegeerd. U heeft ook deze Europese normen en verplichtingen compleet genegeerd bij het opstellen van de RES 1.0.

Nu stellen bestuursorganen, zoals uw College, beleid, potentiekaarten, zoekgebieden, RES-sen en wat meer zij op en uiteindelijk vast, zonder dit onderzoek uit te voeren. Daarnaast wenst u ook mee te werken aan een vergunning zonder dit onderzoek te eisen van de vergunningaanvrager. Gaan wij uiteindelijk naar de rechter dan is de rechter in Nederland tot en met de Raad van State van mening dat de SMB-richtlijn niet van toepassing is op de vergunningverlening (Windlocatie Battenoord, ECLI:NL:RVS:2019:1064).

Te deze is het hiervoor genoemde onderzoek temeer klemmend vereist, daar de bewoners van Klarenbeek (e.o.) door plaatsing van de windturbines ook nog hun enige geluidluwe achtergevel verliezen, waardoor zelfs (ongeacht vorenstaande) ook in strijd gehandeld wordt met de landelijke bepalingen terzake.

De Raad van State gedraagt zich zoals het Bundesverfassungsgericht in Duitsland inzake het opkoopprogramma van de Europese Centrale Bank in de jaren 2010. Anders gezegd, de Raad van State stelt impliciet dat de opvattingen van het Hof van Justitie met betrekking tot Europees Unierecht in Nederland niet van toepassing zijn. Met andere woorden, de Raad van State houdt de hand boven het hoofd van Nederlandse bestuursorganen, die zich expliciet niet houden aan de SMB richtlijn. De Raad van State accordeert derhalve onrechtmatig Nederlands bestuurshandelen en besluiten.

Conclusie, wij stellen ons op het standpunt dat het college van B&W met de concept RES en de RES1.0 handelt in strijd met vorenstaande. Wij stellen ons op het standpunt dat u alleen hierom ook al het proces van de RES1.0 per direct dient te stoppen, de concept RES dient te vernietigen en het proces opnieuw dient op te starten in lijn met alle wet- en regelgeving, zo vorenstaande.

Algemene beginselen van behoorlijk bestuur

Daarnaast wijzen wij u wederom op de algemene beginselen van behoorlijk bestuur (abbb), wij geven hier geen uitputtende opsomming van de regels en onze grieven, leest u deze in de volledige breedte en context van deze wetsbepalingen.

Vertrouwensbeginsel

Dit houdt in dat wij als inwoners van het buitengebied er op moeten kunnen vertrouwen dat de gemeente zich aan een bepaald beleid houdt. Eerder werden windmolens bij de Beekbergsebroek en Uddel vanuit de werking van uw beleid of minimaal uw beleidsopvattingen niet toegestaan ivm o.a. de afstand tot woningen, in het RES 2 gebied staan de woningen nog dichterbij de windmolens. Dit is niet nader gemotiveerd. Het proces van de RES lijkt enkel te zijn gericht op het plaatsen van windturbines en zonnepanelen in buitengebieden en lijkt daarom het verkleinen van afstanden van windturbines tot woningen noodzakelijk om plaatsing mogelijk te maken. Het beleid is daarom niet consistent en schaadt het vertrouwensbeginsel.

Gelijkheidsbeginsel

Het doel van dit principe is om iedere burger van ons land dezelfde rechten te geven. Dat niet alleen, hier behoort ook toe dat er in gelijke gevallen op dezelfde manier geoordeeld moet worden. Naast het voorbeeld onder vertrouwensbeginsel (geen windmolens Beekbergsebroek en Uddel) noemen wij bijvoorbeeld ook het feit dat u alle opwek afwend naar de buitengebieden. Opwekken waar het verbruikt wordt is uw uitgangspunt, daarom dient stroom verbruikt in de stad opgewekt te worden in de stad, dit zelfde geldt voor industrie. Het gegeven dat u onze KES-stad 0.1 niet eens heeft onderzocht, behandeld, voorgelegd heeft aan de raad en onze inbreng als participant daarmee heeft gebagatelliseerd en genegeerd en tot slot als niet realistisch en niet kansrijk heeft bestempeld onderstreept dit feit.

Zorgvuldigheidsbeginsel

Het zorgvuldigheidsbeginsel betekent dat elk besluit door de gemeente zorgvuldig wordt voorbereid. Er wordt daarvoor de nodige kennis vergaard en alle relevante feiten en belangen worden afgewogen vóór er een beslissing wordt gemaakt. Dat hiervan op geen enkele manier sprake is of is moe duidelijk zijn, geen inspraak en geen onderzoek naar (cumulatie van) effecten op mens, dier en omgeving (het milieu). Er is op geen enkele wijze rekening gehouden met de gezondheid van mensen in het RES2 gebied en de gevolgen voor de leefomgeving. Er mag in geen geval een verslechtering van het woon- en leefklimaat van inwoners optreden, u heeft het niet eens onderzocht of gemotiveerd.

Het specialiteitsbeginsel?

Bij dit beginsel mag de gemeente enkel de belangen behartigen waarvoor de betrokken wet of regeling een grondslag biedt. Dit staat vermeld in artikel 3:4 lid 1 van Awb. Het komt er dus op neer dat de gemeente geen zaken mag regelen die buiten haar bevoegdheid liggen of waarbij sprake is van willekeur. Naast het gegeven dat windmolenparken uiteindelijk niet alleen onder de bevoegdheid van de gemeente vallen (en dus ook provinciaal beleid mee had moeten worden gewogen) is er sprake van grote willekeur, u wend alle opwek af op de buitengebieden, zie hiervoor KES-stad 0.1. Daarbij komt dat het college als bevoegd gezag

voor de RES de regie pakt om gebieden geschikt te maken voor windturbines en zonnevelden, die uitgebaat worden door projectontwikkelaars en energie exploitanten. Hierdoor wordt een bepaalde groep ernstig bevoordeeld en zijn de belangen van burgers daaraan ondergeschikt gemaakt. Ook wanneer er gesproken wordt om burgers mee te laten participeren blijkt uit een gepubliceerd onderzoek in de NRC van jongstleden dat dit slechts een wassenneus is en in de praktijk niet werkt. Dat het Apeldoornse participatie traject totaal niet voldoet en heeft voldaan aan ook maar enige vorm van geborgde inspraak hebben wij u veelvuldig benoemd en noemen wij hierbij nogmaals.

Beginsel van fair play

Het beginsel van fair play houdt in dat het bestuursorgaan publieke taken moet vervullen zonder vooringenomenheid en dat het zich daarbij open en eerlijk moet gedragen. In de praktijk heeft het beginsel van fair play een aantal raakvlakken met het onpartijdigheidsbeginsel en het zorgvuldigheidsbeginsel. Daarnaast biedt dit fair play beginsel geen ruimte voor partijdigheid of onzorgvuldigheid. Onzorgvuldigheid is breed aangetoond, partijdigheid treffen wij wederom aan in het gegeven dat u o.a. de opwek afwendt op de buitengebieden. U heeft de KES-stad 0.1 ongemotiveerd ter zijde geschoven. Daarnaast u stuurt aan op onredelijk talmen, waardoor het voor ons als inwoner van het buitengebied moeilijk zelfs bijna onmogelijk wordt om onze rechten uit te oefenen.

Vooringenomenheid

Volgens deze gedragsregel moet de gemeente haar taak op objectieve en onpartijdige wijze vervullen. De gemeente moet te allen tijde zonder vooropgezette mening te werk gaan. Deze gedragsregel is gecodificeerd in artikel 2:4 van de Algemene wet bestuursrecht. Het verbod op vooringenomenheid heeft onder andere als doel om 'vriendjespolitiek' te voorkomen. Ook hier kunnen wij niet anders concluderen dat er een vooropgezette mening is toegepast door geen enkele windmolen of zonneveld te plaatsen binnen de bebouwde kom van de stad. Ook lijken industriegebieden zwaar te zijn ontzien. Tot slot benoemen wij nogmaals de KES-stad 0.1 die u terzijde heeft geschoven. Daarnaast wordt openlijk toegegeven dat de positie en rest capaciteit van een trafostation ook een leidend onderdeel is.

Verbod op détournement de procédure?

Niet alle procedures zijn echter even gunstig voor inwoners van het buitengebied, de ene procedure biedt meer bescherming voor ons dan de andere. Het verbod op détournement de procédure houdt in dat de gemeente verplicht is om te kiezen voor de procedure die de meeste rechtsbescherming biedt aan ons als inwoners. Daarnaast kan het verbod op détournement de procédure ook letterlijk worden vertaald als een verbod op de verdraaiing ('détournement') van procedures ('procédure'). Het behoeft geen nadere uitleg dat de door het college gevolgde procedure verre van de meest geschikte is en juist de minste rechtsbescherming is toegepast voor ons als inwoners van het buitengebied. Het college probeert zelfs de raad gedeeltelijk buitenspel te zetten! U negeert De EU richtlijnen SMB 2001/42/EG en 2011/92/EU en het verdrag van Aarhus volledig!

2.2 Gezondheid van de mens

Industriële windturbines (IWT's) leveren *schade voor de gezondheid van de mens*. Het is een onderwerp dat steeds meer in de publiciteit geraakt en de volgende grondrechten opgenomen in onze Grondwet in de kern raakt:

Grondrechten

Artikel 21 van de Nederlandse Grondwet

De zorg van de overheid is gericht op de bewoonbaarheid van het land en de bescherming en verbetering van het leefmilieu.

Artikel 22 van de Nederlandse Grondwet

1. *De overheid treft maatregelen ter bevordering van de volksgezondheid.*

Behalve grondrechten voor de burger houden de artikelen een voorzorgsplicht voor de overheid in om te voorkomen dat de burgers en milieu worden blootgesteld aan risico's.

Onvoldoende invulling zorgplicht

Vanaf 2010 wordt de Nederlandse overheid in toenemende mate verweten onvoldoende invulling te geven aan beide grondrechten en zich te onttrekken aan zijn voorzorgsplicht. Dit is vooral het geval ten aanzien van de risico's waaraan mensen worden blootgesteld die wonen nabij industriële windturbines. In de medische en juridische literatuur is het aspect schade voor de gezondheid nationaal en internationaal niet meer te loochenen. In de afgelopen 10 jaren heeft een groot aantal wetenschappers gepleit zorgvuldiger om te gaan met de gezondheid van de mens in de planning en besluitvorming aangaande de aanleg van windturbineparken. Het tegendeel is in de huidige besluitvorming helaas het geval.

De afstandsnormen in de regelgeving zijn sinds 2010 voor omwonenden dusdanig ongunstig aangepast dat de daadwerkelijke bescherming tegen gezondheids- en milieuschade in het geding is. Van effectief onderzoek vooraf aan de besluitvorming over windturbineparken is geen sprake. Ondanks dat EU richtlijnen, waaronder vooral de Strategische Milieu Beoordeling Richtlijn (SMB) uit 2001, dit onderzoek aan de Nederlandse overheid wel voorschrijven. Inmiddels wordt in rechtszaken de Nederlandse bestuursorganen nalatigheid verweten. Daarnaast zijn bij onder meer de Raad van State in beroepszaken tegen de planning van windturbineparken prejudiciële vragen opgeworpen aangaande de plicht tot uitvoering van de EU richtlijnen. Dit mede naar aanleiding van een recente uitspraak op 25 juni 2020 van het Hof van Justitie van de EU.

Voorzorgsprincipe niet of onvoldoende onderdeel RES 1.0

De gezondheidsschade dient serieuze aandacht te worden geven in de besluitvorming in de Regionale Energie Strategieën (RES). In de RES 1.0 is komt dit niet of onvoldoende aan de orde.

Hoofdargument om dit te steunen is dat in de besluitvormingsprocessen over windturbineparken door de Nederlandse bestuursorganen en de rechtscolleges de stand van de medische inzichten voortaan volwaardig meegenomen worden.

Alle bestuursorganen en rechtscolleges dienen het voorzorgsprincipe voor de gezondheid van de mens te plaatsen in het hart van de besluitvorming. Dit geldt niet alleen met betrekking tot windturbineparken maar ook bij alle andere beslissingen in de energietransitie waarbij volgens de normstelling van de EU sprake is van aanzienlijke milieugevolgen. Op grond van de normstelling van de EU dient vooraf aan de besluitvorming door onderzoek met wetenschappelijke zekerheid vast komen te staan, dat het bestaande beschermingsniveau voor een gebied niet zal worden aangetast door de voorgenomen plannen. Het nalaten van dit onderzoek zet de deur open voor alle regio's en gemeenten om de blootstelling van bewoners aan gezondheidsrisico's verder te vergroten. Het doen van onderzoek dat voldoet aan de EU-normen is noodzakelijk om de gezondheidsrisico's uit te sluiten en het voorzorgsprincipe in te vullen. De noodzaak hiertoe is ook actueel in de besluitvorming in het kader van de RES. Er is onvoldoende getracht gezondheidsrisico's op voorhand uit te sluiten.

Het toetsen van de effecten op de volksgezondheid van de RES 1.0 wordt door betrokken bestuurders verschoven naar het moment dat er daadwerkelijk fysieke uitvoering wordt gegeven aan de RES. Dit is gelet op de SMB richtlijn en het Verdrag van Aarhus te laat. Immers er ligt nu een formeel vastgesteld, maar niet getoetst plan RES 1.0 aan ten grondslag, waarvan men de werking niet kent.

Met het serieus toepassen van het voorzorgsprincipe staan we in Nederland aan het begin van een traject. Op dit nieuw ingezette spoor om de gezondheidsschade ten gevolge van windturbines erkend te krijgen bij de overheid zijn meerdere wetenschappelijke publicaties beschikbaar.

Het is de plicht van alle bestuursorganen om de invulling van het voorzorgsprincipe en toepassing van de EU richtlijnen te realiseren. Het is de taak vooral van hen die een rol vervullen in besluitvormingsprocessen en de leden van de rechterlijke macht hierin verantwoordelijkheid te nemen.

Van het gemeentebestuur wordt verlangd, dat zij serieus aandacht geeft aan een zorgvuldiger en democratisch besluitvormingsproces waarin de zorg voor de gezondheid en de handhaving of verbetering van het huidige beschermingsniveau van onze regio voorop staat. Het normen kader van de SMB richtlijn gebiedt dat. Maar ook onze eigen Grondwet. Dat betekent dat de overheid, ic het gemeentebestuur, zolang twijfel bestaat over het veroorzaken van gezondheidsschade en milieuschade en er geen wetenschappelijke garanties kunnen worden gegeven dat het bestaande beschermingsniveau voor een regio zal worden gehandhaafd dan wel verbeterd, niet een plan vast kan en mag stellen. Dat geldt zowel voor de RES 1.0 en voor de afzonderlijke vergunningen, zoals voor windturbines.

Het gemeentebestuur dient derhalve de RES 1.0 niet vast te stellen. Nu het gemeentebestuur dit besluit wel heeft genomen, schendt zij de beginselen van onze rechtsstaat en handelt het in strijd met het internationaal en nationaal recht. Dit maakt het

besluit nietig dan wel vernietigbaar. En het brengt de gemeente in de positie, doordat het gemeentebestuur willens en wetens de burgers blootstelt aan de risico's van gezondheidsschade, dat de gemeente in de toekomst schadeclaims tegemoet kan zien.

2.3 EU-richtlijnen als normenkader voor onderzoek naar effecten op beschermingsniveau gezondheid mens, leefbaarheid en milieu

Voor de voorgestelde ingrijpende veranderingen in de omgeving dienen mogelijk MER's opgesteld en beoordeeld te worden. Dat is een langdurig en arbeidsintensief proces. In de RES'en staat meestal genoemd dat de initiatiefnemer een MER uitvoert, echter in de huidige regelgeving bestaat geen MER meer. Er worden bij windparken wel milieutoetsen gedaan, maar op basis van normen die staan in het zogenoemde **Activiteitenbesluit**. Dat zijn algemene, wettelijke regelingen en daarom volgens de Raad van State niet zelf onderworpen aan een milieueffectrapportage. Deze huidige regelgeving is gebaseerd op het geluid van turbines met een ashoogte van 64 meter meter hoog. Turbines van de huidige hoogte (240 mt: deze hoogste in Nederland staat op de Maasvlakte, de wieken meten twee voetbalvelden) maken 1 tot 2 dB meer geluid dan de getoetste lagere windturbines. Elke 3 dB meer betekent een verdubbeling van het huidige geluid. Dit in weerwil van wat de fabrikanten ons voorspiegelen, die hun turbines aanprijzen als zijnde een stillere variant dan de vorige.

Bij de ontwikkeling van een type windturbine wordt deze qua geluidsbelasting in optimale situatie getest. De testresultaten worden verwerkt in een Handleiding Geluidsbelasting windturbines Type X. Deze handleiding wordt gebruikt bij het inplannen van windturbines op een te ontwikkelen locatie. Dit blijkt een papieren werkelijkheid te zijn. In de praktijk blijkt dat iedere turbine zijn eigen geluidsfrequentie (dBA en LFG) heeft. De contouren van het geluid reiken in de praktijk verder dan berekend en de overlast is dus groter. Diverse praktijk onderzoeken wijzen dit uit. Klachten van burgers worden in de regel niet serieus genomen, want op papier kunnen zij geen overlast ervaren. Dit leidt naast frustraties ook tot stress en gezondheidsproblemen. Daarnaast geldt voor geluid veroorzaakt door windturbines het jaargemiddelde dat aan alle turbines als standaard wordt opgelegd. Een gemiddelde verdoezelt heel handig de klachten die turbines met pieken in hun geluid bij omwonenden geven en noopt overheden niet om onderzoek ernaar uit te voeren. Men verschuift zich achter de richtlijnen en de normen worden daardoor niet overschreden.

De gezondheidsrisico's voor omwonenden zijn door het steeds hoger worden van de windturbines niet met de juiste gegevens getoetst en dit vormde de basis van het kort geding dat advocaat De Lange onlangs aanspande in Assen. De risico's moeten volgens hem meegenomen worden in de plannen voor windparken, sinds de uitspraak van het Europees Hof die deze omissie in de wetgeving heeft erkend. De eis om een te bouwen windpark in Groningen stop te zetten is niet ontvankelijk verklaard, niet op basis van de inhoud maar vanwege procedurele gronden. Vervolgstappen om inhoudelijk een rechtelijke uitspraak te krijgen op het niet toepassen van de uitspraak van het Europese Hof zijn gepland. De uitspraak van het Europese Hof heeft in België gezorgd voor het stopzetten van de bouw van een windpark, omdat de gezondheid van de omwonenden niet gegarandeerd kan worden. Wanneer de initiatiefnemer een MER uitvoert, zal dat volgens de huidige regelgeving zijn die niet voldoet.

Het geluid van hoge turbines is luider dan van lage en het gaat om een hinderlijk, dreunend **impulsgeluid**. Naast impulsgeluid produceren windturbines **laagfrequent geluid** en er komt steeds meer bewijs dat dit schadelijk is voor omwonenden. Recentelijk aangevuld door een Nederlandse onderzoeker op basis van meer dan driehonderd recent gepubliceerde wereldwijde studies naar gezondheidsaspecten van o.a. laagfrequent geluid. Een zelfde redenering gaat op voor LFG, dat niet door iedereen op dezelfde manier wordt ervaren, maar wel ernstige gezondheidsklachten kan geven (somatische klachten als maag- en darmproblemen, stress, hartritme klachten en hoofdpijnen). Daarnaast treden slaapstoornissen en oververmoeidheid op. Omdat LFG een klein gedeelte van het geluidsspectrum uitmaakt, is dit sinds de invoering van de CHW opgenomen in het geheel en aangemerkt als verwaarloosbaar. Een recent onderzoek, van klinisch fysicus Jan de Laat van het Leids Universitair Medisch Centrum LUMC, laat zien dat hartklachten kunnen verergeren onder invloed van langdurige blootstelling aan laagfrequent (brom)geluid, dat onder andere door draaiende windturbines wordt geproduceerd. Het onderzoek is belangwekkend omdat De Laat meer dan driehonderd recent gepubliceerde wereldwijde studies naar gezondheidsaspecten van onder andere laagfrequent geluid analyseerde.

Tot slot, kent Nederland **de soepelste geluidsnormen** in Europa. De afstand tot woningen mag 400 meter zijn, maar sommige GGD 'en adviseren 800 meter. Volgens een recent rapport van het RIVM, gebaseerd op het WHO-advies, ervaren momenteel 3 miljoen huizen (37%) meer dan 55 decibel geluidhinder en ernstige gezondheidseffecten (zoals hartziekten) treden al op bij lagere geluidsniveaus dan tot nu toe werd aangenomen. Het wettelijk toegestane geluidsniveau moet omlaag en het kabinet moet het geheel van geluidhinder in kaart brengen en maatregelen formuleren. Een zorgvuldige besluitvorming waarbij het belang van burgers zwaarder weegt dan het algemeen belang behoort tot uw verantwoordelijkheid, zoals ook naast het Verdrag van Aarhus verwoord is in de Grondwet (al eerder genoemd maar ten overvloede hier herhaald):

Art. 21 Grondwet: "De zorg van de overheid is gericht op de bewoonbaarheid van het land en de bescherming en verbetering van het leefmilieu."

Art. 22 Grondwet: "De overheid treft maatregelen ter bevordering van de volksgezondheid."

2.4 Gezondheidsschade

Zoals reeds aan u kenbaar gemaakt en ook weer totaal genegeerd door u blijkende de RES 1.0 die voorligt maken wij ons ernstige zorgen over de gevolgen voor onze gezondheid, zie hiervoor ook het algemenere deel onder **GRONDRECHTEN**. In ons gebied wordt gezocht naar mogelijkheden voor plaatsing van windturbines met een hoogte van 200 meter op afstand vanaf veelal 100 - 350 meter van woningen (en overige kwetsbare objecten).

Wij stellen ons op het standpunt dat u gelet op artikel 3.2, 3.4 en 3.9 AWB de RES 1.0 ook op dit onderdeel onzorgvuldig heeft opgesteld en voorbereid. Er is geen enkele motivatie aangetroffen waaruit blijkt dat onze inbreng op basis van wetenschappelijke literatuur, die aantoonde dat er de nadelige gezondheidseffecten van windturbines in de directe nabijheid van woningen (en overige kwetsbare objecten) ontstaan weerlegd. Wij onderbouwen

hieronder nogmaals de door ons gesignaleerde zaken omtrent dit onderwerp zonder een uitputtende opsomming te geven. Wij verzoeken u alle aangedragen punten in uw zienswijzennota te bevestigen of te weerleggen met gelijkwaardige literatuur.

Wij stellen ons op het standpunt dat de gemeente Apeldoorn o.a. artikel 21 en 22 van de grondwet negeert of minimaal onjuist en onvolledig toepast. Hierdoor hebben ook op dit vlak onvoldoende zorgvuldige overwegingen plaatsgevonden, er mogelijk een onvoldoende zorgvuldig besluit gaat worden genomen en uw wederom nalatig bent. Wij verzoeken u de concept RES en RES1.0 te vernietigen en een nieuwe RES op te stellen in lijn met o.a. de grondwet en overige genoemde wetsartikelen.

Gezondheidsschade (vervolg)

Zoals reeds aan u kenbaar gemaakt en ook weer totaal genegeerd door u blijkende de RES 1.0 die voorligt maken wij ons ernstige zorgen over de gevolgen voor onze gezondheid, zie hiervoor ook het algemenere deel onder *GRONDRECHTEN*. In ons gebied wordt gezocht naar mogelijkheden voor plaatsing van windturbines met een hoogte van 200 meter op afstand vanaf veelal 100 - 350 meter van woningen (en overige kwetsbare objecten).

Wij stellen ons op het standpunt dat u de RES 1.0 ook op dit onderdeel onzorgvuldig heeft opgesteld en voorbereid. Er is geen enkele motivatie aangetroffen waaruit blijkt dat onze inbreng op basis van wetenschappelijke literatuur, die aantoont dat er de nadelige gezondheidseffecten van windturbines in de directe nabijheid van woningen (en overige kwetsbare objecten) ontstaan weerlegd. Wij onderbouwen hieronder nogmaals de door ons gesignaleerde zaken omtrent dit onderwerp zonder een uitputtende opsomming te geven. Wij verzoeken u alle aangedragen punten in uw zienswijzennota te bevestigen of te weerleggen met gelijkwaardige literatuur.

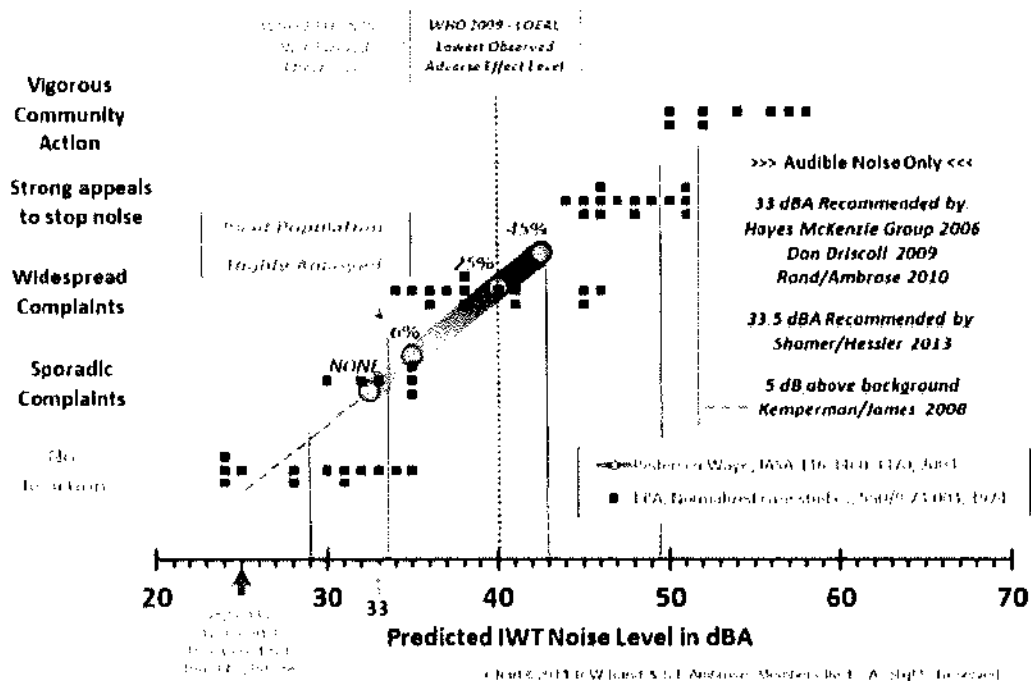
1. Het college hecht mogelijk veel waarde aan de uitkomsten van het RIVM-rapport "Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update" uit 2020 (1) . Om de navolgende redenen is dit rapport echter niet toepasbaar op de Apeldoornse zoekgebieden, zo ook niet het RES2 gebied:
 - A. In het RIVM-rapport (1) wordt verwezen naar 102 wetenschappelijke studies (o.a.2-21). Het merendeel gaat over overlast en acceptatie van windturbines. Slechts 15 studies gaan over gezondheidseffecten en windturbines. Opvallend in deze studies is dat vrijwel alle windturbines in dunbevolkt gebied gelokaliseerd zijn en een maximale tiphoogte van 120 meter hebben. Daarnaast woont het overgrote deel van de omwonenden in de studies op meer dan 500 meter afstand van de windturbines en is de geluidsbelasting lager dan 42 dB.

- B. In de veel besproken Deense studies (The Danish Wind turbine Study, 5-9) is onderzoek gedaan naar de gezondheidsrisico's bij 711.000 inwoners die in dunbevolkt gebied binnen een straal van 10 km van windturbines wonen. Slechts 1100 inwoners wonen binnen 500 meter van windturbines met een tiphoogte tot 100 meter en een geluidsbelasting van 42 dB en hoger. In deze kleine groep (minder dan 1% van het totaal aantal onderzochte bewoners) is wel degelijk een verhoogd risico op hart- en vaatziekten (9) , slapeloosheid, depressie en toename gebruik van antidepressiva en slaapmedicatie aangetoond (8).
 - C. In diezelfde Deense studies is een significant verhoogd risico op hypertensie aangetoond bij mensen ouder dan 65 jaar die in de nabijheid van windturbines wonen met een geluidsbelasting buitenshuis van 42 dB en meer; binnenshuis 15 dB en meer (5).
 - D. Er zijn geen wetenschappelijke studies beschikbaar over de gezondheidseffecten van windturbines met een tiphoogte hoger dan 120 meter, die binnen 2000 meter van omwonenden staan met 42dB geluidsbelasting of hoger. De hoofdonderzoeker van de Deense studies (Mw. dr. M. Sørensen 5-9) en ook de auteur van het RIVM-rapport (Dhr. dr. F. van den Berg (1)) bevestigen dit. De conclusies van het RIVM-rapport "Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update" uit 2020 zijn daarom niet van toepassing op de situatie, zoals in en rondom Apeldoorn en ons RES 2 gebied in Klarenbeek gepland is.
 - E. In het WHO-rapport Environmental Noise Guidelines for the European Region (15) wordt in de bespreking van geluidsoverlast door windturbines bevestigd dat de onderzoeken plaats hebben gevonden in dunbevolkte gebieden.
2. Er is vooralsnog geen wetenschappelijk onderzoek gedaan naar negatieve gezondheidseffecten bij kinderen die opgroeien in de buurt van windturbines. Het eerder aangehaalde RIVM-rapport vermeldt niet welke betekenis er toegekend moet worden aan het gegeven dat hierover geen kennis beschikbaar is. Helaas zijn in de Deense Studies bewoners van jonger dan 18 jaar uitgesloten van deelname. Wel is bekend dat geluid van weg- en vliegverkeer significant negatieve gevolgen heeft op de leerprestaties en geheugenfuncties van kinderen (20). Hoewel een dergelijk verband m.b.t. turbinegeluid aannemelijk lijkt, ontbreekt wetenschappelijk onderzoek hieromtrent. Er is bovendien veel onderzoek gedaan naar de effecten van slaapstoornissen op de hersenontwikkeling van kinderen. Slaapstoornissen bij kinderen, waarvan kan worden aangenomen dat die ten gevolge van windturbinegeluid kunnen ontstaan, kunnen leiden tot neuronen-verlies, verlies van geheugenfunctie, stagnerende cognitieve vermogens, toename van gedragsproblemen en verminderd welbevinden (16-19) . Tenslotte is verstoorde slaap bij kinderen geassocieerd met overgewicht en metabole ontregeling.
 3. Er is veel wetenschappelijk bewijs dat geluidsoverlast door verkeer en vliegvelden geassocieerd is met een verhoogd risico op hart- en vaatziekten (10-13, 20, 22). Geluidsoverlast veroorzaakt door windturbines wordt ongeveer even hinderlijk

ervaren als geluidsoverlast door vliegverkeer en 3 maal hinderlijker ervaren dan weg- en railverkeer bij een vergelijkbaar geluidsniveau (14).

4. In verschillende wetenschappelijke studies is aangetoond dat omwonenden vanaf 35dB(A) hinder tot ernstige hinder ervaren. Dat is ook af te lezen uit bovenstaande schematische weergave van de resultaten van de review van geluidsexperts R.W. Rand en S.E. Ambrose uit 2013. Ook valt uit deze weergave op te maken dat de huidige Nederlandse geluidsnormen voor windturbines leiden tot ernstige hinder bij een veel grotere groep omwonenden dan op basis van de berekeningen van TNO en RIVM wordt aangenomen.

Predicted Community Reaction For Wind Turbines in a Quiet Area

In bovenstaande figuur wordt de relatie weergegeven tussen het geluidsniveau van windturbines en de overlast ervan. Een gegeven is dat een geluidsniveau van 35dB(A) overeenkomt met een afstand van 10x de ashoogte van een moderne windturbine. Een windturbine met een tiphoogte van 200 meter heeft een ashoogte van ongeveer 150 meter. Dit type windturbine zal daarom op een afstand van minimaal 1500 meter tot woonhuizen, scholen, zorgcentra en andere gevoelige bebouwing moeten worden geplaatst om geluidshinder en secundaire gezondheidseffecten te minimaliseren. Bij plaatsing van een windturbine op of nabij water zou deze afstand minimaal 1,5x groter moeten zijn, gezien het feit dat geluid over water veel verder draagt dan over land.

In Apeldoorn, zo ook in ons RES 2 gebied in Klarenbeek zal het bereik van de invloedssfeer van 1500 meter enorm zijn op de vele aanwezige woningen en bedrijven (let op ook agrarische bedrijven). Alle inwoners van het RES 2 gebied (en andere gebieden) zullen enorme gezondheidseffecten ondervinden.

5. De WHO stelt vast dat bronnen van geluidsoverlast, waaronder windturbines, een belangrijke bedreiging voor de volksgezondheid zijn en adviseert een striktere geluidsnorm dan de Nederlandse wettelijke geluidsnorm voor windturbines (15).
6. Het RIVM adviseerde in 2009 een lagere geluidsnorm met een voorkeurswaarde van 40dB Lden én een maximale waarde van 45dB Lden om de ernstige hinder van windturbines tot een minimum te beperken. Dit advies is destijds niet opgevolgd door de landelijke politiek en er is gekozen voor uitsluitend een maximale waarde van 47dB Lden.
7. Windturbinegeluid wordt in de nacht niet gemaskeerd door het geluid van verkeer zoals dit overdag wel het geval kan zijn (4) . Daardoor leidt geluidsoverlast door windturbines ook langs (snel)wegen tot een toename van slapeloosheid. Het is al langer bekend dat chronische slapeloosheid leidt tot hypertensie, depressie, overgewicht en diabetes. Deze ziektebeelden hebben reeds een hoge incidentie in de zoekgebieden in dichtbevolkte volkswijken (24). Deze ziektebeelden zullen naar verwachting door plaatsing van windturbines nog verder toenemen.
8. Bovendien zijn er aanwijzingen dat laagfrequent en infrason geluid (zowel hoorbaar als niet hoorbaar) door windturbines voor een aanzienlijke groep omwonenden hinderlijk is en een negatieve invloed kan hebben op de gezondheid. Er wordt gewerkt aan een studie van meer dan 300 wetenschappelijke artikelen over dit onderwerp, welke binnenkort gepubliceerd zal worden. Daarnaast geeft een recente studie gepubliceerd in Nature Scientific Reports aanwijzingen voor volumeverlies van grijze stof in enkele gebieden in het brein bij proefpersonen die aan infrason geluid waren blootgesteld. Deze onderzoekers vinden hun bevindingen een plausibele casus voor verder onderzoek (25).

Op basis van het voorgaande zijn wij ernstig bezorgd over de nadelige gezondheidseffecten van windturbines in de directe nabijheid van onze woningen. Deze zorgen worden niet weggenomen door het RIVM-rapport "Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update", aangezien dit rapport onvolledig is en niet op alle relevante aspecten van dit probleem is toegesneden. Bovendien zijn de conclusies ervan niet op de Apeldoornse en Klarenbeekse situatie van toepassing. Om deze reden vormt dit rapport geen bruikbaar uitgangspunt voor verantwoorde besluitvorming door het college over de plaatsing van windturbines in de Apeldoornse zoekgebieden.

Wij stellen ons, mede gezien onze zorgen inzake de gezondheid op de volgende standpunten:

- I. U dient eerst de gezondheidseffecten en risico's te onderzoeken, de concept RES te vernietigen, de RES1.0 aan te houden. Daarna dient u, met de dan bekende gegevens een nieuwe RES1.0 op te stellen.
- II. Op basis van het RIVM-rapport is het niet te verantwoorden om de voorgenomen plannen om windturbines te plaatsen nabij woningen ten uitvoer te brengen, wij opteren, tot dat middels wetenschappelijk bewijs een andere waarde is aangetoond een minimale waarde van 10x de tiphoogte.

- III. Dat juist kinderen met een zich nog ontwikkelend brein bijzonder kwetsbaar zijn voor slaapverstoring en dat dit negatieve gevolgen voor de hersenontwikkeling kan hebben en dat windturbines een bijkomende bron zijn van slaapverstoring.
- IV. Dat u opdracht moet geven aan het RIVM om gedegen onderzoek te doen naar de specifieke gezondheidsrisico's met betrekking tot de Apeldoornse zoekgebieden voor windturbines met een hoogte van 200 meter en hoger, binnen 2000 meter van woningen, en/of met een geluidsbelasting van 42 dB en hoger. Hierbij dient u het onderzoek niet te beperken tot de effecten op volwassenen, maar ook de gezondheidseffecten op kinderen mee te nemen.
- V. Dat u verzuimt invulling te geven aan uw verantwoordelijkheid als college om het voorzorgprincipe te hanteren en uw inwoners te beschermen tegen eerdergenoemde gezondheidsrisico's.
 - b. Dat u pas tot opnemen van het RES 2 gebied in de RES1.0 en eventuele voorgenomen plannen kunt besluiten, als overtuigend is aangetoond dat deze geen gezondheidsrisico's opleveren en bovendien te allen tijde niet ten nadele van de omwonenden zullen uitpakken.
- VI. Dat u de verantwoordelijkheid heeft om geluidsoverlast in Apeldoorn, zo ook in Klarenbeek (o.a. RES 2 gebied) zoveel mogelijk te beperken en daarom te zoeken naar groene (energie) alternatieven, die geen negatieve gezondheidseffecten opleveren.
- VII. Dat u de effecten van slagschaduw niet heeft onderzocht en deze niet heeft verwerkt in de RES1.0.

Referenties

1. RIVM rapport "Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update"

Literatuurlijst:

2. Bräuner, (2019b). Association Between Long-Term Exposure to Wind Turbine Noise and the Risk of Stroke: Data From the Danish Nurse Cohort. *Journal of the American Heart Association*, 8(14)
3. Michaud, (2018a). Clarifications on the design and interpretation of conclusions from health Canada's study on wind turbine noise and health. *Acoustics Australia*, 46(1), 99-110
4. Pedersen et al, (2010) Can road traffic mask sound from wind turbines? Response to wind turbine sound at different levels of road traffic sound. *Energy Policy* Vol. 38 no. 5, 2520-2527.
5. Poulsen, (2018a). Long-term exposure to wind turbine noise and redemption of antihypertensive medication: a nationwide cohort study. *Environment international*, 121, 207-215.
6. Poulsen, (2018b). Long-term exposure to wind turbine noise at night and risk for diabetes: a nationwide cohort study. *Environmental research*, 165, 40-45.
7. Poulsen, (2018c). Pregnancy exposure to wind turbine noise and adverse birth outcomes: a nationwide cohort study. *Environmental research*, 167, 770-775.
8. Poulsen, (2019a). Impact of long-term exposure to wind turbine noise on redemption of sleep medication and antidepressants: a nationwide cohort study. *Environmental health perspectives*, 127(3).
9. Poulsen, (2019b). Long-term exposure to wind turbine noise and risk for myocardial infarction and stroke: a nationwide cohort study. *Environmental health perspectives*, 2019(3).
10. van Kamp, (2020a). Evidence Relating to Environmental Noise Exposure and Annoyance, Sleep Disturbance, Cardio-Vascular and Metabolic Health Outcomes in the Context of IGCB (N): A Scoping Review of New Evidence. *International journal of environmental research and public health*, 17(9), 3016.
11. van Kamp, I, (2020b). Review of Evidence Relating to Environmental Noise Exposure and Annoyance, Sleep Disturbance, Cardio-Vascular and Metabolic Health Outcomes in the Context of the Interdepartmental Group on Costs and Benefits Noise Subject Group (IGCB (N)). RIVM Report 2019-0088; Netherlands.
12. Van Kempen, (2012). The quantitative relationship between road traffic noise and hypertension: a meta-analysis. *J Hypertens*, 30, 1075-1086.
13. Van Kempen, (2018). WHO environmental noise guidelines for the European region: a systematic review on environmental noise and cardiovascular and metabolic effects: a summary. *International journal of environmental research and public health*, 15(2), 379.

14. Verheijen et al. (2009). Evaluatie nieuwe normstelling windturbinegeluid. Invloed van verschillende grenswaarden op blootstelling, hinder en mogelijkheden ontwikkelingslocaties RIVM Rapport 680.300007
15. WHO. Environmental Noise Guidelines for the European Region (2018) WHO, Bonn.
16. Kiran P.Maski et al. (2013) Sleep deprivation and neurobehavioral functioning in children, *International Journal of Psychophysiology*, Volume 89, Issue 2, Pages 259-264
17. James E.Jan et al. (2010) Long-term sleep disturbances in children: A cause of neuronal loss *European Journal of Paediatric Neurology*, Volume 14, Issue 5, Pages 380-390
18. Leila Tarokh et al. (2016) Sleep in adolescence: physiology, cognition and mental health, *Neurosci Biobehav Rev*; 70: 182–188.
19. Lercher, P. et al. (2003) Ambient noise and cognitive processes among primary school children. *Environment & Behavior*, 35 (6): 725-735
20. Kempen, E. et al (2010). The effects of road and aircraft noise exposure on children's episodic memory. *Noise & Health*, 12 (49): 244-54
21. Basner, M et al. (2014) Auditory and non-auditory effects of noise on health. *The Lancet*, 2014 383 (9925):1325-1332
22. Hahad O et al (2020), Midregional pro atrial natriuretic peptide: a novel important biomarker for noise annoyance-induced cardiovascular morbidity and mortality? *Clinical Research in Cardiology* 110(1): 29-39.
23. J. de Laat et al, Health Effects of Sounds produced by Wind Turbines: a systematic review, publication under review. Bron Argos:
<https://www.vpn.nl/argos/onderwerpen/windturbines/2020/onderzoek-om-geeluid-als-gevoel-lijkt-voor-gezondheid.html>
24. <https://aansterdam.gidggezondheidnabeeld.nl/onderzoek/>
25. Ascone, L., Kling, C., Wiecek, J. et al. A longitudinal, randomized experimental pilot study to investigate the effects of airborne infrasound on human mental health, cognition, and brain structure. *Sci Rep* 11, 3190 (2021) <https://doi.org/10.1038/s41598-021-82203-6>

3.2 Centraal gekozen basis RES

‘Als basis een betrouwbaar, betaalbaar, veilig en schoon energiesysteem’

De gekozen basis lijkt vertrouwen te moeten opwekken naar de burgers, waarmee de boodschap lijkt te worden verteld dat de overheid goed voor hen zorgt. Wij zullen elk onderdeel apart beschouwen gelet op het voldoen aan de voornoemde beginselen.

Betrouwbaar

Door te kiezen voor zonne- en windparken worden we afhankelijk van de grillen van het weer, dat pieken en dalen in de energievoorziening veroorzaakt. Zonder er nader op in te gaan, omdat daar al veel over is gezegd, is het een feit dat zonne- en windparken geen consistente bronnen zijn om een betrouwbaar elektriciteitssysteem op te bouwen, zoals we dat nu gewend zijn. Een teveel aan energie binnen deze systemen kan niet worden opgeslagen, daar bestaan geen batterijen voor, en energiedalen dragen er toe bij dat fossiel gestookte centrales (gas en kolen) moeten blijven bijdraaien om tijdig te kunnen bijschakelen om het systeem betrouwbaar te houden. Allerlei constructies zijn noodzakelijk om het systeem van alleen zonne- en windenergie stabiel te krijgen, maar die zijn nog lang niet voor handen.

Door met de RES 1.0 alleen in te zetten op zonne – en windenergie op een korte termijn wordt gekozen voor een instabiel systeem terwijl een systeem om dit stabiel te krijgen niet grootschalig voorhanden is. Hierdoor vindt onvoldoende risico analyse plaats in de RES 1.0 en wordt een gok genomen naar de toekomst dat dit allemaal wel goed komt. Daarmee zijn belangen van burgers onvoldoende afgewogen in de RES 1.0. En wordt niet voldaan aan artikel 3.2 van de AWB.

Dat de RES een levend document is en doorgroeit naar een verdere versie om de twee jaar is geen excuus. Immers de gang naar een dergelijk energiesysteem wordt nu al volop in gang gezet en als overheid wil men het liefst zo spoedig mogelijk vergunningen verlenen voor 2025.

Haast zelden goed

Feit is dat door het Rijk gekozen is voor een inferieur energiesysteem van zonne- en windparken met pieken en dalen, gebrek aan opslag en waarvoor in de toekomst allerlei lapmiddelen nodig zijn om er iets van te maken. Haast is zelden goed. Zo ook de haast waarmee van het gas afgegaan moet worden, er zijn al verschillende voorbeelden van mislukte projecten in wijken die van het gas af moesten en waarbij met succes bewoners dit hebben aangevochten.

Daarbij komt ook een zekere rechtsongelijkheid dan wel onrechtmatigheid om de hoek kijken: waar Nederlanders van het gas af moeten en zwaarder belast gaan worden voor hun gasverbruik, wordt in Duitsland subsidie verstrekt aan inwoners om over te stappen op gas omdat dit als duurzaam wordt bestempeld. Zo kan het verkeren dat inwoners van een zelfde straat aan de ene kant van het gas af moeten en aan de andere kant van de zelfde straat subsidie krijgen.

Bovendien wordt door de haast te weinig ruimte geboden aan of in het geheel niet gekeken naar beschikbare alternatieven. Zo ontbreekt in de RES 1.0 een valide onderbouwing waarom kernenergie geen optie is, alleen dat het voor 2030 te lang duurt. De ontwikkeling en plaatsing van een centrale duurt gemiddeld 10 jaar, het is nu 2020. Frankrijk is in zijn geheel hierop overgestapt en heeft voldoende betrouwbare, betaalbare stroom. Het concept heeft zich daar bewezen en inmiddels is ook binnen de EU een discussie gestart om kernenergie als duurzaam te bestempelen.

Een afweging van de optie Blue Energy ontbreekt eveneens, terwijl hier voldoende scheiding tussen zoet en zout water beschikbaar is in de regio. Een proefopstelling die al geruime tijd draait bij de Afsluitdijk. Een argument dat dit nog in de kinderschoenen staat is niet valide. Zeker niet als gelet wordt op de keuze voor aardwarmte in de RES, waarvan een project in Vierpolders nog steeds in de kinderschoenen staat en niet voldoet.

Bij de ontwikkeling van dit project is uitgegaan dat de aardwarmte voldoende was om de deelnemende kassen in Brielle gedurende het gehele jaar zonder gas op temperatuur te stoken. Gedurende dat het project nu operationeel is krijgen de tuinders de kassen in de herfst, winter en voorjaar niet voldoende warm gestookt met aardwarmte. Zij moeten volop gas bijstoken in die periode om de kassen op de gewenste temperatuur te houden. Daarop is een poging gedaan voor het bouwen van een biomassacentrale in Brielle-Vierpolders, om de kassen gedurende de maanden oktober tot en met maart van warmte te voorzien in plaats van gas. Van biomassa weten we nu ruimschoots dat het niet schoon is en grootschalige ontbossing veroorzaakt. Ook de milieubewegingen keren zich tegen het gebruik van biomassa.

Vertrouwens- en zorgvuldigheidsbeginsel geschaad

Aardwarmte, biomassa, wind- en zon niet betrouwbaar

Zowel aardwarmte als biomassa vormen een basis voor de warmtetransitie waar deze RES 1.0 ook over gaat. De onzekerheid van het gebruik van aardwarmte in de praktijk en de discussie die nu gaande is met betrekking tot het gebruik van biomassa dragen er toe bij dat deze elementen in de RES 1.0 als basis evenals de basis in de vorm van wind- en zonne-energie niet betrouwbaar zijn. Om deze systemen betrouwbaar te maken liggen grote onvoorziene kosten in het verschiet. Daardoor kunnen vraagtekens gezet worden bij de betaalbaarheid van de in de RES 1.0 opgenomen maatregelen en de zorgvuldigheid waarmee deze maatregelen op hun uitvoering in relatie tot deze betaalbaarheid zijn beoordeeld. Daarmee is de RES 1.0 in strijd met artikel 3.9 AWB.

De RES 1.0 spreekt bovendien niet meer van biomassa maar van BIOGRONDSTOFFEN. Het lijkt erop dat hiermee een poging wordt gedaan om het begrip biomassa vanwege de maatschappelijke weerstand te maskeren. De beschrijving van het begrip biograndstoffen (zij bestaan voornamelijk uit rest- en afvalstromen van voedsel, landbouw en natuur(beheer), grondstoffen van biologische oorsprong) in de RES 1.0 bevestigt dit vermoeden. Hiermee wordt het vertrouwensbeginsel geschaad.

Betaalbaar

In artikel 2, lid 3, onder b, van het Verdrag van Aarhus wordt onder „milieu-informatie” verstaan alle informatie in geschreven, visuele, auditieve, elektronische of enige andere

materiële vorm over: factoren, zoals stoffen, energie, geluid en straling, en activiteiten of maatregelen, met inbegrip van bestuurlijke maatregelen, milieuakkoorden, beleid, wetgeving, plannen en programma's die de elementen van het milieu aantasten of waarschijnlijk aantasten binnen het toepassingsgebied van het voorgaande onderdeel a., en kosten-baten- en andere economische analyses en veronderstellingen gebruikt in milieubesluitvorming.

De in de RES 1.0 opgenomen systemen zijn niet in zijn totaliteit doorgerekend, de kosten-baten en andere economische analyses en veronderstellingen zijn niet volledig of ontbreken in zijn geheel omdat ook derde partijen onderdeel vormen van de energietransitie. De energietransitie treft vooral burgers. Door het ontbreken van een lange termijn kosten- baten analyse blijft het effect van het besluit om de RES 1.0 vast te stellen op de portemonnee van de burger ongewis en voldoet de RES 1.0 niet aan het Verdrag Van Aarhus. Door deze weg toch op deze manier in te slaan zijn burgers onvoldoende beschermd tegen de financiële gevolgen. Dat een Rijk pretendeert met meer subsidie te komen houdt een pervers effect in: Doormiddel van belastingheffing op de energierekening brengen die zelfde burgers deze subsidie op. Wanneer de kosten gaan stijgen en de subsidies hoger worden, zullen de belastingen stijgen om deze subsidies op te brengen.

Raming investeringskosten niet compleet

Het Energieperspectief 2050 stelt echter dat het niet mogelijk is om alle investeringskosten mee te nemen in de berekening, zoals investeringen in netinfrastructuur en opslag. Het grootste probleem bij het toepassen van zonne- en windparken voor het bouwen van een betrouwbaar systeem, is het ontbreken van opslag. Heden zijn kleine batterijen van Tesla al te duur in aanschaf voor de burger om energie op te slaan, is Lithium zeldzamer aan het worden en grootschalige batterijen nemen heel veel ruimte in beslag (10.000 batterijen van 50 kg leveren samen 45 MW, goed voor korte tijd elektriciteit voor 4500 huizen). Dit is maar een kleine opsomming waarvan de investeringen niet te overzien zijn evenals de financiële gevolgen op burgers daarvan.

Kosten voor burgers vallen onvoorspelbaar hoger uit

Het PBL heeft een rapport uitgebracht waaruit zou blijken dat alleen al de kosten van het energieakkoord uit 2013 uitkomen op 52 miljard euro. Volgens Instituut CLINTEL zouden de kosten zelfs meer dan 100 miljard zijn. Linksom of rechtsom het is meer dan de 13 miljard die minister Kamp jaren geleden opvoerde. Subsidies en belastingen worden door het PBL niet meegerekend in de kosten, omdat ze worden beschouwd als 'herverdeling van geld tussen partijen in de samenleving'. Zo kan er dus bijvoorbeeld meer dan 11 miljard euro aan subsidie worden verbrand in biomassacentrales, zonder dat dit onder de kosten van klimaatbeleid wordt geschaard.

Geld dat door energiebelasting door burgers wordt opgebracht en later wordt uitgekeerd als subsidie aan wind, zon en slechts incidenteel aan andere projecten blijft dus buiten de kostenberekening.

Kosten RES 1.0 voor burgers moeten in beeld

Het is daarom in het belang van burgers dat de investeringen en overige kosten in kaart worden gebracht. Dit ontbreekt in de RES 1.0. Ook het Verdrag van Aarhus vraagt om een

kosten baten analyse om alle consequenties goed in kaart te brengen voor burgers. Dat het hier een strategie betreft is geen argument om niet met een kosten baten analyse te komen, immers de betaalbaarheid bepaald tevens de haalbaarheid. Burgers kun je niet opzadelen met een grote financiële last of onzekerheid hierover. Hetgeen nu al gaande is ten aanzien van de woningsisolatie. Daar komen de kosten van de RES 1.0 - naast die van het eerdere Energieakkoord - nog een keer voor de burger bij. Doordat gekozen is om subsidies en energiebelasting niet mee te nemen in de kostenberekening weet u dus niet waar u voor gaat met deze RES 1.0 en hoe u dit straks bij verzwaring van de lasten aan de burger moet uitleggen. Zowel het motiveringsbeginsel, het vertrouwensbeginsel en het zorgvuldigheidsbeginsel worden hier geschaad.

Verdrag van Aarhus en artikel 3.9 AWB

Het financiële effect van de RES 1.0 kent geen zorgvuldige kosten-baten- en andere economische analyses en veronderstellingen gebruikt ten behoeve van deze besluitvorming. De kosten voor de burger en in deze belanghebbende zijn daarmee onvoorspelbaar en de RES 1.0 voldoet daardoor niet aan het gestelde in artikel 2 van het Verdrag van Aarhus en aan artikel 3.9 AWB.

Waarde van grond verandert

Grondgebonden zonneparken dekken grote stukken bodem af, waardoor licht wordt weggehouden en de bodem lokaal droger wordt. De verwachting is dat hierdoor de vegetatiegroei en het ontstaan van organische stof afnemen, waardoor er minder voedsel beschikbaar komt voor het bodemleven. De metingen van studenten van Wageningen Universiteit bij vier zonneparken bevestigen deze hypothese.

Conclusie: De impact op het landschap wanneer zonnevelden worden aangelegd is dus groot, niet alleen visueel maar bodem technisch. Gesteld kan worden dat al het leven onder de grond onder de zonnepanelen onherstelbaar verdord en de natuur onherstelbaar beschadigd. De aangegeven investering om biodiversiteit aan te brengen is daarom onvoldoende ter compensatie van de schade die de zonnepanelen aan de bodem toebrengen. Voor de compensatie zou meer een relatie moeten worden gelegd met de grote van het zonneveld, de schade die daaronder wordt aangericht aan de bodem en de daarmee gemoeide noodzakelijke compensatie aan biodiversiteit. De RES 1.0 legt deze relatie niet en toont niet aan dat er gezocht zal worden naar een zekere balans in de geboden compensatie voor de aangerichte schade. Deze schade is niet meegenomen in de investeringen en berekening kosten. Om de bodemschade aan agrarische grond te voorkomen dient eerst gezocht te worden naar alternatieven in de vorm van zon op daken, geluidswallen etc.

Veilig

Aspect Volksgezondheid

Windturbines vormen een ernstig gezondheidsrisico voor mensen. Daarmee veroorzaken zij veel onrust onder omwonenden. De Wereld Gezondheidsorganisatie WHO rapporteerde in 2018 het effect van geluid op gezondheid en bestempelde opnieuw omgevingsgeluid als een belangrijk gezondheidsrisico: gebrek aan slaap verhoogt het risico op hoge bloeddruk en hartinfarcten. Nieuw hierin was de onderkenning van het risico van hele grote windturbines.

Al in 2006 gaf de Franse gezondheidsraad het advies een minimumafstand van 1500 meter aan te houden. De raad eiste invoering per direct. In Nederland wordt een afstand van 400 meter aangehouden en met eventueel mitigerende maatregelen voldoen ze dan aan wet- en regelgeving ten aanzien van geluid en slagschaduw. De windturbines worden steeds hoger maar de geldende normen zijn daar niet op aangepast. Vijf windturbines met een tiphoogte van 220 meter (toekomstig park Rijnenburg) mogen op een afstand van 400 meter tot woningen staan. Nederland hanteert de soepelste normen in Europa: in Duitsland en Denemarken staan turbines op een afstand van respectievelijk 900 en 1000 meter. De huidige normen sluiten overlast door windparken niet uit. Het zal u inmiddels bekend zijn dat het windpark Geervliet-Heenvliet al jaren geluidhinder veroorzaakt. Afstanden van 400 meter tot een woning meldt het RIVM dat 2% (zeer ernstige mate) tot 10% van omwonenden van windturbines ernstige hinder ervaart door laagfrequent geluid (LFG). Zij doen die uitspraak op basis van verschillende studies. Bij de implementatie van de RES 1.0 zou dus niet uitgegaan moeten worden van het verkleinen van de afstand tot een woning tot minder dan 900 meter.

Laagfrequent geluid

Aangenomen wordt dat nieuwere, hogere turbines stiller zijn, omdat ze tandloos zijn. Dit gaat over het hoorbare geluid dat ze voortbrengen. LFG wordt echter veroorzaakt door de generatoren die windturbines in principe zijn. Het is een natuurkundig verschijnsel dat generatoren altijd LFG voortbrengen. De techniek daaromtrent wijzigt niet. Isoleren tegen deze vorm van geluid is niet mogelijk dan alleen door de generator in een betonnen kluis/bunker te vatten. Bij een windturbine kan dit niet. Deze moet immers kunnen draaien en de generator staat hoog in de lucht. Verschillende onderzoeken geven aan dat de problemen hieromtrent lijken toe te nemen en dit roept de vraag op wat de gezondheidsrisico's zijn.

Toename in kosten gezondheidszorg en economie

De RES 1.0 stelt na alles te hebben overzien dat de omslag van fossiele bronnen naar duurzame bronnen, naast de klimaatdoelstellingen, een verbetering van onze leefomgeving en gezondheid kan geven. Met afstanden van 400 meter tot een woning meldt het RIVM echter dat 2% (zeer ernstige mate) tot 10% van omwonenden van windturbines ernstige hinder ervaart door laagfrequent geluid (LFG). Zij doen die uitspraak op basis van verschillende studies. In het slechtste geval wordt 1 op de 10 omwonenden ziek door het geluid. Dat is veel. Het Rijk en in dit geval het college kiest hiervoor, omwille van de energietransitie. Naast dit leed dat hele wijken beslaat, worden de kosten voor de gezondheidszorg en economie volkomen genegeerd binnen dit dossier. Vanwege de bewuste keuze voor windenergie waarbij bekend is dat burgers ziek worden door LFG dienen ook deze kosten verwerkt te worden in de vraag hoe betaalbaar het systeem in de toekomst is.

WHO advies

Volgens het recentste rapport van het RIVM, gebaseerd op het WHO-advies, ervaren momenteel 3 miljoen huizen (37%) meer dan 55 decibel geluidhinder en ernstige gezondheidseffecten (zoals hartziekten) treden al op bij lagere geluidsniveaus dan tot nu toe werd aangenomen. Het wettelijk toegestane geluidsniveau moet omlaag en het kabinet moet het geheel van geluidhinder in kaart brengen en maatregelen formuleren. Een zorgvuldige

besluitvorming waarbij het belang van burgers zwaarder weegt dan het algemeen belang behoort gelet op artikel 3.9 AWB tot uw verantwoordelijkheid, zoals ook naast het Verdrag van Aarhus verwoord is in de Grondwet:

Art. 21 Grondwet: "De zorg van de overheid is gericht op de bewoonbaarheid van het land en de bescherming en verbetering van het leefmilieu."

Art. 22 Grondwet: "De overheid treft maatregelen ter bevordering van de volksgezondheid."

Praktijk en planvorming komen niet overeen

Doordat de planvorming met effectcontouren op papier en de effectcontouren in de praktijk niet met elkaar overeen komen is de geluidsbelasting voor burgers veel groter dan op papier wordt voorgesteld.

Ik zal het verschil aan u proberen uit te leggen: Bij de ontwikkeling van een type windturbine wordt deze qua geluidsbelasting die deze kan veroorzaken in optimale situatie getest. De testresultaten worden verwerkt in een productomschrijving waarin de geluidsbelasting en geluidscontouren door windturbine Type X wordt vermeld. Deze productomschrijving wordt gebruikt bij het inplannen van windturbines op een te ontwikkelen locatie door als standaard de opgegeven geluidscontouren van het type windturbine te gebruiken. Uit onderzoek blijkt dit een papieren werkelijkheid te zijn.

In de praktijk is door onderzoek aangetoond dat iedere turbine zijn eigen geluidsfrequentie (dBa en LFG) heeft, die bovendien versterkt kan worden door de omgeving waarin deze is geplaatst. De contouren van het geluid reiken in de praktijk verder dan berekend en de overlast voor burgers is veelal groter. Diverse praktijk onderzoeken wijzen dit uit > onderzoek Moller en ook het gehouden DCMR onderzoek bij de windturbines in Rotterdam met effect op Geervliet en Heenvliet. Klachten van burgers worden in eerste instantie niet serieus genomen want op papier kunnen zij geen overlast ervaren. Dit leidt naast frustraties ook tot stress en gezondheidsproblemen. Praktijkonderzoek geeft echter wel weer wat de omwonenden aan pieken in het geluid ervaren.

Doordat voor geluid veroorzaakt door windturbines een jaargemiddelde geldt, dat aan alle turbines als standaard wordt opgelegd, kunnen burgers die overlast ervaren van de pieken zeer moeilijk een gegronde klacht indienen. Een gemiddelde verdoezelt heel handig de klachten die turbines met pieken in hun geluid bij omwonenden geven en noopt overheden niet om onderzoek ernaar uit te voeren. Men verschuilt zich achter de richtlijnen en de normen worden daardoor niet overschreden. Terwijl omwonenden wel wakker worden van de pieken in het geluid. Een zelfde redenering gaat op voor LFG, dat niet door iedereen op dezelfde manier wordt ervaren, maar wel ernstige gezondheidsklachten kan geven (somatische klachten als maag- en darmproblemen, stress, hartritme klachten en hoofdpijnen). Daarnaast treden slaapproblemen en oververmoeidheid op. Omdat LFG een klein gedeelte van het geluidsspectrum uitmaakt, is dit sinds de invoering van de CHW opgenomen in het geheel en aangemerkt als verwaarloosbaar.

Het gezondheidsaspect als gevolg van LFG wordt daarom niet meegenomen, slechts het mogelijk maken van plaatsing van windturbines staat voorop. Gelet op de kwalijke gevolgen voor de volksgezondheid is LFG echter niet verwaarloosbaar en verdient aandacht, zoals ik

hiervoor noemde. Alle andere hinder is in wet- en regelgeving vastgelegd, maar lijkt meer gunstig voor de initiatiefnemers in ons dichtbevolkte land, dan voor omwonenden van windparken.

Schoon

De energietransitie kan niet zonder biomassa wordt er door minister Wiebes gesteld. Ook in de RES 1.0 wordt hiervan uitgegaan. Biomassa staat momenteel zwaar onderdruk, zelfs milieuorganisaties zijn kritisch. Het wordt niet meer gezien als een acceptabel alternatief. Het is niet schoon door de uitstoot van fijnstof, meer CO₂ dan bij een gas -of kolengestookte centrale en daarnaast is er stikstofuitstoot. Door een boekhoudkundige truc wordt dit uit de CO₂ boekhouding gehouden, waardoor de stook van biomassa CO₂-neutraal wordt genoemd. Niets is minder waar. Om van de massale ontbossing maar te niet te spreken.

4. De RES 1.0 voldoet niet aan artikel 2 en 8 Wet Openbaarheid Bestuur

Artikel 2

- 1 Een bestuursorgaan verstrekt bij de uitvoering van zijn taak, onverminderd het elders bij wet bepaalde, informatie overeenkomstig deze wet en gaat daarbij uit van het algemeen belang van openbaarheid van informatie.
- 2 Het bestuursorgaan draagt er zo veel mogelijk zorg voor dat de informatie die het overeenkomstig deze wet verstrekt, actueel, nauwkeurig en vergelijkbaar is.

Het financiële effect van de RES 1.0 kent geen zorgvuldige kosten-baten- en andere economische analyses en veronderstellingen gebruikt ten behoeve van deze besluitvorming. De kosten voor de burger en in deze belanghebbende zijn daarmee onvoorspelbaar en de RES 1.0 voldoet daardoor niet aan het gestelde in artikel 2 van het Verdrag van Aarhus en aan artikel 3.9 AWB. Daarmee is gelet op artikel 8, lid 2 onvoldoende zorg gedragen dat de verstrekte informatie nauwkeurig en vergelijkbaar is.

Artikel 8

- 1 Het bestuursorgaan dat het rechtstreeks aangaat, verschaft uit eigen beweging informatie over het beleid, de voorbereiding en de uitvoering daaronder begrepen, zodra dat in het belang is van een goede en democratische bestuursvoering.
- 2 Het bestuursorgaan draagt er zorg voor dat de informatie wordt verschaft in begrijpelijke vorm, op zodanige wijze, dat belanghebbende en belangstellende burgers zoveel mogelijk worden bereikt en op zodanige tijdstippen, dat deze hun inzichten tijdig ter kennis van het bestuursorgaan kunnen brengen.

In verschillende gemeenten hebben raadsleden tijdens de behandeling van de Concept RES en RES 1.0 aangegeven dat het document RES 1.0 te omvangrijk is en inhoudelijk moeilijk te bevatten is. De gebezigde taal is te moeilijk om de lijn in het verhaal vast te kunnen houden en te begrijpen. De informatie is niet in begrijpelijke vorm aangeboden. Hierdoor is het ook moeilijk om de reikwijdte van de RES 1.0 inclusief het thans genomen besluit te overzien. Gesteld kan worden dat daardoor het politieke debat dat de

democratische borging en bestuursvoering ernstige hinder hebben ondervonden en effect heeft gehad op de kwaliteit van het genomen besluit.

Tenslotte

Vanwege de ingrijpende verandering is het niet onverstandig om gemeentes met een stappenplan te laten beginnen, met kleine stapjes, waarin bewoners op (korte) termijn niet de dupe worden. Alvorens te beginnen, voer een nulmeting uit, evalueer iedere stap en communiceer de resultaten naar de inwoners van de betreffende gemeente. Windturbines staan minimaal 15 jaar, zonneparken waarschijnlijk nog langer. We hebben het hier over effecten over de langere termijn, die nu in een zeer korte tijd doorgedrukt worden. De gevolgen zijn desastreus voor ons landschap en voor de gezondheid van inwoners, waarbij we de onevenwichtige financiële verdeling van de kosten maar even achterwege laten. Deze zijn nu nog niet te overzien omdat veel zaken zoals de aanpassing van de infrastructuur niet in beeld zijn, maar die wel indirect op burgers worden afgewenteld. In dit stappenplan hebben burgers het recht om nee te zeggen op de plannen conform het Verdrag van Aarhus. Hetgeen nu aan de voorkant al niet is gebeurd.

Daarbij komt dat in het recht van de EU is vastgelegd dat gemeenten zich moeten houden aan de EU wetgeving onder alle omstandigheden. Dat beginsel heet Unietrouw.

Een bestuur dat nu moet besluiten, zou die voorgenomen besluitvorming over windparken, zonneweides en andere milieuplannen die onderhevig zijn aan de SMB richtlijn van de EU eerst moeten toetsen aan de hogere EU wetgeving, die voorgaat op nationaal recht en waar lokale besluitvorming aan moet voldoen. Ook als het rijk anders beweert. Dat is de consequentie die getrokken kan worden uit de uitspraak van het EU Hof van 25 juni jl.

Een bestuur dat het beginsel van Unierecht willens en wetens schendt, gelet op dit EU arrest loopt ook extra risico: claims en financiële schade voor de gemeente. De RES 1.0 is niet EU getoetst.

Wij stellen ons op het standpunt dat de concept RES en de RES 1.0 niet voldoet aan vorenstaande, het voorzorgsprincipe en de volksgezondheid wordt door alle gewenste maatregelen in gevaar gebracht. Er is sprake van een onzorgvuldige voorbereiding en overweging, wij verzoeken u de RES 1.0 eerst in lijn te brengen met genoemde bepalingen, hetgeen inhoud, de RES 1.0 kan terug naar de tekentafel!

Algemeen

Hieronder gaan wij kort in op de inhoud van de RES1.0, we kunnen kort zijn, u doet niet aan CO2 reductie maar aan het verslepen van CO2. De bouw van zowel zonneparken als windmolens kennen een enorme uitstoot van CO2 mondiaal en lokaal gezien. Nergens in de RES1.0 zien wij een onderbouwing van de doelstelling en het te behalen doel. Hiermee is ook op dit onderdeel het toekomstige besluit onzorgvuldig tot stand gekomen en onvoldoende gemotiveerd. Het moet geen doel op zich zijn windmolens en zonneparken op te richten.

Apeldoorn ligt in het meest ongunstigste windgebied van Nederland, zoals wij u al veelvuldig benoemd hebben heeft u 2,4 windmolen nodig om het zelfde rendement te behalen.

Daarnaast gebruikt u goede landbouwgrond om zonnevelden op te stellen, ook deze velden kennen een veelvoud aan CO2 uitstoot ten opzichte van het gebruik als landbouwgrond.

Beide zaken zien we niet gemotiveerd! Beide zaken zullen voor een enorme toename zorgen van lokale uitstoot, ook dit zien wij niet gemotiveerd en onderzocht.

Dat er ergens nabij een elektriciteitscentrale een mogelijke besparing is doet niet ter zake en is niet relevant voor de situatie in ons gebied. Er zal altijd een verslechtering van de woon- en leefomgeving zijn en altijd significante negatieve effecten op N2000 en andere natuurgebieden. U heeft geen onderzoek gedaan naar deze effecten, hiermee is ook op dit onderdeel het toekomstig besluit onhoudbaar.

Even terug naar uw bestuursakkoord 2018-2022

U wilt het unieke verblijfsklimaat van Apeldoorn behouden en kwalitatief krachtig versterken in de komende jaren. Het gaat om de kwaliteit van onze stad en dorpen. Apeldoorn is ook in 2030 de gemeente van de menselijke maat vol vitale buurten om Apeldoorns unieke en aantrekkelijke verblijfsklimaat te versterken. Het betekent ook een aantrekkelijk toeristisch toplandschap voor de veeleisende bezoeker. Een kwalitatieve groei is nodig om het ruimtelijke, groene en sociale karakter van de stad en de dorpen te behouden en te versterken. Apeldoorn is een schone, sportieve en zorgzame gemeente van en voor alle generaties. Een toegankelijk gemeentebestuur en actieve, betrokken inwoners zijn daarom beide hard nodig. De gemeente ontwikkelt zich verder als de Comfortabele Gezinsstad, de Ondernemende Stad en als Toeristisch Toplandschap. Daarnaast zijn er nog drie specifieke tophema's: een inclusieve samenleving waarin iedereen ertoe doet, het samen toekomstbestendig maken van de verouderde wijken (burgerparticipatie en revitalisering) en gezonde gemeentefinanciën. Apeldoorn schoner, gezonder en groener doorgeven aan de nieuwe generaties voor aantrekkelijker dorpen en stadswijken in 2030. Wij willen een comfortabele leefomgeving bieden aan alle inwoners. Opgroeien in Apeldoorn moet gezond en veilig zijn voor ieder kind en elke tiener. De gemeente wil iedereen betrekken bij keuzes over zijn leefomgeving. Ons toeristische toplandschap midden op de Veluwe trekt dagelijks duizenden bezoekers van heinde en verre. Wij zetten in op de kwalitatieve groei van het toerisme. Een comfortabele gezinsstad.

Gelet op vorenstaande is het voor ons als inwoners van het RES2 gebied helder, uw plannen binnen de RES1.0, de door ons benoemde zienswijze, de huidige omstandigheden en het ontbreken van draagvlak in de buurt maakt dat deze ontwikkelingen van zonnevelden en windmolens niet kunnen doorgaan. Dit kan niet in een gemengd gebied vol met burgerwoningen. Een gebied met jonge gezinnen met kinderen, een kwetsbare groep. Het lijkt ons helder wat u voorstaat met uw bestuursakkoord 2018-2022 en verwachten derhalve een positief besluit op ons zienswijze.

Uw plannen in de RES1.0 zullen het woon- en leefgenot van de vele inwoners van het gebied sterk negatief beïnvloeden (vergeet niet dat delen van De Maten ook klachten zullen ondervinden!). Daarnaast zal het de aanwezige recreatieve waarde van het gebied (o.a. veel fietsers) sterk verslechteren, het toplandschap zal teniet gedaan worden. De mogelijkheden op verdere uitbreiding van de recreatie in de omgeving zal nihil worden. Er zal geen sprake meer zijn van een comfortabele woon- en leefomgeving voor jong en oud. Het unieke en aantrekkelijke verblijfsklimaat zal verslechteren. Er valt straks niets meer "schoner en groener" door te geven aan onze jeugd die massaal het gebied zal verlaten, met nog meer vergrijzing van het gebied tot gevolg. Bestaande MKB bedrijven (kinderopvang, dagbesteding, kantoorfunctie aan huis, enzovoort) zullen kansloos worden en nieuwe vestiging zal nimmer gebeuren.

Daar gaat onze comfortabele en mooie woon- en leefomgeving.... Wij zijn toch ook inwoners die er toe doen? Wij zijn toch ook inwoners die inspraak mogen hebben? Wij zijn toch ook inwoners die recht hebben op alle goede voornemens in de periode 2018-2022? Door de RES1.0 toe te staan vervagen vele van uw voornemens en doelstellingen voor ons gebied en ons als inwoners van de gemeente Apeldoorn.

Vorenstaande in ogenschouw nemende en gelet op onze zienswijze en alle reeds aangeleverde stukken bevreemd het ons enorm dat de gemeente Apeldoorn ons gebied nog steeds in de RES1.0 heeft staan. U heeft geen zorgvuldige overwegingen gedaan, onzorgvuldig voorbereide (concept RES) besluiten genomen en heeft eea niet zorgvuldig gemotiveerd of daar waar er wordt afgeweken van beleid, wet- en regelgeving of andere van toepassing zijnde zaken zeer zeker onvoldoende overwogen en gemotiveerd.

In het gebied ligt een Groene ontwikkelingszone en een Gelders Natuurnetwerk de gevolgen hiervoor zijn ook niet of minimaal onvoldoende onderzocht.

U gaat volledig voorbij aan een goede ruimtelijke inpassing en een goede welstand. De kernwaarden en toetsingscriteria in o.a. de volgende documenten worden met voeten getreden, de kernwaarden van De Broeklanden, de ruimtelijke kwaliteiten Broeklanden, het welstandsbeleid Broeklanden en nergens is het Groot Apeldoorns landschapskookboek benoemd.

U negeert volledig het bestaande bestemmingsplan en alle bijbehorende regels en voorwaarden. Ter plaatse van de aanduiding 'open landschap' zijn bijvoorbeeld de gronden, naast de aldaar voorkomende bestemming, mede bestemd voor het instandhouden van de openheid van het landschap, door de RES1.0 gaat dit verloren of wordt minimaal te zwaar aangetast.

De waarden die het bestemmingsplan (in het algemeen) beoogd te bewaken en te beschermen worden door de RES1.0 niet voldoende bewaakt en beschermd, daarnaast zijn deze gevolgen niet voldoende of volledig overwogen. De waarden zijn dermate divers en veel dat wij ze niet opgenomen hebben, beschouwd u ze allen als herhaald en ingelast. Denk hierbij ook aan welstand en ruimtelijke inpasbaarheid. Beschouwd u hierbij het fingerende bestemmingsplan in het RES2 gebied als herhaald en ingelast al ware deze letterlijk opgenomen.

Wij stellen ons op het standpunt dat ook hier sprake is van een onzorgvuldige voorbereiding, onzorgvuldige overweging, ontbrekende motivatie en uiteindelijk dus een onzorgvuldig besluit, u heeft het bestemmingsplan totaal genegeerd. U laat bestaand beleid links liggen en gaat daarmee uw bevoegdheid als college volledig te buiten.

Verstoring luchtlagen door windmolens

In de RES treffen wij geen of onvoldoende motivatie en onderzoek aan die significante gevolgen voor mens, dier en omgeving (het milieu) aan inzake de verstoring van de luchtlagen door windmolens en de invloed op de lokale opwarming door windmolens en zonnevelden. Zoals bekend veroorzaken windmolens opstuwing van de lucht onder bepaalde klimatologische omstandigheden. Daarnaast verstoren de opgenomen windmolens de hogere luchtlagen waardoor er depositie, die anders was overgedreven nu zal neerslaan

op de omgeving, zo ook de N2000 gebieden. Wij verwijzen voor een verdere motivatie van onze zienswijze naar bijlage ***Stikstof 19FS231203-addendum-6.pages.pdf***.

Daarnaast zorgt de verstoring van de luchtlagen door windmolens alsmede de positie van zonnevelden voor lokale opwarming. Hetgeen nog meer hittestress zal veroorzaken. Nergens in de stukken zien wij hierover enig onderzoek.

Het stuk van Keith and Miller laat zien dat er een opwarming van gemiddeld 0.6 graden is voor windfarm regio met veel dunnere stand windturbines en kleiner formaat dan in Nederland!

In de regio en in de regio vd windturbine farm meet je met gemak 1.5 graden opwarming laat rapport ook zien. Is dus contrair aan klimaat doelstelling, je komt van de regen in de drup. Wij verwijzen voor verdere motivatie van onze zienswijze naar bijlage ***2018 Keith and Miller climatic_impacts_of_wind_power.pdf***.

Wij stellen ons op het standpunt dat er ook op dit vlak onvoldoende zorgvuldige overwegingen hebben plaatsgevonden, er mogelijk een onvoldoende zorgvuldig besluit gaat worden genomen en onvoldoende milieu informatie beschikbaar is, hetgeen in strijd is met de wet- en regelgeving. Wij verzoeken u eerst de RES1.0 aan te vullen met deze gegevens en daarna opnieuw ter inzage te liggen alvorens ook maar enig besluit te nemen.

Klimaat akkoord

Het klimaat akkoord omvat, vrij vertaald een reductie van CO2. Nergens wordt aangegeven dat dit op onrendabele en niet of minder geschikte plekken moet gebeuren. Wij treffen binnen de RES1.0 geen of onvoldoende motivatie en onderzoek aan naar de effecten die de plannen in de RES1.0 gaan opleveren. Er is geen enkel onderzoek gedaan of bekend waarin de effecten ten opzichte van de mondiale energie opwek zijn vergeleken. Hiermee staat niet vast dat de maatregelen binnen de RES1.0 ook enig positief effect hebben.

We hebben het al vaker benoemd, opwekken waar dat het optimale rendement oplevert en geen windmolens in het meest wind luwe gebied van Nederland en geen zonnevelden op goede landbouwgrond. We gaan toch ook geen bananen kweken in Apeldoorn. Nu niet bekend is wat de effecten zijn, u nalaat dit te onderzoeken en er geen enkele melding over maakt lijkt de RES1.0 slechts ingegeven door het dwangmatig windmolens en zonnevelden te willen plaatsen zonder ook maar enig beeld te hebben bij de effecten voor mens, dier en omgeving (het milieu) en er geen enkele zekerheid is dat dit ook maar enig (positief) effect heeft op het klimaat akkoord.

Wij stellen ons op het standpunt dat er ook op dit vlak onvoldoende zorgvuldige overwegingen hebben plaatsgevonden, er mogelijk een onvoldoende zorgvuldig en onvoldoende gemotiveerd besluit gaat worden genomen en onvoldoende milieu informatie beschikbaar is, hetgeen in strijd is met de wet- en regelgeving.

Wij verzoeken u eerst de RES1.0 aan te vullen met deze gegevens en daarna opnieuw ter inzage te liggen alvorens ook maar enig besluit te nemen. Daarbij verzoeken wij u een

duidelijke vergelijking van CO2 besparingen en uitstoot op te stellen in een brede context, hierbij rekening houdende met onder andere (niet uitputtende opsomming):

- De inwinning van alle benodigde grondstoffen;
- De productie van alle benodigde materialen (beton, staal, zonnepanelen, koperen kabels, coating / bescherming, enzovoort);
- De bouw en het oprichten van de installaties, zo ook transport, bouwplaats inrichting, woon- werk verkeer en al zo meer;
- De beheer en exploitatiefase, inclusief effecten door klimatologische omstandigheden, waarbij ook sneeuw, storm, windstil, hogere temperaturen en al zo meer meegenomen moeten worden;
- De demontage en het **zo circulair mogelijk** recyclen van afvalstromen (want we willen duurzaam zijn);
- De verwerking van reststromen, dek hierbij zeker ook aan de betonnen fundaties en het recyclen van de rotorbladen en de zonnepanelen;
- Afgezet ten opzichte van mondiaal opgewekte energie (minimaal binnen de deelnemers van het energieakkoord), de op dit moment geldende energiemix van kolen gestookte opwek, gas gestookte opwek, "duurzame opwek", kerncentrales en al zo meer;
- Afgezet ten opzichte van mondiaal opgewekte energie (minimaal binnen de deelnemers van het energieakkoord), de verwachte energiemix over 15 jaar van kolen gestookte opwek, gas gestookte opwek, "duurzame opwek", kerncentrales en al zo meer;
- Hierbij rekening houden met de afschrijvingstermijn die geldt voor windmolens en zonnepanelen (vaak 15 jaar anders gemotiveerd afwijken);
- De uitstoot welke nodig is om de ondergrond weer in de staat te brengen zoals die voor aanvang van het project was, inclusief de bodemgesteldheid;
- De CO2 opname welke de gebruikte gronden inclusief de toegepaste gewassen hadden opgenomen, zoals gebeurde voor aanvang van het project;
- Alle andere relevante onderwerpen die in relatie gebracht kunnen worden.

Ontbreken deze gegevens dan is er op geen enkele mogelijkheid iets te zeggen, vinden of besluiten inzake de RES. Daarbij verzoeken wij u tevens te motiveren waarom u van de toegepaste onderdelen en componenten met een redelijke zekerheid kunt stellen dat deze niet een risico gaan vormen in de toekomst (gezondheid, milieu, enzovoort), vrij vertaald motiveert u waarom u van mening bent dat geen enkel onderdeel of component het "nieuwe asbest" is of kan worden.

MKBA / gevolgschade omwonenden bij calamiteiten en waardedaling

Nergens binnen de RES1.0 treffen wij enige overweging of motivatie aan inzake de maatschappelijke kosten en baten (een MKBA). Daarnaast zien wij geen enkele overweging en motivatie aan over hoe gedacht wordt over eventuele gevolgschade voor omwonenden (bijvoorbeeld brand zonnepanelen of windmolens, afbrekende wieken, opwarming, enzovoort). Daarnaast geldt vorenstaande ook voor de waardedaling (die reeds in gang is gezet door de RES1.0 gebieden) van woningen en andere opstal / percelen. Waarom moeten inwoners van een RES gebied een maatschappelijk risico van 2% of zelfs 5% voor eigen rekening nemen

terwijl de initiatiefnemer binnenloopt met subsidiegelden? Waarom moeten deze inwoners waardedaling gedeeltelijk zelf betalen terwijl er stroom opgewekt wordt voor andere inwoners, bedrijven en andere verbruikers?

Verder zien wij geen enkele motivatie welke effecten er zijn voor bijvoorbeeld de recreatie sector en de agrarische sector. Hoe kan de landbouw verduurzamen als er steeds minder grond beschikbaar is, mede omdat er ook nog een opgave is in de woningbouw? Hoe ziet u dit, hier lezen wij niets over terug.

Wij stellen ons op het standpunt dat er ook op dit vlak onvoldoende zorgvuldige overwegingen hebben plaatsgevonden, er mogelijk een onvoldoende zorgvuldig en onvoldoende gemotiveerd besluit gaat worden genomen en onvoldoende milieu informatie beschikbaar is, hetgeen in strijd is met de wet- en regelgeving. Wij verzoeken u eerst de RES1.0 aan te vullen met deze gegevens en daarna opnieuw ter inzage te leggen alvorens ook maar enig besluit te nemen.

Verwijtbare nalatigheid

Ondanks het gegeven dat onze zienswijze geen uitputtende opsomming is staat vast dat u verwijtbaar nalatig bent in dit proces. Hierdoor stellen wij ons op het standpunt dat u zowel de concept RES als de RES1.0 per direct dient te vernietigen en daarna een nieuwe RES op moet stellen welke voldoet aan alle wet- en regelgeving en daarbij alle door ons aangegeven ontbrekende stukken en onderzoeken ter inzage te leggen. Hierbij wordt expliciet benoemd dat inspraak van inwoners moet gebeuren zolang alle opties nog open liggen en er voldoende en accurate gegevens beschikbaar moeten zijn inzake de effecten voor mens, dier en omgeving (het milieu). Er dient op voorhand, voor dat enig besluit wordt genomen onomstotelijk bewezen worden dat er geen significante negatieve effecten kunnen optreden voor mens, dier en omgeving (het milieu) in een hele brede context. En indien deze wel aanwezig zijn, geredeneerd in een hele brede context dient u mitigerende maatregelen op te nemen en alle effecten in beeld te brengen zodat er zorgvuldige motivatie beschikbaar is, er zorgvuldige overwegingen kunnen worden gemaakt en er uiteindelijk een zorgvuldig gemotiveerd en overwogen besluit kan worden genomen.

Hierbij ook rekening houdende met o.a. (geen uitputtende opsomming):

- De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht,
- De Wet milieubeheer,
- De Wet ruimtelijke ordening,
- De Tracéwet, de Wet geluidhinder,
- De Wet natuurbescherming,
- De Ontgrondingenwet,
- De Waterwet,
- De Wet bodembescherming,
- Wet luchtvaart,
- De Mijnbouwwet,
- De Kernenergiewet,
- De Wet inzake de luchtverontreiniging

Proces

Het proces tot nu toe is schokkend, meer kunnen wij er helaas niet van maken. De bedreiging van de concept RES, uitgestrooid bij het begin van de Corona periode over de inwoners, het compleet ontbreken van enige mogelijk echte inbreng, het ontbreken van beantwoording van (cruciale) vragen en al zo meer is schokkend en groot. Het geeft inwoners nu reeds gezondheidsklachten en voelen zich totaal genegeerd en in de steek gelaten door het college.

De onafhankelijkheid van betrokken advies bureaus is discutabel, als wij kijken op welke vlakken sommige bureaus "adviseren" dan hebben wij er weinig tot geen vertrouwen in dat onze belangen als direct omwonenden juist worden meegenomen door dergelijke partijen.

Energie coöperaties hebben ook geen oog voor omwonenden en staren zich, net zoals het college blind op windmolens en zonnevelden, zonder ook maar enig onderzoek te doen, eea zoals in onze zienswijze opgenomen. Daarnaast zien we ook daar constructies die minimaal vraagtekens doen oprijzen. Waarom gaan gemeente Apeldoorn en energie coöperaties, alleen al in het kader van transparantie onderling zaken doen, commerciële zaken doen, waarbij grote vraagtekens gezet kunnen worden of het aanbestedingsbeleid wel wordt gevolgd. De inzet is toch "verduurzamen" of is er toevallig ook een verdienmodel die het college achter de schermen voor ogen heeft? Hoe wordt omgegaan met de verplichte functiescheiding, college is straks eigenaar en exploitant van zonneparken maar ook vergunningverlener en toezichthouder, keurt de slager ook zijn eigen vlees?

Inwoners worden onjuist geïnformeerd of partijen geven hun agenda niet vrij. In formele stukken zien wij in onze omgeving dat participatie ondersteuning verloopt via een energie coöperatie, bij navraag bij deze coöperatie wordt dit weer stellig ontkent. Hoe kan een partij die belanghebbende is, immers ze nemen deel in de exploitatie van projecten, ook de rol van onafhankelijke partij binnen een participatie proces vervullen? Het gevoel van belangenverstrengelingen komt hierbij direct boven. Daarnaast is vaak niet helder wie nu het bevoegd gezag is, op enig moment horen wij de gemeente, opeen ander moment Provincie en als "dreiging" wordt vaak Den Haag en huis van Thorbecke genoemd.

NPRES / Cleantech onderdeel RES

Zowel NPRES als Cleantech onderdeel RES ontvangen mega bedragen vanuit overheden. Allen tot doel om de inwoners te "betrekken" bij de "participatie". Zoals inmiddels bekend loopt dit proces slecht, de vragen zijn sturend, kritische inbreng wordt niet of zeer minimaal toegelaten, kritische vragen worden niet of slecht en afwijkend beantwoord en al zo meer, kort gezegd, alleen participatie als je voor wind en zon bent.

Als dat de methode is, laten we dan stoppen met die miljoenen weggooien naar adviesbureaus, ZZP-er en al zo meer en dit geld investeren in zon op dak. We weten inmiddels toch wel dat de participatie binnen de RES gaat verlopen via de rechtbank, Raad van State en het Europese hof.

Komt bij dat dit allemaal gemeenschapsgeld is weke moet worden aanbesteed volgens de daarvoor geldende wet- en regelgeving, inmiddels hebben we bewijs dat dit niet gebeurt.

Verder kunnen dan die enorme hoeveelheden ambtenaren die nu "uitgeleend" worden aan dit soort programma's bezig met andere thema's en beleidsterreinen die nu zwaar op achterstand komen door gebrek aan capaciteit binnen het ambtelijk apparaat. Laat deze inzet gaan naar gedegen onderzoek zodat tenminste zaken duidelijk zijn en besluiten worden genomen op basis van feiten en goed onderzoek.

Wij stellen ons op het standpunt dat er onevenredig inzet wordt gepleegd op dit thema, zonder enig meetbaar effect op de direct betrokkenen, waardoor er geen sprake is van duurzaam omgaan met gemeenschapsgeld en er een onnodige achterstand oploopt bij andere dossiers en thema's binnen de gemeentelijke verantwoording. Daarnaast stellen wij ons op het standpunt dat alle middelen moeten worden ingezet middels transparante aanbestedingsprocedures, cijfers controleerbaar moeten zijn bij inwoners en bij de jaarcontrole sterk gecontroleerd dient te worden op deze zaken.

KES-Stad

Wij hebben u reeds geïnformeerd over de kansen die wij zien in lijn met de zelfde randvoorwaarden die het college hanteert binnen de RES en ons gebied Klarenbeek. De wethouder blijft maar roepen, "**het moet, alles moet**", nou dan "**moet**" dit toch ook. De wethouder roept het is "**en, en, en**", dan is het nu ook "**en**". U heeft ons voorstel niet eens behandeld, niet voorgelegd aan de raad en meteen als niet wenselijk bestempelt zonder ook maar enig overleg. Wij hebben uw ambtenaar onze KES-stad nader toegelicht en zelfs dan wordt er niet mee gedaan. Wij brengen hierbij nogmaals de KES-stad in en stellen ons op het standpunt dat er ook, zolang de zelfde randvoorwaarden voor ons gebied gelden (o.a. afstanden 100-350mtr tov woningen) opwek moet gebeuren met windmolens binnen de bebouwde kom van Apeldoorn. Verder stellen wij ons op het standpunt dat dit opgenomen moet worden binnen de RES1.0 of u dient gemotiveerd toe te lichten waarom dit geen goede aanvulling is. Doet u dit niet dan verwijzen wij nogmaals naar de ABBB.

Conclusie

Alles in ogenschouw nemende kunnen wij niet anders concluderen dat er op basis van totale chaos, ontbreken van heel veel zeer significante informatie en onderzoek, totaal ontbreken van draagvlak bij omwonenden en overduidelijk heel veel wet- en regelgeving die wordt genegeerd en geschonden, er sprake zal zijn van een zeer zorgwekkend en slecht genomen besluit, indien u blijft doordraven.

Wij verzoeken hierbij nogmaals expliciet om elk door ons aangedragen punt zorgvuldig te beantwoorden of te weerleggen met feitelijke beantwoording en ondersteund en aangevuld met onderzoek. Indien u dit verzuimt bent u in gebreke, heeft u onzorgvuldig gehandeld en zullen wij zeker in beroep gaan.

Of u komt eindelijk onderbouwd met feiten en toont aan dat al onze bezwaren en grieven te weerleggen zijn, dat er geen significante nadelige effecten zijn voor mens, dier en omgeving (het milieu) en dat er een positief effect is op het besparen van CO2 en de doelstelling van het klimaat akkoord **of u haalt ons gebied (RES2 Klarenbeek, gebied De Hooilanden, De Somp, Het Woud) uit de RES1.0. Meer smaken zijn er voor ons als inwoner niet.** En in het bredere maatschappelijke belang verzoeken wij u ook de RES1.0 te vernietigen, echter daarin zijn wij geen juridisch belanghebbende.

Dit klemmt des te meer nu binnen de Cleantechregio ook al ongelijkheid wordt waargenomen, windmolens in het RES2 gebied zijn **KANSloos**, dat hebben wij u al gemeld. Een simpel onderzoek van Zutphen, in een vergelijkwaardig gebied, waarbij opgemerkt moet worden dat het RES2 gebied Klarenbeek nog dichter bewoon is, toot al aan dat er geen mogelijkheid tot het plaatsen van windmolens. Wij hebben u al deze feiten reeds aangeleverd en nog heeft u "ambities", hiermee komt de geloofwaardigheid van het college, in het bijzonder de wethouder zwaar onder druk te staan in onze ogen. Beschouwd u hierbij bijlage: ***Haalbaarheidsonderzoek_Pondera_wind_en_zon_Zutphen_definitief_v1.0.pdf*** als herhaalt en ingelast.

Als u werkelijk wilt dat wij participeren en onze ideeën voor verduurzaming gaan inbrengen, dan lijkt het ons zinvol om eerst de waanzin van windmolens en zonnevelden op goede landbouwgrond weg te nemen. Het enige wat u hiermee bereikt is een enorme weerstand onder inwoners, totaal geen participatie meer en het trieste is, **alle goede ideeën die leven verdwijnen naar de achtergrond!**

In afwachting van uw gemotiveerde en volledig opgestelde zienswijzennota verblijven wij. Indien dit nodig is zijn wij altijd bereid onze zienswijze toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

Inwoner Klarenbeek, mede namens alle betrokken inwoners van het RES2 gebied De Hooilanden, De Somp en Het Woud.